

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni výchovy a vzdelávania
v školách a v školských zariadeniach
v Slovenskej republike
v školskom roku 2013/2014

Bratislava november 2014

Obsah

Úvod	5
1 Kontrolné zistenia Štátnej školskej inšpekcie	8
1.1 Materské školy	8
1.1.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania	8
1.1.2 Stav a úroveň výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	12
1.1.3 Kontrola plnenia opatrení	13
1.1.4 Závety	15
1.1.4.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie	15
1.1.4.2 Podnety a odporúčania	16
1.2 Základné školy	17
1.2.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania	17
1.2.2 Zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	26
1.2.3 Bezpečnosť školského prostredia a prevencia negatívnych javov v správaní žiakov	32
1.2.4 Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka	39
1.2.5 Kontrola zhody originálov a kópií odpovedových hárkov z Testovania 9-2013	40
1.2.6 Kontrola plnenia opatrení	41
1.2.7 Závety	42
1.2.7.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie	42
1.2.7.2 Podnety a odporúčania	42
1.3 Stredné školy	45
1.3.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania na gymnáziu	45
1.3.2 Bezpečnosť školského prostredia a prevencia negatívnych javov v správaní žiakov na gymnáziu	54
1.3.3 Stav materiálno-technického a priestorového zabezpečenia výučby študijného a učebného odboru čašníka, servírka a kuchár v strednej odbornej škole	60
1.3.4 Súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom v strednej odbornej škole	63
1.3.5 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole	65
1.3.6 Ústna forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu	68
1.3.7 Ústna forma internej časti maturitnej skúšky – praktickej a teoretickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole	70
1.3.8 Realizácia prijímacieho konania na gymnázium a do študijných odborov na strednú odbornú školu	72
1.3.9 Kontrola odpovedových hárkov z externej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole	75

1.3.10	Realizácia záverečnej skúšky v strednej odbornej škole	77
1.3.11	Kontrola plnenia opatrení na gymnáziu a v jazykovej škole	79
1.3.12	Kontrola plnenia opatrení v strednej odbornej škole	80
1.3.13	Závery	81
1.3.13.1	Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v stredných školách	81
1.3.13.2	Podnety a odporúčania	82
1.4	Školy pre deti/žiacov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	86
1.4.1	Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v špeciálnej materskej škole	86
1.4.2	Stav výchovy a vzdelávania, dodržiavania detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach	92
1.4.3	Kontrola plnenia opatrení v špeciálnych školách a v školských zariadeniach	96
1.4.4	Závery	99
1.4.4.1	Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v špeciálnej materskej škole a v špeciálnom výchovnom zariadení	99
1.4.4.2	Podnety a odporúčania	100
1.5	Základné umelecké školy	102
1.5.1	Stav a úroveň organizačného a personálneho zabezpečenia výchovno- vzdelávacieho procesu v základnej umeleckej škole	102
1.5.2	Závery	105
1.5.2.1	Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie . .	105
1.5.2.2	Podnety a odporúčania	105
1.6	Školské zariadenia	107
1.6.1	Podmienky a výchovno-vzdelávacia činnosť v školskom klube detí . . .	107
1.6.2	Kontrola plnenia opatrení v školskom klube detí	110
1.6.3	Podmienky a výchovno-vzdelávacia činnosť v centre voľného času . . .	110
1.6.4	Kontrola plnenia opatrení v centre voľného času	113
1.6.5	Závery	114
1.6.5.1	Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v školských zariadeniach	114
1.6.5.2	Podnety a odporúčania zo zistení v školských zariadeniach .	114
2	Podania vybavované Štátnou školskou inšpekciou	115
3	Prílohy	120
3.1	Počet vykonaných inšpekcí z hľadiska zriaďovateľa a druhu inšpekcie	120
3.2	Prehľad o počte hospitácií	121
3.3	Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení a počet následných inšpekcí	122
3.4	Kritériá hodnotenia	123
3.5	Oblasti a kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách	127
3.6	Stav bezpečnosti a ochrany zdravia v základných a stredných školách	131
3.6.1	Vyhodnotenie výsledkov v základných školách	131
3.6.2	Vyhodnotenie výsledkov v stredných odborných školách a na gymnáziách	133

Úvod

Štátna školská inšpekcia spracovala v zmysle § 7 písm. a) vyhlášky č. 137/2005 Z. z. o školskej inšpekcii výsledky inšpekčnej činnosti na účely Správy o stave výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach za školský rok 2013/2014.

Predkladaná správa je **15.** v poradí, z hľadiska štruktúry obsahuje **zistenia** z inšpekčnej činnosti, **závery** z vybavovania sťažností a **prílohy**.

Správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2013/2014 v zmysle § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **predkladá hlavný školský inšpektor ministrovi školstva** k 30. novembru 2014.

Správa je informačným zdrojom o aktuálnom stave a úrovni pedagogického riadenia, procese a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach. **Inšpekčná činnosť** sa realizovala na základe schváleného **plánu** inšpekčnej činnosti, na základe návrhov úloh Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, požiadaviek Národného ústavu certifikovaných meraní a vzdelávania, zriaďovateľov.

- » Zistenia v správe vychádzajú z **1 716** vykonaných inšpekcii. Kontrolovaných bolo **1 479** štátnych škôl, **103** cirkevných a **134** súkromných (tabuľka č. 32).
- » V školách s vyučovacím jazykom národností sa realizovalo **214** inšpekcii.
- » Z celkového počtu inšpekcii bolo vykonaných **285** inšpekcii v materských školách, **642** v základných školách, **505** v stredných školách, **70** v školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, **21** v základných umeleckých školách, **10** v jazykových školách, **127** v školských kluboch detí a **56** v centrách voľného času.
- » Školskí inšpektori uskutočnili **564** inšpekcii zameraných na kontrolu odstránenia zistených nedostatkov a ich príčin. Skontrolovali plnenie **4 045** uplatnených opatrení, z ktorých riaditelia škôl a školských zariadení splnili **89 %** (tabuľka č. 34, 35).
- » Vykonalo sa **9 392** hospitácií, z toho bolo **2 741** v materských školách, **4 309** v základných školách, **1 029** na gymnáziách, **108** v špeciálnych materských školách, **336** v školských kluboch detí a **869** v centrách voľného času (tabuľka č. 33).
- » Na inšpekčnom výkone a pri riešení sťažností sa podieľalo **169** školských inšpektorov a **60** odborníkov z praxe, **2** osoby na základe poverenia príslušnej cirkvi.
- » V Európskych školách vykonávali inšpekčnú činnosť **2** školské inšpektorky.
- » Školskí inšpektori zaslali **46** upozornení zriaďovateľom škôl a školských zariadení.
- » Hlavný školský inšpektor podal Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR **1** návrh na vyradenie školy zo siete škôl a školských zariadení.
- » Školskí inšpektori boli delegovaní do **649** rád škôl na účely výberového konania na obsadenie funkcie riaditeľa.
- » Štátnej školskej inšpekcii bolo doručených **515** podaní, z nich bolo **310** klasifikovaných ako sťažnosť, prešetrovaných bolo **116** sťažností.

Štátna školská inšpekcia sústredila pozornosť najmä na **odborné vzdelávanie**. V rámci spolupráce na projekte Štátneho inštitútu odborného vzdelávania školskí inšpektori vykonali pasportizáciu na odborných školách a následne skúsenosti z nej využili pri realizácii novej úlohy zacielenej na plnenie normatívom určeného základného priestorového a materiálno-technického zabezpečenia. Kontrolu zamerali na 2 učebné a študijné odbory – kuchár a čašník, servírka. K negatívnym skutočnostiam patrilo zistenie, že niektorí žiaci vykonávali **odbornú prax** alebo **odborný výcvik** aj na zmluvných pracoviskách, ktoré nezodpovedali svojim vybavením požiadavkám pre výučbu príslušného odboru. Pri kontrole **ukončovania štúdia** školská inšpekcia o. i. sledovala prístup a pôsobenie **stavovských organizácií** a **profesijných organizácií**. Na 22 kontrolovaných stredných odborných školách bolo delegovaných 9 zástupcov do komisií na záverečné skúšky, do procesu skúšania a hodnotenia sa zapájali aktívne. Nominovaní 4 zástupcovia na maturitné skúšky vystupovali prevažne len v úlohe pozorovateľov. Ani formálne súhlasné stanoviská vecne príslušných organizácií pri schvaľovaní tém na jednotlivé časti skúšok nepatrilo k pozitívnym prínosom pre školy.

K zisteným pretrvávajúcim nedostatkom v **stredných** i v **základných školách** s dopadom na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu prináležalo nevypracovanie učebných osnov niektorých predmetov alebo ich nedôsledné vyhotovenie s mnohými obsahovými chybami. Rovnako negatívne edukačný proces poznačilo nerešpektovanie rámcových učebných plánov. V učebných plánoch škôl často absentovali vlastné poznámky súvisiace s organizáciou vyučovania. Vo všetkých druhoch škôl sa znovu preukázala nízka miera vykonávania systematickej kontroly výchovno-vzdelávacieho procesu vedúcimi pedagogickými zamestnancami s dôrazom na analýzu výsledkov, na prijímanie opatrení. Riadiaci zamestnanci nevyvodzovali účinné opatrenia na odstránenie nedostatkov. Pretrvávalo tiež ojedinelé využívanie odborného a pedagogického potenciálu poradných orgánov pri skvalitňovaní edukačného procesu. Výrazným kladom vyučovacieho procesu bolo rozvíjanie pracovných návykov a zručností žiakov, ale tiež motivačné verbálne hodnotenie podnecujúce jednotlivcov k aktívnej účasti na procese učenia sa. Nedostatočným sa javilo málo frekventované rozvíjanie hodnotiacich spôsobilostí a sebareflexie. *(Oblasti a kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách za ostatné štyri roky tvoria prílohu tejto správy.)*

Pozitívne hodnotila školská inšpekcia v sledovaných subjektoch pozornosť venovanú **bezpečnosti školského prostredia** a prevencii negatívnych javov v správaní sa žiakov. *(Grafické spracovanie zistení za ostatné tri roky je súčasťou prílohy správy.)* Rovnako pozitívne bola hodnotená aj práca pedagogických zamestnancov v základných školách so **žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia**. Priaznivé sociálne prostredie, ktoré vytvárali, zabezpečovalo rovnoprávne podmienky výchovy a vzdelávania.

Na základe dlhodobej **spolupráce s Národným ústavom certifikovaných meraní a vzdelávania** školská inšpekcia uskutočnila **kontrolu odpovedových hárkov v základných** a v **stredných školách**, v ktorých indície signalizovali, že v čase administrácie testov nedodržali administrátori zásady a pokyny testovania, a tak mohlo dôjsť k nedovolenému napomáhaniu či nečestnému správaniu sa pri testovaní.

Na požiadanie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR boli v priebehu školského roku vykonané inšpekcie v **8 jazykových školách** s cieľom overiť plnenie podmienok na získanie oprávnenia vykonávať štátne jazykové skúšky.

Opätovne realizované kontroly v **centrách voľného času** potvrdili pozitívny posun v oblasti pedagogického riadenia.

V **špeciálnych výchovných zariadeniach** školská inšpekcia plnila úlohu vyplývajúcu z Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017, cieľom bolo zároveň overenie zistení

verejnej ochrankyne práv.

Zistené skutočnosti v **základných umeleckých školách** preukázali, že priestorové zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie na elokovaných pracoviskách si vyžaduje zlepšenie. Nízky počet pedagogických zamestnancov vzhľadom na počet žiakov neumožňoval dostatočne odborne a plnohodnotne poskytovať úplné základné umelecké vzdelanie.

V **materských školách** o. i. sledovali školskí inšpektori využitie príspevku určeného na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky. Podľa vyjadrení riaditeľiek bol príspevok využitý v súlade s príslušným zákonom, vyskytli sa však i zriaďovatelia, ktorí subjektom neposkytli príspevok v celej výške, prípadne o naložení s ním rozhodovali sami. V kontrolovaných materských školách bol pozitívne hodnotený voľný prístup detí k digitálnym technológiám, k internetu i vybavenosť záznamovými dátovými médiami, vrátane počítačových hier a učebných pomôcok na podporovanie predčitateľskej gramotnosti.

Na základe zistení z inšpekčnej činnosti v jednotlivých druhoch škôl a školských zariadení Štátna školská inšpekcia predkladá prostredníctvom tejto správy **podnety a odporúčania** riaditeľom škôl/školských zariadení, zriaďovateľom, priamo riadeným organizáciám ministerstva školstva, stavovským organizáciám a profesijným organizáciám, Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR.

1 Kontrolné zistenia Štátnej školskej inšpekcie

1.1 Materské školy

1.1.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania

Kontrolovaných bolo **182** materských škôl, čo predstavuje 6,34 % z celkového počtu materských škôl v SR. Z nich bolo **175** štátnych škôl, **4** boli cirkevné a **3** súkromné školy. Na podnet iného subjektu bolo vykonaných **6** komplexných inšpekcí. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **162**, s vyučovacím jazykom maďarským **18** škôl a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským boli **2** školy. V mestách bolo kontrolovaných **58** škôl a v obciach **124**.

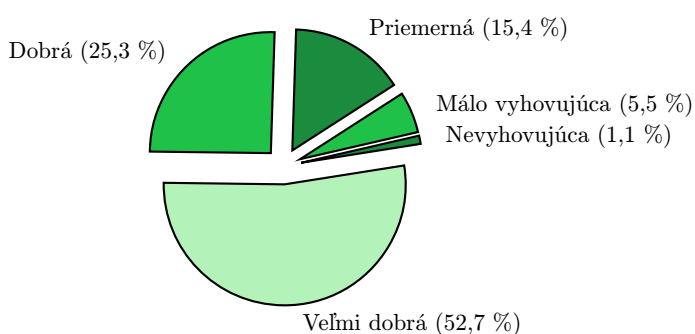
Do **502** tried v 182 materských školách bolo prijatých **10 344** detí. Odloženú povinnú školskú dochádzku malo **343** a dodatočne odloženú povinnú školskú dochádzku **5** detí. Detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bolo **68**.

Zistenia vychádzali najmä z **2 411** vykonaných hospitácií, z rozhovorov s pedagogickými zamestnancami a so zástupcami zriaďovateľov, z informačného dotazníka pre riaditeľa materskej školy, z prehliadky interiérov a exteriérov a z analýzy dokumentácie kontrolovaných škôl.

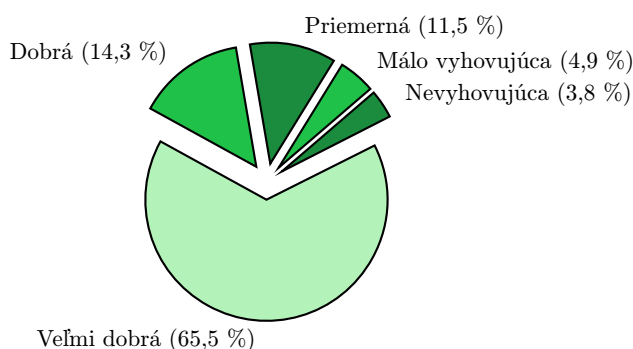
Komplexné inšpekcie boli zamerané na hodnotenie oblastí riadenie, podmienky výchovy a vzdelávania a priebeh výchovy a vzdelávania. Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sú uvedené v časti 3 Prílohy v tabuľke č. 36.

Riadenie školy

Graf 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

Graf 2 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov

So zameraním škôl a ich podmienkami korešpondovali **školské vzdelávacie programy**. Predpoklad na komplexné **podporovanie rozvoja kľúčových kompetencií** detí vytvárali vlastné ciele výchovy a vzdelávania, vzťahová nadväznosť jednotlivých obsahových celkov, tém, podtém a výkonových štandardov, a aj využívanie spektra variabilných didaktických pomôcok. **Plnenie** školských vzdelávacích programov bolo umocnené zapájaním sa do projektov

na rôznej úrovni, a to spoluprácou so zákonnými zástupcami, s inými školami, inštitúciami, samosprávami, organizovaním rôznorodých aktivít a uplatňovaním nadobudnutých skúseností učiteľov získaných aj vzdelávaním sa.

Pozitívne zistenia

- »» deklarovanie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania
- »» oboznámenie všetkých zainteresovaných s obsahom školského vzdelávacieho programu a jeho zverejnenie

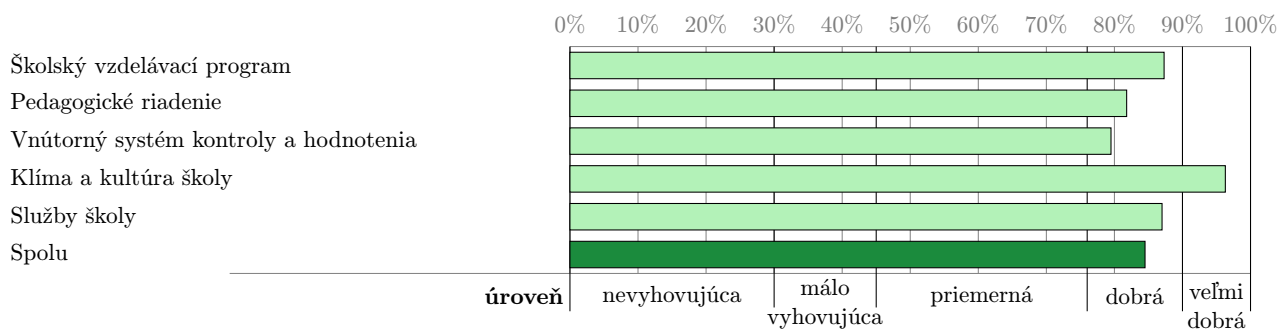
Negatívne zistenia

- »» formálnosť v spracovaní školských vzdelávacích programov

Pozornosť bola venovaná rozpracovaniu úloh **národných projektov** i usmernení **pedagogicko-organizačných pokynov**. Konanie škôl smerovalo k zmysluplnému nadobúdaniu a prezentovaniu spôsobilostí deťmi, k vytváraniu a k udržiavaniu imidžu a priaznivej, otvorenej klímy s participujúcimi interpersonálnymi vzťahmi medzi všetkými zainteresovanými. Školy deklarovali, nie zakaždým komplexne a systémovo, vzdelávacie i koncepcné postupy a stratégie. Rozpracované **podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia** osôb zúčastnených v procese výchovy a vzdelávania v školských poriadkoch a pevne stanovený čas činností súvisiacich so životosprávou detí v denných poriadkoch školy dodržiavali. **Riaditelia** v rozhodovaní o prijatí dieťaťa akceptovali princíp rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu. Podobne ako v predchádzajúcom období je potrebné rozpracovať spôsob/kľúč prijímania, ak všetky deti na základe žiadosti o prijatí i určení ostatných podmienok spĺňajú podmienky prijatia. Vedúci pedagogickí zamestnanci vypracovali **vnútorný systém kontroly** a hodnotenia, ale nie vždy zabezpečili jeho funkčnosť a účinnosť. Denný kontakt s učiteľmi opätovne považovali za dostačujúci. Žiaduci je účinný podiel **poradných orgánov** na vzdelávaní a skvalitňovaní výučby učiteľov vhodnými spôsobmi. Od **riaditeľov** základných škôl s materskými školami sa očakáva dôraznejšia pozornosť venovaná súčasti školy – materskej škole.

Adekvátnym **využitím príspevku** určeného na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, učitelia podporovali rozvoj ich základných spôsobilostí. Vyskytli sa zriaďovatelia, ktorí neposkytli materským školám príspevok v celej výške, prípadne o jeho využití rozhodovali sami.

Graf 3 Riadenie materských škôl

Pozitívne zistenia

- » rozhodovanie riaditeľov
- » stanovenie pravidiel a postupov kontroly
- » kontakty a spolupráca s rôznymi subjektmi
- » rôznorodé projekty a aktivity súvisiace s výchovno-vzdelávacou činnosťou a so zameraním škôl
- » súčinnosť osôb zúčastnených v procese výchovy a vzdelávania
- » upravené a udržiavané priestory škôl
- » individuálne konzultácie učiteľov

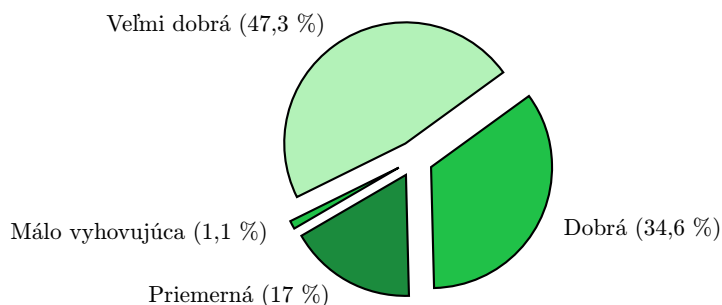
Negatívne zistenia

- » chýbajúca dokumentácia
- » krúžková činnosť realizovaná osobami z externého prostredia (67 %)

Podmienky výchovy a vzdelávania

Riaditelia spĺňali podmienky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca (94 %). Niektorí (6 %) neabsolvovali príslušným zákonom stanovené vzdelávanie. **Učitelia** spĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti (90,7 %). Ročný **plán kontinuálneho vzdelávania** zväčša rešpektoval ich profesionálny záujem, zámery a možnosti školy. Niektorí si vysokoškolským štúdiom skvalitňovali svoje profesijné kompetencie. **Priestory** boli využívané pre zmysluplný pobyt detí v materských školách a na organizovanie rôznorodých aktivít. Naďalej je potrebné venovať pozornosť voľnej dostupnosti detí k digitálnym technológiám, ktoré boli školám poskytnuté z národného projektu, v nemalej miere aj obnove učebných pomôcok pre telovýchovné, umelecko-expresívne a bádateľské činnosti.

Graf 4 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

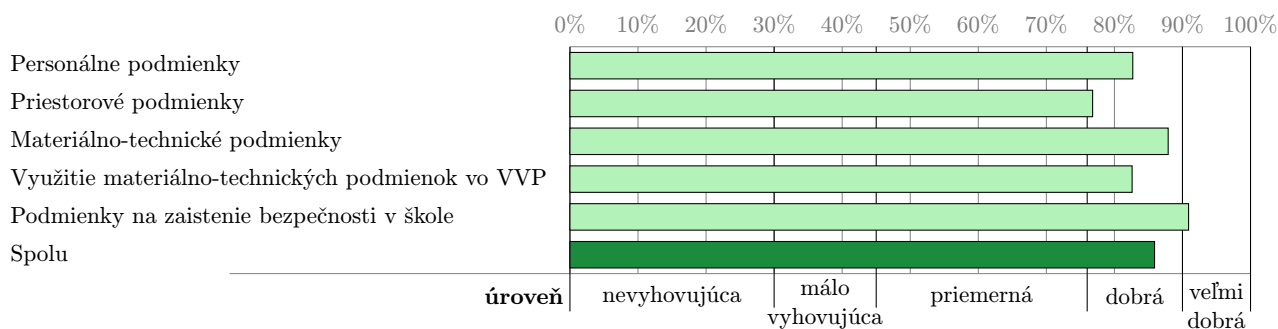
Pozitívne zistenia

- » spĺňanie kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti
- » spĺňanie podmienok na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- » účelné využívanie priestorov
- » vybavenie učebnými pomôckami, didaktickou technikou a ich využívanie vo výchovno-vzdelávacej činnosti
- » deklarované pravidlá, ich dodržiavanie

Negatívne zistenia

»» absentujúca bezbariérovosť

Graf 5 Podmienky výchovy a vzdelávania

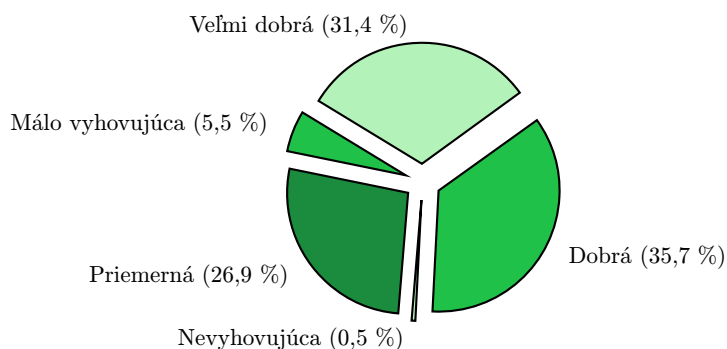

Skratky: VVP – výchovno-vzdelávací proces.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

K vyrovnanému rozvíjaniu základov kľúčových **kompetencií** detí prispeli realizované činnosti, ktoré obsahom smerovali k plneniu a dosiahnutiu stanovených cieľov s uplatňovaním prvkov prosociálneho výchovného štýlu. Učitelia vytvárali deťom priestor a podmienky pre nadobúdanie a využívanie získaných skúseností. Podporovali a pozitívne hodnotili ich vzájomnú pomoc, spoluprácu, spoluúčasť, akceptovanie sa a dodržiavanie pravidiel a postupov v činnostiach, ich spoločné i individuálne tvorivé riešenia. Zapájaním detí do rozhovorov, iniciovaním k opisu skúseností, k vyjadrovaniu názorov i vlastným jazykovým vzorom učiteľia podporovali **aktívne komunikovanie** a dorozumievanie sa v spisovnej podobe štátneho jazyka. Výzdobou tried a využívaním špecifických metód rozvíjali **predčitateľskú gramotnosť**. Manipulovaním a ovládaním voľne dostupných digitálnych technológií v triedach, programovaním deti primerane preukázali počiatočnú **digitálnu gramotnosť**. Celostnému rozvoju **pohybového aparátu** prispievali rôznorodé pohybové aktivity a obmeny pohybov. Prezentovanie sa detí plošnými, objemovými artefaktmi a **grafomotorickými spôsobilosťami** si vyžaduje zlepšenie v uplatňovaní odporúčaných postupov. Pribežným **hodnotením** učiteľia oceňovali čiastkové úspechy detí, stimulovali ich záujem, ochotu spracovať i dokončiť úlohy učebných problémov, čím upevňovali ich sebadôveru vo vlastné schopnosti a udržiavali priaznivú atmosféru v činnostiach. Nie vždy využívali záverečné hodnotenie, čo paralelne súviselo s označením individuálnych, spoločných cieľov a očakávaných výsledkov činností. Účinnosť výučby sa odvíjala aj od zohľadňovania

Graf 6 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti výchovno-vzdelávací proces

výchovno-vzdelávacích potrieb detí. Vyskytli sa učitelia, ktorí na dosiahnutie cieľov zmysluplne využili spontánne hry detí, interaktívne učebné situácie, **zážitkové učenie** sa i experimentovanie. Naopak, ich dominancia a preferovanie frontálnej formy výučby ovplyvňovali angažovanie sa detí. Podcenené bolo zadávanie problémových, divergentných úloh smerujúcich k rôznorodým a kreatívnym riešeniam. Žiaduce je vytváranie časového priestoru a podmienok pre uplatňovanie hrového záujmu a tvorivosti detí, pre edukačné aktivity s telovýchovným, s hudobným zameraním, pre hodnotenie činností, spoluhráčov i seba samých, pre záverečné hodnotenie učiteľmi.

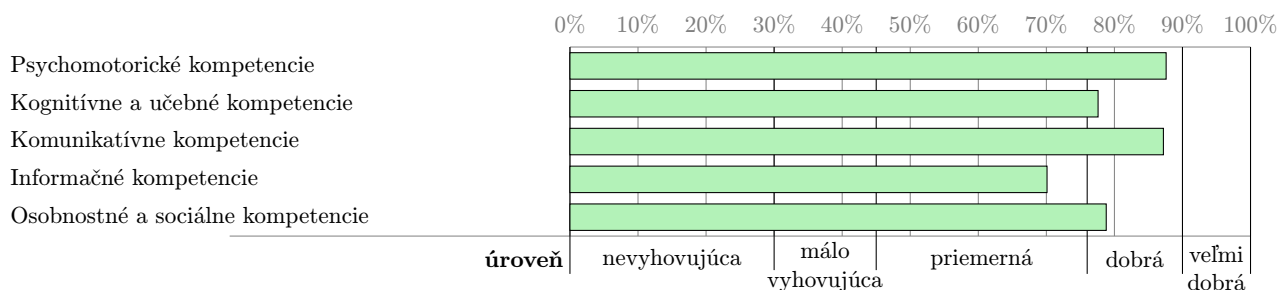
Pozitívne zistenia

- » podporovanie aktívneho komunikovania
- » iniciovanie aktívneho pohybovania sa detí
- » napomáhanie zautomatizovanej sebaobsluhy detí
- » využívanie priebežného hodnotenia detí
- » podporovanie vzájomného akceptovania sa a pomoci
- » vytváranie, udržiavanie priaznivej atmosféry v triedach

Negatívne zistenia

- » nevytvorenie podmienok na sebahodnotenie a sebaaprezentovanie sa detí
- » obmedzené hodnotenie spoluhráčov a aktivít deťmi
- » záverečné hodnotenie detí a činností učiteľmi

Graf 7 Rozvíjanie kľúčových kompetencií detí

1.1.2 Stav a úroveň výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

V kontrolovaných školách z celkového počtu **10 344** detí bolo **68** (0,7 %) so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Princípy rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a zákazu všetkých foriem diskriminácie školy deklarovali v školských vzdelávacích programoch a v podmienkach prijímania, ktoré aj reálne uplatňovali.

Zdravotne znevýhodnených bolo **44** detí, z nich malo **12** vypracovaný individuálny vzdelávací program v spolupráci s poradenskými zariadeniami. V štyroch špeciálnych triedach Nitrianskeho kraja bolo vzdelávaných **32** detí so zdravotným znevýhodnením. Detí zo **sociálne znevýhodneného prostredia** bolo **24**, z toho **2** deti boli s odloženou povinnou

školskou dochádzkou. Pri výchove a vzdelávaní 4 deti vyžadovali uplatňovanie špecifických prístupov.

Prínosom bolo rešpektovanie a dodržiavanie práv všetkých detí – detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a intaktných detí. Nezastupiteľná z hľadiska individualizácie bola, síce ojedinelá, participácia asistenta učiteľa a príslušného interného odborného zamestnanca pri ich vzdelávaní. Učiteľia **zvýšenou mierou individuálneho prístupu** podporovali eliminovanie dôsledkov zdravotne znevýhodnených detí a rozvoj detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v kognitívnej oblasti i v spôsoboch vystupovania a vykonávania činností vrátane sebaobsluhy. Využili k tomu aj rôznorodé podujatia a spoluprácu so zákonnými zástupcami, s poradenskými zariadeniami. Celospoločensky významným sa javilo vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia – detí rómskeho etnika v dvoch školách Banskobystrického kraja. Bezproblémové pohybovanie sa a ľahšie orientovanie sa detí so zdravotným znevýhodnením umožňovali upravené priestory škôl v Nitrianskom kraji. Vzdelávanie integrovaných detí s intaktnými v bežných triedach pozitívne vplývalo na ich osobnostný rozvoj. Pedagogickí zamestnanci konštatovali, že narastá záujem zákonných zástupcov o integráciu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako aj to, že im chýbajú poznatky o metódach, formách a spôsoboch ich vzdelávania, čo je dopadom aj nedostatočných ponúk poskytovateľov kontinuálneho vzdelávania v uvedenej oblasti.

Pozitívne zistenia

- » rešpektovanie a dodržiavanie princípu rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca
- » spolupráca škôl so zákonnými zástupcami a s poradenskými zariadeniami
- » vytvorenie podmienok pre výchovu a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením
- » podieľanie sa na korigovaní zdravotného znevýhodnenia detí v spolupráci so zákonnými zástupcami a s príslušnými odborníkmi
- » eliminovanie nežiaducich javov a predsudkov týkajúcich sa výchovy a vzdelávania detí zo sociálne znevýhodneného prostredia

Negatívne zistenia

- » chýbajúci asistenti učiteľa a interní odborní zamestnanci
- » nepravidelná dochádzka detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- » nezabezpečenie bezbariérovej úpravy priestorov škôl s bežnými triedami, v ktorých boli integrované deti so zdravotným znevýhodnením
- » nezohľadnenie špecifických potrieb detí
- » neuplatnenie motivácie a diferencovania činností

1.1.3 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie boli vykonané v **103** materských školách. Z nich bolo **89** po komplexnej a **14** po následnej inšpekcii. Kontrolovaných bolo **93** štátnych a po **5** cirkevných a súkromných škôl.

Na odstránenie zistených nedostatkov bolo uplatnených **954** opatrení. **Akceptovaných, splnených** bolo **800** opatrení a **12** stratilo opodstatnenie.

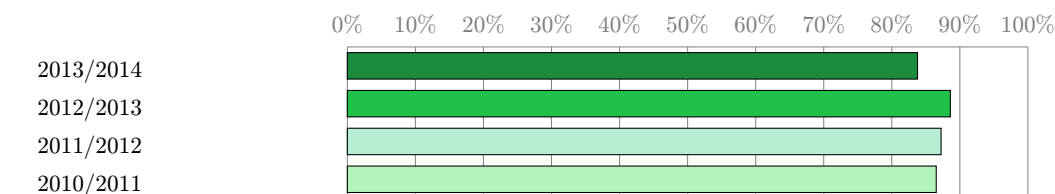
Tabuľka 1 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	954					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	503		284		167	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	388	77,9	270	95,1	142	88,7
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	2		0		2	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
3		0		5		

Zistené nedostatky boli prevažne v/vo:

- » štruktúre/obsahu a aktuálnosti informácií školského vzdelávacieho programu,
- » obsahu a aktuálnosti informácií školského poriadku školy,
- » dodržiavaní platných právnych predpisov v dokumentácii školy a v rozhodovaní riaditeľa,
- » organizovaní/forme predprimárneho vzdelávania a v jeho zabezpečení príslušným počtom učiteľov,
- » účinnosti vnútornej kontroly školy,
- » zohľadňovaní výchovno-vzdelávacích potrieb detí, ich rozvojových možností,
- » napomáhaní rozvoja základných kompetencií detí,
- » zabezpečení realizovaných aktivít školy a krúžkovej činnosti,
- » participácii poradných orgánov riaditeľa na pedagogickom riadení a internom vzdelávaní učiteľov,
- » rešpektovaní kvalifikačných predpokladov a príslušných požiadaviek pedagogických zamestnancov, v stanovení ich základného úväzku a rozsahu povinností.

Akceptovanie a **splnenie** uplatnených opatrení pozitívne prispelo k skvalitneniu procesu výchovy a vzdelávania, pedagogického riadenia a k zabezpečeniu príslušných, právnymi predpismi stanovených, podmienok pre predprimárne vzdelávanie. **Neakceptovaním** opatrení pretrvávali nedostatky v oblasti pedagogického riadenia, vo vecnosti rozhodovania, vnútornej kontroly, činnosti poradných orgánov riaditeľa i vo formálnosti vypracovania a vedenia príslušnej dokumentácie.

Graf 8 Akceptované/splnené opatrenia v % za ostatné štyri školské roky

1.1.4 Závery

1.1.4.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie

Výrazné pozitívne zistenia

- » vymedzenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania v školskom vzdelávacom programe
- » personálne podmienky
- » rozhodovanie riaditeľov
- » stanovenie kritérií, oblastí i nástrojov kontroly
- » spolupráca, aktivity a materiálne-technické podmienky ovplyvňujúce výchovno-vzdelávaciu činnosť a zameranie školy
- » kultúrne, inšpirujúce, udržiavané priestorové podmienky a ich využívanie
- » pozitívna, priaznivá, partnerská klíma
- » pravidlá školského poriadku a ich dodržiavanie
- » zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí vo výchove a vzdelávaní
- » podporovanie detí v nadobúdaní a dodržiavaní základných pravidiel a postupov
- » rovnomerné, vyvážené napomáhanie rozvoja psychomotorických, kognitívnych a učebných, komunikatívnych, osobných a sociálnych kompetencií detí
- » rešpektovanie a dodržiavanie princípov výchovy a vzdelávania a práv detí
- » vytvorenie podmienok pre výchovu a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- » zapájanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich zákonných zástupcov do procesu výchovy a vzdelávania a aktivít škôl

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » participovanie poradných orgánov riaditeľa na pedagogickom riadení, skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti a na profesijnom rozvoji učiteľov
- » realizovanie vnútroškolskej kontroly s následným skvalitňovaním vyučovania učiteľa
- » uplatňovanie vhodných spôsobov predprimárneho vzdelávania s dôrazom na hru ako prostriedku aktivizácie detí k učeniu sa a seberealizovaniu sa a na napomáhanie rozvoja ich informačných kompetencií
- » zohľadňovanie výchovno-vzdelávacích potrieb, dosiahnutej úrovne a rozvojového potenciálu, momentálnych osobných dispozícií detí prispôbovaním cieľov a činností
- » podporovanie hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí detí a hodnotenie plnených a dosiahnutých cieľov v závere výchovno-vzdelávacej činnosti
- » zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami asistentom učiteľa a príslušným interným odborným zamestnancom
- » vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- » zohľadnenie špecifických potrieb detí v prístupe učiteľov

1.1.4.2 Podnety a odporúčania

Riaditeľom

- » kontrolovať a hodnotiť pravidelne, dôsledne, adresne spôsoby vyučovania učiteľov vrátane využívania hry a úroveň rozvíjaných kompetencií detí
- » participovať s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení, skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti a profesijnom rozvoji učiteľov vrátane výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- » zabezpečiť revidovaním školského vzdelávacieho programu a školského poriadku aktuálnosť, konkrétnosť a reálnosť informácií, postupov, stratégií s ohľadom na potreby detí, smerovanie a podmienky školy

Zriaďovateľom

- » menovať do funkcie kvalifikovaného učiteľa materskej školy spĺňajúceho požiadavky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- » nezasahovať do kompetencií riaditeľa materskej školy
- » podporovať profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov
- » poskytovať školám v plnej výške príspevok na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky a zabezpečiť možnosti (účel) ich využitia
- » podporovať vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zabezpečením asistenta učiteľa, príslušného interného odborného zamestnanca a skvalitnením materiálno-technických podmienok škôl vrátane debarierizácie

Metodicko-pedagogickému centru

- » rozšíriť ponuku vzdelávacích aktivít pre pedagogických zamestnancov o:
 - > výučbové stratégie a postupy napomáhajúce seberealizovanie sa, sebareprezentovanie sa, hodnotenie a sebahodnotenie sa detí,
 - > postupy, modely spolupráce riaditeľov s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení a skvalitňovaní výučby učiteľov,
 - > oblasť vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- » stanoviť príslušným právnym predpisom zriaďovateľom a školám, vzhľadom na zabezpečenie primeranej starostlivosti, povinnosť zabezpečiť asistenta učiteľa a interného odborného zamestnanca pre vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v bežných a špeciálnych triedach

1.2 Základné školy

1.2.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **134** základných školách, čo predstavuje 6,2 % z celkového počtu základných škôl v SR. Z nich bolo **122** štátnych, **9** cirkevných a **3** školy boli súkromné. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **112** subjektov, so slovenským a s maďarským **2**, s maďarským **18** a s vyučovacím jazykom ukrajinským boli **2** školy.

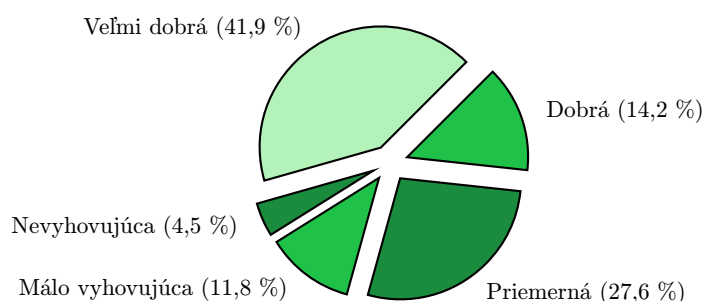
Do správy boli zapracované aj zistenia z tematických inšpekcií zameraných na kontrolu súladu školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, ktoré sa vykonali v ďalších **112** základných školách, čo predstavuje 5,2 % z celkového počtu základných škôl v SR. Z nich bolo **103** štátnych, **6** cirkevných škôl a **3** boli súkromné, s vyučovacím jazykom slovenským bolo **100** škôl, s maďarským **9**, so slovenským a s maďarským boli **2** školy a **1** škola mala vyučovacím jazyk slovenský a anglický.

Komplexné inšpekcie boli zamerané na hodnotenie oblastí riadenie, podmienky výchovy a vzdelávania a priebeh výchovy a vzdelávania. Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sú uvedené v časti 3 Prílohy v tabuľke č. 37.

Školský vzdelávací program

Základné školy realizovali výchovu a vzdelávanie podľa školských vzdelávacích programov, ktorých štruktúra nebola vždy v súlade s ustanoveniami školského zákona alebo vyhotovenie niektorých častí nebolo postačujúce. V **103** školách boli programy vypracované na veľmi dobrej úrovni, v **35** na dobrej, v **68** na priemernej úrovni. Málo vyhovujúcu úroveň mali programy vyhotovené v **29** subjektoch a v **11** školách bola ich úroveň nevyhovujúca.

Graf 9 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov

Pozitívne zistenia

- » vymedzenie vlastných cieľov a poslania na základe identifikovaných pozitív a negatív vo výchovno-vzdelávacej činnosti škôl
- » zapájanie pedagogických zamestnancov i zákonných zástupcov žiakov do procesu implementácie obsahov školských vzdelávacích programov do výchovno-vzdelávacej činnosti škôl
- » poskytovanie prehľadných informácií o činnosti škôl zverejnením školských vzdelávacích programov

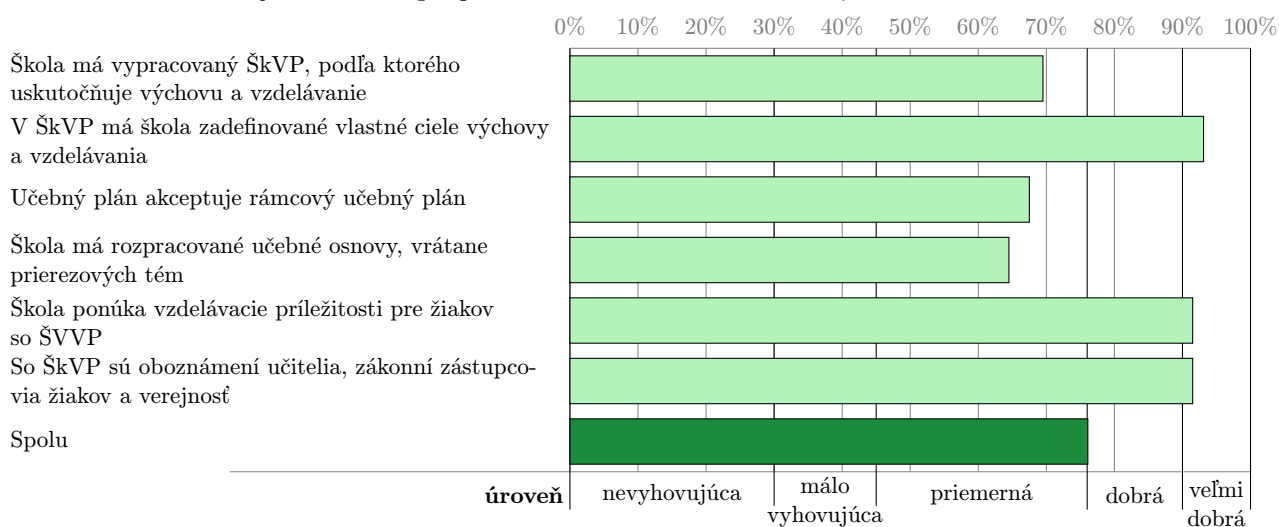
Negatívne zistenia

- » nedôsledné akceptovanie rámcového učebného plánu príslušného štátneho vzdelávacieho programu pri tvorbe učebných plánov

- » nevypracovanie učebných osnov vyučovacích predmetov tak, aby sa vytvorili primerané podmienky pre plnenie cieľov výchovy a vzdelávania
- » spájanie ročníkov na druhom stupni vo vyučovaní v rozpore so školským zákonom a s učebným plánom školy
- » nedodržiavanie stanovenej štruktúry

Silnou stránkou školských programov bolo vymedzenie vlastných cieľov a strategických zámerov na základe identifikovaných pozitívnych i negatívnych faktorov ovplyvňujúcich činnosť subjektov. Osobitné podmienky vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami rozpracovali v 12 % škôl neúplne, niekde prevažovali teoretické podklady prevzaté zo štátnych vzdelávacích programov, prípadne absentovalo uvedenie podmienok vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. K najslabšie spracovaným častiam dokumentov patrili **učebné plány a učebné osnovy**. Zistené nedostatky negatívne ovplyvňovali úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti. Vyskytli sa školy, kde nezabezpečili dodržanie učebných plánov a plnenie učebných osnov tým, že vzdelávali žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa neplatného učebného plánu alebo sa vyskytli školy s nízkym počtom žiakov v triedach na druhom stupni (Prešovský a Košický kraj), ktoré vzdelávali žiakov ročníkov 5. – 9. v spojených triedach. Napriek týmto nedostatkom možno konštatovať, že pozitívom viacerých predložených učebných plánov bolo vhodné využitie voliteľných hodín v súlade s potrebami a zameraním škôl. Predložené učebné osnovy na prvom stupni vzdelávania (37 %) a na druhom stupni vzdelávania (32 %) neboli výsledkom rozpracovania príslušného vzdelávacieho štandardu, ale len ich kópiou. Niekde nevypracovali učebné osnovy pre niektoré predmety primárneho alebo nižšieho stredného vzdelávania, ojedinele nevyhotovili učebné osnovy pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, viaceré nevymedzovali obsah a rozsah vyučovania predmetu v konkrétnom ročníku. Úroveň vypracovania **26 % školských vzdelávacích programov neumožňovala realizovať** kvalitnú výchovu a vzdelávanie a naplňovať tak štátom deklarované princípy a ciele vzdelávania.

Graf 10 Školský vzdelávací program – hodnotenie zistení v 246 školách

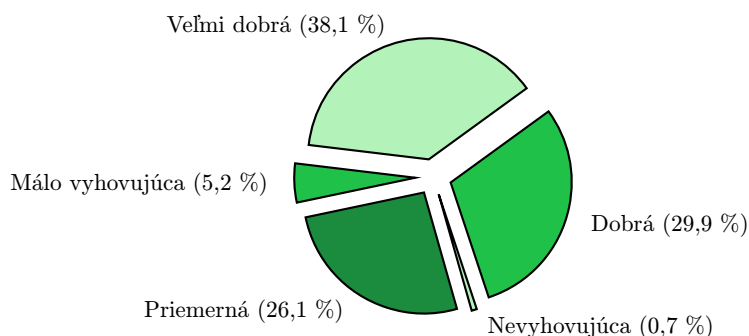

Skratky: ŠkVP – školský vzdelávací program; ŠVVP – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Riadenie školy

V priebehu komplexných inšpekcií v **134** subjektoch bolo riadenie škôl cieľne kontrolované naprieč jeho jednotlivými oblasťami. Okrem školských vzdelávacích programov sa kontrolovalo aj pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy a služby školy. V **51** subjektoch dosiahlo veľmi dobrú úroveň, v **40** dobrú a v **35** priemernú. Málo vyhovujúca úroveň bola zistená v **7** školách a nevyhovujúca úroveň v **1** škole Trnavského kraja.

Graf 11 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

Pozitívne zistenia

- » vytváranie motivujúcej klímy a kultúry prostredníctvom formovania pozitívnych interpersonálnych vzťahov
- » spolupodieľanie sa poradných orgánov na plánovaní a riadení výchovno-vzdelávacieho procesu a činnosti škôl
- » zvyšujúci sa záujem žiakov pracovať v záujmových útvaroch a prezentovať výsledky svojich voľnočasových aktivít

Negatívne zistenia

- » nevydávanie rozhodnutí riaditeľmi škôl alebo ich vydávanie nad rámec ustanovenia zákona
- » nepružnosť v ukladaní opatrení zo zistení vnútornej školskej kontroly a následne nedostatočná kontrola ich plnenia
- » nezabezpečenie vyučovacieho procesu v nultom ročníku a v špeciálnych triedach pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňali požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na vyučovanie jednotlivých predmetov

K **pozitívnym stránkam** riadenia škôl patrilo zaangažovanie zriadených **metodických združení** a **predmetových komisií** do procesu skvalitňovania výchovno-vzdelávacej činnosti škôl ich zapojením do vypracovania účinných systémov hodnotenia a klasifikácie žiakov i hodnotenia pedagogických zamestnancov. V niektorých školách vnútorný systém kontroly neplnil svoje poslanie, naďalej sa nedostatočne využívali pozitívne či negatívne zistenia z realizovanej kontroly, ojedinele sa sledovali realizácia, prípadne plnenie prijatých opatrení na skvalitnenie výchovno-vzdelávacej činnosti.

K výrazne silným stránkam riadenia patrili **služby** poskytované funkčným výchovným poradenstvom, bohatou ponukou záujmovej činnosti, ktorá bola pre žiakov atraktívna. Jednotlivci mali záujem nielen pracovať v záujmových útvaroch, ale aj prezentovať výsledky svojich voľnočasových aktivít. **Klíma a kultúra** škôl boli podporované dobrými personálnymi vzťahmi v pedagogických kolektívoch i vzťahmi s vonkajšou komunitou škôl, rovnako boli

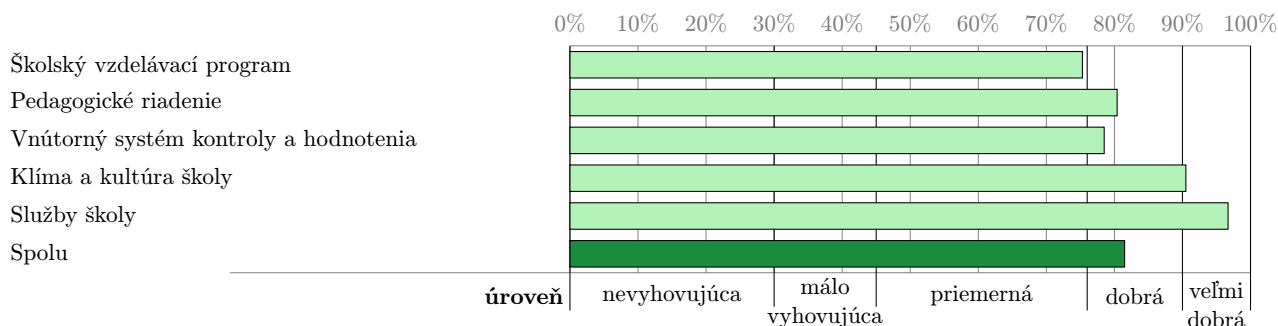
podporované organizovaním podujatí, aktivít a rozvíjaním partnerských vzťahov s inými subjektmi.

Zabezpečenie vyučovacieho procesu pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňali požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na vyučovanie jednotlivých predmetov, bolo celkovo na dobrej úrovni. Analýza údajov preukázala, že v nultom ročníku (najmä v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji), v špeciálnych triedach a na druhom stupni na viac ako polovici hodín vyučovali predmety informatika, občianska náuka, svet práce, etická výchova aj učitelia, ktorí nespĺňali požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky.

Úroveň pedagogického riadenia znižovali vo viacerých školách zistené **nedostatky vo výkone štátnej správy v prvom stupni**. V niektorých subjektoch boli rozhodnutia vydané nad rámec ustanovenia zákona, v iných stanovené rozhodnutia nevydali. Vo viacerých školách viedli nedôsledne pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s riadením a s organizáciou. Nie vždy všetky dokumenty a vnútorné predpisy riaditeľa škôl aktualizovali a prerokovali v pedagogickej rade.

Riadenie školy bolo v kontrolovaných subjektoch na dobrej úrovni.

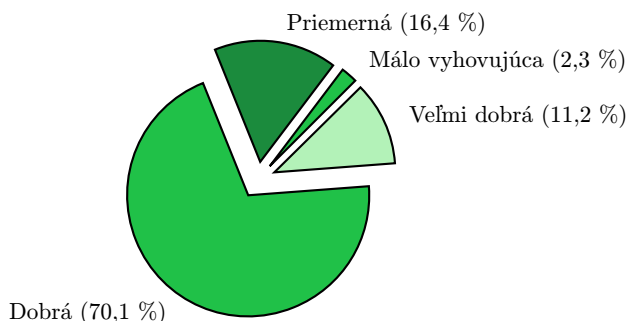
Graf 12 Riadenie školy

Podmienky výchovy a vzdelávania

Školy vytvárali pomerne vhodné podmienky výchovy a vzdelávania vo vzťahu k počtu žiakov a k zameraniu. V **15** subjektoch ich zabezpečili na veľmi dobrej úrovni, v **94** na dobrej, v **22** školách na priemernej úrovni. Na málo vyhovujúcej úrovni zaistili podmienky výchovy a vzdelávania v **3** školách, z nich boli **2** v Banskobystrickom a **1** v Trnavskom kraji.

Graf 13 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia

- » podpora odborného rastu a ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov a zvyšujúci sa podiel metodických orgánov na internom vzdelávaní pedagógov
- » vytvorenie optimálneho pracovného prostredia škôl a účelné využívanie priestorov aj v čase mimo vyučovania
- » vybavenie škôl výpočtovou technikou a zriadenie odborných učební informačno-komunikačných technológií

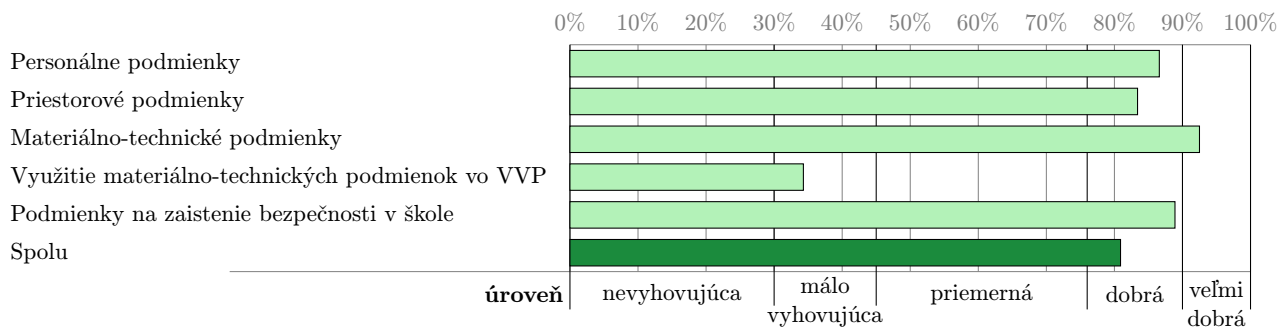
Negatívne zistenia

- » nedocenenie uplatňovania multimédií ako prostriedku na zvýšenie efektívnosti a názorosti vyučovacieho procesu
- » nezapájanie žiakov do rozhodovacích procesov v škole, formálnosť v činnosti žiackych školských rád
- » nezabezpečenie bezbariérového prístupu škôl

V subjektoch vytvorili vedúci pedagogickí zamestnanci zodpovedajúce **personálne podmienky**, optimálne **vnútorné** i **vonkajšie priestorové** a vyhovujúce **materiálno-technické podmienky**. Profesionálny rast učiteľov podporovali plnením vyhotoveného ročného plánu kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov a realizovaním interného vzdelávania v spolupráci s poradnými orgánmi. Priestory škôl sa zmysluplne využívali počas vyučovacieho procesu i v čase realizácie rôznorodých záujmových aktivít. Zlepšenie si vo viacerých školách (69 %) vyžadovalo dobudovanie bezbariérového prístupu. Napriek skutočnosti, že školy boli vhodne materiálno-technicky vybavené, vo vyučovacom procese neboli informačno-komunikačné technológie systematicky uplatňované. Učitelia nedocenili dôležitosť využívania multimédií pri rozvíjaní kľúčových kompetencií žiakov.

Zodpovední pedagogickí zamestnanci vypracovaním funkčných školských poriadkov, realizáciou systémových preventívnych aktivít, pravidelným a dôsledným sledovaním dochádzky žiakov, riešením záškoláctva i ďalších výchovných problémov zabezpečili primerané **podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany** žiakov. Negatívom v tejto oblasti sa javili nízky počet škôl, ktoré ustanovili žiacku školskú radu, ďalej formálnosť v ich činnosti či zriedkavé zapájanie žiakov do rozhodovacích procesov súvisiacich so životom školy. Viaceré subjekty zaznamenali problémy spojené s **plnením povinnej školskej dochádzky** žiakov. Celkovo vymeškalo **26 234** žiakov v sledovanom období **1 269 130** ospravedlnených a **178 696** neospravedlnených vyučovacích hodín. Viac ako **15** neospravedlnených hodín za mesiac vynechalo **655** žiakov v 72 školách, celkovo **169 089** hodín. Príslušným orgánom štátnej správy zaslali školy až **768** oznámení o **neplnení riadnej povinnej školskej dochádzky** žiakov, spätnú väzbu na oznámenia dostalo len 41 z nich. Najčastejšie dôvody vymeškávania vyučovania boli chorobnosť, absentujúca kontrola dochádzky do školy zo strany zákonných zástupcov žiakov, záškoláctvo. V niektorých školách zaznamenali problémy aj s plnením povinnej školskej dochádzky žiakov mimo územia SR. Zákonní zástupcovia najmä žiakov zo sociálne málo podnetného prostredia so školou zväčša pred odchodom do zahraničia nekomunikovali a žiaci sa obvykle skúšok z určených vyučovacích predmetov po ukončení 4. či 9. ročníka nezúčastňovali.

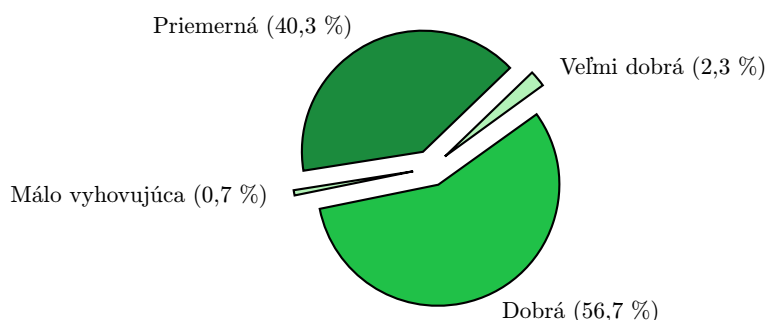
Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách zaistené na dobrej úrovni.

Graf 14 Podmienky výchovy a vzdelávania

Skratky: VVP – výchovno-vzdelávací proces.

Priebeh výchovy a vzdelávania

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa dosiahli v školách v hospitovaných predmetoch celkovo dobrú úroveň. V **3** školách boli na veľmi dobrej úrovni, v **76** na dobrej, v **54** na priemernej a v **1** škole v Banskobystrickom kraji dosiahli málo vyhovujúcu úroveň.

Graf 15 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu

Positívne zistenia

- » zabezpečenie primeranej a vhodnej kontroly plnenia stanovených kognitívnych vzdelávacích cieľov hodín prostredníctvom účinnej spätnej väzby
- » plnohodnotné zapájanie žiakov do učebnej činnosti uplatňovaním demonštračných, vizuálnych a interaktívnych metód
- » cieľavedomé uplatňovanie práce s textom na hodinách väčšiny vyučovacích predmetov

Negatívne zistenia

- » nediferencovanie úloh a činností
- » neprehľbovanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa upevňovaním vyváženého chápania procesu oceňovania svojho výkonu a výkonu iných
- » ojedinelé využívanie multimédií vo všetkých fázach vyučovacieho procesu a s tým súvisiace nepružné uplatňovanie efektívnych učebno-poznávacích vyučovacích postupov a foriem práce

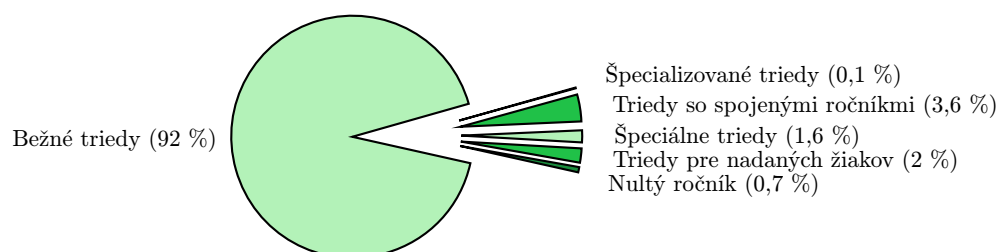
Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na prvom a na druhom stupni základnej školy

Kontrolované školy navštevovalo celkom **26 234** žiakov, z nich **3 100** žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. V bežných triedach sa vzdelávalo **504** nadaných žiakov, **346** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v špeciálnych triedach alebo formou školskej integrácie **2 227** žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Riaditelia škôl vydaním rozhodnutí o **individuálnom vzdelávaní** žiaka prvého stupňa povolili **7** žiakom osobitný spôsob plnenia povinnej školskej dochádzky.

V **49** špeciálnych triedach zriadených na prvom a na druhom stupni evidovali **421** žiakov so zdravotným znevýhodnením. V **14** triedach nultého ročníka sa vzdelávalo **182** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Možnosť zriadiť špecializovanú triedu na prvom stupni pre žiakov, ktorí z výchovno-vzdelávacieho hľadiska potrebovali kompenzačný alebo rozvojový program, využili len v **2** školách. V **2** špecializovaných triedach sa vzdelávalo **14** žiakov. V neplnoorganizovaných školách sa **946** žiakov učilo v **70** triedach so spojenými ročníkmi. Pri výchove a vzdelávaní v špeciálnych triedach, v nultých ročníkoch alebo v triedach, v ktorých sa vzdelával vyšší počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, pôsobilo **71** asistentov učiteľa.

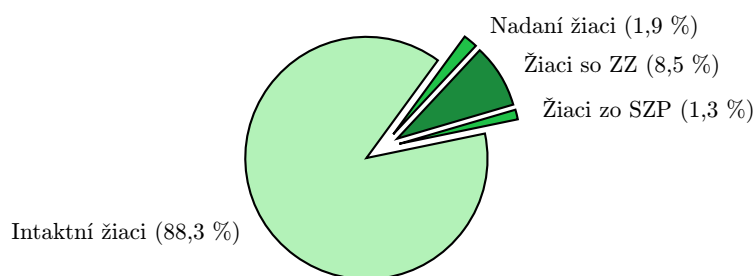
Graf 17 Organizácia vzdelávania žiakov vo všetkých zriadených triedach

Priebeh výchovy a vzdelávania bol sledovaný **4 250** hospitáciami na vyučovacích hodinách predmetov temer všetkých vzdelávacích oblastí stanovených štátnym vzdelávacím programom. Na prvom stupni sa vykonalo **1 798** hospitácií, z nich **27** v nultom ročníku a na druhom stupni **2 386**, v špeciálnych triedach sa uskutočnilo **66** hospitácií.

K výrazne **dobrým stránkam** edukačného procesu patrilo zrozumiteľné formulovanie vzdelávacích cieľov, niekde aj so stručne načrtnutými očakávanými výsledkami učenia sa žiaka.

Graf 16 Percentuálne zastúpenie žiakov základných škôl

Skratky: SZP – sociálne znevýhodnené prostredie;
ZZ – zdravotné znevýhodnenie.

Rovnako k dobrým stránkam procesu patrilo zabezpečenie primeranej a vhodnej kontroly plnenia stanovených kognitívnych cieľov hodiny účinnou spätnou väzbou. Dominantným prvkom väčšiny vyučovacích hodín bolo udržiavanie **pozitívnej pracovnej atmosféry** prostredníctvom dobrých vzťahov učiteľ – žiak, žiak – žiak založených na vzájomnom rešpektovaní sa. Učitelia uplatňovali individuálny prístup, predĺžený výklad. **Diferenciáciu úloh a činností** na základe poznania učebného štýlu každého žiaka v triede bolo možné pozorovať len zriedka, úlohy boli zväčša diferencované na základe náročnosti a kvantity, niekedy špecifikované aj s ohľadom na rozdielnu jazykovú a mentálnu úroveň žiakov. V práci vyučujúcich zreteľne **absentovalo realizovanie** alebo využívanie poznatkov z **pedagogickej diagnostiky** žiakov triedy.

Učitelia výrazne podporovali **rozvíjanie poznávacích kompetencií** zrozumiteľným sprístupňovaním poznatkov, utváraním správnych predstáv o preberanom učive. Dbali na vyváženosť medzi poznávacím procesom a aktívnou aplikáciou nadobudnutých poznatkov v praktických, ústnych i písomných prejavoch žiakov. Pozitívne možno hodnotiť častejšie uplatňovanie zážitkového učenia, bádateľských aktivít či prezentácií projektov.

Vo vyučovaní bolo zreteľne podporované **rozvíjanie komunikačných kompetencií** zaraďovaním rôznorodých aktivít, uplatňovaním variabilných činností s textom pozitívne ovplyvňujúcich rozvoj súvislého jazykového prejavu žiakov v materinskom alebo v cudzom jazyku. Časté navodzovanie situácií, pri ktorých jednotlivci zaujímali vlastné stanoviská, bolo vhodnou príležitosťou na rozvoj ich verbálneho prejavu. Menej príležitostí na ústnu komunikáciu mali žiaci neplnoorganizovaných škôl, pracovali zväčša samostatne písomne, čo sa prejavilo v ich pomerne slabej aktívnej slovnej zásobe i pri čítaní s porozumením.

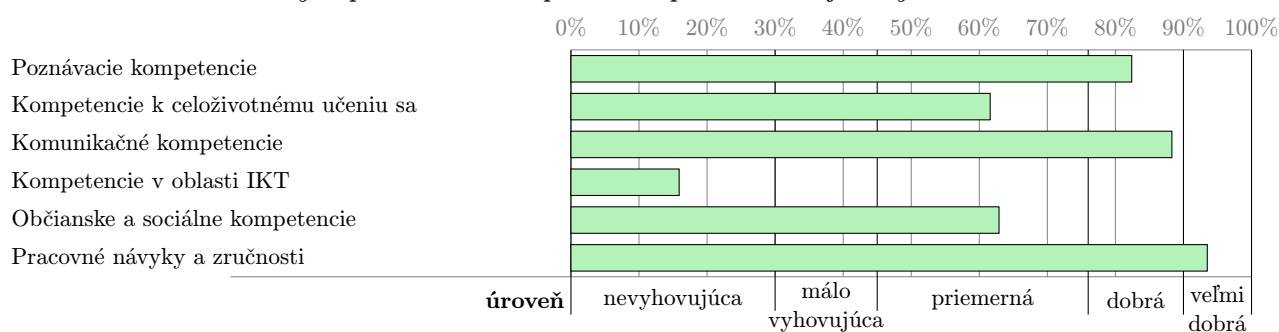
Učitelia uplatnili priebežné motivačné hodnotenie orientované na pochvalu ako formu ocenenia za výkony a v prípade neúspechu aj ako motiváciu k prekonávaniu prekážok. Ojedinele len jednoslovné alebo krátke verbálne výroky bez vyjadrenia hlbších pozitívnych očakávaní k zlepšeniu učebnej činnosti jednotlivca. Premyslené **rozvíjanie kompetencií** žiakov **k celoživotnému učeniu sa** prostredníctvom sebapoznávania, sebareflexie zväčša absentovalo.

V organizácii vyučovacích hodín dominovala frontálna a samostatná práca, kooperatívne vyučovanie sa realizovalo zriedka, nie vždy bolo uplatňované systematicky a s premyslenou organizáciou. Žiaci boli počas vyučovacieho procesu podnecovaní k dodržiavaniu správnych pracovných postupov, k zdôvodňovaniu zvoleného postupu. Niektorí učitelia nezvládli organizáciu skupinovej práce, čo sa prejavilo výberom nevhodných činností a úloh alebo ponúkali skupinám rovnaké zadania, čím sa stala práca málo atraktívna. Niekde absentovalo vysvetlenie pravidiel, inokedy inštrukcie učiteľov nevymedzovali jasne alternatívu vzájomnej spolupráce. Formovanie parciálnych **sociálnych a občianskych kompetencií** malo celkovo priemernú úroveň.

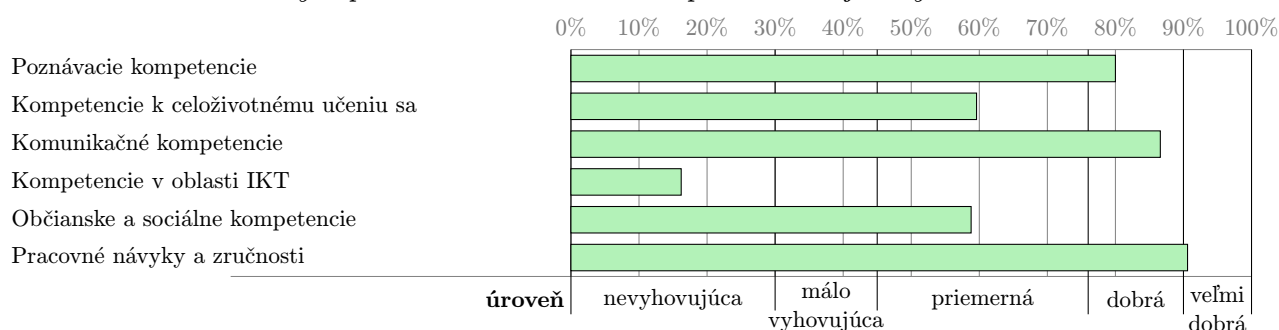
Najslabšou stránkou vyučovania bolo ojedinelé využívanie **informačno-komunikačných technológií** vo všetkých fázach vyučovacieho procesu a s tým súvisiace nepružné uplatňovanie interaktívnych učebno-poznávacích vyučovacích postupov a foriem práce. Cielene pracovať s interaktívnou tabuľou, s notebookmi či v počítačovej učebni umožnili žiakom učiteľia na 16 % hospitovaných hodín. Nové učivo prostredníctvom multimédií prezentovali vyučujúci na 24 % hodín. Pozitívom edukačného procesu 8 % hodín bolo zaraďovanie žiackych prezentácií.

Stav a úroveň vyučovania v kontrolovaných predmetoch na prvom a druhom stupni boli na dobrej úrovni.

Graf 18 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na prvom stupni základnej školy

Graf 19 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na druhom stupni základnej školy

Skratky: IKT – informačno-komunikačné technológie.

Zovšeobecnenie nedostatkov zistených v kontrolovaných predmetoch, ktorých úroveň bola hodnotená ako málo vyhovujúca alebo i nevyhovujúca

rozvíjanie komunikačných schopností (nultý ročník) – učebné aktivity zamerané na manipulovanie s výtvarnými učebnými pomôckami a vykonávanie výtvarných činností nepodporovali rozvíjanie komunikačných schopností žiakov; vyučovanie v spojenej triede vytvorenej z nultého ročníka a ďalších dvoch ročníkov neumožňovalo využitie špecifických metód práce pre nultý ročník; používanie materinského (maďarského) jazyka vyučujúcou a asistentkou učiteľa v komunikácii so žiakmi spomaľovalo ich proces osvojovania poznatkov v slovenskom jazyku a spomaľovalo odstraňovanie jazykovej bariéry žiakov

slovenský jazyk a literatúra (primárne vzdelávanie) – vo vyučovaní prevažovali činnosti zamerané na písomný prejav žiakov, málo pozornosti sa venovalo podpore verbálneho prejavu (súvislé vyjadrovanie, hlasné čítanie); vyskytli sa nedostatky v jazykovom i v písomnom prejave vyučujúcej (písanie nesprávnych tvarov písmen pri predpisovaní úloh); názornosť vyučovania nebola dostatočne podporená využívaním učebných pomôcok, žiaci vôbec nepracovali s učebnicami, s pracovnými zošitmi, ani so zošitmi s predpísanými tvarmi; uplatnené metódy a formy práce i zvolené činnosti boli málo podnetné pre rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov

nemecký jazyk (primárne vzdelávanie) – sprístupňovaný obsah učebnej témy bol nad rámec stanovený v učebných osnovách; z uplatnených vyučovacích metód dominovala prekladová metóda; stereotypné frontálne riadenie vyučovania bez zaradenia kooperatívnych foriem práce viedlo k nezáujmu väčšiny žiakov o učenie, čo sa prejavovalo ich nedisciplinovanosťou

matematika (primárne vzdelávanie) – zvolená organizácia práce, výber a rozsah jednotlivých činností, uplatnené metódy a formy rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov nezabezpečovali

uspokojivú efektivitu vyučovania; zadávanie úloh a činností bolo nad rámec učebných osnov v danom ročníku

slovenský jazyk a literatúra (špeciálna trieda – spojené ročníky) – zadania neboli diferencované podľa špecifických výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivcov; viaceré úlohy žiaci nedokázali riešiť samostatne, niektoré ani s pomocou učiteľa; ojedinele nevhodne zadané úlohy podporovali rozvíjanie manuálnych zručností, a nie čitateľských zručností žiakov; vzhľadom na 5. či 6. rok školskej dochádzky dosahovali jednotlivci málo vyhovujúcu úroveň čitateľských zručností; používanie materinského (maďarského) jazyka vo vyučovaní negatívne ovplyvňovalo osvojovanie jazyka slovenského; nevyjadrovanie povzbudzujúcich pozitívnych očakávaní na výkony jednotlivcov nepodporovalo formovanie sebadôvery žiakov

fyzika (nižšie stredné vzdelávanie) – nezrozumiteľné pokyny, málo názorné vysvetľovanie nového učiva bez využitia učebných pomôcok, didaktickej a digitálnej techniky a nezaraďovanie práce s odborným textom, nedôsledná pripravenosť realizovať demonštračný pokus, neefektívne opisovanie textu viedli k osvojeniu skreslených, nesprávnych poznatkov či nesprávnych postupov riešenia zadaní; neopodstatnené spojenie dvoch ročníkov (8. a 9.) v jednej triede negatívne ovplyvňovalo priebeh vyučovania

občianska náuka (nižšie stredné vzdelávanie) – frontálne vykonávanie málo efektívnych stereotypných činností (čítanie textu a diktovanie poznámok)

nemecký jazyk (nižšie stredné vzdelávanie) – použitie nezrozumiteľného zvukového záznamu a opätovné reprodukovanie počutého textu s cieľom precvičiť učivo bolo neefektívne a bezcieľne; vyučujúci napriek zjavným nedostatkom vo vedomostiach a zručnostiach žiakov, nedostatočne osvojenej slovnej zásobe len ojedinele zaraďovali úlohy a cvičenia na porozumenie, zapamätanie a aplikáciu; nejasné inštrukcie učiteľa pri zadávaní úloh vyvolali nekoordinované vykonávanie činností vo dvojiciach alebo v skupinách bez vzájomnej spolupráce

1.2.2 Zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Zisťovanie stavu vytvárania podmienok inkluzívneho vzdelávania pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa realizovalo v **55** základných školách, z nich bolo **51** štátnych a **4** boli cirkevné. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **43** subjektov, s jazykom maďarským **8**, s jazykom ukrajinským **2** a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským bola **1** škola.

Kontrolované subjekty navštevovalo **12 107** žiakov, z nich bolo **2 098** rómskych žiakov. Diagnostické vyšetrenie v poradenských zariadeniach absolvovalo **432** rómskych žiakov a na základe odporúčania sa **211** z nich vzdelávalo v špeciálnych triedach a **221** bolo začlenených do bežných tried. Žiakom pri adaptácii do prostredia školy, pri odbúravaní jazykových problémov a problémov s učením pomáhalo **37** asistentov učiteľa, z nich **3** ovládali rómsky jazyk v písomnej aj ústnej podobe.

Tabuľka 2 *Prehľad o počte škôl a počte žiakov*

Kraj	Počet			
	Základné školy	Žiaci	Rómski žiaci	%
Bratislavský	1	197	30	15,2
Trnavský	8	2 186	349	15,9
Trenčiansky	5	1 321	61	4,6
Nitriansky	6	1 219	148	12,1
Banskobystrický	15	3 281	661	20,1
Žilinský	4	1 104	55	4,9
Prešovský	9	1 762	561	31,8
Košický	7	1 037	233	21,5
Spolu	55	12 107	2 098	17,3

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rovnoprávných podmienok výchovy a vzdelávania

Riaditelia škôl realizovali výchovu a vzdelávanie podľa **školských vzdelávacích programov**, ktoré nie vždy boli kvalitne vypracované. V **5** školách boli na málo vyhovujúcej úrovni a v **6** subjektoch mali nevyhovujúcu úroveň. V programoch prevažne deklarovali vytvorenie vhodného edukačného prostredia, ktoré rešpektuje sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká žiakov z marginalizovaných rómskych komunít. Pedagogickí zamestnanci škôl sa zúčastňovali rôznych foriem vzdelávania zameraných na metodickú a didaktickú pomoc pri výchove a vzdelávaní žiakov zo sociálne málo podnetného prostredia. Na základe získaných poznatkov prispôbili učebné plány ich špecifickým potrebám. Voliteľnými hodinami posilnili predmety zo vzdelávacích oblastí človek a svet práce, umenie a kultúra, zdravie a pohyb, niekde využili voliteľné hodiny na zaradenie nových predmetov alebo zvýšili počet týždenných hodín predmetov vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia, aby pomohli rómskym žiakom prekonať jazykovú bariéru.

Takmer vo všetkých kontrolovaných školách (spolu pre 1 636 žiakov) poberali finančný **príspevok na skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Z príspevku čiastočne hradili náklady na stravovanie v zariadeniach školského stravovania, náklady na nákup učebných pomôcok, učebníc, pracovných zošitov, čistiacich a hygienických potrieb. Niekde znížili príspevok za starostlivosť poskytovanú žiakovi v školskom klube detí alebo im umožnili navštevovať školský klub bezplatne.

Rómski žiaci vymeškali v školách v sledovanom období celkovo **194 896** vyučovacích hodín (priemer na žiaka 92,8 hodín), z nich bolo **11 647** hodín neospravedlnených (priemer na žiaka 5,6 hodín). Bežnými **dôvodmi vymeškávania vyučovania** boli chorobnosť, nezodpovedný prístup rodičov k dochádzke žiakov do školy a s ním súvisiace záškoláctvo. Vo viacerých školách monitorovali asistenti učiteľa alebo terénni sociálni pracovníci **dôvody neprítomnosti** žiaka na vyučovaní priamo návštevou v rodinách. Závažné priestupky sa riešili v spolupráci s príslušným oddelením úradu práce, sociálnych vecí a rodiny i s políciou. **Povinnú školskú dochádzku v nižšom ako v 9. ročníku** ukončilo v predchádzajúcom školskom roku **87** rómskych žiakov. Väčšina z nich dosahovala výrazne zlý prospech, minimálne jedenkrát opakovali niektorý ročník a nemali záujem pokračovať v štúdiu na strednej škole alebo navštevovať vzdelávanie na získanie nižšieho stredného stupňa vzdelania.

Tabuľka 3 Počet rómskych žiakov, ktorí ukončili povinnú školskú dochádzku v nižšom ako v 9. ročníku

Kraj	Počet rómskych žiakov
Bratislavský	1
Trnavský	10
Trenčiansky	2
Nitriansky	10
Banskobystrický	27
Žilinský	0
Prešovský	30
Košický	7
Spolu	87

Osobitným spôsobom, v školách **mimo územia SR**, plnilo povinnú školskú dochádzku **97** rómskych žiakov. Zákonní zástupcovia zväčša nehlásili kmeňovej škole vopred odchod do zahraničia, neodpovedali na výzvy, ktoré im boli zaslané alebo výzvy neprebrali.

Tabuľka 4 Počet rómskych žiakov, ktorí plnili povinnú školskú dochádzku v školách mimo územia SR

Kraj	Počet rómskych žiakov
Bratislavský	4
Trnavský	11
Trenčiansky	1
Nitriansky	1
Banskobystrický	9
Žilinský	2
Prešovský	54
Košický	15
Spolu	97

Školský klub detí navštevovalo **313** rómskych žiakov, čo predstavuje 15 %. Vychovávateľia zabezpečovali v klube ich pravidelnú prípravu na vyučovanie a pripravovali rôzne výchovno-vzdelávacie aktivity. Celodenné výchovné pôsobenie bolo realizované v 2 školách. Rómski žiaci preferovali najmä aktivity špecificky zamerané na rómsku kultúru a na tvorivé zhotovovanie rozličných predmetov do domácnosti. Vo viacerých školách zaznamenali nízky záujem o návštevu klubu najmä z dôvodu, že žiaci dochádzali do škôl zo spádových obcí.

Na riešenie výchovných problémov alebo pripomienkovanie a navrhovanie zmien v školskom poriadku boli rómski žiaci prizvaní v **4** subjektoch, v ostatných sa zaoberali čistotou tried či prípravou programov k významným udalostiam. **Žiacka školská rada** bola ustanovená v **6** školách.

Tabuľka 5 Počet rómskych žiakov v školskom klube detí

Kraj	Počet rómskych žiakov		
	v základných školách	v školskom klube detí	%
Bratislavský	30	0	0
Trnavský	349	34	9,7
Trenčiansky	61	7	11,4
Nitriansky	148	47	31,7
Banskobystrický	661	114	17,2
Žilinský	55	9	16,4
Prešovský	561	75	13,4
Košický	233	27	11,6
Spolu	2 098	313	14,9

V kontrolovaných subjektoch neboli vo vzdelávaní žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia zistené **formy diskriminácie** na etnickom základe. Rozvoj osobnosti rómskeho žiaka, jeho kultúrno-spoločenských návykov nevyhnutných pre úspešné vzdelávanie v škole bolo pomerne negatívne ovplyvňované rodinným zázemím (lokalizácia v uzavretých osadách a kolóniách, sociálna a výchovná zanedbanosť, jazykový deficit – neznalosť slovenského, maďarského jazyka, nedostatočne organizovaná činnosť dieťaťa v čase mimo vyučovania, obmedzená alebo žiadna možnosť prípravy na vyučovanie, nezabezpečenie základných učebných pomôcok). Za najúčinnejšie formy sociálnej a jazykovej adaptácie jednotlivcov považovali pedagógovia vzdelávanie v nultom ročníku, celodenný výchovný systém. Vo výchove a vzdelávaní žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia absentovalo zabezpečenie alternatívnych programov, podporných, servisných, výchovných a sociálnych systémov. Vzdelávací proces negatívne ovplyvňovala aj prevalencia infekčných chorôb ohrozujúca zdravie učiteľov.

Výrazne pozitívne zistenia

- »» rovnocenný prístup učiteľov ku všetkým žiakom
- »» spolupráca s komunitnými centrami
- »» zapájanie žiakov z marginalizovaných rómskych komunít do mimoškolských aktivít

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

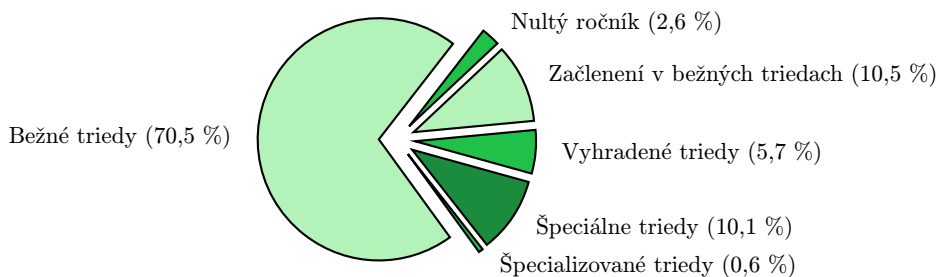
- »» využívanie špecifických vzdelávacích metód v edukačnom procese s cieľom zvýšiť úspešnosť rómskych žiakov v učení
- »» uplatňovanie úloh a cieľov multikultúrnej výchovy vo vyučovacom procese
- »» zvyšovanie záujmu zákonných zástupcov žiakov o spoluprácu so školou pri výchove a vzdelávaní svojich detí

Výchova a vzdelávanie rómskych žiakov

V školách bola viditeľná snaha pedagógov vytvárať **rovnoprávne podmienky výchovy a vzdelávania** – personálne, priestorové, materiálno-technické podmienky pre všetkých žiakov školy. Rómski žiaci boli plnoprávnymi členmi triednych kolektívov. Vzdelávali sa v priestraných, esteticky upravených triedach, vybavených štandardným školským nábytkom. Využívali dostupné učebnice, učebné a kompenzačné pomôcky. Prestávky počas vyučovania trávili spoločne so spolužiakmi v triedach, na chodbách alebo na školskom dvore.

Používali rovnaké sociálne zariadenia a na odkladanie oblečenia spoločné priestory šatní. Využívali možnosť stravovania v školských jedálňach. Návyky rómskych žiakov súvisiace so stolovaním a stravovaním sa ničím neodlišovali od návykov ostatných spolužiakov.

Graf 20 Vzdelávanie rómskych žiakov

V zriadených **bežných triedach** absolvovalo vzdelávanie **11 450** (70,5 %) žiakov, z nich **1 480** žiakov z marginalizovaných rómskych komunít. Vo vzdelávacom procese bolo pozorovateľné úsilie pedagógov zabezpečiť všetkým žiakom rovnocenný prístup k vzdelávaniu v rovnakej kvalite s ohľadom na ich fyzické, intelektuálne, emocionálne, sociálne, jazykové alebo iné rozdiely. Do tried bolo začlenených **221** rómskych žiakov prevažne s diagnostikovanými vývinovými poruchami učenia a správania, ale aj s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia.

V triedach **nultého ročníka** evidovali celkom **71** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, z nich bolo **52** rómskych žiakov.

Pre žiakov, ktorí z výchovno-vzdelávacieho hľadiska potrebovali špecifický vzdelávaci program, vytvorili **špecializované triedy** len v **1** škole v Trnavskom kraji. Do tried zaraďovali žiakov na návrh triedneho učiteľa a výchovného poradcu, na základe vyjadrenia poradenského zariadenia a s informovaným súhlasom zákonných zástupcov.

Zriadených **27** špeciálnych tried navštevovalo **231** žiakov so zdravotným znevýhodnením, z nich **211** rómskych žiakov. V **17** špeciálnych triedach sa vzdelávali len rómski žiaci, ktorí boli do tried zaradení na základe preukázateľného zdravotného znevýhodnenia vyplývajúceho zo záverov správ diagnostických vyšetrení (v Prešovskom kraji v **1** plnoorganizovanej škole bolo zriadených **9** špeciálnych tried, z toho **3** triedy boli na prvom a **6** tried bolo na druhom stupni a vzdelávalo sa v nich **78** rómskych žiakov s diagnostikovaným ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia).

Tabuľka 6 Počet rómskych žiakov v nultom ročníku

Kraj	Počet			
	základných škôl	nultých ročníkov	žiakov zo SZP	rómskych žiakov
Trnavský	2	2	27	15
Trenčiansky	1	1	9	4
Banskobystrický	2	2	18	16
Prešovský	1	1	17	17
Spolu	6	6	71	52

Skratky: SZP – sociálne znevýhodnené prostredie.

Niektoré zo subjektov deklarované zámery vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-

vzdelávacími potrebami uvedené v školských vzdelávacích programoch neplnili dôsledne. Viaceré **nedostatky** sa týkali nevypracovania individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, prijatia žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, prípadne preradenia do skupiny začlenených žiakov bez písomnej žiadosti zákonného zástupcu či bez jeho poučenia o všetkých možnostiach vzdelávania, často absentovalo vyjadrenie poradenského zariadenia. Nedostatky súvisiace s prijatím žiakov do nultého ročníka sa týkali zaradenia žiakov bez informovaného súhlasu zákonného zástupcu, bez odporúčania všeobecného lekára pre deti a dorast, vydania rozhodnutí bez odporúčania poradenského zariadenia. V špecializovanej triede absentovalo vypracovanie individuálnych kompenzačných alebo rozvojových programov vzdelávania žiakov. Niekde nevyhotovili pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia dôsledne učebné plány či učebné osnovy niektorých predmetov alebo ich nevypracovali v rozsahu určenej hodinovej dotácie predmetov v učebnom pláne. Ďalej sa zistilo prekročenie najvyššieho počtu žiakov v skupinách na vyučovaní predmetov pracovné vyučovanie, telesná výchova a prekročenie najvyššieho počtu žiakov v triede so spojenými ročníkmi. Ojedinele vzdelávali v špeciálnej triede žiaka bez preukázania jeho zdravotného znevýhodnenia alebo zaradili žiaka s vývinovými poruchami učenia do špeciálnej triedy pre žiakov s mentálnym postihnutím.

Zistenia z 1 187 vykonaných hospitácií

Učitelia zapájali rómskych žiakov rovnakou mierou do vyučovacieho procesu ako ich spolužiakov. Hendikep integrovaných jednotlivcov s nižšou mierou manuálnej zručnosti alebo väčším vedomostným deficitom eliminovali formou individuálneho prístupu i predĺženého výkladu, čiastočne zadávaním diferencovaných úloh. Len ojedinele uplatňovali také špecifické vzdelávacie metódy, ktoré by primerane zohľadňovali individuálne edukačné potreby rómskych žiakov. Dokázali však empaticky vystihnúť potrebu aktivizácie jednotlivcov s klesajúcou pozornosťou a vhodne ich opätovne zapojiť do zmysluplnej činnosti. V niektorých školách s vyučovacím jazykom maďarským neovládali rómski žiaci slovenský jazyk, čiastočne ovládali maďarský, niekde rómsky jazyk. Efektivitu vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry znižovalo časté používanie prekladu textu do maďarského jazyka. Asistenti učiteľa poskytovali pomoc pri vzdelávaní žiakov najmä v triedach na prvom stupni.

Špecifické zistenia

Väčšina žiakov **nultého ročníka** neabsolvovala predškolskú prípravu, žiaci mali nedostatočne vypestované základné sociálne, hygienické a pracovné návyky, potrebovali výraznú pomoc učiteľa, asistenta učiteľa a neustálu kontrolu pri činnosti. Vyučovanie v nultom ročníku v triede so spojenými ročníkmi neumožňovalo efektívne uplatňovať špecifické metódy práce so žiakmi zo sociálne málo podnetného prostredia. Napriek plánovaným, premyslene zvoleným a realizovaným činnostiam pedagóga sa žiaci pri prevládajúcej samostatnej práci nemohli aktívne presadiť a komunikovať.

V **špecializovaných triedach** rešpektovali vyučujúci rozdielne špecifické vzdelávacie požiadavky žiakov najmä pri náročnejších činnostiach. Jednotlivcom poskytovali okamžitú spätnú väzbu často spojenú s pochvalou, niekedy aj s pozitívnym očakávaním v snahe predchádzať ich neúspechu.

V **špeciálnych triedach**, v ktorých sa vzdelávali žiaci s ťažkým zdravotným znevýhodnením, učitelia efektívne spolupracovali s asistentom učiteľa a spoločne vytvárali primerané podmienky, uplatňovali vhodné metódy a formy práce zamerané na uspokojovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Úroveň komunikácie žiakov závisela od stupňa

mentálneho postihnutia, zväčša prejavovali ochotu plniť zadané úlohy.

Výchova a vzdelávanie žiakov v rómskych triedach

Triedy iba s rómskymi žiakmi boli zriaďované so súhlasom zriaďovateľa, rady školy a s informovaným súhlasom zákonných zástupcov. V Nitrianskom kraji v škole s vyučovacím jazykom maďarským zriadili 4 rómske triedy (v 1., 2., 5. a 8. ročníku), v ktorých pri výchove a vzdelávaní pomáhali učiteľom 2 asistenti učiteľa. Riaditeľ školy umožňoval žiakom, ktorí dosiahli významné pokroky v učení, prechod do bežnej paralelnej triedy. Niektorí jednotlivci túto šancu využili, väčšina sa však bála neúspechu. V Banskobystrickom kraji v 1 škole vysoký počet rómskych žiakov v 2. a vo 4. ročníku neumožňoval zriadiť zmiešané triedy, preto vytvorili 2 triedy, v ktorých sa vzdelávalo 16 rómskych žiakov a ďalších 30 navštevovalo paralelné triedy. Zákonní zástupcovia nemali voči takejto organizácii vyučovania žiadne výhrady. V Prešovskom kraji v 1 škole vytvorili 3 triedy pre 41 rómskych žiakov v 1., v 5. a v 6. ročníku. Rómski žiaci sa vzdelávali aj v paralelných triedach.

Špecifické zistenia z hospitácií vykonaných v rómskych triedach

Vo vyhradených triedach bol nižší počet žiakov, podľa potreby pôsobil v nich asistent učiteľa ovládajúci rómsky jazyk. Vyučujúci sa snažili udržať pozornosť žiakov striedaním činností, zaraďovaním zážitkových foriem učenia, aktívnym zapájaním jednotlivcov do procesu učenia sa, používaním učebných pomôcok, ojedinele využitím interaktívnej tabule. Uplatnené metódy a formy práce nie vždy prispôbovali úrovni a vzdelávacím požiadavkám žiakov. Žiaci boli na hodinách pozorní a disciplinovaní, viacerí dokázali riešiť úlohy na porozumenie i aplikáciu samostatne, niektorí pracovali len s pomocou vyučujúceho. Pedagogickí zamestnanci sa žiakom často venovali aj v popoludňajších hodinách v rámci prípravy na vyučovanie.

1.2.3 Bezpečnosť školského prostredia a prevencia negatívnych javov v správaní žiakov

Bezpečnosť školského prostredia a prevenciu negatívnych javov sledovala školská inšpekcia v 134 základných školách, z ktorých bolo 122 štátnych, 3 boli súkromné, 9 bolo cirkevných, 18 s vyučovacím jazykom maďarským, 2 boli s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským a 2 s vyučovacím jazykom ukrajinským. Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe aktuálnych zistení z informačného dotazníka zadávaného riaditeľovi školy, z dotazníka zadávaného žiakom školy, členom žiackej školskej rady v plnoorganizovaných školách i z informácií získaných z rozhovorov s vedením školy, s koordinátormi prevencie, výchovnými poradcami, žiakmi a z dôkladného rozanalyzovania pedagogickej dokumentácie školy.

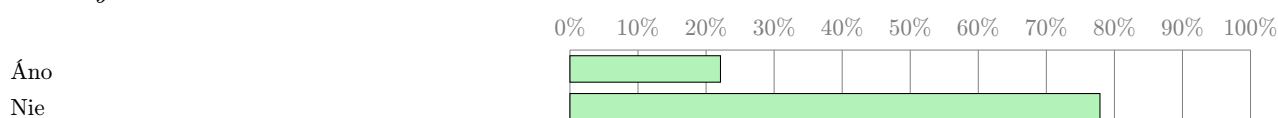
Výsledky hodnotenia stavu bezpečnosti a ochrany zdravia za 3 roky v základných školách sú uvedené v grafoch 83 – 88 v časti 3 Prílohy.

Z analýzy zisteného stavu vyplynulo, že k základným prioritám škôl patrilo aj **vytváranie bezpečného školského prostredia, eliminácia šikanovania a zvýšenie tolerancie medzi žiakmi**. Prvky bezpečnosti a prevencie boli implementované do školského vzdelávacieho programu. Vedúci zamestnanci škôl uviedli, že venujú dostatočnú pozornosť prevencii negatívnych javov v správaní žiakov, väčšina riaditeľov považovala prevenciu realizovanú v škole za dostatočne účinnú. V rozhovoroch skonštatovali, že zaistili bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov v priebehu vzdelávacích aktivít a s nimi súvisiacich činností, vytvárali podmienky pre zdravý vývoj a predchádzanie vzniku rizikového správania, a to realizovaním

systémových aktivít v oblasti ochrany žiakov pred diskrimináciou, násilím, agresivitou a šikanovaním. **Program aktívnej ochrany** predchádzania sociálno-patologickým javom bol rozpracovaný v pedagogických a pracovných dokumentoch škôl – v školskom poriadku, pláne práce školy, pláne výchovného poradcu, v pláne koordinátora prevencie (koordinátor prevencie bol vymenovaný v **93,3 %** škôl). Školský poriadok bol zväčša prerokovaný s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade školy (**77,6 %**). Vo väčšine subjektov vymedzoval opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog a upravoval podmienky na zaistenie ochrany pred diskrimináciou a násilím, šikanovaním. Podmienky bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov upravovali tiež **prevádzkové poriadky** umiestnené v odborných učebniach, telocvičniach, v školských kluboch detí a boli stanovené i pri organizovaní výletov, exkurzií, plaveckých či lyžiarskych výcvikov.

K obsahu školského poriadku mali možnosť vyjadriť sa v niektorých kontrolovaných školách i žiaci a **žiacke školské rady**, ktoré boli ustanovené v **24 %** škôl. Podľa odpovedí v dotazníkoch zadaných školskou inšpekciou si takmer **37 %** žiakov myslí, že školský poriadok prispieva k riešeniu negatívnych javov v ich správaní, záporné stanovisko vyjadrila zhruba **štvrtina žiakov**. Až viac ako **38 %** nevedelo jeho účinnosť posúdiť. Priaznivejšie sa k školskému poriadku vyjadrili členovia žiackej školskej rady. Pozitívny názor orientovaný na riešenie problémov v súvislosti s násilím a so šikanovaním potvrdilo až **87 %** jej členov. S pravidlami školského poriadku, ktoré sa týkali prevencie násilia a šikanovania, väčšina súhlasila. Čiastočný súhlas potvrdilo necelých 16 %, nesúhlas vyjadrili 2 % a pravidlá k danému javu nepoznalo viac ako 4 % opýtaných. **Nepriaznivým zistením** bolo, že takmer **30 %** členov žiackej školskej rady nepoznalo meno koordinátora prevencie v škole, ako aj skutočnosť, že členovia žiackej školskej rady sa zúčastňovali iba minimálne na riešení výchovných problémov.

Graf 21 Zúčastnili ste sa spolu s učiteľmi na riešení výchovného problému alebo problému, ktorý súvisel so šikanovaním

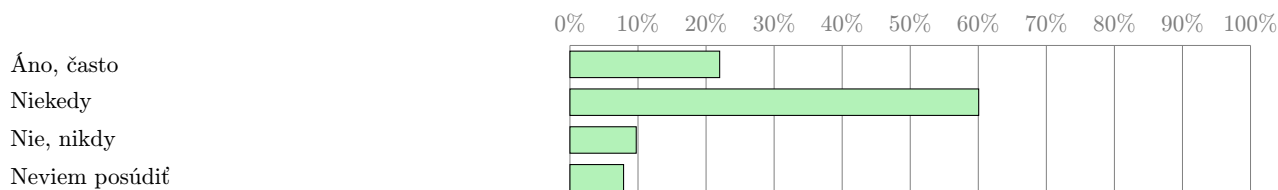
Proces prevencie bol implementovaný do výchovno-vzdelávacej činnosti, školy využívali okrem klasických metód moderné a interaktívne metódy tak, aby ich prepojili so školskými aktivitami. Využívali odborne garantované preventívne programy a projekty, celoslovenské súťaže, zapojenie sa do národného programu.

Bezpečnému využívaniu internetu a prevencii delikvencie i šikanovania venovali **triednické hodiny**, **besedy** s odborníkmi, príslušníkmi polície, ako i **športové** a **relaxačné aktivity**, výchovné koncerty, divadelné predstavenia, kurzy s tematikou *defenzívy pred šikanovaním*. V niektorých školách mali schránky dôvery, na základe ktorých riešili agresívne správanie so zákonnými zástupcami, sprístupňovali informačné materiály súvisiace so šikanovaním pre žiakov, monitorovali sociálnu klímu v triede, resp. v škole, a to najmä anonymnými dotazníkmi a v spolupráci s koordinátorom drogovej prevencie vyhodnocovali zistenia na pracovných poradách. V zadaných dotazníkoch viac ako **60 %** žiakov potvrdilo, že téma neprimeraného správania bola občas súčasťou rozhovorov s učiteľmi, **22 %** žiakov sa s ňou stretlo často, avšak takmer **10 %** sa s učiteľmi nerozprávalo na uvedenú tému.

V rámci **záujmových útvarov** školy pripravili pre žiakov rôzne aktivity, ktoré

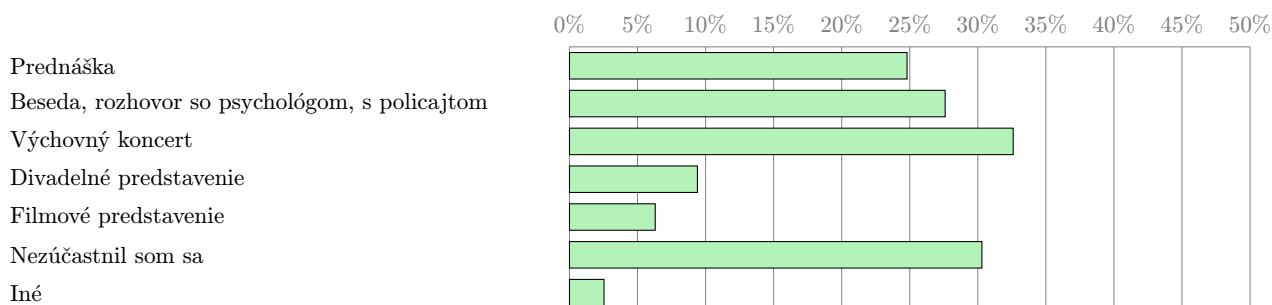
im umožňovali tráviť voľný čas zmysluplným spôsobom, a zároveň poskytovali viac priestoru na dialógy k téme nevhodného správania.

Graf 22 Rozprávali ste sa s učiteľmi na tému agresívneho správania/šikanovania?

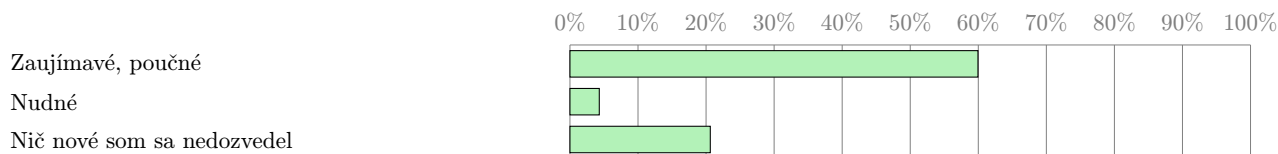
Z podujatí preventívneho charakteru, na ktorých sa zúčastnili žiaci, najčastejšie uvádzali výchovné koncerty, besedy, rozhovory so psychológom a s policajtom, prednášky. Ocenili aj relácie v školskom rozhlase, hudobný film o šikanovaní, skautskú akciu, preventívne programy, výtvarné súťaže spojené s výstavkami prác žiakov na protidrogovú tému, výtvarno-literárnu súťaž. V niektorých subjektoch zrejme žiaci neboli dostatočne motivovaní, čo potvrdzuje **absencia** takmer **tretiny žiakov na aktivitách**, resp. subjekty nevyužili okrem zaužívanej konvencie nijakú zážitkovú formu k získavaniu informácií o šikanovaní, čo priznali niektorí žiaci v neformálnych rozhovoroch. Poukázali hlavne na formálnosť niektorých akcií, podľa nich aktivity neboli plánovito organizované ku konkrétnej problematike.

Graf 23 Podujatia preventívneho charakteru, na ktorých sa zúčastnili žiaci

Z hľadiska nových poznatkov žiaci hodnotili aktivity kladne, podujatia boli prínosom takmer pre **60 %** opýtaných žiakov. Obsahová náplň bola nudná len pre **4 %** žiakov a z hľadiska nových informácií aktivity neboli prínosom pre **20 %** žiakov. Akcie viac zaujali dievčatá, kritické stanovisko vyjadrili v menšej miere ako chlapci.

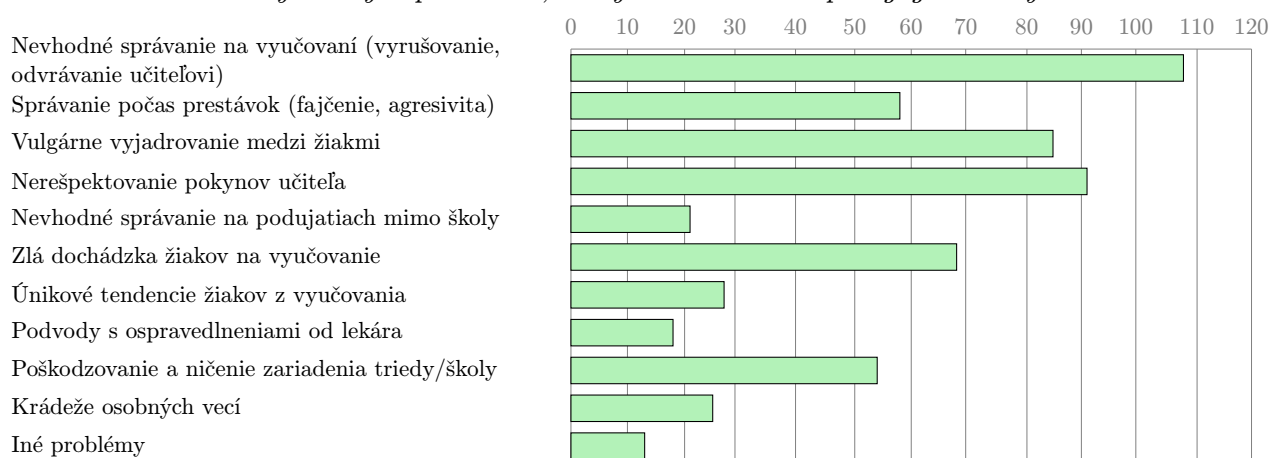
Graf 24 Ako hodnotíš navštívené preventívne podujatia?

Na príprave a organizovaní preventívnych aktivít sa podieľali koordinátori prevencie v úzkej spolupráci s vedúcimi zamestnancami školy, koordinátormi výchovy k ľudským právam, environmentálnej výchovy a triednymi učiteľmi. V neplnoorganizovaných školách aktivity zabezpečovali riaditelia škôl.

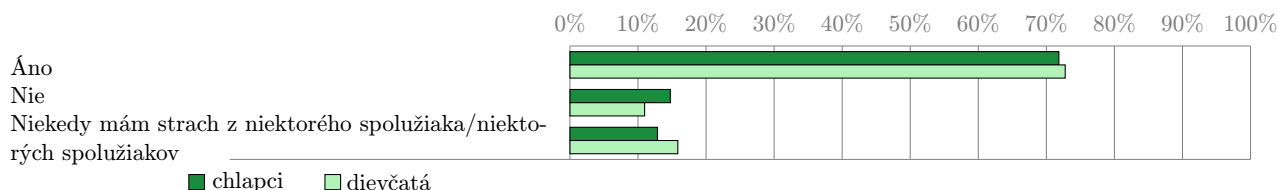
Výchovné problémy spojené hlavne s neprimeraným správaním na vyučovaní bolo potrebné riešiť na zasadnutiach pedagogickej rady, operatívne pohovorom so žiakmi a s ich zákonnými zástupcami. Medzi najfrekvencovanejšie **priestupky voči školskému poriadku** patrili vyrušovanie na hodinách, odvrávanie učiteľovi, nerešpektovanie pokynov učiteľa, vulgárne vyjadrovanie medzi žiakmi, zlá dochádzka žiakov na vyučovanie, únikové tendencie z vyučovania či správanie počas prestávok, fajčenie, poškodzovanie školského majetku, ponižovanie spolužiakov, zlomyseľné slovné narážky na adresu dievčat. Sledované subjekty venovali pozornosť riešeniu problémov i v súvislosti so skrývaním osobných vecí, vymáhaním rôznych služieb, predmetov, jedla, s falšovaním zápisu v žiackej knižke, podvodmi s ospravedlneniami od lekára, so zanedbávaním školských povinností, s absentovaním akýchkoľvek pomôcok na vyučovaní a s kyberšikanovaním.

Graf 25 Počet výchovných problémov, ktorými sa zaoberali pedagogické rady

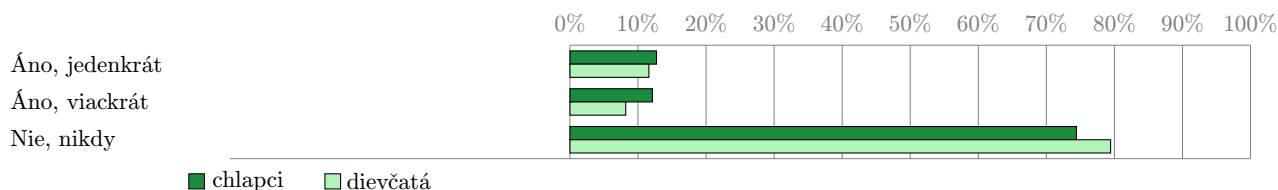

Takmer všetci vedúci zamestnanci škôl (97 %) deklarovali, že monitorovali správanie žiakov, realizovali **monitoring zameraný na odhaľovanie príznakov šikanovania** a negatívnych javov v správaní sa žiakov, ale aj zabezpečovali preventívne aktivity na zamedzenie výchovných problémov. V niektorých školách koordinátori prevencie, vyučujúci a školský pedagóg realizovali prevenciu kriminality, šikanovania a drogovej závislosti prenosom informácií smerom k žiakom na triednických i vyučovacích hodinách. Školská inšpekcia zistila, že **výsledky** interného monitoringu niektorých kontrolovaných subjektov **nekorešpondovali** s jej zisteniami (na základe ich výsledkov nebol u nich výskyt šikanovania indikovaný, a preto subjekty neprijímali ani žiadne opatrenia), ale v dotazníkoch žiaci potvrdili, že boli v škole šikanovaní raz alebo i viackrát. Niektoré školy monitoring s následným vyhodnotením a prijímaním potrebných opatrení nere realizovali vôbec, riaditelia i v rozhovore uvádzali, že prejavy šikanovania sa v ich škole nevyskytovali, čo bolo v rozpore nielen so zisteniami školskej inšpekcie vyplývajúcimi z dotazníkov zadaných žiakom, ale aj s opatreniami, resp. sankciami uplatnenými školou voči agresorom (výchovné opatrenia, znížené známky zo správania, pohovory s agresorom a jeho rodičmi).

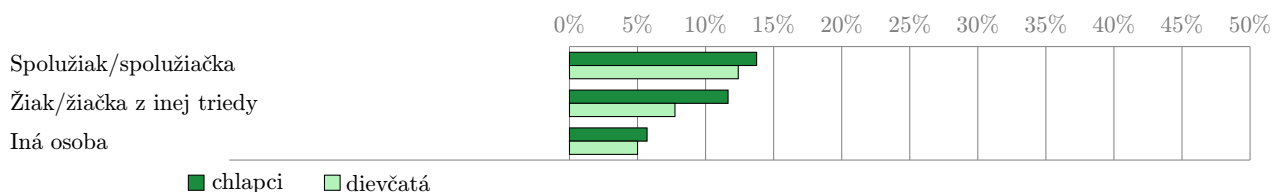
Napriek realizovaným rôznorodým aktivitám na predchádzanie spoločensky nežiaducich javov, ktoré školy deklarovali, takmer **13 %** opýtaných **nemalo pocit bezpečia a istoty** (chlapcov bolo o 4 % viac). Z niektorého spolužiaka alebo z niektorých spolužiakov malo niekedy strach vyše **14 %** žiakov. Väčší strach zo spolužiakov mali dievčatá (o 3 %). **Pozitívom** bolo, že bez pocitu ohrozenia sa cítilo v školskom prostredí **72 %** žiakov.

Graf 26 *Cítiš sa v škole bezpečne (nikto ti neublízuje)?*

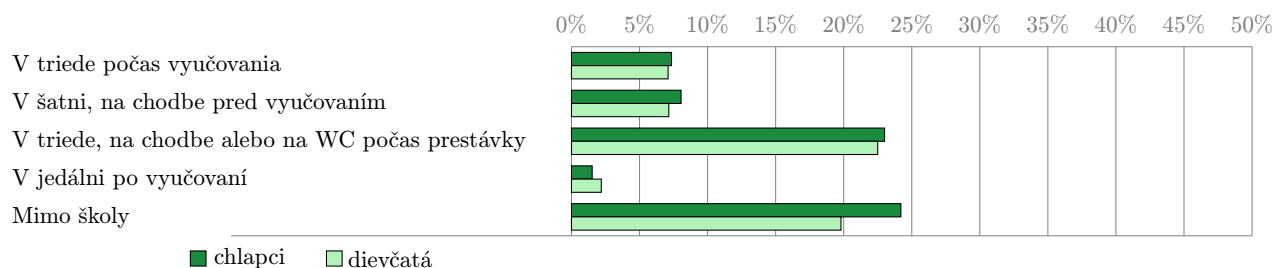
I keď riaditelia konštatovali, že venovali dostatočnú pozornosť prevencii negatívnych javov v správaní žiakov, **obeťami šikanovania** v školskom prostredí bolo vyše **20 %** žiakov. V prípade vyše 12 % žiakov išlo o jednorazovú negatívnu skúsenosť, ale v prípade viac ako 10 % opýtaných už išlo o opakované nežiaduce javy a táto časť žiakov sa zrejme aj v dotazníku vyjadrila, že sa necíti v škole bezpečne. Opakované zámerné, zlomyseľné obťažovanie a ohrozovanie zo strany iných priznalo o 2 % viac chlapcov ako dievčat. Podľa vyjadrení respondentov takmer **77 %** žiakov nebolo v školskom prostredí šikanovaných.

Graf 27 *Bol si v škole šikanovaný?*

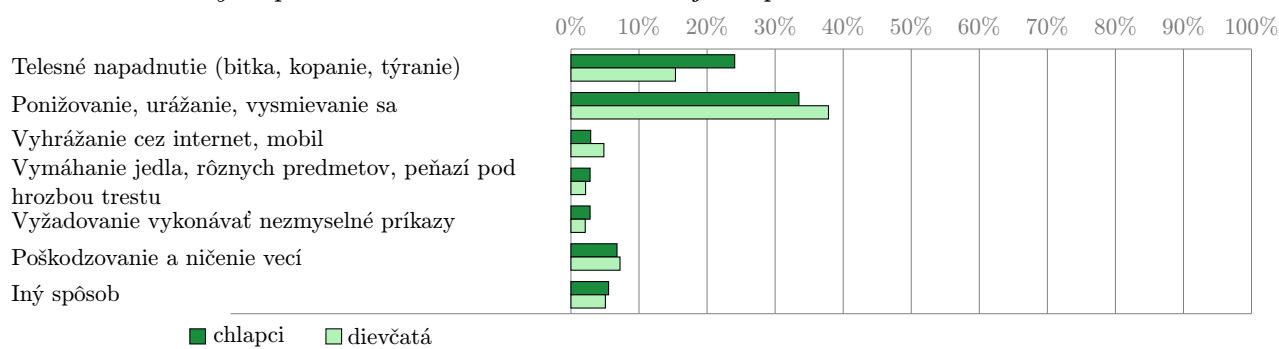
Existenciu šikanovania v školách potvrdzuje aj zistenie, že až vyše **42 %** žiakov bolo svedkom šikanovania. K uvedenému javu dochádzalo najčastejšie medzi žiakmi kolektívu triedy, ale aj školy. Uvedené zistenie vo väčšom počte potvrdili chlapci. Menej obetí označilo za agresora inú osobu.

Graf 28 *Kto ťa šikanoval?*

Svoj podiel viny na ubližovaní spolužiakovi (v prevahe boli chlapci) potvrdili i samotní žiaci. Ublížovanie spolužiakovi jednorazovo priznalo až vyše **17 %** opýtaných a opakovane viac ako **6 %**. Počty agresorov boli reálne zrejme vyššie, pretože v tomto prípade sa nemuseli v dotazníku všetci vyjadriť objektívne, a túto skutočnosť potvrdzujú i zistenia školskej inšpekcie. Najčastejšie sa žiaci so šikanovaním stretávali v budove školy, hlavne počas prestávok a mimo školy pred začiatkom vyučovania a po vyučovaní.

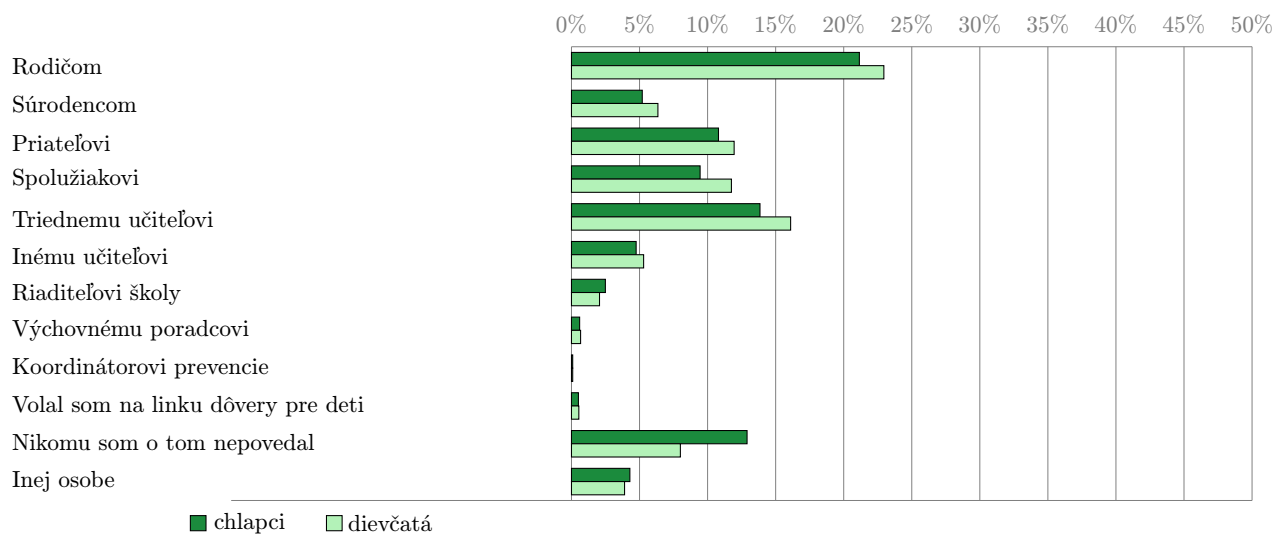
Graf 29 Miesto výskytu šikanovania

Z hľadiska formy šikanovania prevládalo psychické násilie. Najčastejšie uvádzanými spôsobmi ubližovania boli ponižovanie, urážanie, vysmievanie sa, zastrasovanie, nadávky. V porovnaní s fyzickými útokmi bola táto verbálna forma vyššia o 16 %.

Graf 30 Akým spôsobom ubližovali tebe alebo tvojmu spolužiakovi?

Aktérov šikanovania odsúdili samotní žiaci, navrhovali prijať opatrenia a uložiť im tresty. Viac ako **polovica žiakov** navrhovala vykonať pohovor so žiakom a jeho rodičmi, vyše 40 % opýtaných by siahlo po represívnejšom postupe – znížení známky zo správania. Na približne rovnakej úrovni žiaci navrhli pokarhať aktérov šikanovania pred celou školou (21,84 %), riešiť správanie s políciou (19,62 %) a s cieľom znížiť riziko opakovaného šikanovania navrhovali i umiestnenie vo výchovnom zariadení (18,76 %) a preradenie na inú školu (17,46 %).

V prípade tohto nežiaduceho javu sa žiaci obrátili predovšetkým na rodičov, ale aj na triedneho učiteľa, priateľa, spolužiaka. Časť žiakov (v prevahe boli chlapci) o tomto jave nepovedala nikomu, zrejme táto časť respondentov nemá dôveru v nikoho, kto by ich vypočul a bol im nápomocný.

Graf 31 Ak si bol šikanovaný alebo si bol svedkom šikanovania, komu si o tom povedal?

Podľa žiakov by pomohli predchádzať tomuto nežiaducemu javu hlavne rozhovory o šikanovaní s rodičmi, učiteľmi, konzultácie so psychológom, pohovory so žiakmi na danú problematiku. Mnohé navrhované opatrenia sa zhodovali s opatreniami prijatými riaditeľmi škôl, ktorí v rozhovore uviedli, že prípady negatívnych prejavov v správaní žiakov okamžite riešili individuálnym pohovorom s agresorom a jeho zákonnými zástupcami. Po dôslednom prešetrení situácie uplatnili voči agresorom opatrenia v zmysle školského poriadku stanovené na základe závažnosti a dôsledkov nevhodného správania. Občas využívali konzultácie s odborníkmi z centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, so psychiatrom a spoluprácu s políciou, v niektorých prípadoch odporučili spoluprácu s poradenskými zariadeniami i zákonným zástupcom.

Podľa vyjadrení riaditeľov sa v niektorých prípadoch školy učili riešiť vzniknuté problémy z prípadov, ktoré sa už objavili v spojení s násilím v predchádzajúcom období. Charakteristická bola pre ne kombinácia programových obsahov prispôbená aktuálnej situácii v škole. K stimulovaniu diskusií v prostredí školy v súčinnosti s centrom pedagogicko-pedagogického poradenstva a psychológie využívali peer program zameraný na primárnu prevenciu prostredníctvom vrstovníckeho riešenia konfliktov.

Vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti preventívnych aktivít organizovalo necelých 60 % z celkového počtu sledovaných škôl. Z rozhovorov niektorých riaditeľov vyplynulo, že záujem o prednášky, workshopy, školenia bol výrazný. Niektorí vyučujúci absolvovali externé špecializačné vzdelávanie zamerané na školské preventívne programy a prevenciu sociálno-patologických javov. Vzdelávanie k prevencii, ktoré organizovali hlavne centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a Metodicko-pedagogické centrum, absolvovali najmä koordinátori prevencie a výchovní poradcovia. Na pracovných poradách si pedagogickí zamestnanci navzájom odovzdávali informácie z absolvovaných školení a vzdelávacích podujatí. Napriek deklarovanému vzdelávaniu pedagogických zamestnancov riaditeľmi v informačných dotazníkoch, v časti škôl nebolo uskutočnené žiadne vzdelávanie učiteľov v tejto oblasti, učitelia získavali poznatky samoštúdiom odborných publikácií, časopisov a prostredníctvom internetových stránok.

Pri výchove žiakov majú nezastupiteľné miesto aj **zákonní zástupcovia**. Na začiatku školského roka boli oboznámení so školským poriadkom a s vnútornou smernicou k prevencii

šikanovania. V priebehu roka školy pre nich zabezpečovali rôzne aktivity a prednášky, ale aj besedy na témy k uvedenej problematike v 85 subjektoch, čo predstavuje vyše **63 %** z počtu kontrolovaných škôl. Cieľom aktivít bolo upozorniť rodičov aj na problém šikanovania detí pre vzhľad alebo rasovú príslušnosť. Časť subjektov využila výchovnú komisiu, ktorá sa v komunikácii s rodičmi zameriavala na aktivizáciu pri podpore práce školy. Iné aktivity alebo podujatia pre zákonných zástupcov cielene zamerané na poskytovanie informácií o šikanovaní školy neorganizovali najmä z dôvodu malého záujmu rodičov.

Pozitívne možno hodnotiť snahu škôl o vytvorenie bezpečného školského prostredia, avšak rozdiel bol v ich kvalitatívnom i kvantitatívnom prístupe k danej problematike.

1.2.4 Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka

Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka a dodržiavanie pokynov k organizácii a administrácii testov vypracovaných Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania kontrolovala Štátna školská inšpekcia v **113** školách. V kontrolovaných školách sa **T9-2014** zúčastnilo **4 196** žiakov, z nich bolo **257** žiakov so zdravotným znevýhodnením, **69** sa testovania nezúčastnilo.

Realizáciu testovania v školách organizačne zabezpečovalo **138** koordinátorov, **471** administrátorov a **10** asistentov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením. Ustanovenie koordinátorov, výber administrátorov z hľadiska počtu, aprobácie a praxe, ich preškolenie v prevažnej miere zodpovedali podmienkam, ktoré stanovil Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania. Riaditelia škôl a školskí koordinátori v **6,8 %** subjektov (Trenčiansky, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický a Košický kraj) nepostupovali pri výbere školských administrátorov v zmysle pokynov. V niektorých školách boli menovaní učitelia, ktorí nespĺňali kritériá výberu, nebola zabezpečená ich obmena, nezúčastnili sa školenia administrátorov, prípadne nebola zo školenia vyhotovená zápisnica.

Zásielky testov boli takmer všetkým školám doručené kompletne, neporušené a včas. **Pokyny** a odporúčané časové harmonogramy otvárania testových zásielok boli vo väčšine základných škôl dodržané, problémy sa vyskytli v **2** subjektoch (Žilinský a Košický kraj).

Časový harmonogram testovania v skupinách intaktných žiakov bol dodržaný, harmonogram testovania pre žiakov so zdravotným znevýhodnením nedodržali v **3** subjektoch (Nitriansky, Žilinský a Košický kraj). Administrácia testov prebiehala, až na malé výnimky (Nitriansky a Košický kraj), vo vhodných priestoroch, ktoré boli pripravené podľa stanovených pokynov. Koordinátori vytvorili pre žiakov vhodné pracovné podmienky, pre žiakov so zdravotným znevýhodnením zabezpečili pomoc asistenta, špeciálneho pedagóga a umožnili žiakom používať povolené kompenzačné pomôcky.

Administrátori pridelení k jednotlivým skupinám žiakov v prevažnej väčšine škôl dodržali úlohy a povinnosti stanovené Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania. Nedostatky, ktoré narušili objektivitu testovania, sa vyskytli v **6** subjektoch, v ktorých administrátori v priebehu testovania nepostupovali v súlade s pokynmi. V priebehu administrácie testov sa v školách nevyskytli rušivé momenty.

Najčastejšie **príčiny neúčasti** žiakov na testovaní boli pobyt v zahraničí, v diagnostickom centre, zdravotné dôvody, prestup žiaka na inú školu. Problémy s účasťou na testovaní sa vyskytli v Trnavskom, Prešovskom a Košickom kraji (neúčasť **7** žiakov bez udania dôvodu). Žiaci so zdravotným znevýhodnením s mentálnym postihnutím a žiaci vzdelávaní formou školskej integrácie podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu s úpravou

učebných osnov sa testovania nezúčastnili, ich účasť bola možná na báze dobrovoľnosti.

Po ukončení testovania administrátori zozbierali odpovedové hárky a následne ich uložili na vopred určené bezpečné miesto v riaditeľni školy. V sledovaných subjektoch po ukončení administrácie testov vypísali koordinátori za prítomnosti riaditeľa školy, školských administrátorov a nestranných pozorovateľov protokol o príprave a priebehu celoslovenského testovania a pripravili spätnú zásielku na odoslanie. **Kontrola objektivity testovania** bola zabezpečená externým dozorom, ktorý vykonávalo celkovo **445** zástupcov, okrem školských inšpektorov to boli učitelia z iných škôl, zástupcovia zriaďovateľov, rady školy a rady rodičov. Zástupcovia zriaďovateľov, rady rodičov a rady školy sa v prevažnej časti subjektov zúčastnili iba otvárania prvých testových zásielok a kontroly prevzatia testov.

Nedostatky zistené v niektorých kontrolovaných subjektoch súviseli najmä s neakceptovaním príslušných pokynov alebo s nedôsledným oboznámením sa riaditeľov škôl, koordinátorov, administrátorov s pokynmi. Riaditeľom škôl, v ktorých boli zistené nedostatky v príprave, v organizačnom zabezpečení a v realizácii externého testovania, boli Štátnou školskou inšpekciou **uložené opatrenia** na ich odstránenie.

1.2.5 Kontrola zhody originálov a kópií odpovedových hárkov z Testovania 9-2013

Na základe podnetu Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania boli vykonané inšpekcie v **5** štátnych základných školách, z nich boli **3** s vyučovacím jazykom slovenským, **2** s vyučovacím jazykom maďarským. Testovania sa zúčastnilo **146** žiakov z evidovaných **159** žiakov 9. ročníka.

Kontrola originálov a kópií odpovedových hárkov zo slovenského jazyka a literatúry, z maďarského jazyka a literatúry a z matematiky v sledovaných subjektoch (Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj) **potvrdila** ich **zhodu**. Školskí inšpektori však podrobnou revíziou materiálov zo školského roka 2012/2013 zistili aj niektoré skutočnosti, ktoré **objektívnosť** priebehu administrovania testov v kontrolovaných školách **spochybnili**:

- » počet osôb vykonávajúcich externý dozor bol nižší ako počet administrátorov,
- » učitelia – administrátori nespĺňali stanovené kritériá výberu administrátorov,
- » nedodržanie stanovených pokynov – nepoužité testy sa počas administrácie nenachádzali v učebniach, kde testovanie prebiehalo,
- » nezrovnalosti medzi originálom odpovedového hárka a kópiou,
- » odovzdané čisté testy neobsahovali žiadne zápisy, ktoré by naznačovali spôsob riešenia zadania a zároveň do príslušných pomocných listov papiera nebol zaznamenaný postup riešenia úloh,
- » zaznamenaný postup riešenia úloh do príslušných pomocných listov papiera nevedol k správne riešeniu, ktoré bolo označené v odpovedovom hárku,
- » zápisy na pomocných listoch papiera mali nedostatočný rozsah, ktorý nemohol viesť k označeniu správnej odpovede v odpovedovom hárku,
- » pomocné papiere viacerých žiakov obsahovali rovnaké formy zápisu,
- » vysoká úspešnosť žiakov v teste nezodpovedala výsledkom ich predchádzajúcej klasifikácie v predmete.

Indíciu, že v čase administrácie testov nedodrжали administrátori zásady a pokyny testovania, a tak mohlo dôjsť k nedovolenému napomáhaniu medzi žiakmi navzájom alebo k nedovolenej pomoci inou osobou prítomnou v učebni, nebolo možné vykonaným spôsobom kontroly overiť a potvrdiť.

1.2.6 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie sa vykonali v **276** základných školách, z nich bolo **260** štátnych, **11** cirkevných a **5** súkromných škôl. Inšpekcia bola realizovaná v **73** školách po komplexnej, v **161** po tematickej, v **32** po následnej a v **10** po informatívnej inšpekcii. Štátna školská inšpekcia podľa závažnosti zistených nedostatkov uplatnila voči kontrolovaným subjektom celkom **1 914** opatrení na ich odstránenie.

Tabuľka 7 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	1 914					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou/záväzné pokyny	
Počet	698		1 071		143 / 2	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	611	88,1	995	94,7	133 / 2	94,3 / 100
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		8		1	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	4		12		1	

Zistené nedostatky sa najčastejšie týkali:

- » vedenia pedagogickej a ďalšej dokumentácie vrátane dokumentácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- » výkonu štátnej správy v prvom stupni,
- » činnosti poradných orgánov,
- » kontrolnej a hospitačnej činnosti vedenia škôl,
- » vypracovania jednotlivých častí školského vzdelávacieho programu a jeho súladu so štátnym vzdelávacím programom,
- » spĺňania kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie vedúcimi pedagogickými zamestnancami,
- » organizácie vyučovania,
- » vypracovania školského poriadku a rozvrhu hodín,
- » efektívnosti činností žiakov v triedach so spojenými ročníkmi,
- » využívania didaktickej techniky vo vyučovaní,
- » rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov, kompetencií žiakov v oblasti informačno-komunikačných technológií, občianskych a sociálnych kompetencií,
- » nesúladu hodnotenia výsledkov žiakov s metodickým pokynom.

1.2.7 Závery

1.2.7.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie

Výrazne pozitívne zistenia

- » definovanie cieľov a zamerania škôl v školských vzdelávacích programoch na základe identifikovaných pozitívnych a negatívnych faktorov ovplyvňujúcich chod škôl
- » poskytovanie prehľadných informácií o činnosti škôl zverejnením školských vzdelávacích programov
- » vytváranie motivujúcej klímy a kultúry škôl
- » vedenie žiakov zapájaním do mimoškolských aktivít k zmysluplnému využívaniu voľného času
- » zabezpečenie služieb školy funkčným výchovným poradenstvom

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » skvalitnenie vypracovania učebných plánov a učebných osnov vyučovacích predmetov so zámerom vytvárať primerané podmienky pre plnenie cieľov výchovy a vzdelávania
- » využívanie multimédií na zvýšenie efektívnosti a názornosti vyučovania
- » uplatňovanie špecifických vzdelávacích metód v edukačnom procese s cieľom zvýšiť úspešnosť žiakov, vrátane rómskych žiakov
- » rozvíjanie osobných a sociálnych spôsobilostí žiakov zaraďovaním kooperatívnych foriem učenia sa vedením jednotlivcov k sebareflexii, k sebapoznávaniu
- » uskutočňovanie reliabilného monitoringu zameraného na výskyt šikanovania a iných nežiaducich javov v správaní žiakov

1.2.7.2 Podnety a odporúčania

Riaditeľom základných škôl

- » venovať zvýšenú pozornosť kvalite vypracovania učebných osnov
- » vykonávať systematickú vnútornú školskú kontrolu s dôrazom na analýzu výsledkov a prijímanie opatrení na zlepšenie výchovno-vzdelávacieho procesu, zefektívniť kontrolu realizovaním hospitácií so zreteľom na sledovanie rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov, zacieliť ju aj na integrovaných žiakov, vedenie ich dokumentácie a vypracovanie individuálnych vzdelávacích programov
- » skvalitniť činnosť metodických orgánov v záujme systematického zlepšovania výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov a rozvíjania ich kľúčových kompetencií
- » podnecovať učiteľov k rozvíjaniu digitálnych zručností žiakov
- » realizovať pravidelný a systematický monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych prejavov v správaní sa žiakov a príznakov šikanovania v spolupráci s poradenskými zariadeniami
- » viesť žiakov k aktívnej účasti pri kreovaní žiackej školskej rady a podporovať participáciu žiakov i rodičov na tvorbe školského poriadku, pristupovať dôsledne k napĺňaniu výchovy k ľudským právam

- » využiť možnosti realizácie celodenného výchovného pôsobenia, umožniť rómskym žiakom zmysluplne tráviť voľný čas a podporovať rozvoj ich pracovných návykov a zručností
- » vzdelávať žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v nultom ročníku a podľa možností zabezpečiť aj v prvom ročníku vzdelávací proces učiteľmi a asistentmi učiteľov, ktorí ovládajú rómsky jazyk
- » monitorovať príčiny a prijímať účinné opatrenia k nepravideľnej dochádzke a slabým výchovno-vzdelávacím výsledkom rómskych žiakov

Zriaďovateľom

- » posudzovať dôsledne kvalifikačné predpoklady kandidátov na obsadenie funkcie riaditeľa školy
- » podporovať riaditeľov škôl pri skvalitňovaní priestorových podmienok a vytváraní bezbariérového prístupu

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » pripraviť a vydať učebné osnovy povinných vyučovacích predmetov všetkých vzdelávacích oblastí alebo poskytovať vedúcim pedagogickým zamestnancom a vybraným učiteľom pravidelné a sústavné odborné poradenstvo k tvorbe učebných osnov
- » vydať ucelený metodický materiál k tvorbe školských vzdelávacích programov

Metodicko-pedagogickému centru

- » pokračovať v realizácii kvalitného kontinuálneho vzdelávania pedagógov, spolupracovať s pedagogickými kolektívami škôl, ktoré vzdelávajú rómskych žiakov – absolventi vzdelávania na kvalitatívne vyššej úrovni uplatňovali a implementovali nové i rozšírené nadobudnuté profesijné kompetencie vo vyučovaní

Školským zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie

- » v správach z diagnostických vyšetrení začlenených žiakov jasne konkretizovať odporúčaný spôsob kompenzácie ich zdravotného znevýhodnenia vo výchovno-vzdelávacom procese, vrátane vymenovania odporúčaných kompenzačných pomôcok
- » kooperovať so zamestnancami úradu práce, sociálnych vecí a rodiny pri vypracovaní posudkov žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v oblasti monitorovania ich sociálneho prostredia (potvrdenie nezamestnanosti rodiča, posúdenie neštandardných bytových podmienok, poskytnutie primeranej výživy) v záujme objektívneho zisťovania príčin zaostávania žiakov

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- »» upraviť v § 19 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov text *...Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčanie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčanie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie...* na text *...Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčanie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, u detí so zdravotným znevýhodnením aj odporúčanie všeobecného lekára pre deti a dorast...*

Zdôvodnenie návrhu: Riaditelia základných škôl nemôžu rozhodnúť o odložení začiatku povinnej školskej dochádzky žiaka bez odporúčania lekára pre deti a dorast aj napriek tomu, že poradenské zariadenia dieťaťu odporúčajú odloženie začiatku povinnej školskej dochádzky z dôvodu nedosiahnutia školskej spôsobilosti. Lekári pre deti a dorast často odmietajú fyzicky zdravým deťom vyjadrenie k odporúčaniam vydať.

- »» zapracovať do poznámok k rámcovému učebnému plánu štátneho vzdelávacieho programu ISCED 2 možnosť spájať žiakov z rôznych ročníkov na vyučovaní výchovných predmetov (výtvarná a hudobná výchova, svet práce, technika)

1.3 Stredné školy

1.3.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania na gymnáziu

Kontrola stavu a úrovne pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania sa uskutočnila na **29** gymnáziách, čo predstavuje 11,7 % z celkového počtu gymnázií. Z nich bolo **20** štátnych, **5** súkromných, **4** boli cirkevné, **2** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, **3** s bilingválnou slovensko-anglickou sekciou a **1** s bilingválnou slovensko-nemeckou sekciou. Školy navštevovalo **9 466** žiakov.

Školskí inšpektori sledovali tematickými inšpekciami na ďalších **16** gymnáziách, čo je 6,5 % z celkového počtu gymnázií, súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom. Z nich bolo **11** štátnych škôl, **2** boli súkromné a **3** cirkevné, **1** s vyučovacím jazykom maďarským, **1** s vyučovacím jazykom slovenským a rómskym, **1** s bilingválnou slovensko-španielskou sekciou a **1** s bilingválnou slovensko-talianskou sekciou. Zistenia z **29** komplexných a **16** tematických inšpekcií sú spoločne spracované v časti školský vzdelávací program.

Komplexné inšpekcie boli zamerané na hodnotenie oblastí riadenie, podmienky výchovy a vzdelávania a priebeh výchovy a vzdelávania. Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sú uvedené v časti 3 Prílohy v tabuľke č. 38.

Školský vzdelávací program

Východiskom pre vypracovanie školských vzdelávacích programov boli štátne vzdelávacie programy, ich vypracovanie bolo na *priemernej úrovni*. V **7** subjektoch bola úroveň málo vyhovujúca, a v **2** školách bola úroveň nevyhovujúca, čo neumožňovalo realizovať edukačný proces v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania.

Pozitívne zistenia

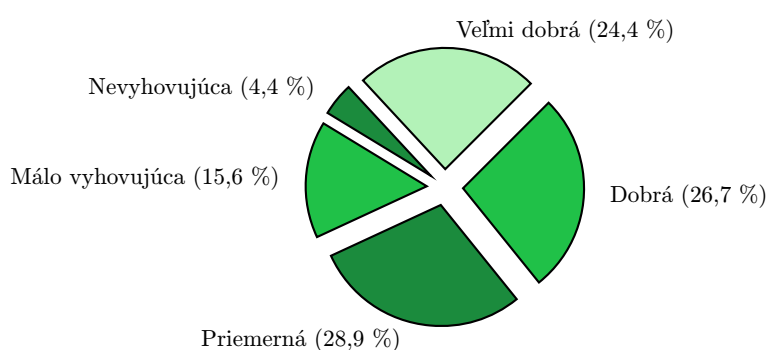
- » stanovenie vlastných cieľov vychádzajúcich zo SWOT analýzy, analýzy školského prostredia a tradícií škôl

Negatívne zistenia

- » absencia učebných plánov alebo ich nedostatočné rozpracovanie v 31 % škôl
- » nevypracovanie/nedostatočné rozpracovanie učebných osnov; nerealizovanie výchovno-vzdelávacieho procesu v súlade so školským vzdelávacím programom v 46 % škôl

Štruktúra školských vzdelávacích programov nezodpovedala požiadavkám školského zákona v 38 % škôl. Najčastejšie chýbali učebné osnovy, plán kontinuálneho vzdelávania

Graf 32 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov

a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania, alebo neboli dostatočne rozpracované a vzdelávanie sa nerealizovalo v plnej miere v súlade s požiadavkami rámcového učebného plánu a obsahových a výkonových štandardov vyučovaných predmetov.

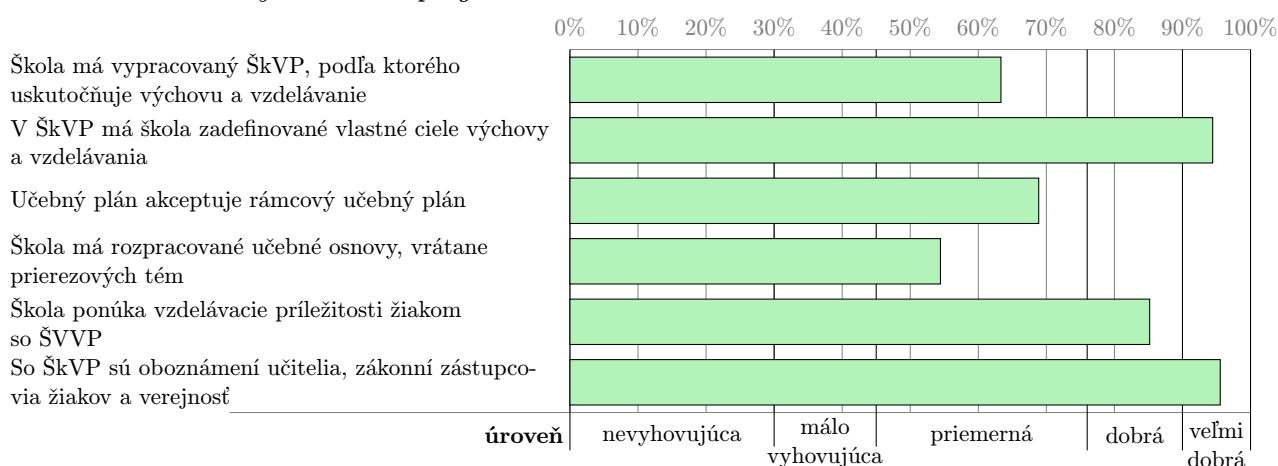
Silnou stránkou bolo vymedzenie **vlastných cieľov výchovy a vzdelávania** (95 %), zameraných na kvalitu prípravy na vysokoškolské štúdium rozvíjaním kompetencií, tvorivého myslenia a flexibility žiakov.

Učebné plány boli vypracované v súlade s rámcovým učebným plánom v 69 % škôl. Najzávažnejším nedostatkom boli chýbajúce alebo nedostatočne rozpracované vlastné poznámky alebo ich nesúlad s realitou. Vyskytlo sa aj nedodržanie stanoveného počtu vyučovacích hodín. Spôsobom vytvárania alebo nevytváraním skupín žiakov školy nerešpektovali platné právne predpisy. Voliteľné hodiny boli využívané najmä na posilnenie vyučovania cudzích jazykov a predmetov pripravujúcich žiakov na ďalšie štúdium alebo na dosiahnutie vlastných cieľov školy.

Závažné nedostatky v **učebných osnovách** takmer polovice škôl (49 %) mali negatívny vplyv na kvalitu vyučovacieho procesu. Pre niektoré predmety alebo ročníky učebné osnovy chýbali, vo vypracovaní nekorešpondovali s učebným plánom školy, často neboli rozpracované najmenej v rozsahu vzdelávacieho štandardu. Výrazné boli nedostatky v ich dodržiavaní. Kvalitu edukácie ovplyvňovalo tiež vypracovanie a realizácia prierezových tém, ktoré viac ako tretina škôl (41 %) deklarovala formálne, výchovno-vyučovacie proces nezodpovedal uvádzaným skutočnostiam. Možno konštatovať, že vypracovanie a realizácia učebných osnov vo vyučovacom procese boli najslabším článkom školských vzdelávacích programov. Pedagogické stratégie smerovali k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov, k čomu dávali dobrý predpoklad preferované metódy s vhodnými aktivizujúcimi zložkami vyučovania.

Žiakom so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** školské programy ponúkali príležitosti na vzdelávanie zväčša v plnom rozsahu podľa štátneho vzdelávacieho programu. Väčšina začlenených žiakov mala individuálne výchovno-vzdelávacie programy, niekedy len formálne vypracované. Odborný servis zabezpečovali výchovní poradcovia v spolupráci s poradenskými zariadeniami, menej školskí psychológovia.

Graf 33 Školský vzdelávací program

Skratky: ŠkVP – školský vzdelávací program; ŠVVP – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Riadenie školy

V 29 subjektoch sa okrem školských vzdelávacích programov v oblasti riadenie školy kontrolovali aj pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy a služby školy.

Pozitívne zistenia

- » zabezpečenie odbornosti vyučovania vytvárajúce predpoklady pre kvalitné vzdelávanie a výchovu
- » príprava a organizácia prijímacieho konania
- » priaznivá klíma a kultúra škôl a rozvinutá spolupráca rodičov a školy
- » poskytovanie kvalitných služieb školy
- » mimoriadny záujem žiakov o školské a mimoškolské aktivity a veľmi dobrá úroveň ich realizácie

Negatívne zistenia

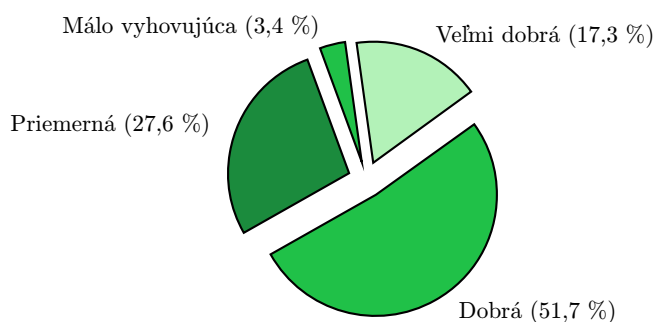
- » nízka efektivita vnútorného systému kontroly a hodnotenia zamestnancov
- » nedostatočne a často formálne vykonávaná práca predmetových komisií
- » nedôsledné vedenie pedagogickej a ďalšej dokumentácie

Všetky sledované školy mali vypracované zásadné dokumenty, vnútorné predpisy, pokyny a usmernenia súvisiace s riadením a činnosťou školy, ktoré boli väčšinou komplexné. V niektorých školách bola časť pedagogickej dokumentácie vedená elektronicky. Vedenie **pedagogickej a ďalšej dokumentácie** však vykazovalo výrazné nedostatky (62 %) najmä v jej nesystematickom a nedôslednom vyplňaní. V triednych knihách sa vo vyučovaní cudzích jazykov často zapisovalo učivo cudzojazyčne, čo je z hľadiska právnych predpisov neprípustné. V jednotlivých predmetoch chýbali zápisy odučených hodín. Nezrovnalosti boli v evidovaní predmetov, ich názvov a hodinovej dotácie, objavoval sa nesúlad medzi zapísaným a preberaným učivom. Údaje v katalógových listoch neboli úplné, alebo nezaznamenávali v poznámkach aktuálne zmeny. Protokoly o komisionálnych skúškach neobsahovali kritériá hodnotenia alebo neboli kompletné.

Vysoká zabezpečenosť **odbornosti vyučovania** (97 %) bola predpokladom pre kvalitný výchovno-vzdelávací proces. Nízka miera neodbornosti sa objavila pri vyučovaní predmetov v anglickom alebo nemeckom jazyku v bilingválnych triedach alebo vo vyučovaní cudzích jazykov a niektorých predmetov v ostatných triedach.

Vo výkone **štátnej správy v prvom stupni a rozhodovaní** v súkromných a cirkevných školách sa v rozhodnutiach riaditeľov viacerých subjektov (22 %) prejavili nedostatky v neúplnosti rozhodnutí alebo vo vydaní rozhodnutí nad rámec kompetencií. **Organizácia prijímacieho konania** bola zabezpečená a takmer vo všetkých školách mali vypracované jednotné kritériá prijímania na vzdelávanie podľa platných právnych predpisov (98 %).

Graf 34 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

Riaditelia väčšiny škôl využívali poradnú a kontrolnú funkciu **poradných orgánov**. Činnosť členov poradných orgánov, najmä predmetových komisií, nevedla vždy k skvalitneniu vyučovacieho procesu, výrazné rezervy vykazovala v analýze výchovno-vzdelávacích výsledkov a vzájomnom odovzdávaní poznatkov a skúseností.

Vnútorňý systém hodnotenia a klasifikácie žiakov bol spravidla podrobne rozpracovaný v samostatných dokumentoch alebo v učebných osnovách, ale jeho vypracovanie nemalo v niektorých prípadoch požadovanú úroveň. Prerokovanie a odsúhlasenie na zasadnutí poradných orgánov sa v časti škôl nere realizovalo (24 %) a žiaci s ním neboli vždy oboznámení (10 %). Pozitívnu je snaha niektorých škôl o objektivizáciu hodnotenia a klasifikácie písaním tzv. zriaďovateľských testov s opísaním miery ich vplyvu na celkové hodnotenie a systematická podpora sebahodnotenia žiakov ako prostriedku rozvoja osobnosti žiaka. Výrazné nedostatky sa prejavili v absencii kontroly dodržiavania systému hodnotenia a klasifikácie žiakov vedúcimi zamestnancami škôl (41 %) a v uplatňovaní neplatných stupňov známok. Riaditelia škôl v prípade mimoriadneho zhoršenia prospechu, dochádzky alebo správania žiaka informovali zákonných zástupcov.

Všetky kontrolované gymnáziá mali vypracovaný **vnútorňý systém kontroly a hodnotenia zamestnancov**. Kontrolná činnosť bola v značnej miere formálna, vedúci zamestnanci až v 69 % škôl nevykonávali analýzu výsledkov a najmä nekontrolovali (72 %) plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, čo vo viacerých subjektoch viedlo k dlhodobému pretrvávaniu tých istých nedostatkov. Výrazné rezervy boli v kontrolnej činnosti predmetových komisií. Negatívnym javom boli aj zistenia, že vedúci zamestnanci v časti škôl nedokázali vyšpecifikovať oblasti edukačnej činnosti, v ktorých bola kontrola najviac potrebná a nezvolili efektívny a adekvátny spôsob kontroly. Možno konštatovať, že fungovanie vnútorného systému kontroly a hodnotenia bolo najslabším článkom pedagogického riadenia. Štátna školská inšpekcia pri komplexných inšpekciách sledovala aj **plnenie povinnej školskej dochádzky a oslobodzovanie žiakov** z vyučovania telesnej výchovy/telesnej a športovej výchovy. Žiaci plniaci povinnú školskú dochádzku vymeškali spolu **1 209** neospravedlnených hodín, z toho **3** žiaci mali neospravedlnenú absenciu vyššiu ako **15** vyučovacích hodín v mesiaci. Spolupráca škôl a orgánov štátnej správy vyústila v prípade 2 žiakov do čiastočného zlepšenia dochádzky a u 1 žiačky do úplnej nápravy plnenia povinnej školskej dochádzky. Čiastočne alebo úplne oslobodených od vyučovania uvedených predmetov bolo 5,6 % žiakov, pritom ani v jednom z kontrolovaných subjektov neboli zriadené skupiny zdravotnej telesnej výchovy prevažne z dôvodu nízkych počtov takýchto žiakov v jednotlivých triedach.

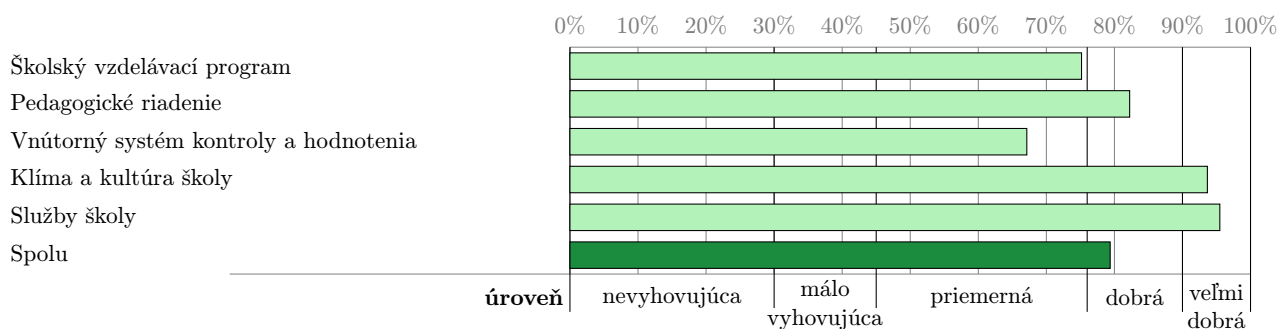
Výrazne pozitívnu stránkou kontrolovaných gymnázií bola **klíma a kultúra školy** (94 %). Podieľal sa na nej empatický prístup učiteľov a slušné vystupovanie žiakov, esteticky a funkčne upravené prostredie škôl, ktoré poskytovalo pocit bezpečia. Klímu ako dobrú hodnotilo v dotazníkoch 72 % učiteľov. Žiaci vydávali školský časopis (76 %), zapájali sa do národných a medzinárodných projektov a do školských i mimoškolských aktivít, rozvíjali kontakty s inými organizáciami, inštitúciami a školami vrátane zahraničia, sami organizovali rôzne aktivity. Sociálne cítenie preukazovali zapájaním sa do rozmanitých humanitárnych a charitatívnych aktivít. Vďaka systematickej spolupráci s pedagógmi žiaci dosahovali neraz vynikajúce výsledky v súťažiach na celoslovenskej úrovni. Spolupráca medzi školou a rodičmi bola veľmi dobre rozvinutá (96 %).

Služby školy patrili k silným stránkam riadenia a boli na veľmi dobrej úrovni (94 %). Výchovní poradcovia zabezpečujúci poradenstvo riešili osobnostné aj vzdelávacie problémy žiakov, poskytovali poradenstvo v oblasti profesijnej orientácie, sledovali adaptačný proces žiakov 1. ročníka, niektorí diagnostikovali sociálne vzťahy v triedach. Poskytovali

konzultačné služby pedagogickým zamestnancom najmä v oblasti prevencie a metodiky, menej v oblasti kariérneho rastu. Dlhoročne spolupracovali s odbornými zamestnancami poradenských zariadení. S veľkým záujmom žiakov (95 %) sa stretala práca v záujmových útvaroch v rámci výchovy mimo vyučovania.

Riadenie školy bolo na dobrej úrovni.

Graf 35 Riadenie školy

Podmienky výchovy a vzdelávania

Vytvorené podmienky výchovy a vzdelávania umožňovali realizovať výchovno-vzdelávací proces v súlade so zámerni zadefinovanými v školských vzdelávacích programoch. Na veľmi dobrej úrovni boli na **2** gymnáziách, v **20** subjektoch dosiahli dobrú úroveň a na **7** gymnáziách boli hodnotené na priemernej úrovni.

Pozitívne zistenia

- » využitie priestorov škôl vo vyučovaní i mimovyučovacom čase
- » zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach
- » personálne zabezpečenie procesu výchovy a vzdelávania
- » organizácia vyučovania

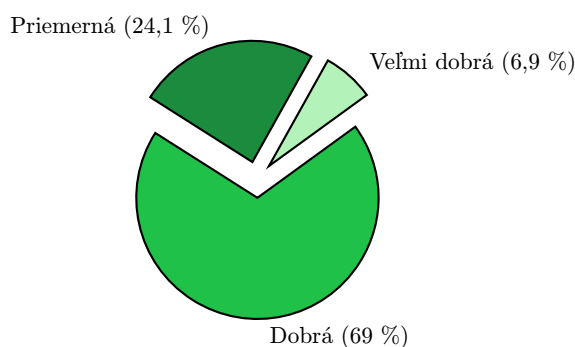
Negatívne zistenia

- » nevyužívanie didaktickej techniky a prostriedkov informačných a komunikačných technológií vo vyučovaní napriek dobrej vybavenosti škôl

Pozitívnu stránkou v podmienkach výchovy a vzdelávania bolo **personálne zabezpečenie** škôl. Kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie spĺňalo 96 % riaditeľov a 90 % vedúcich pedagogických zamestnancov.

Riaditelia škôl podporovali odborný rast pedagogických zamestnancov a s výnimkou **1** gymnázia mali všetky vypracované ročné plány **kontinuálneho vzdelávania**, v ktorých dominovali ciele a priority škôl. Ojedinele riaditelia nevyužili potenciál ukončeného vzdelávania

Graf 36 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

učiteľa na jeho ustanovenie do funkcie koordinátora. Interné vzdelávanie sa zameriavalo predovšetkým na modernizáciu vyučovania a využívanie informačných technológií v edukačnom procese. Takmer v polovici škôl (45 %) sa nekonali otvorené vyučovacie hodiny a výmena poznatkov a skúseností z externého vzdelávania a samovzdelávania nebola metodickými orgánmi dostatočne realizovaná.

Vnútorne a vonkajšie priestory škôl umožňovali realizovať školský vzdelávací program v 83 % škôl a ich úroveň možno hodnotiť ako dobrú. Výchova a vzdelávanie prebiehali v klasických aj odborných učebniach a v laboratóriách. Školy v rôznej miere disponovali multimediálnymi učebňami. V 3 školách chýbali vlastné telocvične, niekde museli kapacitne nevyhovujúce telocvične dopĺňať prebudovanými priestormi v suterénoch alebo iných častiach budov. Pozitívom na viacerých školách boli oddychové zóny pre žiakov i učiteľov. Využitie priestorov škôl v edukačnom procese a na mimovyučovacie aktivity bolo efektívne (93 %). Bezbariérové upravené vstupné a učebné priestory mali len v približne tretine škôl.

Materiálno-technické podmienky z hľadiska vybavenosti boli na dobrej úrovni. V oblasti zabezpečenia škôl učebnicami sa prejavil nedostatok (34 %) predovšetkým moderných a požiadavkám Spoločného európskeho referenčného rámca vyhovujúcich učebných jazykov, ktoré si neraz žiaci kupovali z vlastných prostriedkov. Chýbajúce učebnice ďalších predmetov vyučujúci nahrádzali inými (často vlastnými) učebnými textami, pracovnými listami, prezentáciami alebo výukovými programami. Zriedkavejšie sa využívali digitálne učebnice (eAktovka). Prínosom boli v 1 subjekte v rámci projektu získané moderné učebné pomôcky, zariadenia informačných a komunikačných technológií a sprístupňovanie obsahu vybraných tematických celkov niektorých predmetov na webovom sídle školy e-learningovou formou.

Vybavenosť učebnými pomôckami (85 %) a funkčnou didaktickou technikou (90 %) bola dobrá. Viaceré učebne disponovali mobilným alebo zabudovaným dátovým projektorom a interaktívnou tabuľou. Súčasťou všetkých škôl boli počítačové učebne a žiaci i pedagógovia mali prístup k internetu poväčšine aj mimo týchto učební. Školy ojedinele rozvíjali digitálnu gramotnosť žiakov aj na používanie doma bezplatne poskytnutými notebookmi. Kontrola preukázala, že napriek prioritne deklarovanej snahe o rozvíjanie kľúčových kompetencií v oblasti digitálnej gramotnosti a vzdelávaníu pedagógov k využívaniu informačných a komunikačných technológií vo vyučovaní, ich uplatňovanie a využívanie didaktickej techniky výrazne zaostávalo (29 %). Učebné pomôcky sa vo vyučovacom procese používali na 86 % sledovaných vyučovacích hodín. Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením mali školy dostatok kompenzačných pomôcok a umožňovali im využívať tiež vlastné.

Podmienkam na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia venovali školy veľkú pozornosť. Školské poriadky obsahovali podrobnú úpravu vzťahov medzi žiakmi a pedagogickým personálom, určovali práva a povinnosti žiakov, napriek tomu neboli vždy komplexne vypracovaným dokumentom. Menej dôsledne (76 %) vymedzovali povinnosti zákonných zástupcov žiakov, v niektorých chýbali ustanovenia týkajúce sa úpravy podmienok na zaistenie ochrany pred diskrimináciou a šikanovaním (21 %) alebo nemali vymedzené opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog (14 %). Žiaci sa s nimi spravidla oboznámili na triednických hodinách na začiatku školského roka.

Koordinátori prevencie rozpracovali a organizovali preventívno-výchovné aktivity zamerané na plnenie úloh národných programov. Výrazným pozitívom bolo zaraďovanie problematiky bezpečnosti a šikanovania na rokovania triednych aktívov rodičov v niektorých školách. Nedostatkom bolo, že v necelých tretine škôl (28 %) sa nezaoberali monitorovaním správania žiakov, čo nedávalo možnosť predchádzať negatívnym javom a šikanovaniu.

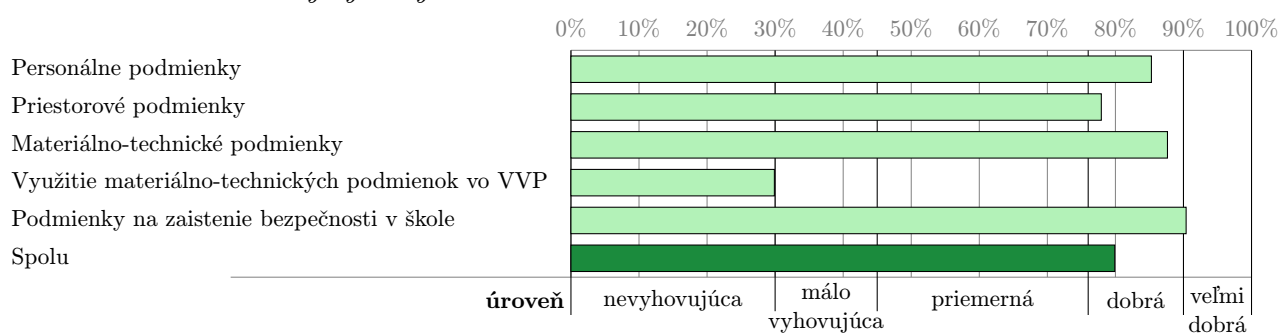
Z dotazníkov zadávaných školskou inšpekciou vyplynulo, že väčšina žiakov (88 %) má v škole pocit bezpečia.

Žiacke školské rady sa angažovali v spolupráci s vedeniami škôl v rôznej miere, ich návrhy, podnety a pripomienky boli zväčša akceptované (83 %). Zaangažovanosť fungujúcich rád smerovala k upevňovaniu priaznivej školskej atmosféry. Spolupráca s koordinátormi prevencie nebola na postačujúcej úrovni, až 38 % členov žiackych školských rád nevedelo, kto v škole vykonával funkciu koordinátora prevencie.

Dobrá **pracovná klíma** bola výsledkom organizácie vyučovania, ktorá reflektovala psychické, hygienické a fyziologické potreby žiakov. Zistili sa len čiastočné nedostatky v organizácii prestávok a ojedinele nebol dodržaný stanovený denný počet vyučovacích hodín. Všetky školy (okrem 1 gymnázia) viedli kompletnú dokumentáciu o organizovaní hromadných školských akcií s poučením žiakov o bezpečnosti a vyhotovovali dôslednú evidenciu úrazov.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni.

Graf 37 Podmienky výchovy a vzdelávania

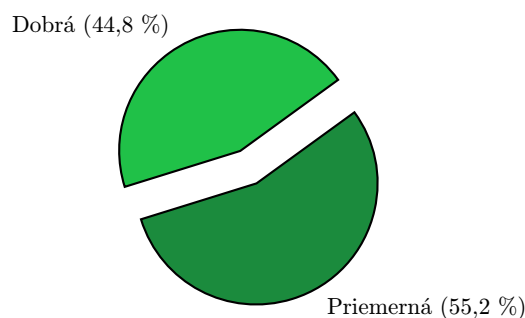

Skratky: VVP – výchovno-vzdelávací proces.

Priebeh výchovy a vzdelávania

Školská inšpekcia kontrolovala stav a úroveň vyučovania a učenia sa **1 029** hospitáciami jednotlivých vyučovacích predmetov vzdelávacích oblastí jazyk a komunikácia (379), matematika a práca s informáciami (259), človek a spoločnosť (133), človek a príroda (246), človek a hodnoty (6) a zdravie a pohyb (6). Výchovno-vzdelávací proces bol na kontrolovaných gymnáziách na priemernej úrovni. Dobrú úroveň dosiahlo **13** gymnázií a **16** priemernú úroveň.

Graf 38 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia

- »» priaznivá atmosféra a vzájomný rešpekt žiakov a pedagógov
- »» aktivita a záujem žiakov
- »» rozvíjanie pracovných návykov a zručností žiakov

Negatívne zistenia

- »» nerozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich kompetencií
- »» nediferencovanie úloh a činností s ohľadom na odlišné schopnosti a učebné štýly žiakov
- »» nedostatočné využívanie prostriedkov informačných a komunikačných technológií vo vyučovaní

Vytváranie predpokladov na rozvíjanie sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch

Definovanie cieľov vyučovania ako jeden z predpokladov rozvíjania **poznávacích kompetencií** bol na väčšine hospitovaných hodín jasný a zrozumiteľný (78 %) a vychádzal z učebnej témy stanovenej učebnými osnovami. Overovanie dosahovania cieľov sa dialo písomnou a j ústnou formou najviac v expozičnej a finálnej fáze vyučovacích hodín. Pedagógovia dokázali prebúdzaj prirodzený záujem a aktivitu žiakov, poznatky sprístupňovali rôznorodými formami a metódami, vo vysokej miere (85 %) uplatňovali medzipredmetové vzťahy na ucelenejšie chápanie javov. Pri výklade učiva postupovali v duchu didaktických zásad, adekvátne nadväzovali na nadobudnuté vedomosti, osvojovanie poznatkov podporovali názornosťou. V triedach bilingválneho štúdia učitelia prispôbovali sprístupňovanie učiva i tempo práce úrovni cudzojazyčných schopností žiakov. Najčastejšie zadávali reproduktívne a aplikačné úlohy, v oblasti jazyk a komunikácia, človek a príroda a práca s informáciami sa objavovali aj tvorivé úlohy. Kládli dôraz na prepájanie vedomostí s reálnym životom, najmä v prírodovedných a spoločenskovedných predmetoch. Diferencovanie úloh podľa vzdelávacích schopností a učebných štýlov žiakov nebolo uplatňované v dostatočnej miere (37 %), najviac ho uplatňovali vyučujúci v matematike. Žiaci prejavili zručnosť primerane pracovať s učebnicami a učebnými pomôckami. Dokázali interpretovať texty, posúdiť prírodné a spoločenské javy a deje. Riešili aj náročnejšie úlohy, aplikovali svoje poznatky aj z iných zdrojov ako učebnice. Vzdelávacie potreby žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami boli zohľadňované pri individuálnej práci s nimi (68 %).

Komunikačné kompetencie rozvíjali vyučujúci prioritne na hodinách vzdelávacej oblasti jazyk a literatúra pri práci s textom, v ostatných vzdelávacích oblastiach prostredníctvom riadeného rozhovoru pri riešení úloh a pri práci s informáciami. Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti ako platformy zdokonaľovania komunikačných zručností sa realizovalo na hodinách slovenského jazyka a literatúry. Učitelia pritom na priebežnú spätnú väzbu uplatňovali zisťovacie, doplňovacie aj divergentné otázky. Na hodinách cudzích jazykov dominoval rozhovor pri upevňovaní lexiky a nácviku jazykovej pohotovosti, čo prispievalo k podpore sociolingvistických kompetencií. Niektorí žiaci sa zapájali do rozhovorov v druhom cudzom jazyku napriek uvedomovaniu si nedostatkov v gramatickej a lexikálnej vybavenosti. Pri riešení zadaní v informatike často v diskusii spoločne hodnotili rozdielne postupy, odôvodňovali ich výhody a nevýhody, výsledky svojej práce predstavovali prezentáciami. Na všetkých hospitovaných hodinách sa žiaci vyjadrovali aktívne (77 %), pri práci s učebnými zdrojmi boli podnecovaní k diskusii v rámci preberaných tém. Dokázali vecne argumentovať, v odpovediach používali odbornú terminológiu zväčša správne. Ak sa v ich jazykovom prejave vyskytovali neadekvátne a logicky i štylisticky nesprávne formulácie, v spolupráci s vyučujúcim a spolužiakmi ich korigovali. Zriedkavejšie boli vo vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť realizované formy a metódy práce výrazne podporujúce rozvíjanie komunikačných zručností žiakov (heuristický rozhovor, projektové a problémové vyučovanie). V predmete matematika v dôsledku prevahy vyžadovaných písomných riešení a odpovedí

zväčša nebol kladený dostatočný dôraz na aktívne vyjadrovanie.

Úsilie pedagógov rozvíjať **pracovné návyky a zručnosti** patrilo k silným stránkam vyučovacieho procesu (91 %). Žiaci boli vedení k správnym pracovným postupom a dokončeniu úloh vo vymedzenom čase. Vedeli plánovať a plniť pridelené úlohy, uplatňovali svoje praktické skúsenosti a dokazovali svoje schopnosti v organizácii a riadení rôznorodých činností (83 %). Pri práci s učebnicami, tabuľkami, grafmi, meracími prístrojmi, modelmi, prírodninami ap. preukazovali primerané pracovné zručnosti, dobre zvládali používanie prostriedkov informačných a komunikačných technológií. V demonštračných a manuálnych činnostiach na hodinách prírodovedných predmetov a telesnej a športovej výchovy vyučujúci kládli dôraz na dodržiavanie bezpečnostných predpisov. Ojedinele sa neodborné vyučovanie prejavilo voľbou nevhodnej učebnej metódy (diktovanie poznámok), čo neumožňovalo rozvíjať správne pracovné návyky a zručnosti.

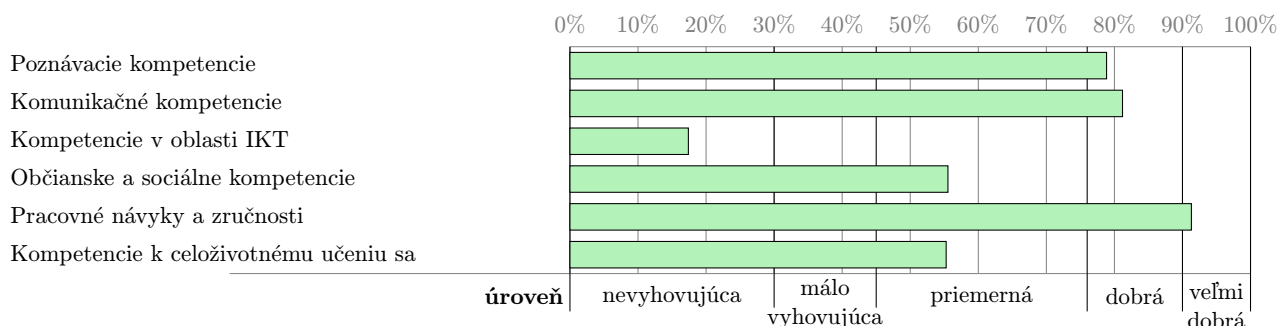
Organizačné formy výchovno-vyučovacieho procesu vedúce k formovaniu **občianskych a sociálnych kompetencií** boli využívané iba na polovici kontrolovaných hodín (56 %). Podpora vzájomnej kooperácie, práce vo dvojiciach alebo v skupinách sa realizovala len na 42 % hodín. Vo väčšine vzdelávacích oblastí prevládali frontálne a individuálne formy práce, práca vo dvojiciach sa najviac uplatňovala vo vyučovaní cudzích jazykov. Sociálne a komunikačné kompetencie boli posilňované vhodne zvolenými textami alebo praktickými činnosťami, pri ktorých žiaci aktívne diskutovali. Často a spontánne vyjadrovali vlastné názory a postoje, neobávali sa prejavíť svoje cítenie a hodnotovú orientáciu. Interakcie v rámci tried a skupín boli na dobrej úrovni, prevládala atmosféra vzájomného rešpektu a spolupráce. Ojedinele sa vyskytlo kvalitne pripravené a organizačne dobre zvládnuté kooperatívne vyučovanie pri riešení náročných aplikačných a problémových úloh v prírodovedných predmetoch.

Kontrolované školy vzhľadom na vlastné ciele výchovy a vzdelávania neplnili úlohu rozvíjania **kompetencií k celoživotnému učeniu sa** v požadovanej miere. Priebežné motivačné hodnotenie sa realizovalo prevažne verbálne (88 %), ale hodnotenie klasifikáciou bolo uplatňované o polovicu menej. Žiaci boli väčšinou oboznámení s kritériami hodnotenia, ale podnecovaní na hodnotenie vlastných a spolužiakových výkonov boli len na tretine hospitovaných hodín, čo vyústilo do nedostatočných možností (29 %) pre nadobúdanie sebahodnotiacich zručností a neprispievalo k rozvíjaniu sociálnych zručností aj kompetencií k celoživotnému učeniu sa. Pri zriedkavejších možnostiach sebareflexie svojich výkonov a výkonov spolužiakov boli spravidla objektívni.

Vyučujúci vytvárali málo príležitostí na zdokonaľovanie **digitálnych zručností** žiakov, prácu s informačnými a komunikačnými technológiami bolo možné sledovať na 17 % hospitovaných vyučovacích hodín. Proporcionalita využívania prostriedkov informačných a komunikačných technológií bola nerovnomerná (najviac v predmetoch matematika a informatika). Najčastejšou formou ich uplatňovania vo vyučovaní bola prezentácia učiva dátovým projektorom a zadávanie domácich úloh, projektov a cvičení on-line cez triedne emaily. Zriedkavejšie učiteľia využívali aj výukový softvér Planéta vedomostí. Niektorí žiaci ovládali prácu s interaktívnou tabuľou. Na hodinách informatiky žiaci okrem práce s bežnými aplikáciami dokázali pracovať aj s grafickým editorom Photoshop a aplikáciou na tvorbu prezentácií Power Point. Ojedinele využívali tablety/iPad-y a virtuálne fyzikálne laboratórium. Zlepšenie si vyžaduje diferenciacia zadávaných úloh najmä vo vzťahu k žiakom s rozvinutejšími digitálnymi zručnosťami na efektívnejšie rozvíjanie ich potenciálu a frekventovanejšie uplatňovanie motivačného hodnotenia klasifikáciou.

Stav a úroveň vyučovania kontrolovaných predmetov boli na priemernej úrovni.

Graf 39 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií

Skratky: IKT – informačno-komunikačné technológie.

1.3.2 Bezpečnosť školského prostredia a prevencia negatívnych javov v správaní žiakov na gymnáziu

Bezpečnosť školského prostredia a prevenciu negatívnych javov sledovala školská inšpekcia na **29** gymnáziách, z ktorých bolo **20** štátnych, **5** súkromných, **4** boli cirkevné, **2** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, **3** bilingválne s vyučovacím jazykom slovenským a anglickým a **1** s vyučovacím jazykom slovenským a nemeckým. Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe aktuálnych zistení z informačného dotazníka zadávaného riaditeľovi školy, z dotazníkov zadávaných žiakom školy, členom žiackej školskej rady i z rozhovorov s koordinátormi prevencie, výchovnými poradcami, žiakmi, členmi žiackych školských rád a z dokumentácie školy.

Výsledky hodnotenia stavu bezpečnosti a ochrany zdravia za 3 roky na gymnáziách sú uvedené v grafoch 89 – 94 v časti 3 Prílohy.

Zo zistení vyplynulo, že významnou úlohou kontrolovaných subjektov bolo aj **vytvorenie podmienok na zaistenie bezpečného školského prostredia**. Podľa informácií poskytnutých vedúcimi zamestnancami škôl, ako aj informácií z plánov práce škôl, plánov práce koordinátorov prevencie, výchovných poradcov, predmetových komisií, triednych učiteľov školy venovali primeranú pozornosť oblastiam bezpečnosti školského prostredia, problematike šikanovania a prevencii negatívnych javov v správaní žiakov. Na začiatku školského roka na úvodných triednických hodinách boli žiaci oboznámení so **školským poriadkom**, ktorý malo prerokovaný s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade školy **28** škôl. Podmienky na zaistenie ochrany pred diskrimináciou, násilím a šikanovaním malo zakomponovaných **23** gymnázií a vo väčšine škôl boli v školskom poriadku vymedzené i opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog. Na zaistenie dodržiavania bezpečnostných pravidiel boli spracované aj zásady správania sa žiakov v odborných učebniach.

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli ustanovené **žiacke školské rady**. Vyjadrovali sa k otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania, čo potvrdila približne **polovica** jej členov (51 %). Sporadicky sa vyjadrovalo k tejto oblasti 42 % opýtaných, zvyšná časť respondentov sa k návrhom a opatreniam školy nevyjadrovala vôbec. Do **školského poriadku** boli zapracované námety, návrhy, pripomienky **38** % členov, čiastočnú akceptáciu uviedlo vyše 44 % a nezpracovanie 18 % opýtaných. S vedením

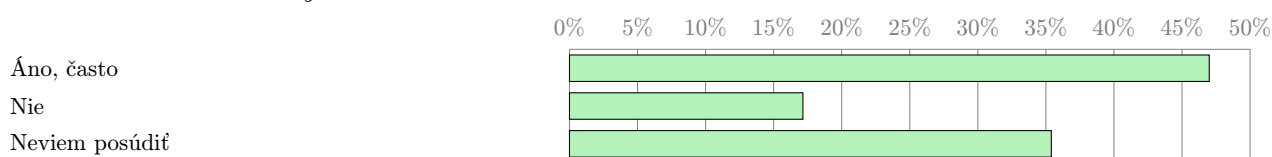
školy najčastejšie komunikovali o problémoch, ktoré zaujímali väčšinu ich spolužiakov. Týkali sa najmä organizácie vyučovania, zlepšenia priestorových podmienok a skvalitnenia materiálno-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu.

Členovia žiackych školských rád **prevažnou mierou (83 %)** potvrdili zahrnutie i hľadanie východísk negatívneho správania v školskom poriadku a s nastavenými pravidlami prevencie súhlasili úplne alebo čiastočne. Napriek tomu riešenie tohto javu v školskom poriadku potvrdila len **približne polovica** žiakov (55 %), podľa 5 % respondentov školský poriadok túto problematiku neriešil a nevedelo ju posúdiť takmer 40 % žiakov.

Z analýzy príslušných dotazníkov a z rozhovorov so zástupcami žiackych školských rád, s riaditeľmi škôl a koordinátormi prevencie vyplynulo, že **takmer polovica** ich členov **nebola prítomná** pri riešení výchovného problému alebo problému, ktorý súvisel so šikanovaním a na danú otázku nevedelo odpovedať takmer 40 % členov. **Bezpečnosť** a **problematika šikanovania** na stretnutiach bola diskutovaná v menšej miere, riešenia sa zúčastnilo iba **necelých 10 %** jej členov. Participovali pri riešení šikanovania spolužiakov v triedach, kyberšikanovania, slovného napádania žiakov nižšieho ročníka, riaditeľov zaujímal hlavne ich názor.

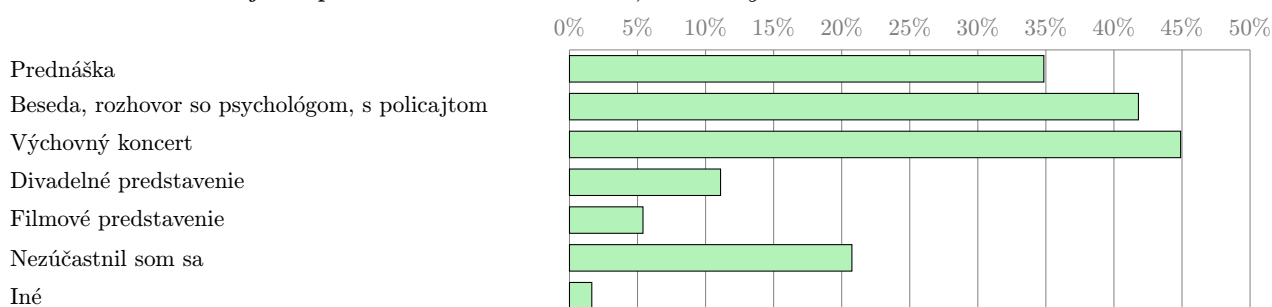
Aj keď riaditelia sledovaných gymnázií deklarovali dostatočnú pozornosť venovanú prevencii negatívnych javov v správaní žiakov, v administrovanom dotazníku to žiaci potvrdili len čiastočne.

Graf 40 Rozhovory žiakov s učiteľmi na tému násilie a šikanovanie

Školy v snahe eliminovať rizikové správanie žiakov pripravili pre žiakov rôznorodú **záujmovú činnosť**. V kontrolovaných subjektoch pracovali koordinátori prevencie, ktorí v kooperácii s výchovnými poradcami a triednymi učiteľmi organizovali aj mimoškolské aktivity zamerané na primárnu prevenciu a aktívne využívanie voľného času. Na posilnenie prevencie organizovali školy množstvo **preventívnych aktivít**. Žiaci najčastejšie uvádzali výchovné koncerty, besedy a rozhovory so psychológom a s policajtom a prednášky. Ojedinele uvádzali aj opätovné oboznámenie sa so školským poriadkom, prieskum formou dotazníka, reláciu v rozhlase, podujatia k prevencii kyberšikanovania, činnosť vyškolených rovesníkov.

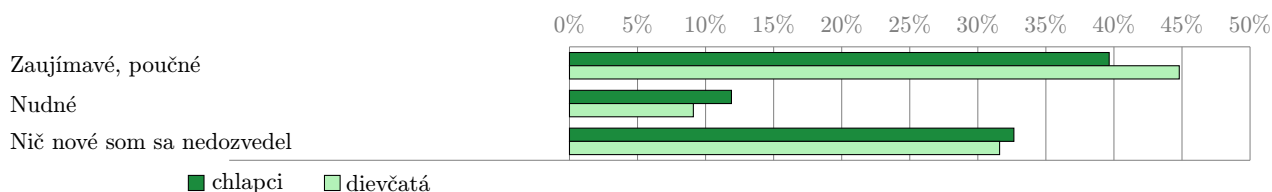
Graf 41 Podujatia preventívneho charakteru, na ktorých sa zúčastnili žiaci

Podľa vyjadrenia viac ako 40 % respondentov **organizované aktivity** boli zaujímavé

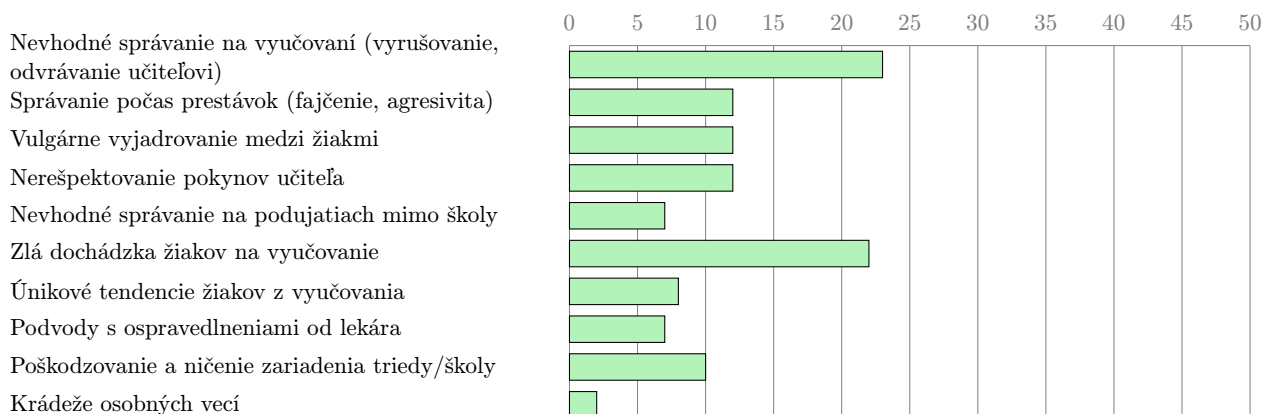
a poučné, ale takmer tretina žiakov skonštatovala, že sa na podujatiach nič nové nedozvedela, a podujatia boli podľa jej názoru nudné. Uvedené zistenie môže súvisieť aj so skutočnosťou, že aktivity neboli vo všetkých školách uskutočňované systematicky. Z pohľadu respondentov boli podujatia o niečo zaujímavejšie pre dievčatá a kritické stanovisko vyjadrili približne rovnako chlapci aj dievčatá.

Graf 42 Ako hodnotíš navštívené preventívne podujatia?

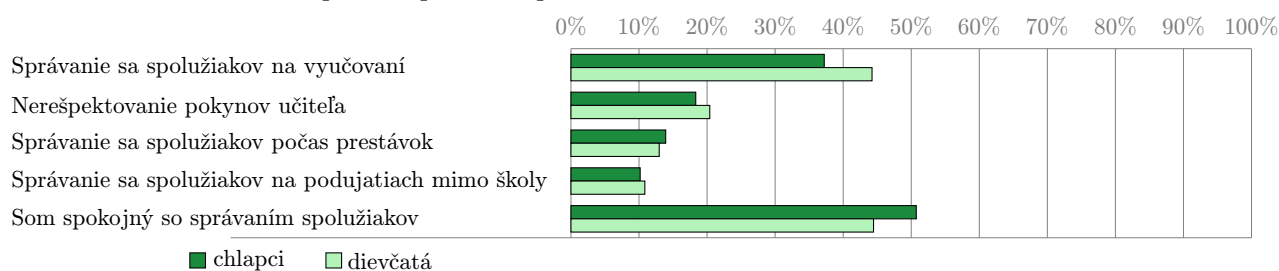
Negatívnym zistením bolo, že **viac ako 20 %** opýtaných žiakov sa nezúčastnilo žiadnych podujatí, naopak, **pozitívom**, že **prevaha žiakov (88 %)** mala v školskom prostredí pocit bezpečia a istoty. **Výchovné problémy žiakov**, predovšetkým nevhodné správanie žiakov na vyučovaní a zlú dochádzku do školy bolo potrebné riešiť na zasadnutiach pedagogickej rady, vo výchovných komisiách, operatívne pohovorom so žiakmi a ich zákonnými zástupcami.

Graf 43 Počet výchovných problémov žiakov, ktorými sa zaoberali pedagogické rady

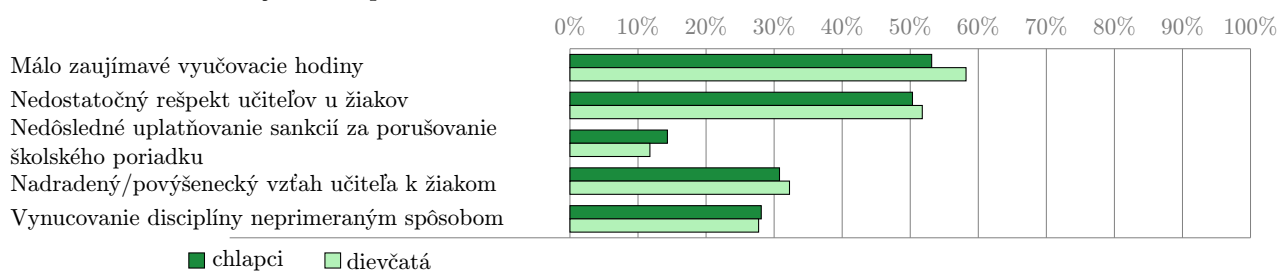
So správaním svojich spolužiakov bola spokojná iba **necelá polovica** opýtaných žiakov. Najkritickejšie respondenti poukázali na **neadekvátne správanie na vyučovaní** – nedisciplinovanosť, vyrušovanie spolužiaka, hlasné pokrikovanie, odvrávanie učiteľovi, vyjadrili výhrady voči nerešpektovaniu pokynov učiteľa a správanie spolužiakov odsúdili. Spokojnejší so správaním spolužiakov boli členovia žiackych školských rád.

Graf 44 Čo sa ti nepáči v správaní spolužiakov?

Podľa vyjadrenia **58 % žiakov** a **85 %** členov žiackych školských rád vyučujúci volili primeraný spôsob na udržanie disciplíny. Za príčinu nedisciplinovanosti žiakov na vyučovaní žiaci považovali **málo zaujímavé** vyučovacie hodiny a nedostatočný rešpekt pedagógov u žiakov, ale aj povýšenecký vzťah učiteľa k žiakom, vynucovanie disciplíny nevhodným spôsobom (kričanie na žiakov, nadávanie).

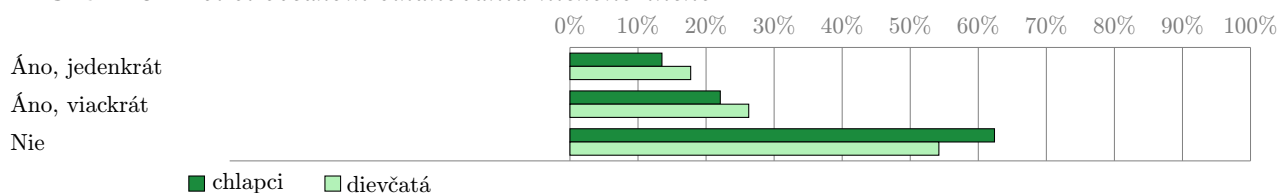
Graf 45 Príčiny nedisciplinovanosti na hodinách

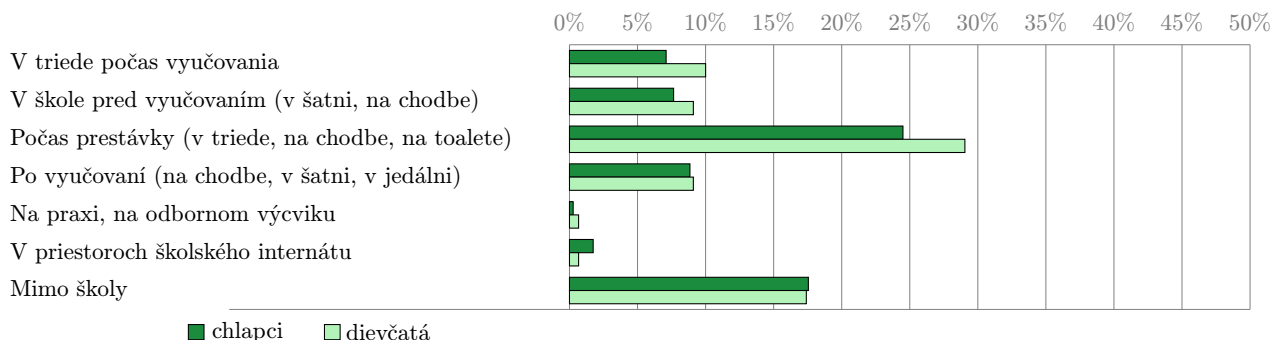
Správanie žiakov v škole a na vyučovaní podľa názoru žiackej školskej rady by pomohla zlepšiť hlavne otvorená komunikácia medzi žiakmi a učiteľom (65 %), väčšia vzájomná dôvera (52 %), využívanie zaujímavejších, modernejších foriem a metód vyučovania (43 %) a väčší rešpekt učiteľov u žiakov (34 %), ktorý by si mali vybudovať hlavne mladší učitelia. Správanie svojich spolužiakov by pomohli zlepšiť i mimoškolské akcie ako súčasť aktivít žiakov vo vzdelávaní, ale aj vo väčšej miere organizovanie priateľských športových podujatí. Vhodnou prevenciou proti sociálno-patologickým javom môžu byť podľa členov žiackej školskej rady popoludňajšie aktivity zamerané na utuženie žiackych kolektívov. Dôležité je aj dobré meno školy, na štúdium preferovali prijímať nadaných žiakov.

Nepriaznivým zistením bolo deklarovanie takmer **16 %** žiakov, že boli **svedkami šikanovania** niekoho iného, ako aj priznanie **takmer štvrtiny** žiakov, že boli svedkami opakovaného šikanovania iných. V oboch prípadoch uvedené zistenie priznalo viac dievčat ako chlapcov.

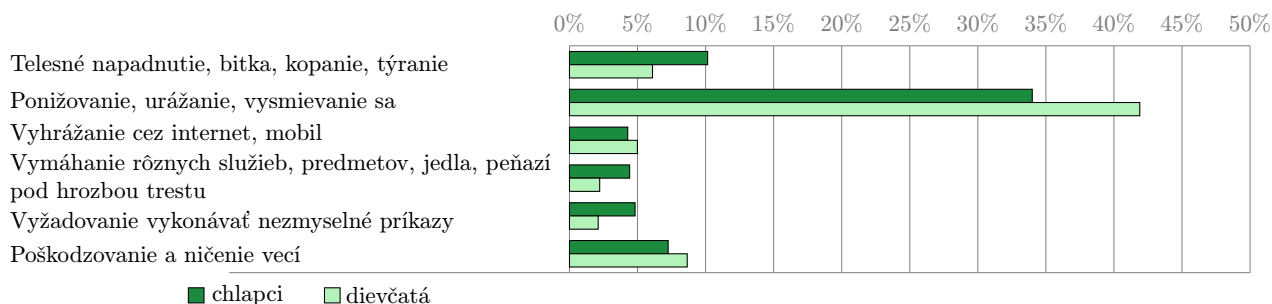
Graf 46 Bol si svedkom šikanovania niekoho iného?

Napriek vynaloženej snahe škôl odstrániť rizikové správanie žiakov **so šikanovaním** sa stretlo priamo na vyučovaní takmer **9 %** žiakov. Najnepriaznivejšia situácia bola počas prestávok, čo potvrdilo takmer **27 %** žiakov. Kritickejší pohľad na záťažové situácie, ako aj negatívne skúsenosti mali dievčatá.

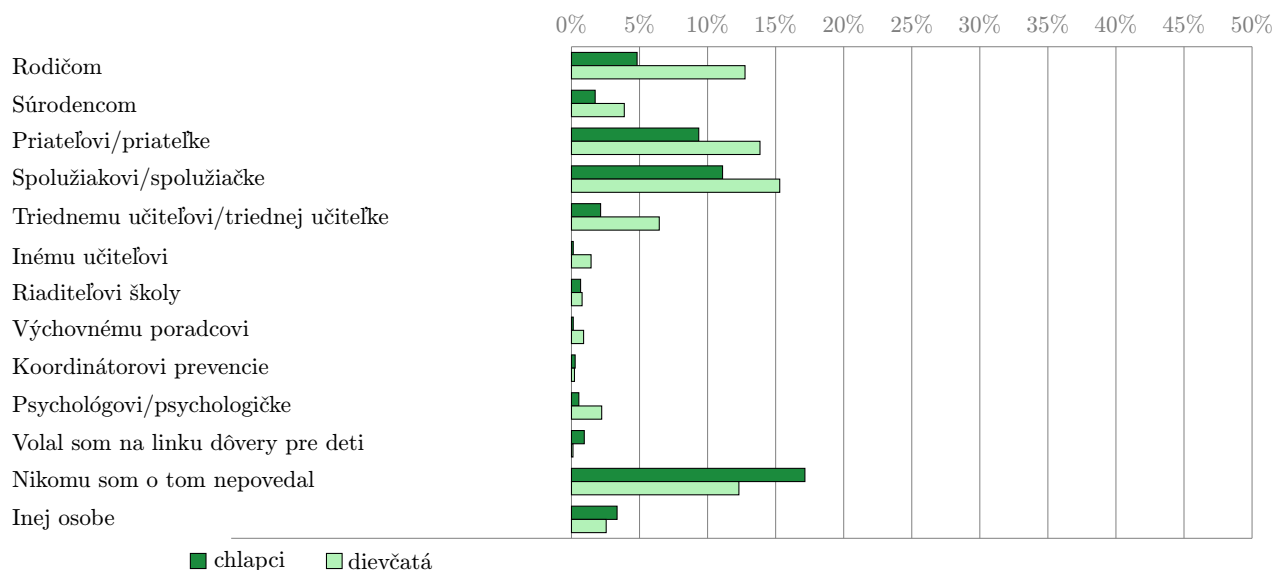
Graf 47 Miesto výskytu šikanovania

Z odpovedí žiakov bolo zrejmé, že šikanovanie prevládalo oveľa častejšie **verbálnou formou**, a to ponižovaním, urážaním, vysmievaním sa, zastrášaním, nadávkami, menej fyzickými útokmi. Nezanedbateľné boli i ďalšie formy, ako je znehodnocovanie dôležitých osobných vecí, kyberšikanovanie alebo vykonávanie nezmyselných príkazov.

Graf 48 Akým spôsobom šikanovali teba alebo tvojho spolužiaka?

Pre aktérov šikany z opatrení, resp. uložení trestov viac ako polovica žiakov navrhovala pohovor so žiakom, učiteľom a jeho rodičmi, takmer polovica žiakov navrhovala vyhľadať pomoc psychológa, 33 % zníženie známky zo správania a vyše 20 % riešenie ich správania s políciou. Navrhovali aj umiestnenie vo výchovnom zariadení, vylúčenie zo štúdia, pokarhanie pred celou triedou a od riaditeľa školy, v menšej miere preradenie na inú školu a ojedinele i telesné tresty.

Dôležitým zistením školskej inšpekcie bola skutočnosť, že v prípade identifikácie šikany boli pre žiakov **najdôveryhodnejší spolužiaci a priatelia**. Im sa žiaci najčastejšie zverili s negatívnymi skúsenosťami, nie rodičom alebo pedagogickým zamestnancom škôl. Na linku dôvery pre deti volali ôsmi žiaci. Negatívom zostáva zistenie, že značná časť žiakov o tomto jave nikomu nepovedala.

Graf 49 Ak si bol šikanovaný alebo si bol svedkom šikanovania, komu si o tom povedal?

K odhaľovaniu nežiaducich prejavov v správaní žiakov podľa 93 % riaditeľov škôl pomáhala **monitorovanie sociálnej klímy a prijímanie opatrení** v prípade negatívnych zistení. V oblasti preventívnej činnosti zohrala významnú úlohu **práca koordinátorov prevencie**, ktorí úzko spolupracovali s výchovnými poradcami a triednymi učiteľmi. Využívali anonymné schránky dôvery na neformálne získavanie informácií o správaní žiakov, ankety v triedach, anonymné vyjadrenie sa ku konkrétnym situáciám, konzultácie s pedagogickým dozorom a so zákonnými zástupcami. Zabezpečovali rôzne aktivity a odborné prednášky o problematike zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pre žiakov. Využívali aktivity, resp. preventívne programy ponúkané centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, besedy o kyberšikanovaní a formou besied so zamestnancami polície realizovali plnenie *Stratégie prevencie kriminality žiakov*. Spolu s pedagogicko-psychologickou poradňou organizovali stretnutia psychologičiek so žiackymi kolektívami. Podľa vyjadrení riaditeľov dvoch škôl pri výskyte násilného správania sa žiakov boli následne realizované aj ďalšie preventívne opatrenia vrátane nahlásenia dvoch prípadov polícii. Vykonávanie monitorovania medzi žiakmi zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania nepreukázali dva subjekty.

Školy v snahe predísť negatívnym javom v správaní žiakov organizovali pre pedagogických zamestnancov rôzne formy vzdelávania. V časti škôl bolo vzdelávanie orientované najmä na prípravu výchovných poradcov alebo koordinátorov. Účasť vyučujúcich na odbornom školení v oblasti prevencie bola ojedinelá a aj následné poskytovanie odborných konzultácií ostatným pedagogickým zamestnancom bolo sporadické.

Uskutočnené **vzdelávanie** pre pedagogických zamestnancov, a to hlavne formou prednášok a školení o sociálnej klíme, špecializovaných seminárov spolu so psychológmi zabezpečovali koordinátori prevencie spolu s vedením škôl. Subjekty podľa ich vyjadrenia využívali interné vzdelávanie aj v súčinnosti s vyškolenými pedagogickými zamestnancami. Ojedinele vedenie škôl umožnilo pedagogickým zamestnancom vzdelávanie k uvedenej problematike prostredníctvom účasti na odborných seminároch, konferenciách, besedách a na vzdelávaní v oblasti elektronického šikanovania. Niektoré školy vzdelávanie neorganizovali.

Zákonní zástupcovia žiakov boli o taxatívnych opatreniach proti šikanovaniu uvedených

v školskom poriadku a o možnostiach poskytovania poradenských služieb zväčša informovaní na rodičovských aktívoch, plenárnych zasadnutiach formou prezentácie alebo počas dňa otvorených dverí. Podľa potreby boli oboznámení individuálne prostredníctvom poradenských konzultácií a zriedkavo na webovom sídle. Prednášky s odborníkmi či ďalšie aktivity venované prevencii šikanovania pre zákonných zástupcov organizovali školy ojedinele. Ako dôvody nerealizovania aktivít uvádzali, že v škole neboli zistené žiadne formy šikanovania alebo sa vyskytovali len v minimálnej miere. Informácie o výskyte šikanovania a iných sociálno-patologických javov vôbec nesprostredkovalo rodičom jedno súkromné gymnázium. Celkovo rodičia boli viac upriamovaní na opatrenia v školskom poriadku, na možnosť využívania schránok dôvery žiakmi, ale aj na výsledky monitoringu v školách, v ktorých sa realizoval.

Pozitívne možno hodnotiť snahu škôl o eliminovanie negatívneho správania žiakov, avšak v jednotlivých subjektoch sa zistil rozdiel v prístupe k danej problematike. Realizácia odstraňovania rizikového správania žiakov nebola rovnako dôsledná.

1.3.3 Stav materiálno-technického a priestorového zabezpečenia výučby študijného a učebného odboru čašník, servírka a kuchár v strednej odbornej škole

Stav materiálno-technického a priestorového zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu sa kontroloval v skupine študijných odborov a učebných odborov 64 Ekonomika a organizácia, obchod a služby II v **23** štátnych, v **5** súkromných a v **2** cirkevných školách. Vyučovací jazyk slovenský malo **26** subjektov, **4** subjekty mali vyučovací jazyk slovenský a maďarský.

Akceptácia základných priestorových podmienok na realizáciu školského vzdelávacieho programu stanovených štátnym vzdelávacím programom a plnenie normatívom určených základných priestorov a základného vybavenia sa sledovali v študijných a v učebných odboroch **kuchár** a **čašník, servírka**. Učebný odbor kuchár vyučovali takmer všetky subjekty, najmenej škôl realizovalo výučbu študijného odboru čašník, servírka.

Tabuľka 8 Počet škôl, v ktorých sa vyučovali jednotlivé odbory

Celkový počet škôl	Študijný odbor kuchár	Učebný odbor kuchár	Študijný odbor čašník, servírka	Učebný odbor čašník, servírka
30	17	28	14	23

Priestorové zabezpečenie

Školy prevažne (94 %) disponovali **základným priestorovým vybavením**, ktoré vytváralo predpoklady pre **realizáciu** aktuálnych cieľov **školského programu**, spĺňalo požiadavky pre zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu sledovaných odborov, umožňovalo priaznivú organizáciu vzdelávania. Pre **teoretické vyučovanie** bol k dispozícii postačujúci počet klasických i odborných tried. Stredné odborné školy, v ktorých chýbali telocvične, zaisťovali vyučovanie telesnej a športovej výchovy v prenajatých priestoroch. Ojedinele neboli prenájom zabezpečené pre všetky vyučované hodiny, prípadne sa časť výučby uskutočňovala v nevyhovujúcom prostredí, čo následne negatívne ovplyvňovalo plnenie učebných osnov predmetu. Z priestorov vyčlenených na prevádzku školy niekde absentovala knižnica, v niektorých subjektoch zasadačka, prípadne kabinety pre pedagogických zamestnancov alebo

miesto pre centrálnu ovládanie didaktickej techniky. Školy, s výnimkou 4, sídlili vo vlastných budovách, ich súčasťou boli školské dvory, ihriská, prevažne tiež jedálne, ktoré boli často i pracoviskami praktického vyučovania, niektoré mali i vlastnú školskú reštauráciu.

Základné učebné priestory pre odborné vzdelávanie v odbore kuchár i v odbore čašník, servírka boli zväčša zaistené. Stanovené odborné učebne pre realizáciu praktického vyučovania sa najčastejšie nachádzali v areáloch škôl, tiež v školských reštauráciách, v malom počte škôl boli odborné učebne zriadené výlučne na prenajatých pracoviskách. V prevažnej miere sa uskutočňovala praktická príprava žiakov v školskom prostredí a zároveň aj na zmluvných pracoviskách u právnických alebo fyzických osôb podľa vyhotovených písomných dohôd. Pre kontrolované odbory zabezpečilo 30 škôl vykonávanie praktickej prípravy na 421 zmluvných pracoviskách.

Tabuľka 9 Priestorové zabezpečenie výučby praktického vyučovania odborov kuchár a čašník, servírka

Odbor kuchár – praktické vyučovanie realizovali školy	% stredných odborných škôl
LEN vo vlastných priestoroch	16 %
LEN u právnických/fyzických osôb	11 %
AJ vo vlastných aj v prenajatých priestoroch	73 %
Odbor čašník, servírka – praktické vyučovanie realizovali školy	% stredných odborných škôl
LEN vo vlastných priestoroch	15 %
LEN u právnických/fyzických osôb	13 %
AJ vo vlastných aj v prenajatých priestoroch	72 %

Neoddeliteľnú súčasť základných učebných priestorov tvorili učebne pre inštruktáž. Predovšetkým na zmluvných pracoviskách bola ich úroveň rôzna, niekde nadštandardná, niekde menej vyhovujúca, ojedinele inštruktážne učebne chýbali. Na zmluvných pracoviskách často chýbali aj kabinety majstrov odbornej výchovy, v hygienických a sociálnych zariadeniach sa občas nenachádzali toalety, sprchovací kút, umývadlá, prípadne šatne pre chlapcov a dievčatá boli spoločné alebo umiestnené v nevyhovujúcich priestoroch. Sklady inventárov a sklady čistiacich potrieb boli zriadené, neraz ich však nahrádzala len skriňa.

Materiálne a prístrojové zabezpečenie

Základné vybavenie učebných priestorov pre **teoretické vyučovanie** zväčša korešpondovalo s určenými požiadavkami. Fyzická kontrola preukázala, že v triedach sa nachádzal príslušný školský nábytok a v nadväznosti na vyučované predmety bola k dispozícii zodpovedajúca didaktická technika. Vybavenie takmer tretiny telocviční nebolo kompletne, zvyčajne chýbalo niektoré z určeného náradia.

Nedostatky sa prejavili v zabezpečení základného vybavenia učebných priestorov pre praktickú prípravu vo viacerých subjektoch. V odborných učebniach stanovených pre praktické vyučovanie odboru kuchár i v odborných učebniach určených na trvalý výkon práce žiakov odboru čašník, servírka – pracoviská pre skupinovú formu vyučovania boli súčasťou vlastných priestorov škôl, ojedinele sa nachádzali v prenajatých priestoroch – chýbali viaceré normatívom vymedzené položky. Z toho dôvodu školy, ktoré nedisponovali kompletným stanoveným zariadením, sa v prevažnej miere postarali o striedanie žiakov na zmluvných pracoviskách vybavených v súlade s normatívmi. Takýmto prístupom vytvárali predpoklady na plnenie vzdelávacích štandardov príslušných odborov.

Väčšina subjektov s cieľom rozvíjať aj špecifické praktické návyky, zručnosti a kompetencie

žiakov zabezpečovala ich **praktickú prípravu** na pracoviskách iných fyzických alebo právnických osôb, ktoré mali vo vlastníctve **najmodernejšie materiálo-technické vybavenie**. Negatívnym zistením bolo vykonávanie odborného výcviku jednotlivcami na pracoviskách, ktoré neboli vhodné na výkon práce žiaka príslušného odboru, vybavením výrazne nezodpovedali požiadavkám pre výučbu príslušných odborov, prípadne nevyhovovali aj z dôvodu zanedbania hygieny.

Základné vybavenie zriadených učební na inštruktáž, ale tiež zriadených kabinetov majstrov odbornej výchovy, rovnako skladov inventáru, materiálu, surovín bolo zväčša zabezpečené. Vo vybudovaných sociálnych a hygienických zariadeniach sa nachádzalo potrebné príslušenstvo, vzhľadom na počet žiakov postačovalo i vybavenie čistiacimi prostriedkami. Požiadavky normatívov neakceptovali niektoré školy pri pracovnom oblečení chlapcov a dievčat. Najčastejšie chýbali biele pracovné plášte s dlhým rukávom, ktorých absenciu zdôvodňovali riadiaci zamestnanci škôl nízkou praktickosťou a slabou využiteľnosťou. Určené pracovné pomôcky žiakov boli prevažne zaistené.

Tabuľka 10 Počet stredných odborných škôl, ktoré pre vyučované odbory nedodrжали určitý **NORMATÍV**

Počet škôl, v ktorých sa odbor vyučoval	Počet a % škôl, ktoré neakceptovali priestorové zabezpečenie stanovené v štátnom vzdelávacom programe a nedodrжали podmienky stanovené v normatívoch		
	teoretické vyučovanie priestory a vybavenie	praktické vyučovanie základné učebné priestory	praktické vyučovanie vybavenie učebných priestorov
17 škôl – študijný odbor kuchár	3 (18 %)	1 (6 %)	2 (12 %)
28 škôl – učebný odbor kuchár	5 (18 %)	6 (21 %)	8 (29 %)
14 škôl – študijný odbor čašník, servírka	2 (14 %)	1 (7 %)	3 (21 %)
23 škôl – učebný odbor čašník, servírka	4 (17 %)	5 (22 %)	9 (39 %)

Iné zistenia

- » Exteriéry aj interiéry viacerých kontrolovaných stredných odborných škôl boli čiastočne obnovené. Zrekonštruované boli hygienické a sociálne zariadenia, vonkajšie športové ihriská. Školy svoje priestory udržiavali, ich estetická úprava korešpondovala s obsahom a charakterom vyučovaných odborov. Vyučovací proces sa realizoval nielen v klasických učebniach, zriadené boli odborné učebne hlavne cudzích jazykov, učebne informatiky, multifunkčné učebne. Niektoré subjekty mali vytvorené oddychové zóny pre žiakov, posilňovne.
- » Prevažne mali školy dlhoročné skúsenosti v edukácii kontrolovaných odborov a pre odborné vzdelávanie zabezpečené vlastné nadštandardné priestory a vybavenie, čo umožňovalo žiakom získavať praktické zručnosti nad rámec stanovených štandardov vzdelávania. V niektorých mohli jednotlivci počas štúdia absolvovať odborné kurzy, ktoré zvyšovali možnosť ich uplatnenia na trhu práce.
- » Pracoviská praktického vyučovania u fyzických a právnických osôb v hotelových zariadeniach nadnárodných spoločností s vysokou úrovňou materiálo-technického vybavenia

vytvárali žiakom príležitosti pre získanie špecifických skúseností a kompetencií.

- » Väčšina kontrolovaných zmluvných pracovísk praktického vyučovania u fyzických a právnických osôb regionálneho alebo lokálneho významu nielen spĺňala požiadavky základného vybavenia učebných priestorov, ale disponovala nadštandardnou materiálno-prístrojovou vybavenosťou.

1.3.4 Súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom v strednej odbornej škole

Súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom sa kontroloval v **18** štátnych a v **3** súkromných stredných odborných školách. S vyučovacím jazykom maďarským bola **1** škola, **2** mali vyučovací jazyk slovenský a maďarský. Pre vyučované odbory vypracovali subjekty spolu **84** školských programov pre nižšie stredné odborné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie i vyššie odborné vzdelanie. Úroveň vyhotovenia dokumentov – s výnimkou 4 – vytvárala predpoklady na realizáciu edukácie v súlade so stanovenými princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania.

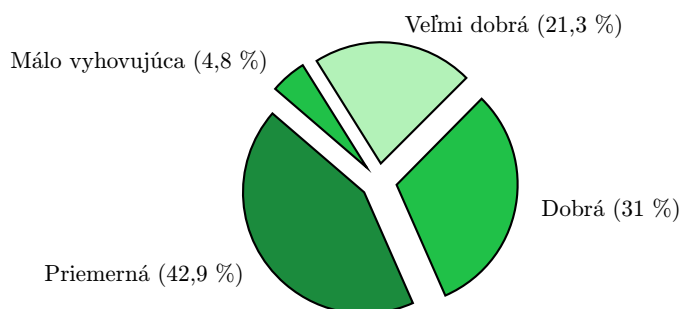
Pozitívne zistenia

- » formulovanie vlastných reálne splniteľných cieľov a zámerov výchovy a vzdelávania na základe stanovených priorit vo výchove a vzdelávaní
- » určenie jednoznačných a konkrétnych pravidiel hodnotenia a klasifikácie žiakov

Negatívne zistenia

- » v 54 % školských vzdelávacích programov zistené nedostatky v učebných plánoch
- » v 49 % školských vzdelávacích programov zistené nedostatky vo vyhotovení učebných osnov

Graf 50 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov

Štruktúra väčšiny kontrolovaných dokumentov (80 %) akceptovala ustanovenia školského zákona i odporúčané zásady pre ich tvorbu definované v štátnom vzdelávacom programe. V niektorých sa nenachádzali všetky určené časti, prípadne vyhotovené časti obsahovali nejednoznačné a neaktuálne informácie, nedostatočne a nekonkrétne rozpracované vzhľadom na podmienky školy či príslušný odbor. Úroveň takmer štvrtiny (24 %) poznačila nízka autentickosť i prehľadnosť, nie vždy bolo ich revidovanie zaznamenané alebo sa do nich nepremietli aktuálne úpravy štátneho vzdelávacieho programu.

Na dlhoročné tradície subjektov nadväzovali stanovené **ciele a poslanie výchovy a vzdelávania**, vychádzali z analýzy potrieb a požiadaviek trhu práce, korešpondovali s cieľmi vymedzenými školským zákonom a príslušnými štátnymi programami. Prednostne boli zacielené na zvyšovanie kvalitnej odbornej prípravy žiakov a vo vzťahu k zameraniu príslušného odboru či vo vzťahu k reálnym podmienkam subjektov boli splniteľné.

V **charakteristike škôl** sa integrovali informácie o určení vlastného zamerania, postavení v regióne, aktívnej spolupráci so zamestnávateľmi a zamestnávateľskými zväzmi, spolupráci so zákonnými zástupcami žiakov, ale aj údaje o realizovaných projektoch, kontaktoch so školami v zahraničí, ponuke záujmových aktivít pre žiakov. **Pedagogické stratégie** vo výchove a vzdelávaní boli vhodne rozpracované, uprednostňované formy a metódy edukácie smerovali k rozvíjaniu kľúčových, všeobecných a odborných kompetencií žiakov. Využívanie e-learningového spôsobu vyučovania odborných predmetov, zabezpečenie náležitého materiálo-technického vybavenia, posilňovanie väzieb s praxou, ale napokon i širšia ponuka výučby cudzích jazykov patrili k hlavným aspektom, prostredníctvom ktorých chceli školy vytvárať predpoklady pre zaistenie efektívneho vzdelávania. Zadefinované **profily** absolventov nekorešpondovali so štátnym programom skôr výnimočne (7 %). K výrazným pozitívam v niektorých dokumentoch prináležalo ich podrobnejšie rozpracovanie s ohľadom na potrebné osobnostné predpoklady, vlastnosti a schopnosti absolventa podľa špecifik odboru. Podstatné informácie o **spôsobe a podmienkach ukončovania výchovy a vzdelávania** a rovnako informácie súvisiace s vydávaním dokladu o získanom vzdelaní boli zvyčajne uvedené v primeranom rozsahu. Ojedinele (11 %) tieto údaje absentovali alebo boli neaktuálne, zmätočné či protichodné. Väčšina subjektov k organizácii a priebehu ukončovania štúdia vyhotovila samostatný podrobný interný materiál.

V **učebných plánoch** stanovené počty vyučovacích hodín v jednotlivých vzdelávacích oblastiach i celkový súčet za štúdium boli zväčša rešpektované. Častejšie absentovalo začlenenie povinných a voliteľných predmetov do vzdelávacích oblastí alebo ich zaradenie nebolo správne. Nedostatky sa prejavili aj v ich názvoch, ale i v názvoch vzdelávacích oblastí, prípadne oblastí a s ňou súvisiace predmety chýbala. Súčasťou niektorých učebných plánov škôl boli povinné predmety (ojedinele oblast'), ktoré rámcový plán štátneho vzdelávacieho programu neuvádzal. Vyskytli sa i skutočnosti, že reálne vyučovaný predmet sa v pláne školského programu nenachádzal alebo predmet do plánu zaradený sa nevyučoval. Všetky subjekty disponibilnými hodinami modifikovali vzdelávanie v jednotlivých odboroch štúdia predovšetkým v nadväznosti na vlastnú koncepciu výchovy a vzdelávania. Na návrh predmetových komisií a po prerokovaní v pedagogickej rade posilnili vyučovanie povinných predmetov všeobecného a odborného teoretického vzdelávania, ojedinele predmetov praktickej prípravy. Disponibilné hodiny výnimočne využili na zaradenie nového predmetu do učebného plánu. K výrazne negatívnym faktom prináležalo nevypracovanie vlastných poznámok k učebným plánom, niektoré vyhotovené neakceptovali poznámky rámcových učebných plánov štátneho vzdelávacieho programu, niekde sa nachádzali i prevzaté z neplatných pedagogických dokumentov, viaceré boli neúplné a v nízkej miere definovali špecifické podmienky edukácie s akcentom na podmienky školy a výučby príslušného odboru. Úroveň niektorých bola nevyhovujúca. **Učebné osnovy** vyučovaných predmetov všeobecného i odborného vzdelávania charakterizovali formálne i obsahové nedostatky, ojedinele neboli vyhotovené na celé obdobie štúdia alebo neboli vyhotovené vôbec. Zväčša mali uvedenú charakteristiku a ciele predmetu, formy a metódy vyučovania rozvíjajúce príslušné kompetencie, určené pedagogické stratégie, aktuálne učebné zdroje i hodnotiace kritériá. Nie vždy rozsah ich rozpracovania korešpondoval s počtom hodín, ktoré určoval konkrétny učebný plán školského programu a tiež učebné osnovy mnohých predmetov neboli výsledkom rozpracovania príslušných vzdelávacích štandardov. Viaceré mali úroveň nevyhovujúcu. Spôsob a organizácia realizácie účelových kurzov/účelových cvičení/odborných účelových kurzov boli uvedené vo väčšine programov (81 %).

Údaje o **personálnych podmienkach** s akcentom na aktuálny počet, na aktuálnu vekovú

štruktúru alebo s ohľadom na skutočné deklarovanie plnenia kvalifikačných predpokladov jednotlivých pedagogických zamestnancov neobsahovali všetky (20 %) dokumenty a zároveň informácie týkajúce sa predmetových komisií, koordinátorov či výchovného poradcu často neboli revidované. Školy väčšinou všeobecne deklarovali, že **priestorové i materiálne-technické podmienky**, ktorými disponujú, zodpovedajú požiadavkám vyučovaných odborov a umožňujú im realizovať vlastné stanovené ciele. Ojedinele uvádzané skutočnosti nezodpovedali reálnemu stavu. Vo vnútorných smerniciach a v školskom poriadku mali subjekty podrobne rozpracované **podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia**, v školských programoch uvádzali iba základné informácie.

Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov charakterizovala rozdielna úroveň vyhotovenia. Niekde chýbalo vymedzenie interných priorít, absentovali analýza reálnych a perspektívnych potrieb, časový a vecný harmonogram vzdelávania. Rozpracovaný **vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov** korešpondoval s platnými metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl. Stanovoval jednoznačné a objektívne pravidlá hodnotenia predmetov teoretického i praktického vzdelávania počas celého obdobia štúdia vrátane kritérií pre hodnotenie výsledkov vzdelávania na záverečnej a maturitnej skúške. Súčasťou viacerých boli aj deklarované princípy sebahodnotenia žiakov. **Systém kontroly a hodnotenia zamestnancov** definoval zásady hodnotenia, vymedzoval oblasti, metódy a formy kontroly, ojedinele konkrétne kritériá hodnotenia pedagógov chýbali. Subjekty, ktoré v príslušných odboroch štúdia vzdelávali **žiacov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**, ponúkali v školských programoch informácie o vytvorených príležitostiach pre ich edukáciu, pre aktuálne vzdelávaných jednotlivcov zväčša deklarovali možnosti úpravy obsahu, foriem a metód vyučovania. Dokumentácia takmer všetkých začlenených žiakov bola kompletná. Poradenský a odborný servis zabezpečovali výchovní poradcovia, ojedinele školský psychológ či školský špeciálny pedagóg v spolupráci s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Vyhotovené dokumenty (89 %) boli **prerokované** v pedagogickej rade a v rade školy, viaceré programy (31 %) neboli prerokované s fyzickými alebo právnickými osobami, pre ktoré sa žiaci pripravovali na povolanie alebo so subjektom koordinácie odborného vzdelávania a prípravy. Školy (94 %) ich **zverejnili** na verejne prístupnom mieste a oznam o mieste dostupnosti sa najčastejšie nachádzal na informačných paneloch vo vstupných priestoroch budov. Na webových sídlach školy prevažne umiestnili iba určité časti z programov, ktoré aktualizovali sporadicky.

Celková úroveň spracovania školských vzdelávacích programov bola priemerná.

1.3.5 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Štátna školská inšpekcia vykonala **114** inšpekcií na kontrolu realizácie externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky v **107** školách, z toho na **44** gymnáziách a v **63** stredných odborných školách. Z celkového počtu škôl bolo **84** štátnych, **8** cirkevných, **15** súkromných, **18** škôl bolo s vyučovacím jazykom národností. Externú časť a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky konali **4** žiaci neúspešní v minulom školskom roku, bez ospravedlnenia sa nezúčastnili **4** žiaci (Trnavský a Nitriansky kraj) a **11** žiakov so zdravotným znevýhodnením z **2** škôl konalo z cudzieho jazyka len ústnu formu.

Školskí koordinátori **pri príprave externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky** postupovali podľa pokynov Národného ústavu certifikovaných meraní a vzdelávania. Informovali žiakov, učiteľov a rodičov o organizácii a priebehu maturitnej skúšky. Skontrolovali zásielku č. 1, pričom na **1** gymnáziu v Nitrianskom kraji zistili, že namiesto odpovedových hárkov z cudzieho jazyka sa v nej nachádzali odpovedové hárky pre vyučovací jazyk. Táto nezrovnalosť bola zistená až v deň konania maturitnej skúšky. Riaditeľka riešenie situácie konzultovala s Národným ústavom certifikovaných meraní a vzdelávania a odborom školstva okresného úradu v sídle kraja a zabezpečila potrebné odpovedové hárky, pričom sa posunul začiatok testovania.

Školy dodržali povolené počty žiakov v skupinách. K spájaniu žiakov pri malých počtoch došlo v **8** kontrolovaných školách. Dobrovoľného testovania externej časti maturitnej skúšky z matematiky sa zúčastnili **2** žiaci strednej odbornej školy v Trenčianskom kraji. V súlade s pokynmi nepostupovala **1** stredná odborná škola v Trnavskom kraji, v ktorej nebola zabezpečená zapisovateľka tém zadaní písomnej formy internej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry. Administrátori a pomocní hodnotitelia boli určení podľa pokynov, rovnako prebehlo zaškolenie administrátorov a pomocného dozoru okrem obchodnej akadémie v Prešovskom kraji (neskorší termín zaškolenia a prezenčná listina neobsahujúca aprobácie zaškoľovaných). Upravené podmienky na vykonanie maturitnej skúšky malo zabezpečené **75** žiakov so zdravotným znevýhodnením. O ich úpravu napriek poskytnutej informácii nepožiadali **2** žiaci z Trenčianskeho kraja. Školskí koordinátori zabezpečili testovanie predmetov podľa časového harmonogramu v pokynoch.

Predsedovia školských maturitných komisií a predsedovia predmetových maturitných komisií boli vymenovaní príslušnými odbormi školstva okresných úradov v súlade s právnymi predpismi, rovnako ako predsedníčka školskej maturitnej komisie na gymnáziu s triedami bilingválneho vzdelávania vymenovaná ministerstvom školstva.

Externú časť a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky z vyučovacích jazykov školskí inšpektori kontrolovali v **44** školách, z cudzích jazykov v **40** školách, z matematiky v **30** školách.

Tabuľka 11 Počet žiakov podľa predmetov na gymnáziu a v strednej odbornej škole a z toho počet žiakov so zdravotným znevýhodnením

Druh školy	Počet škôl	Počet žiakov podľa predmetov									Žiaci spolu	Žiaci so ZZ
		SJL	SJSL	MJL	ANJ	NEJ	RJ	FJ	UJL	MAT		
Gymnázium	44	795	47	139	1 122	144	48	7	0	449	2 751	19
Stredná odborná škola	63	1 590	150	82	1 279	395	59	0	0	271	3 826	56
Spolu	107	2 385	197	221	2 401	539	107	7	0	720	6 577	75

Skratky: SJL – slovenský jazyk a literatúra; SJSL – slovenský jazyk a slovenská literatúra; MJL – maďarský jazyk a literatúra; ANJ – anglický jazyk; NEJ – nemecký jazyk; RJ – ruský jazyk; FJ – francúzsky jazyk; UJL – ukrajinský jazyk a literatúra; MAT – matematika; ZZ – zdravotné znevýhodnenie.

Zásielku č. 2 prevzali riaditelia škôl na distribučných miestach. Kontrola zásielok nezaznamenala nedostatky, ktoré by mali dopad na priebeh administrácie. Žiaci boli administrátorom pridelení náhodným výberom, v **1** strednej odbornej škole v Nitrianskom kraji bolo meno administrátora do zoznamu žiakov už vopred vpísané. Predsedovia predmetových maturitných komisií materiály prideliť administrátorom s upozornením na správne rozdanie testov,

na kontrolu počtu a kvality tlače testov i odpoveďových hárkov a v deň testovania cudzích jazykov aj na kontrolu kvality zvukovej nahrávky. Neprimerané priestorové podmienky mali administrátori **1** strednej odbornej školy v Trnavskom kraji, čo zapríčinilo nedôsledné skontrolovanie oboch typov odpoveďových hárkov.

Nedodržanie pokynov pri administrácii testov zistila školská inšpekcia v súkromnej strednej odbornej škole v Trnavskom kraji u **2** administrátorov. V inom subjekte v tomto kraji kvôli nesprávnemu usmerneniu všetci žiaci 1 skupiny (okrem 1 žiačky) chybné vyplnili údaje v odpoveďových hárkoch. Opravu museli vykonať podľa telefonických inštrukcií Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania, a tým sa posunul začiatok administrácie. Aj ďalší administrátor tej istej školy sa dopustil viacerých chýb. Nedostatky sa tu vyskytli tiež v testovaní žiakov so zdravotným znevýhodnením I. a II. skupiny funkčného obmedzenia. Na vypracovanie externej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry mali kratší čas, ako stanovovali pokyny. Inštrukcie žiakom pred vypracovaním testov z matematiky neprečítal administrátor **1** strednej odbornej školy Nitrianskeho kraja. V Košickom kraji sa administrátorka **1** strednej odbornej školy dopustila viacnásobného závažného porušenia pokynov. V **3** školách Bratislavského a Nitrianskeho kraja sa vyskytli nedostatky vo zvukovej nahrávke, preto bola vymenená a čas administrácie bol adekvátne predĺžený. Predsedníčka školskej aj predmetovej maturitnej komisie na **1** gymnáziu s vyučovacím jazykom národností v Nitrianskom kraji si v rozpore s pokynmi Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania vyžiadala test z vyučovacieho jazyka a oboznamovala sa s jeho obsahom pred začiatkom testovania i v priebehu administrácie.

Po skončení administrácie pri kontrole údajov v záhlaví odpoveďových hárkov a oddeľovaní kópií od originálov sa našli v **2** školách Bratislavského kraja **2** nepodpísané kópie. Na **1** gymnáziu tohto kraja bol veľmi slabo viditeľný prepis 1 kópie odpoveďového hárka k úlohám s výberom odpovede. Školská koordinátorka strednej odbornej školy v Košickom kraji zistila chýbajúce podpisy žiakov 1 skupiny. Všetky nedostatky vyriešili predsedníčky predmetových maturitných komisií v súlade s pokynmi. Originály a kópie odpoveďových hárkov boli predpísaným spôsobom uložené a zaistené proti neregulárnej manipulácii.

Na **priebeh externej** časti maturitnej skúšky dohliadali predsedovia školských a predmetových maturitných komisií. V prípade strednej odbornej školy Košického kraja nezabezpečili jej riadny priebeh a nezamedzili neetickému konaniu školskej koordinátorky. Nedôsledne postupovali aj v strednej odbornej škole v Trnavskom kraji, kde nezistili nesprávne rozdanie testov.

Počas administrácie písomnej formy internej časti maturitnej skúšky z vyučovacích a cudzích jazykov školskí koordinátori postupovali podľa Pokynov, dohliadali na priebeh činností podľa harmonogramu. Preberanie zadaní prostredníctvom internetu a Slovenského rozhlasu bolo bezproblémové, okrem **1** školy v Trnavskom kraji, kde nezabezpečili zapisovateľa. Správnosť zápisu skontrolovali predsedníčky predmetových maturitných komisií. Neeticky si počínali v **1** strednej odbornej škole v Trnavskom kraji, kde predsedníčka predmetovej maturitnej komisie poskytla žiakom všetkých skupín základné informácie o vnútornej forme rozprávania a diskusného príspevku a administrátorka uvoľnila na krátky čas počas preberania zadaní 1 žiačku. V inej škole v tomto kraji poskytli predsedníčky predmetovej maturitnej komisie administrátorom slovenský preklad zadaní z anglického a nemeckého jazyka. Administrátorka strednej odbornej školy v Košickom kraji, ktorá pochybila pri externej časti maturitnej skúšky, konala v rozpore s pokynmi aj v tejto časti maturitnej skúšky, keď najprv žiakov upozornila na výber zadania zo slovenského jazyka a literatúry v danom časovom limite a vzápätí ich vyzvala na vypracovanie písomných téz

ku každej téme. Na 1 gymnáziu v Bratislavskom kraji nebol u 2 žiakov dodržaný 15-minútový limit na výber zadania. V inej škole sa žiak po externej časti nedostavil na písomnú formu internej časti.

Hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou externej časti maturitnej skúšky z vyučovacích a cudzích jazykov sa realizovalo podľa pokynov, pomocní hodnotitelia sporné odpovede konzultovali s predsedami predmetových maturitných komisií, v prípade potreby telefonicky s pracovníkom Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania. V niektorých školách Trnavského kraja takto nepostupovali, zaujali stanovisko po konzultácii viacerých predsedov maturitných komisií. V 1 škole v Prešovskom kraji sa dvaja hodnotitelia dopustili chýb, ktoré odstránili až po kontrole vykonanej inšpekciou. V 1 strednej odbornej škole v Nitrianskom kraji zistili u 4 žiačok totožné odpovede na 7 úloh z anglického jazyka, čím vzniklo podozrenie na nepovolenú spoluprácu medzi žiakmi.

Ďalšími zisteniami boli neohlásené zmeny v delegovaní pedagógov do funkcie predsedov školských a predmetových maturitných komisií, ktoré zapríčinili v 1 strednej odbornej škole nutnosť prepracovať pripravené organizačné zabezpečenie maturitnej skúšky. V 1 cirkevnej škole vykonávali funkciu predsedov školských a predmetových maturitných komisií tí istí pedagógovia už viac rokov, pritom kontrolovaná škola a škola, z ktorej boli predsedovia delegovaní, mala toho istého zriaďovateľa.

1.3.6 Ústna forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu

S cieľom zistenia stavu realizácie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu sa vykonalo 22 inšpekcií. Z nich sa uskutočnili kontroly na 13 gymnáziách štátnych, 3 súkromných a na 6 cirkevných. Vyučovacím jazykom s výnimkou bilingválneho vzdelávania (4 gymnáziá) boli jazyk slovenský (17 gymnázií) a jazyk slovenský a maďarský (1 gymnázium).

V uvedených subjektoch sa ústna forma internej časti maturitnej skúšky realizovala v študijných odboroch 7902 J gymnázium so 4-ročným aj s 8-ročným štúdiom, 7902 J 73 gymnázium – cudzie jazyky s 8-ročným štúdiom, 7902 J 74 gymnázium – bilingválne štúdium v 5-ročnom odbore a v jednom prípade v študijnom odbore 7902 J 76 gymnázium – telesná výchova s 8-ročným štúdiom. Pripravenosť, priebeh a organizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky boli sledované v 4 predmetových maturitných komisiách slovenského jazyka a literatúry, v 2 predmetových maturitných komisiách cudzieho jazyka (anglický jazyk) a v 16 predmetových maturitných komisiách iných vyučovacích predmetov (matematika, fyzika, chémia, biológia, dejepis, občianska náuka, geografia). Vzhľadom na vyváženosť a objektivitu posudzovania vykonali školskí inšpektori kontrolu aj v ďalších predmetových maturitných komisiách (umenie a kultúra, nemecký jazyk, náuka o spoločnosti).

Predsedov školských maturitných komisií a predsedov predmetových maturitných komisií vymenovali príslušné odbory školstva okresných úradov v sídle kraja v **stanovenom termíne** s výnimkou 1 cirkevného gymnázia, na ktorom pre uznaný dôvod bola žiadaná náhrada pôvodne včas menovaného predsedu školskej maturitnej komisie. **Členovia predmetových maturitných komisií** boli riaditeľmi škôl zväčša vymenovaní v termíne stanovenom platnými právnymi predpismi. Menovanie skúšajúcich po termíne zistila školská inšpekcia po jednom subjekte v Bratislavskom a Prešovskom kraji. Z dôvodu nedostatku vlastných kvalifikovaných pedagógov v niektorých prípadoch boli členovia predmetových maturitných komisií vymenovaní riaditeľmi škôl z pedagogických zamestnancov inej školy s ich súhlasom

a po dohode s jej riaditeľom. Okrem jedného učiteľa anglického jazyka v Trenčianskom kraji, ktorý v čase kontroly nemal ukončené vysokoškolské štúdium na získanie vysokoškolského vzdelania druhého stupňa, členovia predmetových maturitných komisií spĺňali stanovené kvalifikačné predpoklady.

Maturitné zadania jednotlivých predmetov boli v kontrolovaných školách schválené riaditeľom školy a predsedami predmetových maturitných komisií v stanovenom termíne spolu s uvedením všeobecných a konkrétnych učebných pomôcok, ktoré môžu žiaci používať. Počet maturitných zadaní bol dodržaný.

Výsledky klasifikácie externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky boli oznámené žiakom v určenej lehote pred termínom konania ústnej formy internej časti maturitnej skúšky.

V niektorých sledovaných subjektoch boli **zistené nedostatky**. V rozpore s platnou právnou úpravou o ukončovaní štúdia na stredných školách na 1 gymnáziu v Bratislavskom kraji nebol pre reformovaný študijný odbor súčasťou maturitných zadaní predmetu slovenský jazyk a literatúra vzorec na výpočet stupňa prospechu a nebolo dodržané predpísané poradie úloh jazykovej a literárnej zložky. V **maturitných zadaniach 1** gymnázia v Prešovskom kraji chýbalo vo viacerých predmetoch uvedenie všeobecných a konkrétnych pomôcok určených pre daný predmet maturitnej skúšky, taktiež v predmete slovenský jazyk a literatúra nebol uvedený vzorec na výpočet stupňa prospechu, čo malo nepriaznivý dopad na kvalitu tvorby maturitných zadaní. V jednej z kontrolovaných škôl v Trenčianskom kraji boli maturitné zadania viacerých predmetov schválené a podpísané riaditeľom školy a predsedami predmetových maturitných komisií bez uvedenia dátumu. Z rozhovoru s riaditeľom školy vyplynulo, že všetky zadania predmetov ústnej formy internej časti maturitnej skúšky boli schválené v určenej lehote, uvedenú skutočnosť potvrdili aj predsedovia príslušných predmetových maturitných komisií.

O **uznanie jazykového certifikátu** požiadalo v kontrolovaných subjektoch spolu 90 žiakov a riaditelia škôl po overení stanovených požiadaviek uznali predložené jazykové certifikáty ako náhradu maturitnej skúšky z cudzieho jazyka.

Dobrovoľnú maturitnú skúšku z 1 predmetu vykonalo 128 žiakov, z 2 predmetov 6 žiakov, externú časť maturitnej skúšky 17 žiakov a internú časť vykonalo 79 žiakov.

Čas určený na prípravu a odpoveď, ako aj **počet skúšaných žiakov** v jednom dni boli v predmetových maturitných komisiách dodržané. Žiaci mali k dispozícii učebné pomôcky určené pre daný predmet maturitnej skúšky. V 5 kontrolovaných subjektoch bolo evidovaných 7 žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktorým bola s ohľadom na druh ich postihnutia poskytnutá úprava podmienok a priebehu maturitnej skúšky.

Skúšajúci vytvorili pokojnú a podnetnú atmosféru, dbali na to, aby žiaci mali dostatok času na vyjadrenie svojich myšlienok, citlivo riadili rozhovor so žiakmi s požadovaním argumentácie použitých vzťahov, postupov riešenia úloh, vlastných postojov. Žiaci často preukázali v deň kontroly kvalitné vedomosti a zručnosti, v učive boli väčšinou zorientovaní, kultivovane komunikovali, samostatne sa vyjadrovali v súvislostiach, dokázali zaujať stanovisko. V anglickom jazyku väčšina žiakov dokázala komunikovať na primeranej úrovni a vedela argumentovať. Slabším žiakom skúšajúci kladli stimulačné otázky, no v niektorých prípadoch ich neposúvali k lepšiemu výkonu. Problémy mali žiaci v predmete slovenský jazyk a literatúra so zmysluplným využitím ukážok ku konkrétnej analýze literárnych diel, v predmete dejepis so súvislým vyjadrovaním sa k podstate úloh a s hľadaním historických súvislostí, v predmete umenie a kultúra s komunikáciou na požadovanej úrovni pri niektorých nevhodne a neprimerane formulovaných zadaniach.

Hodnotenie a klasifikácia jednotlivých predmetov maturitnej skúšky sa uskutočnili v kontrolovaných subjektoch v súlade s platnými právnymi predpismi. Predsedovia školských maturitných komisií a predmetových maturitných komisií kontrolovali pripravenosť maturitnej skúšky, podieľali sa na klasifikácii a hodnotení žiakov, svoje povinnosti si plnili zodpovedne, no v **1** kontrolovanom subjekte opomenuli pred schválením maturitných заданий zo slovenského jazyka a literatúry a predmetu umenie a kultúra pozornejšie skontrolovať ich obsah. Pri výslednom hodnotení ústnej formy internej časti maturitnej skúšky, ak to bolo potrebné, prihliadali v zmysle školského zákona aj na stupne prospechu žiaka dosiahnuté počas jeho štúdia v príslušnom predmete. Iba ojedinele sa vyskytla pasivita zo strany predsedu predmetovej maturitnej komisie. Na **1** gymnáziu v Prešovskom kraji predsedníčka predmetovej maturitnej komisie anglického jazyka pôsobila pasívne, nezapájala sa do skúšania ani do hodnotenia a klasifikácie žiakov, akceptovala výsledky hodnotenia a klasifikácie navrhované skúšajúcimi predmetovej maturitnej komisie. V **1** štátnom subjekte v Trenčianskom kraji preukázali žiaci z predmetu biológia kvalitné vedomosti a zručnosti, v kontrolovanom dni dosiahli všetci z uvedeného predmetu výsledný stupeň prospechu výborný.

V kontrolovaných subjektoch nevznikli dôvody na zastupovanie predsedov školských maturitných komisií ani predmetových maturitných komisií, iba na **1** gymnáziu bolo potrebné zo zdravotných dôvodov zastupovať predsedníčku predmetovej maturitnej komisie matematiky. Jej funkciu vykonával riaditeľ školy, ktorý súčasne spĺňal kvalifikačné predpoklady na vyučovanie daného predmetu.

Ďalšie zistenia súvisiace s ústnou formou internej časti maturitnej skúšky

Riaditeľom **3** kontrolovaných gymnázií v Prešovskom kraji neboli zaslané z odboru školstva okresného úradu v sídle kraja kópie menovacích dekrétov pre predsedov predmetových maturitných komisií.

Práce žiakov z písomnej formy internej časti zo slovenského jazyka a literatúry a z cudzích jazykov boli **hodnotené objektívne**, v súlade s pokynmi Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania a výsledok hodnotenia bol potvrdený dvoma podpismi hodnotiteľov. V prípade anglického jazyka mali žiaci najväčšie rezervy vo vedomostiach v gramatickej časti jazyka.

1.3.7 Ústna forma internej časti maturitnej skúšky – praktickej a teoretickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole

Inšpekcie s cieľom zistiť stav realizácie internej časti maturitnej skúšky v predmetoch praktická časť odbornej zložky a teoretická časť odbornej zložky sa vykonali v **21** školách, čo predstavuje 4,5 % z celkového počtu stredných odborných škôl. Z kontrolovaných subjektov bolo **18** štátnych a **3** súkromné, všetky sledované školy mali vyučovací jazyk slovenský.

Pripravenosť školy na ústnu formu internej časti maturitnej skúšky z odbornej zložky

Väčšina kontrolovaných stredných odborných škôl sa pripravila na **odbornú zložku** maturitnej skúšky zodpovedne a v súlade s príslušnými ustanoveniami právnych noriem. S výnimkou **1** subjektu boli v určenej lehote do predmetových maturitných komisií menovaní skúšajúci učitelia i majstri odbornej výchovy, takmer všetci spĺňali požadované kvalifikačné predpoklady. V danom termíne zároveň riaditelia škôl ustanovili do funkcií aj delegovaných zástupcov stavovských organizácií a profesijných organizácií, menovací dekrét i harmonogram

maturitnej skúšky im zaslali včas. Možnosť prizvať odborníkov z praxe využili iba 2 školy.

Napriek tomu, že niektorí vedúci pedagogickí zamestnanci i opakovane a nad rámec stanovených povinností žiadali vecne príslušné organizácie o nominovanie členov do skúšobných komisií pre odbornú zložku skúšky, **delegovaní** boli iba 4 (19 %) **zástupcovia**. Zúčastnili sa skúšok v 2 školách Trenčianskeho kraja a v 2 školách Prešovského kraja.

Témy pre odbornú zložku maturitnej skúšky, vyhotovené v prevažnej miere bez nedostatkov, boli v stanovenom čase schválené predsedami predmetových maturitných komisií, na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám ich nepostúpili 4 subjekty. Súhlasné stanovisko bez návrhov na zmeny či úpravy, bez pripomienok k obsahu odbornej zložky zaslalo 14 (66 %) organizácií, v jednom prípade mala stredná odborná škola k dispozícii vyjadrenie až po ukončení praktickej časti odbornej zložky.

Priebeh a organizácia maturitnej skúšky z predmetu praktická časť odbornej zložky

Žiaci v kontrolovaných subjektoch vykonávali praktickú časť odbornej zložky vo vyžrebovanej alebo v určenej téme najčastejšie formou praktickej realizácie a predvedením komplexnej úlohy (389 žiakov), vo veľkej miere sa uplatňovala obhajoba vlastného projektu (208 žiakov), úspešné súťažné práce obhajovali pri praktickej časti 3 žiaci. Ďalšie 2 možné formy na uskutočnenie praktickej časti riaditeľa v sledovaných školách neurčili.

Plynulý priebeh maturitnej skúšky zabezpečovali vhodné, niekde až nadštandardne vytvorené priestorové i materiálno-technické podmienky na reálne overenie získaných zručností a schopností absolventov. Stanovený časový limit na jej trvanie nebol prekročený, **nedodržanie** maximálneho počtu skúšaných žiakov v jednom dni sa vyskytlo v 1 škole. Zdravotné znevýhodnenie jednotlivcov bolo akceptované predĺžením času na vykonanie skúšky, u niektorých charakter znevýhodnenia úpravy podmienok nevyžadoval.

Stredné odborné školy dĺžku konania praktickej časti odbornej zložky určili v nadväznosti na špecifiká príslušných študijných odborov. V 1 subjekte (Prešovský kraj) vzhľadom na náročnosť niektorých tém bol vymedzený čas na skúšku neprimerane a neopodstatnene nadhodnotený. V ďalšom (Žilinský kraj) sa javil ako nenáležité krátky a neoptimálny, žiaci mali problém v príslušnej lehote predstaviť celý projekt, vyjadriť názory a postoje a členom komisie neumožňoval v primeranom rozsahu zadávať žiakom otázky vo vzťahu k prezentovanej téme.

V predmetových komisiách predsedovia i skúšajúci pedagógovia kontrolovali a overovali vedomosti a zručnosti žiakov, rozhovory s nimi viedli v pokojnej a podnetnej atmosfére, dbali na dodržiavanie bezpečnosti. Účasť delegovaných zástupcov charakterizovala formálnosť, do komunikácie so žiakmi sa nezapájali, vystupovali skôr len v úlohe pozorovateľov. Úroveň prezentovaných vedomostí a zručností jednotlivých žiakov bola rôzna, zväčša však korešpondovala s dosahovanými výsledkami počas štúdia. Vykonávané činnosti, postupy, výsledky práce dokázali prevažne vhodným spôsobom opísať, zdôvodniť. Viacerí reagovali pohotovo, zvyčajne tiež náležite ovládali odbornú terminológiu a preukázali požadované praktické zručnosti.

Pri hodnotení a klasifikácii postupovali členovia maturitnej komisie podľa platných predpisov. Takmer všetky školy mali vypracované pre objektivizáciu výsledkov praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky aj vlastné kritériá hodnotenia.

Negatívne skutočnosti boli zistené v škole Prešovského kraja, v ktorej žiaci vykonávali praktickú časť odbornej zložky na pracoviskách pod vedením príslušných zamestnancov. Členovia predmetovej komisie v priebehu trvania maturitnej skúšky neboli sústavne prítomní,

prípadne boli prítomní iba príležitostne a v nekompletnom zložení.

Priebeh a organizácia maturitnej skúšky z predmetu teoretická časť odbornej zložky

Všetky kontrolované predmetové maturitné komisie mali organizačno-časové harmonogramy konania ústnej skúšky dôsledne vypracované, rešpektovaný v nich bol stanovený čas na prípravu a odpoveď žiaka, akceptovaný najvyšší povolený počet skúšaných v jeden deň a pre žiakov so zdravotným znevýhodnením boli zapracované úpravy podmienok pre vykonanie maturitnej skúšky.

Ústnu skúšku absolvovali žiaci v pokojnom a podnetnom prostredí. Členovia komisií vhodným spôsobom riadili rozhovory s nimi, podnecovali ich k prezentovaniu vedomostí, v prípade potreby im kládli jednoznačne a zrozumiteľne formulované pomocné i stimulačné otázky. Nabádali k vyjadrovaniu vlastných názorov i postojov, k uvádzaniu príkladov najmä na základe získaných praktických skúseností. Do skúšania žiakov sa zapájal iba **1** z prítomných **delegovaných zástupcov organizácií** (jeden zástupca stavovskej organizácie neúčast písomne ospravedlnil).

Žiaci pri skúške využívali písomnú prípravu, mali zabezpečený prístup k všeobecným a konkrétnym učebným pomôckam, ich preukázané poznatky vo veľkej miere korešpondovali s výsledkami dosiahnutými počas celého štúdia.

Hodnotenie a klasifikácia predmetu sa s výnimkou **1** strednej odbornej školy uskutočnili v zmysle príslušných právnych predpisov, pričom zároveň prevažná väčšina kontrolovaných subjektov mala vypracované i vlastné kritériá na posúdenie úspešnosti jednotlivcov. Pri celkovom hodnotení členovia predmetových komisií prihliadali na stupne prospechu žiaka počas celého štúdia, nie všetci zúčastnení delegovaní zástupcovia sa do procesu hodnotenia zapájali.

Predsedomia maturitných komisií si plnili stanovené kompetencie a vhodným spôsobom ich uplatňovali.

Iné zistenia

- » V škole Bratislavského kraja vzhľadom na externú formu štúdia a s ňou súvisiacu organizáciu nebola zriadená predmetová komisia odborných predmetov. Z toho dôvodu témy pre odbornú zložku maturitnej skúšky boli prerokované a odsúhlasené v pedagogickej rade, ktorej sa zúčastnili učitelia odborných predmetov poverení ich vyhotovením.
- » V strednej odbornej škole Prešovského kraja v študijnom odbore mechanik hasičskej techniky boli témy pre praktickú časť odbornej zložky obsahovo zamerané prevažne na manuálne činnosti v oblasti autoopravárstva a neumožňovali absolventom preukázať schopnosti samostatne vykonávať činnosti stredných technicko-hospodárskych pracovníkov. Témy boli schválené riaditeľom školy i predsedníčkou predmetovej maturitnej komisie, súhlasné stanovisko k nim zaujala Slovenská živnostenská komora.

1.3.8 Realizácia prijímacieho konania na gymnázium a do študijných odborov na strednú odbornú školu

Školskí inšpektori vykonali kontrolu zabezpečenia a priebehu prijímacích skúšok na **27** gymnáziách a v **28** stredných odborných školách. Prihlásených na vzdelávanie na gymnáziách bolo **3 436** uchádzačov a do stredných odborných škôl **3 066**. Počet žiakov

plánovaných prijať na gymnázium bol **2 143**, prijímaciu skúšku vykonal **2 171** uchádzačov. Žiakov plánovaných prijať na strednú odbornú školu bolo **2 123**, prijímaciu skúšku vykonal **2 025** uchádzačov.

Tabuľka 12 Počet kontrolovaných gymnázií podľa krajov, zriaďovateľov a vyučovacieho jazyka

Kraj	Počet kontrolovaných gymnázií			z toho školy s vyučovacím jazykom národností	Spolu
	štátne	cirkevné	súkromné		
Bratislavský	2	0	0	0	2
Trnavský	1	0	0	1	1
Trenčiansky	2	1	0	0	3
Nitriansky	3	1	0	1	4
Banskobystrický	5	1	2	0	8
Žilinský	3	0	0	0	3
Prešovský	1	1	0	0	2
Košický	1	2	1	0	4
Spolu	18	6	3	2	27

Tabuľka 13 Prehľad plánovaného počtu tried a žiakov a počtu uchádzačov, ktorí sa zúčastnili prijímacieho konania na gymnázium podľa krajov

Kraj	Plánovaný počet				Počet uchádzačov						Prijatí bez prijímacej skúšky
	tried		žiakov		prihlásených do 1. ročníka		ktorí vykonalí prijímaciu skúšku				
	4-roč.	8-roč.	4-roč.	8-roč.	4-roč.	8-roč.	ústnu		písomnú		
Bratislavský	6	1	168	28	286	143	0	0	226	142	13
Trnavský	2	1	52	18	50	16	0	0	39	16	2
Trenčiansky	9	2	262	47	540	65	0	0	350	63	102
Nitriansky	7	1	217	31	364	41	0	0	214	0	58
Banskobystrický	17	6	496	141	665	136	0	0	234	61	71
Žilinský	8	2	228	54	393	74	0	0	245	73	47
Prešovský	3	0	73	0	189	0	0	0	115	0	17
Košický	10	1	300	28	450	24	94	0	369	24	81
Spolu	62	14	1 796	347	2 937	499	94	0	1 792	379	391

Skratky: 4-roč. – 4-ročné štúdium; 8-roč. – 8-ročné štúdium.

Tabuľka 14 Počet kontrolovaných stredných odborných škôl podľa krajov, zriaďovateľov a vyučovacieho jazyka

Kraj	Počet kontrolovaných SOŠ			z toho školy s vyučovacím jazykom slovenským/maďarským	Spolu
	štátne	cirkevné	súkromné		
Bratislavský	2	0	0	0	2
Trnavský	1	0	0	0	1
Trenčiansky	3	0	0	0	3
Nitriansky	5	0	0	3	5
Banskobystrický	6	0	2	1	8
Žilinský	2	0	1	0	3
Prešovský	2	0	0	0	2
Košický	4	0	0	0	4
Spolu	25	0	3	4	28

Tabuľka 15 *Prehľad plánovaného počtu tried a žiakov a počtu uchádzačov, ktorí sa zúčastnili prijímacieho konania na strednú odbornú školu podľa krajov*

Kraj	Plánovaný počet		Počet uchádzačov			Prijatí bez prijímacej skúšky
	tried	žiakov	prihlásených do 1. roč.	ktorí vykonali prijímaciu skúšku		
				ústnu	písomnú	
Bratislavský	5	150	230	0	206	5
Trnavský	2	60	47	0	28	0
Trenčiansky	9	240	370	0	345	7
Nitriansky	12	364	584	0	506	17
Banskobystrický	17	508	740	0	288	11
Žilinský	8	228	325	0	144	0
Prešovský	7	211	269	0	118	1
Košický	12	362	501	0	390	4
Spolu	72	2 123	3 066	0	2 025	45

Riaditelia škôl, s výnimkou riaditeľky 1 gymnázia (Prešovský kraj), predložili zriaďovateľovi návrh na počet tried 1. ročníka. Orgány miestnej štátnej správy určili počet tried a žiakov 1. ročníka 8-ročného vzdelávacieho programu na gymnáziu a rozhodli o návrhoch zriaďovateľov týkajúcich sa počtov tried a žiakov 1. ročníkov, okrem stanovenia počtu žiakov 1 súkromnej strednej odbornej školy (Žilinský kraj). **Počty tried** sa zmenili v Košickom kraji, kde pri gymnáziách došlo k zníženiu o 1 triedu a v stredných odborných školách k zvýšeniu o 1 triedu.

Prijímacia skúška pozostávala zo slovenského jazyka a literatúry a z matematiky, v školách s vyučovacím jazykom národností doplnili jazyk národností. Na gymnáziách s triedami pre získanie jazykového diplomu II. stupňa a s triedami s vyučovaním niektorých predmetov v cudzích jazykoch pribudol príslušný cudzí jazyk. V súlade so zameraním študijných odborov v 2 subjektoch bola skúška z biológie alebo biológie a chémie. V študijnom odbore 2694 M informačné a sieťové technológie, ktorý je experimentálne overovaný v 1 strednej odbornej škole (Nitriansky kraj), uchádzači vykonali prijímaciu skúšku aj z predmetu anglický jazyk. Všetci uchádzači o prijatie na vzdelávanie spĺňali zákonom stanovené podmienky prijatia.

Prijímacie skúšky sa konali v termínoch v súlade s platnými právnymi predpismi, riaditeľka 1 gymnázia s osemročným vzdelávacím programom (Nitriansky kraj) určila pre uchádzačov 2. termín napriek skutočnosti, že všetci boli prihlásení na 1. termín, a tým im neumožnila prípadnú účasť na prijímacej skúške v 2. termíne na inom gymnáziu.

Riaditelia zriadili prijímacie komisie na zabezpečenie prípravy, organizácie a spracovania výsledkov prijímacích skúšok. V 2 subjektoch v Nitrianskom kraji sa predsedami prijímacích komisií stali riaditelia škôl.

Kritériá prijímacej skúšky boli určené jednotne a z hľadiska obsahu a rozsahu v súlade so vzdelávacími štandardami. Prijímacia skúška mala formu písomných testov, v prípade 1 gymnázia aj formu ústnu. V 1 subjekte zadali vypracovanie testov externej firme. Školy na svojich webových sídlach zverejnili kritériá na úspešné vykonanie prijímacej skúšky a ostatné podmienky prijatia v určenom termíne. Rozhodujúcimi boli výsledky Testovania 9 z predmetov slovenský jazyk a literatúra a matematika, zohľadnenie priemeru známok z 8. a 9. ročníka základnej školy, úspešnosť v predmetových olympiádach alebo súťažiach súvisiacich so zvoleným študijným odborom a bodový/percentuálny zisk z prijímacej skúšky. V 1 škole boli kritériá doplnené o podmienku absolvovania rímskokatolíckeho náboženstva

alebo náboženstva inej konfesie. V **3** subjektoch chýbalo určenie formy, obsahu alebo rozsahu prijímacej skúšky, alebo nemali stanovené jednotné kritériá prijatia.

Uchádzačom so **zdravotným znevýhodnením** boli vytvorené podmienky prijímacej skúšky v súlade s ich znevýhodnením. V **3** stredných odborných školách konali prijímaciu skúšku žiaci so zdravotným znevýhodnením s intaktnými žiakmi, pretože ich zákonní zástupcovia nepožiadali o úpravu podmienok alebo nepredložili aktuálnu správu zo špeciálno-pedagogického vyšetrenia.

Riaditelia stredných škôl rozhodli o prijatí uchádzačov **bez prijímacej skúšky** pri úspešnosti v každom predmete viac ako 90 % v Testovaní 9. Na základe toho bolo prijatých na gymnáziá **391** (18 %) uchádzačov a na stredné odborné školy **45** (2,2 %). Rozhodnutia o prijatí odoslali v súlade s právnym predpisom okrem **1** gymnázia (Trenčiansky kraj), kde nedodržali stanovený termín, keďže rozhodnutia o prijatí uchádzačov bez prijímacej skúšky odovzdali rodičom uchádzačov až pri zápise. Školská inšpekcia zistila pri rozhodovaní o prijatí v **1** strednej odbornej škole (Prešovský kraj) nezohľadnenie výsledkov v Testovaní 9 ani úspešnosť uchádzačov v predmetových olympiádach a súťažiach súvisiacich s odborom vzdelávania. Uchádzači boli pozvaní na prijímaciu skúšku včas, pričom súčasťou pozvánok boli informácie organizačného charakteru.

Overenie vedomostí uchádzačov o prijatie prebiehalo pod stálym dozorom administrátorov vo vymedzenom čase primeranom k počtu úloh. Organizačne bola prijímacia skúška na všetkých školách dôsledne zabezpečená a na väčšine škôl bola v súlade s právnymi predpismi. Bez udania dôvodu sa prijímacej skúšky v **1** strednej odbornej škole (Trnavský kraj) nezúčastnili 19 uchádzači o prijatie.

Prihlášky na vzdelávanie obsahovali všetky náležitosti, okrem prihlášok niektorých žiakov v **1** strednej odbornej škole v Nitrianskom kraji, kde neboli uvedené podľa štátneho vzdelávacieho programu povinne vyučované predmety (technika, svet práce a výchova umením). Rozhodnutia riaditeľov škôl o prijatí uchádzača bez prijímacej skúšky boli v súlade s právnymi predpismi.

1.3.9 Kontrola odpovedových hárkov z externej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Na základe požiadavky Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania sa vykonali inšpekcie zamerané na kontrolu zhody originálov a kópií odpovedových hárkov z externej časti maturitnej skúšky v **22** stredných školách, z toho na **6** gymnáziách (Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Prešovský a Košický kraj) a v **16** stredných odborných školách (Trnavský, Nitriansky, Žilinský, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj).

Kontrolou dokumentácie k externej časti maturitnej skúšky a odpovedových hárkov z jednotlivých predmetov sa vo **väčšine kontrolovaných subjektov** preukázala ich vzájomná **zhoda**, čo znamená, že po oddelení originálov od kópií neboli v odpovedových hárkoch uskutočnené dodatočné zásahy.

Analýza testov preukázala, že výsledky testovania žiakov v kontrolovanej strednej odbornej škole Nitrianskeho kraja v jednej skupine boli neporovnateľne lepšie ako ich výsledná známka z testovaného predmetu.

Nepovolená manipulácia s originálmi viacerých odpovedových hárkov, ktoré neboli identické s ich kópiami, bola zistená v súkromnej strednej odbornej škole v Nitrianskom kraji. V tejto škole najväčším nedostatkom pri realizácii externej časti maturitnej skúšky

z predmetu anglický jazyk úroveň B1 boli nedovolené zásahy do originálov odpovedových hárkov s výberom odpovedí, ktoré podľa zistenia školskej inšpekcie neboli prioritne celené na zlepšenie maturitných výsledkov jednotlivých žiakov. **Nedostatkom** boli aj nedovolené zásahy niektorých pomocných hodnotiteľov do originálov odpovedových hárkov s krátkou odpoveďou v anglickom i v slovenskom jazyku a následné uznanie správnej odpovede v prospech žiakov.

Zistenia v strednej odbornej škole v Banskobystrickom kraji jednoznačne **nepotvrdili nepovolenú spoluprácu** žiakov počas administrácie testov z nemeckého jazyka v kontrolovanej skupine, prípadne inú pomoc poskytnutú im pri riešení úloh. Zhodné opravy úloh s výberom odpovedí u väčšiny žiakov a bezchybné uvedenie správnych odpovedí v celej skupine poukazujú na nedôsledné dodržiavanie pokynov zo strany administrátora. Zistenia týkajúce sa hodnotenia odpovedí na úlohy s krátkou odpoveďou potvrdili neobjektívnu realizáciu opráv odpovedových hárkov. Pomocní hodnotitelia a predsedníčka predmetovej maturitnej komisie si svoje úlohy neplnili v súlade s pokynmi Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania.

V jednom subjekte v Žilinskom kraji **nebola zabezpečená regulárnosť** priebehu administrácie a hodnotenia hárkov neúmyselným pochybením pri oprave viacerých odpovedových hárkov z predmetu anglický jazyk úroveň B1. V ďalšej strednej odbornej škole v Žilinskom kraji vzniklo podozrenie na nekorektné správanie sa vo veľmi širokom rozsahu celej skupiny žiakov. Je pravdepodobné, že administrátor pripustil nedovolenú komunikáciu medzi žiakmi počas testovania, ktorú však podľa jeho slov nepostrehol.

Porovnaním originálov a kópií odpovedových hárkov z nemeckého jazyka v strednej odbornej škole v Prešovskom kraji inšpekcia zistila, že pri opravách úloh s krátkou odpoveďou **neboli dodržané pokyny** na hodnotenie úloh vydané Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania, odpovede žiakov neboli objektívne hodnotené. Predsedníčka predmetovej maturitnej komisie si neplnila svoje povinnosti najmä v tom, že nevykonávala dôslednú kontrolu činnosti administrátorov, ako aj kontrolu odpovedových hárkov ohodnotených pomocnými hodnotiteľmi.

Priamou kontrolou a komparáciou originálov a kópií odpovedových hárkov v Košickom kraji bola potvrdená ich zhoda. Zistenia nasvedčovali tomu, že administrátori umožnili žiakom pri vypracovaní testu vzájomne komunikovať. Charakter zistení školskej inšpekcie bol v rozpore s vyjadreniami administrátorov alebo pomocných hodnotiteľov, ktorí uviedli, že postupovali podľa stanovených pokynov. Niektorí z nich pripustili neúmyselné pochybenie spôsobené zlyhaním ľudského faktora.

Vyššie uvedené disproporcie medzi dosiahnutou úspešnosťou žiakov niektorých kontrolovaných škôl v časti testu a výsledkami ich predchádzajúcej klasifikácie za predmet a zároveň analýza štruktúry ich odpovedí v časti testu môžu viesť k záveru, že vo väčšine podozrivých subjektov v čase administrácie testov v učebni neboli zabezpečené **podmienky pre samostatnú prácu**, čo umožnilo žiakom sediacim vedľa seba a za sebou nežiaducim spôsobom kooperovať. Zistenia, týkajúce sa škrtania, opravovania a uvádzania rovnakých odpovedí u viacerých žiakov v rámci celej skupiny, napovedajú o nedôslednom dodržiavaní pokynov zo strany určeného administrátora. Uvedené podozrenia na spoluprácu a nečestné správanie sa žiakov pri testovaní v podozrivých školách však nebolo možné dostupnými metódami a formami kontroly potvrdiť.

Zistené nedostatky sa najčastejšie týkali:

- » nedôsledného dodržiavania pokynov administrácie externej časti maturitnej skúšky,
- » nezabezpečenia samostatnosti práce žiakov a nezamedzenia komunikácie medzi žiakmi počas administrácie testov,
- » nedodržania Pokynov na hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou externej časti maturitnej skúšky a Kľúča správnych odpovedí k úlohám s krátkou odpoveďou externej časti maturitnej skúšky hodnotiteľmi a pomocnými hodnotiteľmi,
- » výberu pedagogických zamestnancov do funkcie administrátorov a pomocných hodnotiteľov.

Vzhľadom na nedodržanie pokynov pre administrátorov – Maturita 2014 v **11** kontrolovaných subjektoch Štátna školská inšpekcia uložila vedúcim zamestnancom kontrolovaných škôl prijať v stanovených termínoch konkrétne opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

1.3.10 Realizácia záverečnej skúšky v strednej odbornej škole

Inšpekcie s cieľom zistiť stav realizácie záverečnej skúšky sa vykonali v **22** stredných odborných školách (4,8 % z celkového počtu stredných odborných škôl v SR), z toho v **21** štátnych a v **1** súkromnej. Vyučovací jazyk slovenský a maďarský mal **1** zo sledovaných subjektov a **1** subjekt vyučovací jazyk maďarský. Školskí inšpektori kontrolovali prípravu, organizáciu a priebeh skúšok celkom v **12** rôznych učebných odboroch.

Príprava škôl na záverečné skúšky

Riaditelia škôl (okrem 1 subjektu) menovali do skúšobných komisií pre záverečné skúšky všetkých stálych a ďalších členov, právnu normou vymedzené požiadavky na ich ustanovenie rešpektovali, zároveň dodržali určené termíny na vymenovanie. **Stavovské organizácie** a **profesijné organizácie** delegovali na záverečné skúšky celkom **9** (41 %) zástupcov, ktorým subjekty zaslali súčasne s menovacími dekrétmi i harmonogramy organizácie skúšok, odborníka z praxe prizvala **1** stredná odborná škola.

V požadovanom počte a s uvedením učebných pomôcok vypracované témy na jednotlivé časti skúšok schválili riaditelia škôl, následne (s výnimkou 2) ich postúpili na vyjadrenie vecne príslušným organizáciám, ktoré formálne súhlasné stanoviská k obsahu poskytli **17** (77 %) subjektom.

Organizácia a priebeh záverečných skúšok

Stanovený termín konania v riadnom skúšobnom období bol dodržaný a jednotlivé časti sa uskutočnili v určenom poradí. S výnimkou **1** strednej odbornej školy sa ich priebeh riadil premyslene vypracovaným organizačno-časovým harmonogramom, v ktorom vymedzené časové limity na písomnú i praktickú časť boli v plnej miere rešpektované, rovnako akceptovaná bola lehota na prípravu žiaka na ústnu skúšku, tiež i čas jej trvania.

Písomné skúšky boli realizované zväčša formou testov, ktoré zahŕňali učivo väčšiny odborných predmetov, administrovali ich členovia skúšobných komisií, následne ich vyhodnotili a klasifikovali podľa schválených kritérií.

Praktická časť záverečných skúšok sa uskutočňovala individuálnou i skupinovú formou na pracoviskách praktického vyučovania v školách, konala sa tiež i na pracoviskách zamestná-

vateľov, v niektorých sledovaných odboroch bola rozvrhnutá na viac ako 1 deň. Z materiálno-technického hľadiska ju charakterizovalo primerané zabezpečenie. Členovia komisií priebežne a pozorne kontrolovali činnosť jednotlivcov, hodnotili výsledok ich práce na základe vopred určených kritérií, po vzájomnej dohode stanovili výsledný stupeň klasifikácie.

Negatívne skutočnosti boli zistené najmä v škole Trenčianskeho kraja. Pri praktickej časti skúšok žiaci odboru autoopravár – mechanik mali v deň ich konania k dispozícii pri žrebovaní len 2 zo schválených 4 tém. Zároveň školská inšpekcia zistila, že žiaci učebného odboru autoopravár – elektrikár si mohli žrebovať rovnako iba z 2 tém (schválené boli 3), pričom však tieto témy nekorešpondovali s témami schválenými riaditeľom školy a stavovskou organizáciou.

Ústna časť sa konala v pokojnej atmosfére, členovia komisií umožňovali žiakom využívať písomnú prípravu i učebné pomôcky, kultivovaným spôsobom zisťovali mieru pochopenia vyžrebovanej témy a zároveň dbali, aby mali dostatok času na vyjadrenie svojich myšlienok. Stanovený čas na prípravu a odpoveď sledovali a dodržiavali, zdravotné znevýhodnenie jednotlivcov zohľadnili primerane predĺženým časom na trvanie skúšky. Aktívne sa zapájali do procesu skúšania tiež delegovaní zástupcovia príslušných stavovských organizácií a profesijných organizácií, podieľali sa i na hodnotení a klasifikácii. Hodnotiace kritériá pre ústnu časť nemala vypracované 1 stredná odborná škola Bratislavského kraja.

Na podnety členov skúšobnej komisie žiaci zvyčajne reagovali správne, dokázali reprodukovat' naučené vedomosti, využiť pri odpovediach vlastné získané skúsenosti. Skôr ojedinele boli však ich odpovede plynulé a samostatné, väčšina žiakov mala nielen nízke vyjadrovacie schopnosti, ale i problémy v používaní odbornej terminológie.

Negatívne skutočnosti boli zistené v škole Trenčianskeho kraja. V kontrolovanom učebnom odbore skúšobná komisia ani žiaci nedisponovali harmonogramom skúšania jednotlivcov s určeným časom na ich prípravu a odpoveď. Zároveň z dôvodu nevhodného plánovania termínu realizácie ústnej skúšky a jej nesprávneho organizačného zabezpečenia nebola komisia úplná. Triedna učiteľka vymenovaná za stáleho člena chýbala, v rovnakom čase v inej komisii zastávala funkciu skúšajúcej.

Priestory, v ktorých sa jednotlivé časti skúšok konali, boli vhodne zvolené, esteticky upravené. Žiaci dodržiavali pravidlá bezpečnosti práce, ich správanie bolo primerané, rušivé situácie sa nevyskytli. **Predsedovia** skúšobných komisií v súlade so stanovenými kompetenciami si určené úlohy plnili efektívne, v čase neprítomnosti, zvyčajne len ojedinelej a odôvodnenej, ich zastupovali podpredsedovia.

Iné zistenia

- » Riaditeľka strednej odbornej školy v Nitrianskom kraji prezentovala nevymenovanie všetkých stálych členov do skúšobnej komisie pre záverečné skúšky (podpredsedníčka skúšobnej komisie vykonávala zároveň i funkciu triednej učiteľky) ako racionálne s ohľadom na organizačné a personálne podmienky školy. *Poukázala na nevyhnutnosť ustanoviť do ďalších 2 skúšobných komisií podpredsedov a členov z radov pedagógov školy. Zdôraznila skutočnosť, že niektorí interní pedagogickí zamestnanci boli menovaní do funkcie predsedov na záverečné skúšky v iných školách, ktoré sa konali v rovnakom termíne. Zároveň uviedla, že jej snahou bolo zabezpečiť riadne fungovanie vyučovania v nižších ročníkoch študijných a učebných odborov.*
- » Všetci (9) delegovaní zástupcovia sa zúčastnili praktickej i ústnej časti záverečných skúšok a väčšina z nich (7) aj písomnej. Kladne hodnotili ich priebeh aj organizáciu.

- » Z hľadiska odbornosti, profesijných skúseností, ale tiež i niektorých podnetných návrhov v nadväznosti na zlepšenie prepojenia obsahu záverečnej skúšky s praxou bola prítomnosť zástupcov príslušných organizácií vo veľkej miere prínosom.
- » Nad rámec stanovených povinností riaditeľa niektorých stredných odborných škôl oslovili vecne príslušné stavovské organizácie a profesijné organizácie (ktoré neoznámili účasť svojich zástupcov na záverečné skúšky) s požiadavkou na delegovanie členov do skúšobných komisií. Na základe tejto iniciatívy do stredných odborných škôl Žilinského kraja delegovala svojho člena Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora. V tom istom kraji reagovala na podnet tiež Republiková únia zamestnávateľov a svoju neúčasť na záverečných skúškach v stredných odborných školách s uvedením dôvodu v písomnom oznámení ospravedlnila. V 2 školách Trenčianskeho kraja po iniciatíve vedúcich pedagogických zamestnancov a po predložení návrhu odborníkov z praxe, s ktorými školy niekoľko rokov spolupracovali v oblasti odborného vzdelávania, Slovenská obchodná a priemyselná komora navrhnutých odborníkov z praxe následne vyslala do komisií ako svojich zástupcov.

1.3.11 Kontrola plnenia opatrení na gymnáziu a v jazykovej škole

Štátna školská inšpekcia vykonala **36** následných inšpekcií na kontrolu stavu odstránenia nedostatkov na **34** gymnáziách, z ktorých bolo **20** štátnych, **8** cirkevných, **6** súkromných, **6** s vyučovacím jazykom národností a **5** bilingválnych. Kontrola stavu odstránenia zistených nedostatkov sa uskutočnila aj v **2** jazykových školách. Spolu bolo na odstránenie nedostatkov uložených **220** opatrení, **1** stratilo opodstatnenie.

Tabuľka 16 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení na gymnáziu a v jazykovej škole

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	220					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	67		130		23	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	59	88	126	97,6	22	95,6
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		0		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	0		1		0	

Akceptovaných a splnených bolo **207** opatrení (94,5 %).

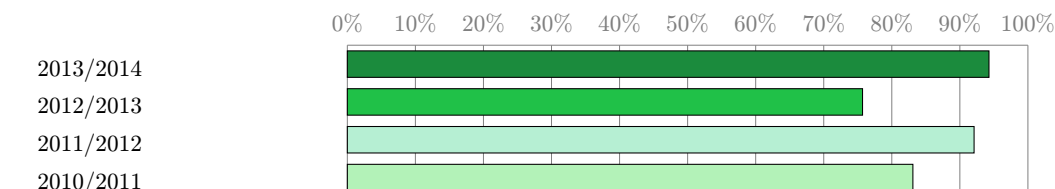
Opatrenia uplatnené školskou inšpekciou boli nasmerované na odstránenie nedostatkov v/vo:

- » vypracovaní školského vzdelávacieho programu,
- » príprave a realizácii prijímacieho konania, maturitnej skúšky a štátnej jazykovej skúšky,
- » organizácii vyučovania,
- » realizácii kontinuálneho vzdelávania,
- » školských poriadkoch,

» systéme kontroly a hodnotenia žiakov a zamestnancov.

Negatívnym dopadom **neprijatých/nesplnených** opatrení bolo pretrvávajúce nedostatkov vo vypracovaní školských vzdelávacích programov, učebných osnov a v monitorovaní správania žiakov.

Graf 51 Akceptované/splnené opatrenia v % za ostatné štyri školské roky na gymnáziu

1.3.12 Kontrola plnenia opatrení v strednej odbornej škole

Štátna školská inšpekcia vykonala **120** následných inšpekcií v **112** stredných odborných školách, z ktorých bolo **84** štátnych, **25** súkromných, **3** boli cirkevné a **10** škôl bolo s vyučovacím jazykom národností.

Tabuľka 17 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	751					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	290		324		137	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	258	89,6	283	90,7	115	85,8
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		3		1	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	2		9		2	

Skontrolovať sa nedali z dôvodu organizačných zmien v školách **2** odporúčania, **9** opatrení prijatých kontrolovaným subjektom a **2** opatrenia uložené školskou inšpekciou. Neaktuálne boli **3** opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom a **1** opatrenie uložené školskou inšpekciou.

Akceptovaných a splnených bolo **656** (87,3 %) uplatnených opatrení.

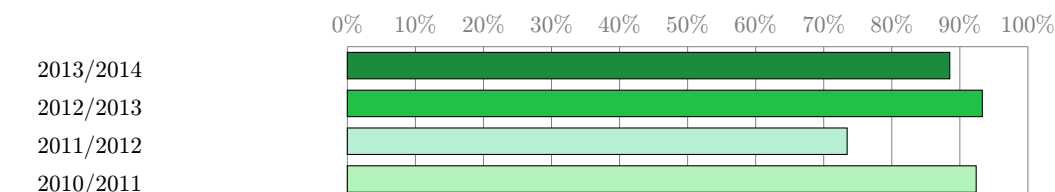
Zistené nedostatky sa vyskytli v/vo:

- » školských vzdelávacích programoch,
- » hodnotení a klasifikácii žiakov,
- » prijímacom konaní,
- » ukončovaní vzdelávania,
- » pedagogickej dokumentácii,
- » výkone štátnej správy v prvom stupni a v rozhodovaní riaditeľov neštátnych škôl,

- » školských poriadkoch,
- » organizácii výchovy a vzdelávania.

Neakceptovanie/nesplnenie uplatnených opatrení spôsobilo pretrvávajúce nedostatky najmä vo vypracovaní učebných plánov, rozpracovaní alebo plnení učebných osnov, v prijímaní na vzdelávanie a hodnotení a klasifikácii žiakov.

Graf 52 Akceptované/splnené opatrenia v % za ostatné štyri školské roky

1.3.13 Závěry

1.3.13.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v stredných školách

Výrazne pozitívne zistenia

- » realizácia preventívnych aktivít na predchádzanie sociálno-patologickým javom v správaní žiakov
- » spolupráca škôl s odbornými zamestnancami centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, s príslušníkmi polície a aktivistami v oblasti prevencie
- » súčinnosť škôl a rodičov pri riešení a eliminácii negatívnych prejavov v správaní žiakov
- » pocit bezpečia a istoty žiakov v škole
- » zvýšená pozornosť venovaná budovaniu triednych kolektívov (teambuilding) v 1. ročníku štúdia na strednej škole
- » realizácia monitoringu správania žiakov v niektorých školách (dotazníky)
- » organizačné zabezpečenie prijímacej skúšky

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » úroveň vypracovania učebných plánov a učebných osnov
- » efektívnosť systému kontroly a hodnotenia
- » zaangažovanosť predmetových komisií v intenciách skvalitňovania výchovno-vzdelávacieho procesu
- » vytváranie príležitostí na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v oblasti hodnotiacich a sebahodnotiacich kompetencií, sociálnych spôsobilostí a digitálnych zručností
- » kvalita školského poriadku (upraviť podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou a násilím), dôkladné oboznámenie žiakov s ním, vymedzenie opatrení proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog

- » zlepšenie úrovne vyučovania uplatňovaním moderných metód a didaktických postupov i efektívnym využitím prostriedkov informačno-komunikačných technológií a učebných pomôcok
- » komunikácia o problémoch násilia a šikanovania medzi učiteľmi a žiakmi
- » podmienky na budovanie a zvyšovanie dôvery žiakov k učiteľom
- » zavedenie systematického monitoringu zameraného na odhaľovanie skrytých foriem šikanovania v správaní žiakov
- » pravidelné monitorovanie sociálnej klímy a prijímanie opatrení v prípade negatívnych zistení s odporúčaným usmernením ministerstva školstva
- » plánovanie a realizovanie preventívno-výchovných podujatí aj so zreteľom na záujem žiakov
- » úplnosť a jednotnosť kritérií na prijatie na štúdium
- » participácia žiackej školskej rady na tvorbe školského poriadku a jej zaangažovanie do prevencie a riešenia šikanovania
- » ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie sociálno-patologických javov

1.3.13.2 Podnety a odporúčania

Riaditeľom stredných škôl

- » zefektívniť kontrolný systém so zameraním na kvalitu učebných osnov, vzdelávaciu a kontrolnú činnosť predmetových komisií, rozvíjanie občianskych, sociálnych, hodnotiacich, sebahodnotiacich kompetencií a uplatňovanie didaktickej, informačnej a komunikačnej techniky vo vyučovacom procese
- » venovať náležitú pozornosť kvalite vypracovania učebných plánov a poznámok k učebným plánom s ohľadom na konkrétne podmienky školy
- » zvýšiť originalitu školských vzdelávacích programov eliminovaním rozsahu prevzatých súčastí z menej aktuálneho vzorového materiálu (z roku 2008); využívať pri vytváraní či aktualizácii školských vzdelávacích programov skúsenosti učiteľov, ktorí absolvovali kontinuálne vzdelávanie k ich tvorbe
- » menovať do funkcií koordinátorov a administrátorov zamestnancov, ktorí budú zodpovedne plniť svoje povinnosti tak, aby boli zabezpečené rovnaké podmienky pre všetkých žiakov pri realizácii externej časti maturitnej skúšky
- » skvalitniť prácu administrátorov počas testovania žiakov dôsledným dodržiavaním pokynov Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania
- » dôsledne oboznamovať žiakov s obsahom školského poriadku a v ňom zakotvenými podmienkami na zaistenie ochrany pred sociálno-patologickými javmi
- » systematicky vykonávať monitoring na odhaľovanie šikanovania a iných negatívnych javov v správaní žiakov, náznaky neprimeraného správania riešiť dôsledne v kooperácii zúčastnených učiteľov
- » realizovať pre rodičov prednášky a besedy k problematike výskytu a prevencie šikanovania a iných sociálno-patologických javov

- » zlepšiť spoluprácu so žiackou školskou radou, jej participáciu na tvorbe školského poriadku, vo väčšej miere ju zaangažovať do riešenia problematiky šikanovania
- » oboznámiť žiakov s úlohami a aktivitami koordinátora prevencie, vytvoriť podmienky pre jeho kvalitnejšiu spoluprácu a komunikáciu so žiackou školskou radou
- » aktualizovať a zatriktívniť preventívne aktivity s ohľadom na záujem žiakov
- » zabezpečiť vypracovanie plánu aktívnej ochrany pred negatívnymi javmi v súlade s metodickým usmernením ministerstva školstva z roku 2006
- » zaznamenávať dátum schválenia všetkých maturitných zadaní riaditeľom školy a predsedami predmetových maturitných komisií preukázateľným spôsobom
- » nevymenovať skúšajúcich predmetových maturitných komisií bez požadovaného stupňa vzdelania
- » využívať možnosť prizývania odborníka z praxe na praktickú časť i na teoretickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky a do skúšobnej komisie pre záverečné skúšky
- » vybaviť v spolupráci so zriaďovateľom školské pracoviská praktického vyučovania (odborné učebne) v súlade s normatívmi materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre študijné a učebné odbory kuchár a čašník, servírka
- » zabezpečovať praktickú prípravu najmenej pre 1. ročník štúdia v školských odborných učebniach
- » umiestňovať žiakov na individuálny odborný výcvik do stravovacích zariadení, ktorých vybavenie zodpovedá požiadavkám normatívu pre vyučovaný študijný/učebný odbor kuchár a čašník, servírka
- » nezaraďovať žiakov na odborný výcvik na zmluvné pracoviská, ktorých prevádzky sú úzko špecializované
- » využívať preraďovacie plány na zabezpečenie praktického vyučovania žiakov tak, aby sa v praxi stretávali minimálne so základným vybavením, ktoré predpisuje normatív pre študijný a učebný odbor kuchár a čašník, servírka

Zriaďovateľom

- » poskytovať riaditeľom škôl finančnú pomoc pre obnovu gastronomických zariadení a na modernizáciu materiálno-technického vybavenia pre odborné vzdelávanie študijných a učebných odborov kuchár a čašník, servírka

Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja

- » zabezpečiť odbornú prípravu predsedov maturitnej komisie s dôrazom na dôslednú kontrolu činnosti administrátorov a kontrolu vyhodnotenia odpovedí na úlohy s krátkou odpoveďou
- » podnecovať subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy k aktívnej účasti na ukončovaní štúdia žiaka
- » zasielať riaditeľom škôl kópie menovacích dekrétov pre predsedov predmetových maturitných komisií
- » zabezpečiť obmenu pedagógov vo funkciách predsedov školských maturitných komisií a predmetových maturitných komisií vo všetkých stredných školách, vrátane cirkevných

Samosprávnym krajom

- » vychádzať pri určovaní počtu tried 1. ročníkov stredných škôl v členení na študijné odbory/učebné odbory a počtu spoločných tried prvého ročníka v členení na príbuzné študijné odbory/učebné odbory z počtu žiakov končiacich v aktuálnom školskom roku 9. ročník základnej školy a potrieb trhu práce tak, aby bolo možné viac naplniť kapacity tých škôl, ktoré uskutočňujú vzdelávanie pre nedostatkové profesie na trhu práce

Metodicko-pedagogickému centru

- » zameriavať ďalšie vzdelávanie pedagógov na rozvíjanie vyučovacích techník a stratégií stimulujúcich sebareflexiu a kooperáciu žiakov
- » pripravovať vzdelávacie podujatia k prevencii sociálno-patologických javov formou tréningov zameraných na nácvik postupu v konkrétnych situáciách pre rôzne kategórie pedagogických zamestnancov

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » poskytovať systematické poradenstvo k tvorbe učebných osnov
- » informovať o zmenách uskutočňovaných v štátnych vzdelávacích programoch prehľadným a uceleným spôsobom
- » doplniť špecifické poznámky k rámcovému učebnému plánu pre bilingválne gymnáziá k vyučovaniu druhého vyučovacieho jazyka a predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- » aktualizovať na webovom sídle metodiku tvorby školských vzdelávacích programov pre stredné odborné školy a vzorové školské vzdelávacie programy
- » prehodnotiť normatívy študijných a učebných odborov kuchár a čašník, servírka vzhľadom na nové trendy a požiadavky vybavenia súčasných gastronomických zariadení (napr. misky na maslo a džem sú v súčasnej dobe nahradené porciovaným a baleným maslom a džemom; chňapky sú zakázané hygienikom z bezpečnostných a hygienických dôvodov)
- » doplniť normatív základného vybavenia učebných priestorov pre praktické vyučovanie študijného a učebného odboru kuchár o moderné technologické zariadenia
- » nezaraďovať do normatívov v súčasnosti už neopodstatnené priestory (priestor pre centrálnu ovládanie didaktickej techniky), neopodstatnené materiálno-technické požiadavky (v telocvični skrinka pre audiovizuálnu techniku)
- » ponechať na rozhodnutí riaditeľa školy normatívom stanovené používanie bieleho pláštá s dlhým rukávom pre všetky sledované odbory (žiaci v zmluvných hotelových a reštauračných prevádzkach nevykonávajú pomocné práce)
- » zaradiť medzi základné vybavenie učebných priestorov pre teoretické vyučovanie aj odbornú učebňu technológie (pre učebný a študijný odbor kuchár) a odbornú učebňu stolovania a techniky obsluhy (pre učebný a študijný odbor čašník, servírka)
- » inovovať štátne vzdelávacie programy pre skupiny študijných odborov po ich analýze minimálne po ukončení celého cyklu vzdelávania

Národnému ústavu certifikovaných meraní vzdelávania

- » zväziť skrátenie času po zverejnení kľúča správnych odpovedí do začiatku opravy úloh s krátkou odpoveďou, začať hodnotenie ihneď po zverejnení (odstrániť časový interval medzi 14.00 a 14.30 hod.)

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- » delegovať zástupcu pre záverečné skúšky do každej skúšobnej komisie v strednej odbornej škole
- » odstrániť formálny prístup pri vyjadrovaní sa k obsahu jednotlivých častí záverečnej skúšky a zabezpečiť posúdenie tém zamestnancami, ktorí spĺňajú predpoklady na ich kvalifikované zhodnotenie
- » delegovať zástupcov do predmetových maturitných komisií pre odbornú zložku maturitnej skúšky
- » vydávať odborné stanovisko k obsahu teoretickej aj praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky v štruktúrovanej forme vo vzťahu k profilu absolventa, čo by umožnilo odstrániť formálnosť tohto procesu
- » vydávať dôsledne potvrdenia o odbornej spôsobilosti inštruktorov praktického vyučovania realizovaného na základe dohody u fyzických alebo právnických osôb

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- » zabezpečiť jednotné požiadavky pre prijatie uchádzačov na gymnáziá centrálnym zadávaním testov z profilových predmetov v spolupráci s Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania
- » stanoviť v právnej norme riaditeľovi školy lehotu na vymenovanie delegovaného zástupcu stavovskej organizácie alebo profesijnej organizácie za člena predmetovej maturitnej komisie a skúšobnej komisie pre záverečné skúšky
- » určiť v právnej norme riaditeľovi školy termín predloženia obsahu tém odbornej zložky maturitnej skúšky na vyjadrenie stavovským organizáciám a profesijným organizáciám
- » doplniť do právnej normy termín, v akom riaditeľ školy na návrh predmetovej komisie schváli témy na jednotlivé časti záverečnej skúšky

1.4 Školy pre deti/žiacov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

1.4.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v špeciálnej materskej škole

V 17 špeciálnych materských školách sa uskutočnili komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania. Inšpekcie sa uskutočnili v 5 krajoch. Všetky kontrolované školy (33 % z celkového počtu špeciálnych materských škôl v SR) mali vyučovací jazyk slovenský. Štátnych bolo 14 škôl, súkromné 2, cirkevná 1 škola, mestských bolo 15 škôl, 2 vidiecke. Školský internát malo 6 škôl.

Tabuľka 18 Počet tried a detí v špeciálnych materských školách

Vek detí	Počet tried	Celkový počet detí	Z toho počet detí			
			s odloženou povinnou školskou dochádzkou	s dodatočne odloženou povinnou školskou dochádzkou	zo sociálne znevýhodneného prostredia	v internátnej starostlivosti
Deti mladšie ako 3 roky	0	9	0	0	2	0
Deti 3 – 4-ročné	5	29	1	0	4	0
Deti 4 – 5-ročné	4	32	0	0	3	3
Deti 5 – 6-ročné	5	38	0	0	6	2
Deti 3 – 6-ročné	18	104	7	0	0	6
Deti 7-ročné	0	2	2	0	0	0
Iné: 1 trieda pre deti 2 – 6-roč.; 1 trieda pre deti s ťažkým viacnásobným postihnutím	2	11	0	0	9	0
Počty spolu	34	225	10	0	24	11

V školách bolo 34 tried s 225 deťmi. Vzdelávanie formou adaptačného pobytu sa poskytovalo v tomto školskom roku 12 deťom, formou diagnostického pobytu 11 deťom. Všetky deti okrem 3 mali špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Najviac detí malo narušenú komunikačnú schopnosť, autizmus a iné pervazívne poruchy alebo bolo chorých, ani jedno dieťa nemalo intelektové nadanie.

Tabuľka 19 Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí

Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí (podľa primárneho postihnutia)	Počet detí
Mentálne postihnutie	16
Telesné postihnutie	14
Zrakové postihnutie	7
Sluchové postihnutie	26
Narušená komunikačná schopnosť	70
Autizmus a iné pervazívne poruchy	50
Choroba, zdravotné oslabenie	39
Iné	0
Nadanie	0
Celkový počet detí so ŠVVP	222
z toho detí s viacnásobným postihnutím	24
Deti bez ŠVVP	3

Skratky: ŠVVP – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Kompletné inšpekcie boli zamerané na hodnotenie oblastí riadenie, podmienky výchovy a vzdelávania a priebeh výchovy a vzdelávania. Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sú uvedené v časti 3 Prílohy v tabuľke č. 39.

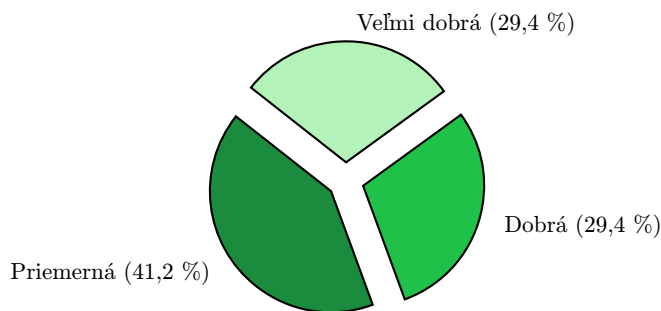
Riadenie školy

Oblasť riadenie školy mala v **5** školách **veľmi dobrú**, v **5** **dobrú** a v **7** **priemernú** úroveň.

Graf 53 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

Pozitívne zistenia

- » prerokovanie školského vzdelávacieho programu v pedagogickej rade a rade školy
- » oboznámenie rodičov so školským vzdelávacím programom
- » prevaha vzájomnej podpory, spolupráce a dobrých vzťahov
- » veľmi dobrá klíma a kultúra škôl
- » upravenosť, estetickosť a čistota vnútorných a vonkajších priestorov škôl

Negatívne zistenia

- » štruktúra 41 % školských vzdelávacích programov nebola v súlade s požiadavkou školského zákona, chýbali niektoré povinné súčasti
- » školský vzdelávací program v 24 % škôl neumožňoval realizovať výchovu a vzdelávanie podľa druhu zdravotného znevýhodnenia
- » učebné osnovy v 24 % školských vzdelávacích programov neboli rozpracované na podmienky škôl

- »» poradné orgány sa v 41 % škôl nezaoberali pedagogickými a výchovno-vzdelávacími problémami predprimárneho vzdelávania
- »» vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí nemalo vypracovaný a deti priebežne nehodnotilo 41 % špeciálnych materských škôl
- »» vedenie školy v 59 % škôl nekontrolovalo odstránenie nedostatkov

Takmer dve tretiny subjektov dôkladne spracovali **školský vzdelávací program** včítane zapracovania špecifik výchovy a vzdelávania detí s rôznym druhom a stupňom zdravotného znevýhodnenia, prerokovania v pedagogickej rade a rade školy, oboznámenia rodičov s ním, čím sa zabezpečil predpoklad komplexného rozvoja osobnosti dieťaťa. Silnou stránkou bolo **pedagogické riadenie** škôl, ako aj poskytovanie a zabezpečovanie špeciálnopedagogických, psychologických a rehabilitačných **služieb** deťom či poskytovanie konzultačno-poradenských služieb rodičom.

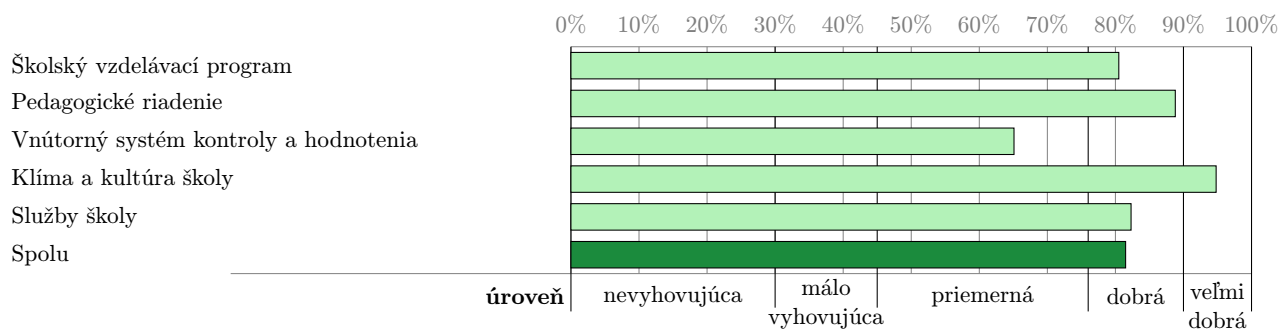
Tabuľka 20 *Služby školy*

Špeciálna materská škola poskytovala/zabezpečovala deťom služby	ŠMŠ v %
špeciálnopedagogické	88
psychologické	59
logopedické	47
liečebnopedagogické (terapeutické)	29
rehabilitačné (fyzioterapeutické)	35
Iné: biofeedback	12
Špeciálna materská škola poskytovala rodičom	
konzultačno-poradenské služby	100
možnosti spolupráce so zariadením výchovného poradenstva a prevencie	53
pedagogickú a zdravotnú osvetu	71
Špeciálna materská škola poskytovala uvedené služby prostredníctvom	
zamestnancov školy interných	100
zamestnancov školy externých	24
centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie	6
centra špeciálnopedagogického poradenstva	53
zdravotníckeho zariadenia	18
diagnostického centra	6
domova sociálnych služieb	6
ambulancie klinického logopéda	6
foniatrickej ambulancie	6
kontaktov na osvedčené centrá odbornej starostlivosti a konkrétnych odborníkov	6

Skratky: ŠMŠ – špeciálna materská škola.

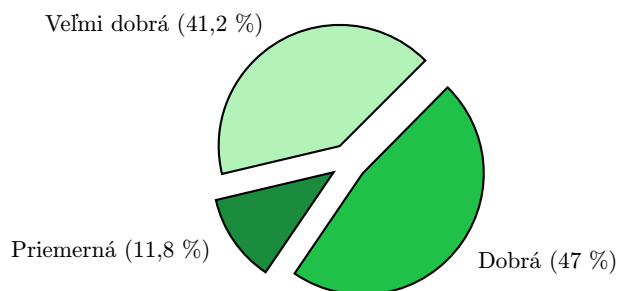
Charakteristická bola veľmi dobrá **klíma a kultúra škôl**, prevažovala vzájomná pomoc, spolupráca a dobré vzťahy. Najväčšie nedostatky súviseli s vypracovaním a funkčnosťou **vnútorného systému kontroly a hodnotenia**, s kontrolou odstránenia zistených nedostatkov a využívania odstránenia nedostatkov na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania. Pozitívnu zmenu vyžadovala aj činnosť **poradných orgánov**, zameranie sa na pedagogické a výchovno-vzdelávacie problémy predprimárneho vzdelávania. Kvalitu vypracovania školského vzdelávacieho programu znižovala absencia niektorých povinných súčastí, nerozpracovanie podľa druhu zdravotného znevýhodnenia a neprispôsobenie učebných osnov vlastným podmienkam školy.

Riadenie škôl bolo na dobrej úrovni.

Graf 54 Riadenie školy

Podmienky výchovy a vzdelávania

Oblasť podmienky výchovy a vzdelávania v **7** školách dosiahla **veľmi dobrú**, v **8** **dobrú** a v **2** **priemernú** úroveň.

Graf 55 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovní škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia

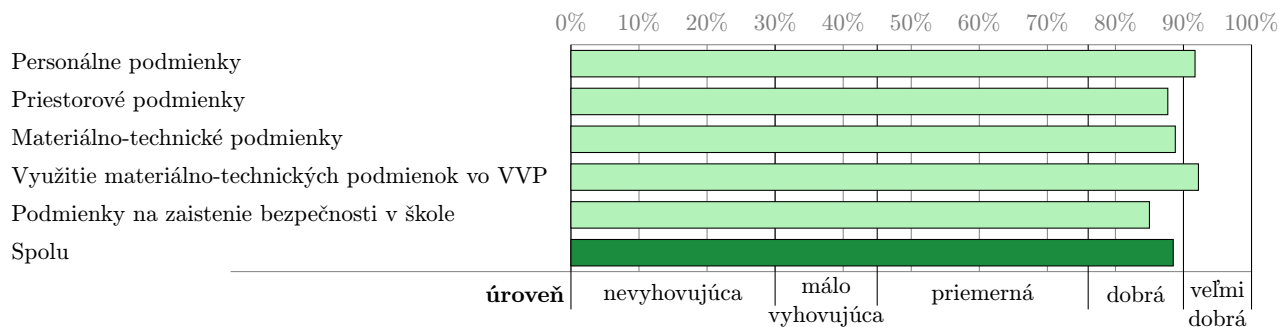
- » podporovanie odborného rastu pedagogických zamestnancov všetkými riaditeľmi škôl
- » vybavenie odbornou a detskou literatúrou, materiálmi schválenými ministerstvom školstva
- » využívanie materiálno-technických prostriedkov vo výchovno-vzdelávacej činnosti
- » veľmi dobré personálne podmienky

Negatívne zistenia

- » absencia bezbariérového prostredia v 35 % škôl
- » nevypracovanie školského poriadku v súlade s právnymi predpismi v 29 % škôl
- » nevyvážené striedanie denných činností v 35 % škôl

Optimálna úroveň podmienok výchovy a vzdelávania vytvárala predpoklady na skvalitňovanie edukačného procesu a rozvíjanie kľúčových kompetencií detí. Preukazovali ju veľmi dobré **personálne** podmienky a bohaté využívanie materiálno-technických prostriedkov vo výchovno-vzdelávacom procese, dobré **priestorové i materiálno-technické** podmienky škôl. Výrazná pozornosť sa zamerala na podporu odborného rastu pedagogických zamestnancov a vybavenie škôl odbornou aj detskou literatúrou. Finančný príspevok na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, školy využili na nákup učebných pomôcok. Podmienky na zaistenie **bezpečnosti a ochrany** zdravia detí v školách boli dobré. Úroveň podmienok znižovala absencia bezbariérovej úpravy prostredia škôl a nedodržiavanie harmonického striedania denných činností.

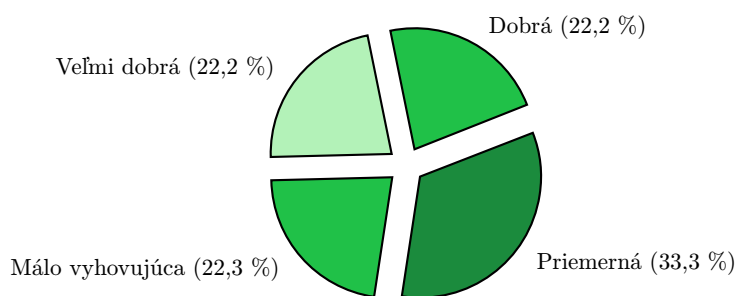
Podmienky výchovy a vzdelávania v školách boli na dobrej úrovni.

Graf 56 Podmienky výchovy a vzdelávania

Skratky: VVP – výchovno-vzdelávací proces.

Stav a úroveň výchovy a vzdelávania

Pri komplexných inšpekciách vykonali inšpektori spolu **108** hospitácií, z toho **85** klasických (v 9 školách) a **23** skrátčených (v školách pri zdravotníckom zariadení a v školách a triedach pre deti s autizmom). Odborná činnosť školského logopéda sa sledovala **1** hospitáciou. Stav a úroveň výchovy a vzdelávania sledovaných prostredníctvom klasických hospitácií boli v **2** subjektoch na **veľmi dobrej** úrovni, v **2** na **dobrej**, v **3** dosiahli **priemernú** a v **2** školách **málo vyhovujúcu** úroveň.

Graf 57 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovně škôl v oblasti výchovno-vzdelávací proces

Pozitívne zistenia

- » využívanie kompenzačných a špeciálnych učebných pomôcok
- » rozvíjanie sebaobsluhy detí
- » vytváranie priaznivej atmosféry
- » podpora vzájomnej pomoci, spolupráce a rešpektovania sa detí
- » uplatňovanie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia
- » individuálny a citlivý prístup
- » rešpektovanie odporúčaní lekárov a psychológov vo výchove a vzdelávaní
- » rozvíjanie zmyslového vnímania, reedukačných a kompenzačných kompetencií

Negatívne zistenia

- » približne na polovici hospitácií chýbali
 - > oznámenie cieľa výchovy a vzdelávania
 - > spätná väzba
 - > diferenciacia činností podľa špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí

- > rešpektovanie individuálneho pracovného tempa detí
 - > využitie nesprávnych odpovedí detí na hľadanie správneho postupu
 - > podpora tvorivosti a fantázie
- »» súhrnné hodnotenie nevyužívalo 66 % učiteľov
 - »» hodnotiace a sebahodnotiace spôsobilosti detí nepodporilo 78 % učiteľov
 - »» dominantné postavenie učiteľov a frontálne vzdelávanie v niektorých triedach
 - »» nevyužívanie pomôcok, ktoré mali školy k dispozícii (2 špeciálne materské školy)

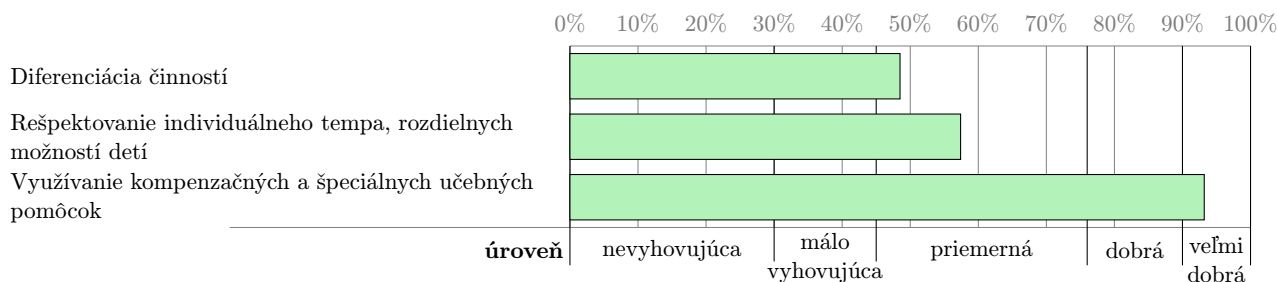
Realizácia pedagogického procesu uskutočňovaného s využitím kompenzačných a špeciálnych učebných pomôcok, podporou spolupráce detí, vzájomnej pomoci a akceptácie, sebaobsluhy, vytváranie priaznivej atmosféry a uplatňovanie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia pozitívne podporovali rozvíjanie jednotlivých kľúčových kompetencií a celostný rozvoj osobnosti dieťaťa. Silnou stránkou boli individuálny, akceptujúci prístup a rozvoj reedukačných a kompenzačných kompetencií detí, ako aj rozvíjanie komunikatívnych kompetencií metódami a prostriedkami, ktoré podnecovali deti so sluchovým postihnutím a s narušenou komunikačnou schopnosťou k nadobúdaniu aktívnej slovnej zásoby, pri deťoch s mentálnym postihnutím podporovanie základných lokomočných pohybov a rozvíjanie psychomotorických spôsobilostí.

Tabuľka 21 *Využívanie prostriedkov na predchádzanie, zmiernenie alebo odstraňovanie nepriaznivých dôsledkov zdravotného znevýhodnenia detí*

Prostriedky na predchádzanie, zmiernenie alebo odstraňovanie nepriaznivých dôsledkov zdravotného znevýhodnenia	ŠMŠ v %
Pohybové a relaxačné cvičenia	76
Špeciálne cvičenia zamerané na rozvíjanie zmyslového vnímania	53
Cvičenia/činnosti na rozvoj psychomotorických, zmyslových, rytmicko-pohybových schopností a komunikačných schopností	76
Tréning vnímania taktilných, vibračných a motorických pocitov	35
Tréning sluchového vnímania	47
Rytmicko-pohybová výchova	65
Učenie sa posunkovému jazyku	12
Individuálne tyfopedické cvičenia	6
Tréning fonemického uvedomovania podľa Elkonina	6
Motorické aktivity na prevenciu poruchy aktivity a pozornosti	12
Augmentatívna komunikácia	18
Alternatívna komunikácia	41
Špeciálne učebné a kompenzačné pomôcky	53
Hry a hrové činnosti zamerané na reedukáciu a kompenzáciu postihnutia	53
Iné prostriedky (prvky programu na prevenciu a reedukáciu grafomotorických ťažkostí; metóda dobrého štartu)	12

Skratky: ŠMŠ – špeciálna materská škola.

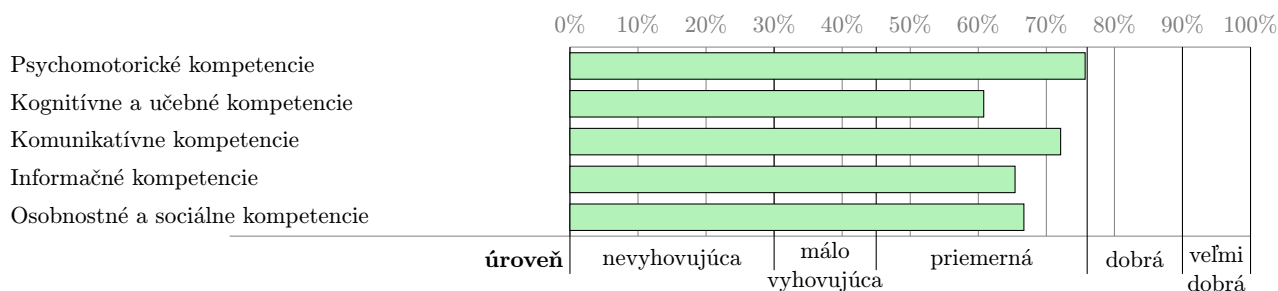
Na polovici sledovaných činností rešpektovali učitelia individuálne tempo detí a usku-točňovali diferenciaciu činností vzhľadom na učebné a výchovné problémy vyplývajúce zo zdravotného znevýhodnenia. Počas hospitácií sa kompenzačné a špeciálne učebné pomôcky využívali vo väčšine tried.

Graf 58 Zohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí (9 škôl)

Prednosťou bola príprava štruktúrovaného prostredia a množstva špeciálnych pomôcok na vzdelávanie detí s autizmom, pri edukácii postup podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ako aj výchovno-vzdelávacia činnosť v školách pri zdravotníckom zariadení, v triedach alebo pri lôžkach detí – pacientov. Zlepšenie si vyžaduje formulácia cieľov vzdelávania a oznámenie očakávaných výsledkov učenia sa, uplatňovanie spätnej väzby, diferenciácia činností detí podľa ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, rešpektovanie individuálneho tempa, vedenie detí k tvorivosti a využitie chybných odpovedí na hľadanie správneho riešenia. Absentujúce ciele a systematické rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností detí nepriaznivo ovplyvňovalo rozvoj osobnostných a sociálnych kompetencií. Slabým miestom bolo hodnotenie detí, najmä súhrnné hodnotenie a vedenie detí k sebahodnoteniu. Pretrvávajúce dominantné postavenie učiteľov a využívanie frontálnej výchovno-vzdelávacej činnosti negatívne ovplyvnilo rozvíjanie kompetencií detí.

Rozvíjanie všetkých sledovaných kompetencií dosahovalo priemernú úroveň.

Stav a úroveň výchovy a vzdelávania v 9 školách, kde sa kontrolovali klasickou hospitáciou, boli na priemernej úrovni.

Graf 59 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií detí (9 škôl)

1.4.2 Stav výchovy a vzdelávania, dodržiavania detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach

Tematické inšpekcie sa uskutočnili v **24** špeciálnych výchovných zariadeniach s výchovným/vyučovacím jazykom slovenským, čo predstavuje **92 %** týchto zariadení v SR. Obsahom inšpekcie bolo plnenie úlohy 4.5 z *Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017*, monitoring z hľadiska dodržiavania detských a ľudských práv. Zameriaval sa na zlepšenie kvality života detí, výchovu a vzdelávanie, zaobchádzanie s nimi a starostlivosť o ne.

Celoročnú prevádzku mali **4** zariadenia, nepretržitú **18**, internát malo **22** zariadení. **Reedukačných centier** bolo **13**, z toho otvorený režim mali 2, ochranný režim 2, deťom

vyžadujúcim zvýšenú starostlivosť slúžilo 1, cirkevné reedukačné centrum zriadili pre maloleté matky s deťmi. **Diagnostické centrá** boli 4, **liečebno-výchovných sanatórií** bolo 7, z toho 1 súkromné.

Ku dňu inšpekcie bolo v zariadeniach evidovaných spolu **920** detí vo veku 7 až 19 rokov – do ukončenia povinnej školskej dochádzky alebo prípravy na povolanie. Najčastejším **dôvodom prijatia** detí v špeciálnom výchovnom zariadení bolo rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, na druhom mieste žiadosť zákonného zástupcu. **Kvalifikovanosť** pedagogických zamestnancov dosahovala **76 %**, odborných zamestnancov **95 %**, niekoľko zamestnancov nespĺňalo požadované **predpoklady na vykonávanie funkcie** vedúceho pedagogického zamestnanca.

Tabuľka 22 *Dôvody prijatia detí do špeciálneho výchovného zariadenia*

Prijatie do špeciálneho výchovného zariadenia	RC	DC	LVS	ŠVZ spolu
na žiadosť zákonného zástupcu	8	65	197	270
na základe dohody so zariadením, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu	46	20	29	95
na základe predbežného opatrenia súdu podľa osobitného predpisu	53	28	0	81
na základe rozhodnutia súdu o uložení ochrannej výchovy	38	0	0	38
na základe rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia	12	6	0	18
na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti	406	0	0	406
na základe právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia	0	0	12	12
Spolu	563	119	238	920

Skratky: ŠVZ – špeciálne výchovné zariadenie; RC – reedukačné centrum; DC – diagnostické centrum; LVS – liečebno-výchovné sanatórium.

Vzdelávanie žiakov v špeciálnych výchovných zariadeniach sa uskutočňovalo v základnej škole, v špeciálnej základnej škole, v odbornom učilišti alebo v strednej odbornej škole (boli organizačnou zložkou spojenej školy alebo triedy boli súčasťou zariadenia), v kvalifikačných kurzoch alebo mimo zariadenia. Žiaci nezaraďení do školy pod vedením majstrov odbornej výchovy vykonávali práce v zariadení aj mimo neho. Vzdelávanie sa realizovalo prostredníctvom školských vzdelávacích programov vypracovaných vo všetkých zariadeniach, v ktorých boli zriadené škola alebo školské triedy, väčšinou s nedostatkami. V liečebno-výchovnom sanatóriu mali všetky deti vytvorený individuálny vzdelávací program.

Výchova sa uskutočňovala podľa školských výchovných programov, nedostatky sa vyskytli ojedinele. **Reedukáciu** detí v reedukačnom centre a v diagnostickom centre usmerňovali individuálne reedukačné programy vychádzajúce vo väčšine zariadení z psychologickú a špeciálnopedagogickú diagnózu, pravidelne vyhodnocované a upravované podľa aktuálnych potrieb detí. Reedukáciu významne ovplyvňovali intervencie psychológov a liečebných pedagógov. Odstraňovanie, **zmierňovanie vývinových porúch učenia, porúch aktivity a pozornosti** v liečebno-výchovnom sanatóriu sa realizovalo počas vyučovania aj prostredníctvom intervencií psychológa a liečebného pedagóga.

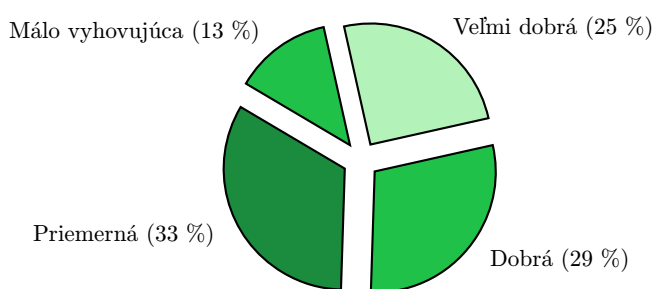
Dodržiavanie detských a ľudských práv upravoval **školský poriadok**. Zapracované výchovné opatrenia mali väčšinou motivujúci charakter. Prevýchove a terapii pomáhali **komunitné stretnutia** a **bodovací systém** založený ojedinele len na pozitívnom hodnotení, v ostatných zariadeniach na hodnotení pozitívnom aj negatívnom. Väčšine nechýbala **rada školy/školského zariadenia, žiacka školská rada** pracovala v polovici zariadení. Školskí inšpektori uskutočnili **rozhovor** s 242 náhodne vybranými deťmi. Prevládali kladné vyjadrenia, porušovanie detských a ľudských práv sa neprejavilo, časť detí naznačovala

šikanovanie v minulosti, v súčasnosti slovné potýčky hneď riešené pedagógmi. Z vlastnej iniciatívy uskutočnili riaditelia rozličné **opatrenia na zlepšenie kvality života, výchovy a vzdelávania**.

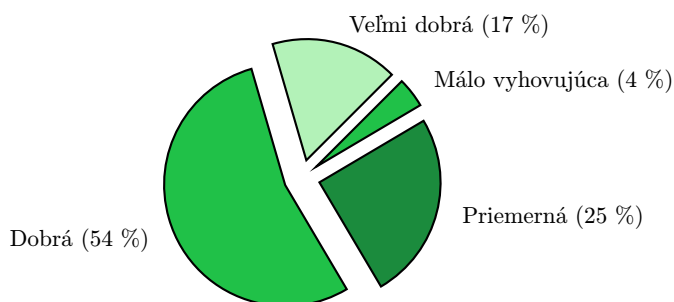
Vo všetkých zariadeniach sa uskutočňovala **záujmová činnosť**, vo väčšine krúžková, organizovali sa súťaže, olympiády a turnaje, pripravili aktivity spoločenského, kultúrneho, tvorivého, športového a rekreačného charakteru. Polovica zariadení vydávala vlastný časopis. V časti z nich usporiadali činnosti spolu s rodičmi i so súrodencami, ako aj výmenné pobyty s inými zariadeniami. **Spoluprácu s rodičmi** obmedzovala vzdialenosť zariadení, ich celoslovenská pôsobnosť.

Priestorové a materiálno-technické podmienky v jednotlivých zariadeniach boli odlišné. **Vonkajšie priestory** hodnotili riaditelia prevažne ako priemerné až dobré, **vnútorné priestory a zariadenie miestností** ako dobré, umožňovali dosahovať stanovené ciele.

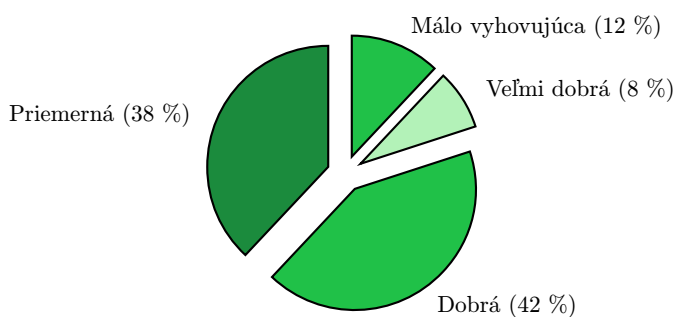
Graf 60 *Exteriér*

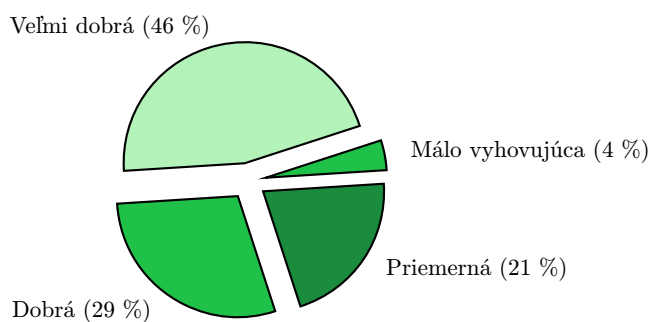
Graf 61 *Interiér*

Graf 62 *Zariadenie miestností*

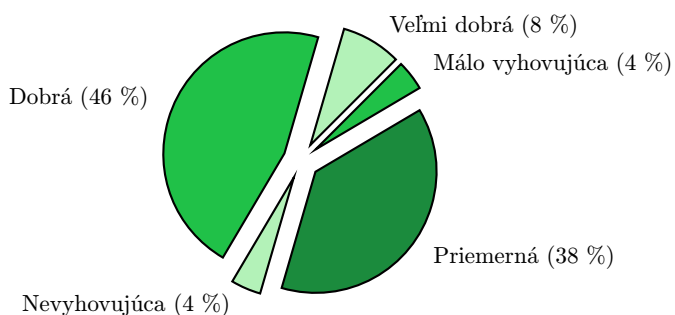

Graf 63 *Vybavenosť pomôckami na vyučovací proces*

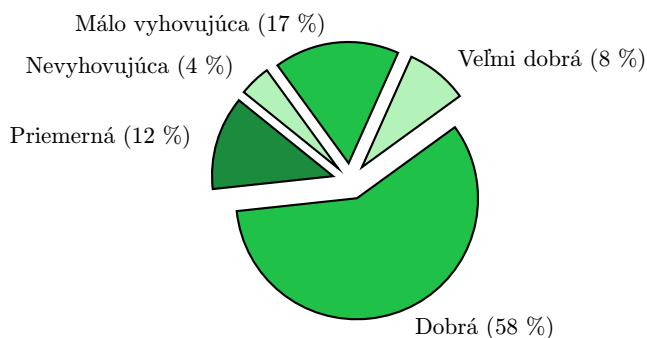

Vybavenie pomôckami na vyučovanie, výchovnú a záujmovú činnosť, vybavenie informačno-komunikačnými technológiami pre deti, audiokazetami a videokazetami, počítačovými programami, tiež vybavenie dielní strojmi a nástrojmi bolo prevažne dobré.

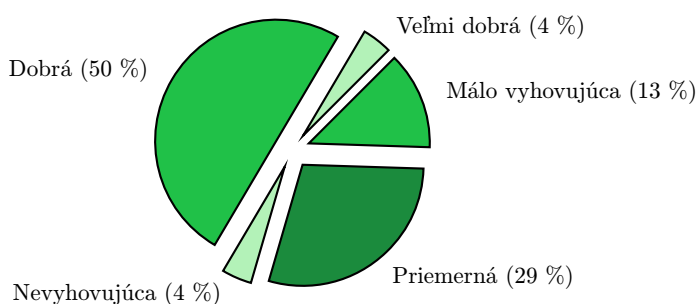
Graf 64 Vybavenosť pomôckami na výchovný proces

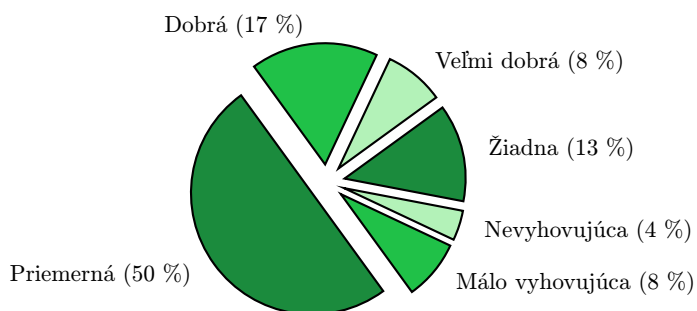
Graf 65 Vybavenosť informačno-komunikačnými technológiami pre deti

Graf 66 Vybavenosť audiokazetami, videokazetami...

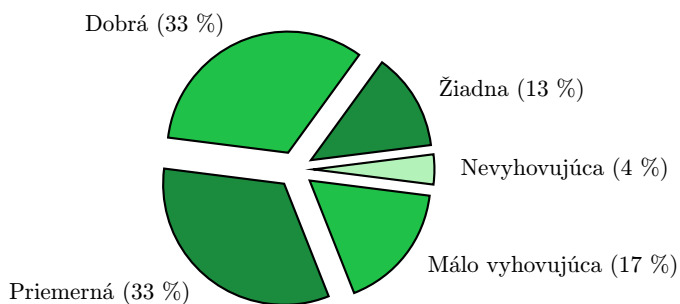

Graf 67 Vybavenosť dielní

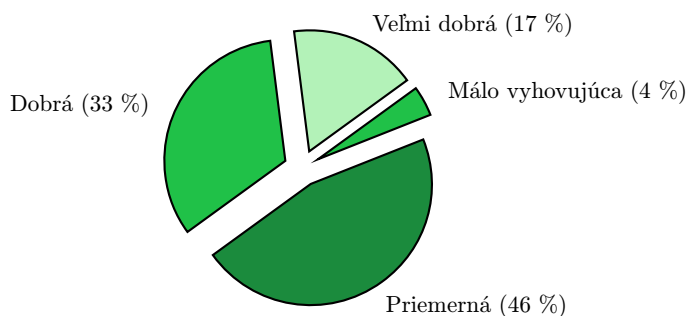

Vybavenie telocviční a priestorov na šport bolo priemerné až dobré, vybavenie **literatúrou** pre deti a mládež prevažne priemerné. Niektoré budovy vyžadovali **rekonštrukciu** alebo opravy, **chýbala** telocvičňa, klubová miestnosť, vybavenie pomôckami, športovými potrebami, strojmi a nástrojmi bolo nedostatočné.

Graf 68 Vybavenosť telocvične

Graf 69 Vybavenosť literatúrou pre deti a mládež

Každé diagnostické centrum malo **karanténnu miestnosť**, každé reedukačné centrum (okrem 1) **ochrannú miestnosť**, niektoré aj dve. Väčšinou spĺňali stanovené požiadavky. Pri pobyte v miestnosti poskytli zamestnanci dieťaťu materiál na písanie, čítanie a kreslenie, písomné záznamy o dôvodoch a priebehu pobytu detí viedli dôkladne. **Miestnosti využívalo len 64 % zariadení.**

Osobné vybavenie detí umiestnených do zariadenia na základe rozhodnutia súdu bolo primerané, udržiavané, evidované na osobných kartách. Vhodné podmienky na poskytovanie **zdravotnej starostlivosti** vytvárali skoro všetky zariadenia. Základnú zdravotnú starostlivosť poskytovali deťom zdravotné sestry, lekársku starostlivosť lekári zamestnaní na čiastočný úväzok alebo zmluvní lekári. Ďalším zistením bola **naliehavosť zriadenia zariadenia s prísny ochranným režimom** na Slovensku, reedukačným centrom chýbala dôkladná **diagnostika dieťaťa v diagnostickom centre**. Pobyt žiakov v diagnostických centrách vysoko prekročoval zákonom stanovený čas (nevyhnutne potrebný čas, spravidla 12 týždňov), trval neraz 9 – 10 mesiacov i dlhšie. Ukázalo sa, že **vysoký počet detí v zariadeniach** bol od narodenia až do dospelosti vychovávaný len v detských domovoch a špeciálnych výchovných zariadeniach, deti nepoznali rodinnú výchovu. Ojedinele sa zistilo nedodržiavanie zákonného postupu pri **postupe žiakov** do vyššieho ročníka a **prijímaní do strednej školy, diagnostické vyšetrenia** detí so zdravotným znevýhodnením neboli kompletné. Dve zariadenia monitorovali priestory prostredníctvom kamerového systému.

1.4.3 Kontrola plnenia opatrení v špeciálnych školách a v školských zariadeniach

V rámci následných inšpekcií školskí inšpektori skontrolovali **23** špeciálnych škôl a školských zariadení, **17** z nich bolo štátnych, **6** súkromných. Inšpekcie vykonali v **20** špeciálnych materských školách, v **1** základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, v **1** odbornom učilišti a praktickej škole a v **1** školskom zariadení – centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Vyučovací jazyk **22** subjektov bol slovenský, v **1** slovenský aj maďarský. V 20 subjektoch sa vykonali následné inšpekcie po komplexnej

inšpekcie, v 2 po tematickej a v 1 po následnej inšpekcie.

Tabuľka 23 *Prehľad uplatnených opatrení v špeciálnych školách/špeciálnych školských zariadeniach*

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	190					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	93		96		1	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	84	96,5	94	97,9	1	100
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	6		0		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
0		0		0		

Riaditelia kontrolovaných škôl/školských zariadení **akceptovali** a **splnili** takmer všetky uplatnené opatrenia. Zistené nedostatky odstránili, čo sa odzrkadlilo v riadiacej činnosti, v zlepšení podmienok vzdelávania a v kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu.

Nedostatky v špeciálnej materskej škole sa najčastejšie týkali:

- » školského vzdelávacieho programu a učebných osnov,
- » vedenia ďalšej dokumentácie,
- » vydávania rozhodnutí o prijatí detí do školy,
- » preukázateľnosti zdravotného znevýhodnenia pri prijímaní detí do školy,
- » realizácie kontrolného systému,
- » efektívnosti hodnotenia výchovno-vzdelávacej činnosti,
- » školského poriadku,
- » kvalifikačných predpokladov vedúceho zamestnanca,
- » zabezpečenia odbornosti predprimárneho vzdelávania,
- » dodržania ustanoveného najvyššieho počtu detí so zdravotným znevýhodnením v triedach,
- » kvality výchovno-vzdelávacieho procesu.

Nedostatky v základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením súviseli s:

- » diferencovaním činností, učebných problémov vzhľadom na rozdielne výchovno-vzdelávacie potreby a postihnutie žiakov.

Nedostatky v odbornom učilišti a praktickej škole boli najmä v/vo:

- » vedení pedagogickej a ďalšej dokumentácie školy,
- » prijímacom konaní,
- » dodržaní vnútorného systému hodnotenia.

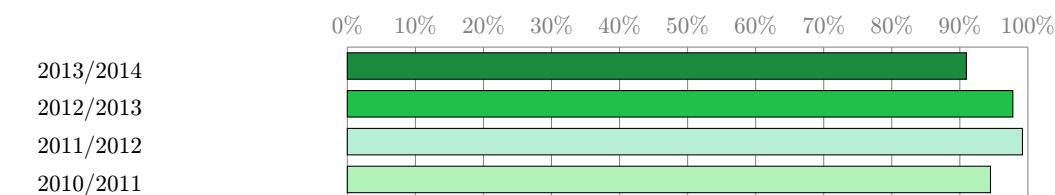
Nedostatky v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie sa týkali:

- »» evidencie klientov a evidencie odborných činností,
- »» kvality vypracovania správ a kvality odbornej činnosti.

K iným zisteniam patrí **upozornenie** zriaďovateľa v Bratislavskom kraji na nespĺňanie kvalifikačného predpokladu na výkon odborných činností riaditeľom centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Zriaďovateľ neakceptoval upozornenie Štátnej školskej inšpekcie, uvedený stav v riadení zariadenia pretrváva. V Trnavskom kraji boli v uplynulom školskom roku uplatnené 2 upozornenia zriaďovateľov. Nedostatky boli odstránené, pri špeciálnej materskej škole bola zriadená rada školy, riaditeľ strednej odbornej školy pri reedukačnom centre odvolal svojich zástupcov, čím sa vytvoril priestor na vymenovanie do vedúcej funkcie pedagogických zamestnancov spĺňajúcich všetky stanovené požiadavky. V Žilinskom kraji bolo poslané zriaďovateľovi špeciálnej materskej školy upozornenie kvôli nevytvoreniu bezpečných priestorových a hygienických podmienok vzdelávania detí so zdravotným znevýhodnením. Odstránenie nedostatku malo pozitívny dopad na zlepšenie psychohygieny predprimárneho vzdelávania.

Akceptáciou a splnením prijatých a uložených opatrení sa vytvorili predpoklady na zlepšenie činnosti škôl v oblasti pedagogického riadenia, účinnejšie plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti, rešpektovanie osobitostí detí, uplatňovanie vhodnejších foriem vzdelávania, účinných spôsobov učenia sa. Zlepšil sa výkon štátnej správy v prvom stupni, deti boli prijímané do škôl na základe preukázateľného zdravotného znevýhodnenia. Skvalitnilo sa vedenie dokumentácie, zlepšila sa oblasť podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí, ako aj materiálne vybavenie škôl. **Neaktuálnych** bolo 6 opatrení (stratili účinnosť v 1 súkromnej špeciálnej materskej škole, mala nízky počet prihlásených detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, od 1. 9. 2013 bola neaktívna, deti so špeciálnymi potrebami zaradili do tried materskej školy formou individuálneho začlenenia). **Neakceptovaním** 3 odporúčaní a **nesplnením** 2 opatrení prijatých riaditeľom školy zistené nedostatky pretrvávali.

Graf 70 Akceptované/splnené opatrenia v % za ostatné štyri školské roky

1.4.4 Závbery

1.4.4.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v špeciálnej materskej škole a v špeciálnom výchovnom zariadení

Výrazne pozitívne zistenia

- » úroveň personálnych podmienok v špeciálnych materských školách
- » využívanie materiálno-technických prostriedkov vo výchovno-vzdelávacej činnosti
- » využívanie kompenzačných a špeciálnych učebných pomôcok
- » rozvíjanie sebaobsluhy detí
- » rozvíjanie zmyslového vnímania, reedukačných a kompenzačných kompetencií v špeciálnych materských školách
- » vytvorenie podmienok na dodržiavanie detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach a ich dodržiavanie
- » nevznikajúca potreba využitia ochrannej miestnosti v reedukačnom centre ako najvyššieho stupňa ochranného opatrenia
- » zabezpečenie dostatočnej zdravotnej starostlivosti
- » riaditeľmi prijaté opatrenia na zlepšenie kvality života výchovy a vzdelávania
- » realizácia komunitných stretnutí s možnosťou vyjadrenia vlastných názorov a požiadaviek detí, kolektívne riešenie problémov v skupine pod vedením psychológa, poskytovanie terapeutických intervencií, autogénnych tréningov, individuálnych a skupinových terapií
- » široká škála záujmovej činnosti, realizácia interných súťaží, účasť na súťažiach a získanie popredných umiestnení
- » estetika, čistota a kultúrne vnútorné prostredie špeciálnych výchovných zariadení

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » vypracovanie vnútorného systému kontroly a hodnotenia detí, školského poriadku v špeciálnych materských školách
- » skvalitnenie činnosti poradných orgánov so záujmom o pedagogické a výchovno-vzdelávacie problémy predprimárneho vzdelávania
- » vo výchovno-vzdelávacom procese zabezpečenie oznámenia cieľa výchovy a vzdelávania, spätnej väzby, diferenciacie činností, rešpektovania individuálneho pracovného tempa detí, využitia nesprávnych odpovedí detí na hľadanie správneho postupu, podpory tvorivosti a fantázie, súhrnného hodnotenia
- » orientovanie vzdelávania na dieťa, interaktívny spôsob výučby v špeciálnych materských školách
- » vypracovanie školského vzdelávacieho programu a jeho súčastí, školského výchovného programu a školského poriadku v špeciálnych výchovných zariadeniach
- » zabezpečenie kvalifikovanosti a odbornosti pedagogických zamestnancov
- » splnenie požadovaných predpokladov na vykonávanie funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca

- » zlepšenie priestorových a materiálno-technických podmienok v niektorých zariadeniach
- » dodržiavanie zákonných postupov pri prijatí detí do zariadenia (diagnostické vyšetrenia), do strednej školy a pri postupe žiakov do vyššieho ročníka
- » vyhodnotenie a úprava individuálneho reedukačného programu detí minimálne raz štvrtročne
- » dodržanie stanoveného počtu detí umiestnených v ochrannej/karanténnej miestnosti
- » sprehľadnenie vedenia dokumentácie práce záujmových útvarov, formovanie útvarov podľa záujmu detí v špeciálnych výchovných zariadeniach

1.4.4.2 Podnety a odporúčania

Riaditeľom špeciálnych materských škôl

- » skvalitniť školský vzdelávací program, aby obsahoval všetky požadované časti
- » podporovať a zvyšovať kvalitu výchovy a vzdelávania funkčnou kontrolnou činnosťou
- » skvalitniť činnosť poradných orgánov, v spojených subjektoch zamerať pozornosť na predprimárne vzdelávanie
- » vytvárať miesta asistentov učiteľov
- » podporovať rozvoj hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí detí vo všetkých činnostiach

Riaditeľom špeciálnych výchovných zariadení

- » uprednostňovať pozitívnu motiváciu detí vedúcu k osvojeniu systému sebaregulácie, vytvárať alternatívne spôsoby odmeňovania detí (nielen bodovanie)
- » venovať zvýšenú pozornosť prevencii šikanovania vytváraním atmosféry dôvery a podmienok na získavanie podnetov od detí
- » podporovať vznik a efektívne fungovanie žiackej rady, jej podnety využívať na vytváranie podmienok, ktoré by deťom umožnili priblížiť sa v maximálnej miere k stanoveným cieľom prevýchovy
- » podmieniť vytváranie záujmových útvarov záujmom detí a nie uplatňovaniu princípu čo najjednoduchšej organizácie záujmovej činnosti
- » ponúknuť deťom vo väčšom rozsahu činnosť záujmových útvarov nielen počas víkendu, ale aj v pracovných dňoch
- » používať v pedagogickej dokumentácii a dokumentácii školy/školského zariadenia aktuálnu odbornú terminológiu

Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja – zriaďovateľom špeciálnych škôl a školských zariadení

- » rešpektovať požiadavku riaditeľov škôl na vytváranie miest asistentov učiteľov
- » usmerňovať metodicky a odborne riaditeľov špeciálnych škôl s materskými školami v oblasti predprimárneho vzdelávania
- » podporovať zlepšenie materiálno-technického vybavenia škôl
- » zabezpečovať bezbariérový prístup v školách

- » obsadzovať do pozície riaditeľov školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie odborných zamestnancov, ktorí spĺňajú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné predpoklady na výkon činnosti vedúceho odborného zamestnanca
- » zabezpečiť v spolupráci s MŠVVaŠ SR a okresným úradom v sídle kraja finančné prostriedky na postupnú revitalizáciu a rekonštrukciu priestorov špeciálnych výchovných zariadení a na materiálno-technické vybavenie
- » podporovať vytváranie ubytovania detí v špeciálnych výchovných zariadeniach v bunkách rodinného typu, ktoré by im umožnilo pripraviť sa na plnohodnotný život
- » vytvárať miesta asistentov vychovávateľa počas výchovných činností v špeciálnych výchovných zariadeniach

Metodicko-pedagogickému centru

- » pripraviť vzdelávanie učiteľov k činnosti metodických orgánov v škole
- » realizovať vzdelávacie aktivity pre pedagogických zamestnancov špeciálnych materských škôl

Výskumnému ústavu detskej psychológie a patopsychológie

- » vypracovať metodický pokyn k náplni a výkonu práce odborného zamestnanca – psychológa v reedukačnom centre so zameraním najmä na techniky, postupy, metódy vykonávania cielených individuálnych a skupinových terapií, mieru podielu na vypracovávaní individuálneho reedukačného programu
- » zaviesť systém psychologických externých supervízií v špeciálnych výchovných zariadeniach, ktoré by vytvárali podmienky raz mesačne pracovať pod supervíziou externého zamestnanca
- » vytvoriť vzdelávaciu ponuku pre zamestnancov reedukačných centier a diagnostických centier na získanie systému vedomostí potrebných na vyhodnocovanie účinnosti individuálneho reedukačného programu a jeho uplatňovanie v praxi

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- » umožniť v SR zriadenie reedukačného centra s prísnyim ochranným režimom pre deti s extrémne závažnými poruchami správania
- » zabezpečiť, aby diagnostické centrum vykonávalo špeciálnopedagogickú diagnostiku detí, ktoré majú byť umiestnené v reedukačnom centre, s cieľom vyhotoviť pre ne diagnostické správy, ktoré by slúžili ako vstupný podklad na vypracovanie individuálnych reedukačných programov
- » doriešiť spôsob profesionálnej prípravy detí umiestnených v špeciálnych výchovných zariadeniach (otvorený systém návštevy stredných škôl, umiestnenie v reedukačnom centre nepodmieňovať zaradením do zriadených učebných odborov v zariadení)
- » vypracovať metodický pokyn na náplň a výkon práce odborného zamestnanca – psychológa v reedukačnom centre

1.5 Základné umelecké školy

1.5.1 Stav a úroveň organizačného a personálneho zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu v základnej umeleckej škole

V základných umeleckých školách bolo Štátnou školskou inšpekciou vykonaných **21** tematických inšpekcií, z ktorých bolo **12** v štátnych školách, **8** v súkromných školách a **1** v cirkevnej škole. Všetky boli s vyučovacím jazykom slovenským, navštevovalo ich spolu **12 130** žiakov. Výchovno-vzdelávacie proces v **66** odboroch zabezpečovalo **564** učiteľov.

Školský vzdelávacie program bol vypracovaný v **18** základných umeleckých školách, z ktorých v jednej (Prešovský kraj) bol spracovaný len pre primárne vzdelávanie a v dvoch školách (Trenčiansky a Prešovský kraj) nebol vypracovaný vôbec. Štruktúru školského vzdelávacieho programu stanovenú školským zákonom dodržala iba jedna škola (Košický kraj). Najčastejšie a najzávažnejšie nedostatky sa týkali **nerozpracovania rámcových učebných plánov na vlastné podmienky škôl a nerozpracovania učebných osnov**, absentovali poznámky k organizácii vyučovania, spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávania dokladu o získanom vzdelaní. Niektoré školy nemali spracovaný východiskový stav a koncepcné zámery pre ďalšiu pedagogickú činnosť, alebo chýbali informácie o vnútornom systéme kontroly a hodnotenia žiakov a pedagogických zamestnancov. Uvedené nedostatky boli dôvodom nezabezpečenia výchovy a vzdelávania žiakov v kontrolovaných školách v zmysle cieľov a princípov stanovených školským zákonom.

Školami **deklarované ciele** boli orientované zväčša na poskytovanie základného umeleckého vzdelania, na rozvoj talentu jednotlivcov a na prípravu žiakov pre ďalšie umelecké vzdelávanie v stredných a na vysokých školách. Väčšina škôl pri ich stanovení rešpektovala záujmy žiakov, požiadavky ich zákonných zástupcov a zohľadňovala regionálne podmienky orientované na miestne folklórne tradície. Ďalšie ciele boli zamerané na emocionálny a estetický rozvoj osobnosti žiakov, na prezentáciu vedomostí a umeleckých zručností prostredníctvom interných a verejných koncertov, na organizáciu výstav a účasť žiakov v súťažiach. Väčšina škôl sa vo veľkej miere zapájala do kultúrno-spoločenských činností miest a obcí, v niektorých obciach tvorili jediný zdroj kultúrno-umeleckých aktivít, v čom základnej umeleckej škole patrí nezastupiteľné miesto v sústave škôl. Na plnenie krátkodobých, ale aj dlhodobých cieľov **nemali všetky kontrolované subjekty zo strany zriaďovateľov vytvorené rovnaké podmienky**. V jednej z kontrolovaných škôl (Bratislavský kraj) sa dlhodobo nedarí získať vlastné priestory pre 1 088 žiakov, ich náhradou je 8 elokovaných pracovísk, v ktorých zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu a uskutočňovanie riadiacej práce je náročné. V ďalších 2 školách (Bratislavský kraj) bola schválená prevádzka aj napriek zlému technickému stavu budov, ktorý ohrozoval zdravie a bezpečnosť žiakov a zamestnancov.

Materiálno-technické vybavenie a priestorové podmienky pre činnosť škôl **nespĺňala väčšina elokovaných pracovísk** zriadených v základných a materských školách. Pre prácu v hudobnom odbore chýbali učebne vybavené kvalitnými hudobnými nástrojmi, priestory pre vyučovanie predmetov skupinového vyučovania. Učiteľom výtvarnej výchovy neboli poskytnuté samostatné priestory umožňujúce sprístupniť žiakom rozširujúce disciplíny. Chýbal účelný školský nábytok na realizáciu výtvarných techník, skladové priestory, do učební nebol zabezpečený prívod teplej vody. Pre vyučovanie tanečného odboru absentovali tanečné sály vybavené vhodnou podlahou, zrkadlá, madlá, hudobný nástroj na korepetíciu, šatne zvlášť pre chlapcov a dievčatá, skladové priestory. Priestory bežných tried a telocviční

základných škôl (Trnavský a Prešovský kraj), tried a spálni materských škôl (Banskobystrický kraj) nielenže neumožňovali realizovať rámcové učebné plány, ale nebola v nich dodržaná bezpečnosť. Ďalším negatívom zriadených elokovaných pracovísk v základných školách boli popoludňajšie aktivity žiakov, ktoré rušili vyučovanie. **21** základných umeleckých škôl malo zriadených **100** elokovaných pracovísk (hudobný odbor 43, tanečný odbor 23, výtvarný odbor 26, literárno-dramatický odbor 7, odbor audiovizuálnej a multimediálnej tvorby 1). **Koncepcia ďalšieho vývoja** vo väčšine škôl smerovala ku skvalitneniu materiálo-technických a priestorových podmienok, k začleneniu voliteľných predmetov umožňujúcich profilovať školu podľa potrieb a záujmu žiakov a regiónu. Víziou niektorých škôl bolo získať viac žiakov pre prácu v literárno-dramatickom odbore a pre prácu s počítačovou animáciou vo výtvarnom odbore.

Vo väčšine subjektov, ktoré mali vypracovaný školský vzdelávací program, **chýbali učebné plány** (85,71 %). K **negatívnym zisteniam** pri výbere učebných plánov najmä v hudobnom odbore patrilo nezohľadňovanie personálnych podmienok a nerešpektovanie počtu žiakov pri tvorbe skupín v súlade s rámcovými učebnými plánmi štátneho vzdelávacieho programu. Poznámky o organizácii vyučovacieho procesu absentovali vo väčšine škôl. K ďalším výrazným negatívnym zisteniam dodržiavania učebných plánov patrilo čiastočné alebo úplné nezaradenie predmetov štvorročná hra alebo sprievod, komorná hra alebo hra v orchestri v hudobnom odbore, tanečná príprava, tanečná prax, klasický a kreatívny tanec. Chýbali predmety dramatika a slovesnosť, pohyb, práca v súbore v literárno-dramatickom odbore, vybrané state z dejín umenia absentovali vo výtvarnom odbore. V odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby neboli zaradené predmety práca s témou, tvorba scenára, práca s kamerou, práca so zvukom, práca so strihom, interpretácia, moderovanie. Nezaradením vyššie uvedených predmetov väčšina škôl v rozpore s platnými právnymi predpismi skrátila, prípadne nedodržala týždennú dotáciu vyučovacích hodín. **Uvedené zistenia negatívne ovplyvnili absolvovanie povinného obsahu vzdelávania žiakov.** Ďalšie negatíva sa týkali nezaradenia prípravného štúdia do jedného z dvoch variantov podľa rámcového učebného plánu, s čím súviselo nestanovenie jednoročného alebo dvojročného štúdia, nesprávne zaradenie predmetov a nedodržanie počtu týždenných vyučovacích hodín. Väčšina škôl v rozpore s právnymi predpismi nedodržiavala počty žiakov v skupinách, zvyšovala počty žiakov spájaním viacerých ročníkov v rámci skupiny. Kontrolou bolo zistené, že **2** školy (Banskobystrický a Žilinský kraj) nemali vypracované individuálne učebné plány v predmete hudobná náuka pre žiakov, ktorí boli na žiadosť rodičov oslobodení od dochádzky na predmet hudobná náuka z dôvodu sťažených podmienok dochádzania do školy.

Rozvrhy hodín boli vo väčšine škôl spracované neprehľadne, neuvádzali názvy vyučovacích predmetov, len mená zaradených žiakov a časové trvanie hodín, z dôvodu čoho nebolo možné objektívne posúdiť zaradenie predmetov v súlade s rámcovým učebným plánom štátneho vzdelávacieho programu.

Učebné osnovy ani v jednom kontrolovanom subjekte neboli komplexne spracované pre všetky predmety. Chýbali najmä v prípravnom štúdiu a na I. stupni základného štúdia pre niektoré predmety hudobného odboru. Ďalej v plnom rozsahu absentovali pre rozšírenú formu štúdia a pre II. stupeň základného štúdia i štúdia pre dospelých. K zisteným nedostatkom patrili súhrnné učebné osnovy pre predmety a ročníky 1. a 2. časti základného štúdia – **chýbajúci rozsah vyučovania.** Vzdelávací obsah učebných osnov bol spracovaný formálne, bez požiadaviek na vedomosti pre jednotlivé ročníky základného vzdelávania. Chýbala informácia o záverečných skúškach primárneho umeleckého vzdelávania.

V **školskom vzdelávacom programe** väčšina škôl uviedla využívanie tradičných i moderných foriem práce na vyučovacích hodinách, najčastejšie využívali samostatnú prácu, projektové vyučovanie, interaktívne hudobno-scénické činnosti, diferencovaný prístup zohľadňujúci individuálne schopnosti jednotlivcov, čím boli žiaci vedení k samostatnosti, spontánnemu prejavu, tvorivosti a k rozvoju ich hudobného, pohybového, výtvarného a dramatického cítenia. Začlenenie zážitkových a skúsenostných metód do vyučovacieho procesu, zapájanie jednotlivcov a skupín do súťaží, organizovanie besied a stretnutí s umelcami, návštev koncertov, divadelných predstavení a výtvarných galérií malo za cieľ viesť žiakov k spoznávaniu krás umenia, k rozvoju ich emocionálneho intelektu, sociálneho cítenia a hodnotovej orientácie využiteľnej v praktickom živote.

Školy v zmysle platných právnych predpisov **záujemcom o štúdium** ponúkali jednoročné alebo dvojročné prípravné štúdium, základné, rozšírené štúdium pre zvlášť nadaných žiakov a štvorročné štúdium pre dospelých. V aktuálnom školskom roku ani jedna z kontrolovaných škôl nerealizovala štvorročnú skrátenú formu štúdia určenú na prípravu žiakov na štúdium na stredných alebo vysokých školách umeleckého zamerania. Väčšina škôl zverejňovala **informáciu o prijímacích skúškach** prostredníctvom vlastných webových sídiel alebo vývesnými tabuľami v priestoroch škôl. Informácie sa zväčša týkali len termínu, miesta konania a spôsobu prihlásenia. **Chýbali informácie o kritériách** na posúdenie požadovaných predpokladov v prípravnom štúdiu a požiadavky pre úspešné vykonanie prijímacej skúšky vo zvolenom odbore.

Organizáciu a priebeh záverečných skúšok pre primárne vzdelávanie, ukončenie rozšíreného štúdia a štúdia pre dospelých **nemala spracované väčšina škôl**. Z **21** škôl len **5** poskytlo v školskom vzdelávacom programe všeobecné informácie o ich realizácii, avšak nekonkretizovali požiadavky na vedomosti, zručnosti ani spôsob ich hodnotenia.

Pedagogická dokumentácia bola vo väčšine škôl vedená podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva, nedostatky sa týkali najmä zápisov preberaného učiva v triednych knihách, ktoré často nekorešpondovali s učebnými osnovami daného predmetu, boli nezrozumiteľné, nekonkretizovali úlohy vyučovacích hodín. V katalógových listoch žiakov vo väčšine škôl chýbali záznamy o prijatí žiaka, neboli zapisované známky, v mnohých chýbalo celkové hodnotenie žiaka a dátum vydania vysvedčenia. Pri klasifikácii vedomostí žiakov boli v niektorých školách používané stupne, ktoré platný metodický pokyn na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných umeleckých škôl nestanovil alebo žiaci neboli klasifikovaní vôbec. V katalógových listoch chýbali záznamy o komisionálnych skúškach, v niektorých školách riaditelia škôl nepostupovali pri komisionálnych skúškach v zmysle právnych predpisov. Údaje v triednej dokumentácii boli často vpisované ceruzkou alebo boli nepovoleným spôsobom prepisované, skrtané a bielené.

Vo väčšine škôl riaditelia a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti. Celková **odbornosť** vyučovania bola zabezpečená na **86,2 %**, nižšiu ako **70 %** odbornosť malo **6** súkromných škôl (Trenčiansky, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj) a **1** cirkevná škola (Prešovský kraj). **K závažným negatívnym zisteniam patrila nízka odbornosť vyučovania v tanečnom odbore** (25,7 %). Vysoká odbornosť bola vo výtvarnom odbore (92 %), nasledoval literárno-dramatický odbor (86,93 %) a hudobný odbor (85,8 %). V kontrolovaných subjektoch bol zistený **nízky počet pedagogických zamestnancov k počtu žiakov**. V **21** ZUŠ bolo **564** učiteľov a **12 130** žiakov, v prepočte týždenných hodín individuálneho a skupinového vyučovania **každý škole chýbalo v priemere 20 učiteľov**, čo neumožňovalo školám dostatočne odborne a plnohodnotne poskytovať úplné základné umelecké vzdelanie.

Ročné plány kontinuálneho vzdelávania vo väčšine škôl vychádzali z cieľov výchovy a vzdelávania, obsahovali zloženie pedagogických zamestnancov, profiláciu škôl a ich zaradenie do vzdelávania. V menšom počte škôl prílohou plánu kontinuálneho vzdelávania bol osobný plán profesijného rastu zamestnancov školy na aktuálny školský rok. Niektoré školy zabezpečovali vzdelávanie na vlastnej pôde organizovaním odborných seminárov alebo organizovali metodické dni, kde si učitelia navzájom vymieňali pedagogické skúsenosti a odovzdávali informácie zo vzdelávacích aktivít. K prioritám patrilo kvalifikačné, aktualizčné a inovačné vzdelávanie, prípravné atestačné vzdelávanie a v neposlednom rade funkčné a inovačné funkčné vzdelávanie vedúcich pedagogických zamestnancov škôl.

1.5.2 Závery

1.5.2.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie

Výrazne pozitívne zistenia

- » rastúci záujem žiakov a dospelých o umelecké vzdelanie
- » prezentácia škôl na verejnosti, aktívna účasť v súťažiach
- » záujem učiteľov o ďalšie vzdelávanie

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » plnenie povinného obsahu vzdelávania, začlenenie predmetov do výchovno-vzdelávacieho procesu v súlade s učebnými plánmi
- » vypracovanie učebných osnov v súlade s obsahom a rozsahom vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebných plánov
- » vytváranie bezpečných a vhodných priestorových podmienok a materiálno-technického vybavenia najmä v súkromných školách a v elokovaných pracoviskách
- » zabezpečenie odbornosti vyučovania najmä v tanečnom odbore
- » zabezpečenie dostatočného počtu pedagogických zamestnancov k počtu žiakov
- » dodržiavanie časovej dotácie stanovenej učebnými plánmi a počtu žiakov v hudobnom, výtvarnom, tanečnom odbore

1.5.2.2 Podnety a odporúčania

Riaditeľom škôl

- » zvýšiť úroveň spracovania školských vzdelávacích programov, zabezpečiť revidovaním ich aktuálnosť
- » venovať zvýšenú pozornosť vypracovaniu učebných osnov v súlade s obsahom a rozsahom vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebných plánov
- » skvalitniť kontrolnú činnosť škôl najmä v elokovaných pracoviskách
- » zohľadňovať pri prijímaní žiakov kapacitné, ale najmä personálne podmienky škôl
- » zabezpečiť postupne odbornosť vyučovania najmä v tanečnom odbore

Zriaďovateľom

- » zabezpečiť financovanie škôl na takej úrovni, aby nebola narušená ich funkčnosť
- » zriaďovať školy vrátane elokovaných pracovísk v priestoroch, ktoré umožnia realizovať špecifickú umeleckú výchovu a vzdelávanie
- » zlepšovať, zabezpečovať, skvalitňovať a modernizovať materiálno-technické vybavenie škôl

Metodicko-pedagogickému centru

- » zamerať ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov základných umeleckých škôl na oblasť progresívnych metód a foriem práce v individuálnych i skupinových formách vyučovania

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » vypracovať vzdelávacie štandardy pre základné umelecké školy

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- » ustanoviť právnym predpisom spôsob a priebeh záverečných skúšok a stanoviť jednotný termín ich konania

1.6 Školské zariadenia

1.6.1 Podmienky a výchovno-vzdelávacia činnosť v školskom klube detí

Tematické inšpekcie s cieľom zistiť stav zabezpečenia podmienok a priebehu výchovno-vzdelávacej činnosti v školskom klube detí sa vykonali v **124** subjektoch. Takmer všetky boli zriadené ako súčasť základnej školy, z nich bolo **112** štátnych, **9** cirkevných a **3** boli súkromné. Výchovno-vzdelávacia činnosť bola kontrolovaná v **336** oddeleniach, v ktorých bolo zapísaných **7 301** detí. V Bratislavskom kraji v **1** subjekte neboli dve oddelenia z 5 deklarováných zriadené vôbec, činnosť v nich bola realizovaná prostredníctvom záujmových útvarov.

Výchovno-vzdelávacia činnosť v sledovaných kluboch zabezpečovalo **311** vychovávateľiek, takmer všetky (96,8 %) spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon pedagogickej činnosti stanovené príslušným právnym predpisom. Riaditelia podporovali ich odborný rast a umožňovali im zúčastňovať sa vzdelávacích aktivít realizovaných najmä Metodicko-pedagogickým centrom. Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie vychádzali zo stanovených cieľov výchovno-vzdelávacej činnosti a aktuálnych potrieb zariadení. Vychovávateľky zväčša pracovali v metodickom združení spoločne s učiteľmi prvého stupňa základnej školy, samostatné bolo zriadené iba sporadicky v zariadeniach s vyšším počtom oddelení. S cieľom skvalitniť využívanie voľného času bola v **2** subjektoch v Košickom kraji ustanovená kariérová pozícia – koordinátor voľného času, ktorou boli poverené práve vychovávateľky.

Priestorové podmienky umožňovali realizovať výchovno-vzdelávacia činnosť v súlade s výchovným programom (93,5 %). Prevažná väčšina oddelení bola umiestnená v kmeňových triedach, ktoré boli vzhľadom na počet detí dostatočne veľké, vybavené štandardným školským nábytkom. Vlastnými priestormi disponovali iba sporadicky. Kluby pre svoju činnosť v najväčšej miere využívali vonkajší areál, z vnútorných priestorov (okrem triedy) to bola najmä telocvičňa, školská knižnica, počítačová učebňa a trieda s interaktívnou tabuľou. Vybavenosť funkčnou didaktickou technikou, učebnými pomôckami, hrami a športovými potrebami v jednotlivých oddeleniach bola adekvátna počtu detí (95,2 %). Literatúrou pre deti a mládež boli kluby vcelku dobre zásobené, aj keď niektoré tituly už boli dosť opotrebované. Okrem dostupnej odbornej a detskej literatúry vo svojej činnosti využívali i vhodné webové stránky, výukové programy a multimediálne hry. **Materiálno-technické vybavenie** bolo priebežne doplňané, v jednom subjekte v Nitrianskom kraji bolo doplňané aj z finančných prostriedkov získaných z projektov vypracovaných vychovávateľkami. V školskom zariadení v Prešovskom kraji v rámci vypracovaného a schváleného projektu zameraného na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva marginalizovanej rómskej komunity získali finančné prostriedky, ktoré využili na zakúpenie pomôcok pre literárno-dramatické, výtvarné a telovýchovné činnosti detí.

Kluby zabezpečovali pre deti mimovyučovaciu výchovno-vzdelávacia činnosť v priebehu celého školského roka (94,4 %). Podľa potrieb zákonných zástupcov boli niektoré kluby v prevádzke aj počas školských prázdnin, ale podľa vyjadrenia vychovávateľiek málokedy o takúto službu prejavili záujem. **Prevádzka** bola zabezpečená v pracovných dňoch rôzne, najčastejšie v ranných hodinách od 6.30 do 7.30 hod. a po vyučovaní od 11.30 do 17.30 hod. Výchovno-vzdelávacia činnosť bola zameraná na prípravu detí na vyučovanie a oddych v tematických oblastiach: vzdelávacej, spoločensko-vednej, prírodovedno-environmentálnej, pracovno-technickej, telovýchovnej a esteticko-výchovnej. Niektoré kontrolované zariadenia zabezpečovali pre deti v rozpore s ustanovením školského zákona v rámci výchovno-

vzdelávacej činnosti aj naďalej záujmovú činnosť prostredníctvom záujmových útvarov a krúžkov.

Výchovno-vzdelávacia činnosť sa v sledovaných subjektoch uskutočňovala podľa vypracovaných **výchovných programov** (99,4 %), ktorých tvorivé názvy zväčša vystihovali ich poslanie a filozofiu. Riaditelia ich vydali po prerokovaní v pedagogickej rade a orgánoch školskej samosprávy (86,3 %), najčastejšie boli umiestnené na webovom sídle alebo vo vstupných priestoroch školy. V menšom počte subjektov nebola štruktúra predložených dokumentov v súlade s príslušným ustanovením školského zákona (14,5 %). Výchovné programy boli vypracované v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania. Vymedzené vlastné ciele sa orientovali najmä na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov získaných vo výchovno-vzdelávacom procese v škole, prevenciu negatívnych prejavov v ich správaní, aktívny oddych a efektívnu prípravu na vyučovanie. Kluby mali vypracované **výchovné štandardy** s obsahovými a výkonovými požiadavkami (93,55 %), ktoré boli komplexne obsiahnuté vo **výchovných osnovách**, boli vypracované pre každú oblasť výchovy zadanú vo výchovnom programe (82,3 %). Vymedzovali ciele, obsah a rozsah tematických oblastí výchovy. Boli v nich deklarované i metódy a formy práce, ktoré vychovávatelia využívali na realizáciu jednotlivých činností.

V **rozvrhu týždennej činnosti** sa dodržiavalo pravidelné striedanie oddychových aktivít s rešpektovaním záujmov detí a aktivít súvisiacich s prípravou na vyučovanie. Základné informácie o dieťati, rozsah a prípadné odchýlky v dochádzke boli uvedené v jeho **osobnom spise** (95,2 %). Priebeh dennej činnosti zaznamenávali do **triednych kníh** (99,2 %) podľa naplánovaných rozvrhov týždennej činnosti (94,4 %). Sporadicky bola v triednych knihách zaznačená aj kontrolná činnosť vedúcich pedagogických zamestnancov. Údaje, ktoré sa týkali prevádzky, organizácie, foriem výchovno-vzdelávacej činnosti, materiálno-technických a priestorových podmienok a harmonogramu pripravovaných akcií, mali väčšinou uvedené vo vypracovaných plánoch práce (98,4 %). Súčasťou dokumentácie školských zariadení boli aj **školské poriadky** zariadení, sporadicky boli vypracované s nedostatkami.

V kontrolovaných subjektoch **pedagogická a ďalšia dokumentácia** súvisiaca s riadením a organizáciou školského klubu detí bola vedená v súlade s platnými právnymi predpismi. Výnimkou bolo niekoľko subjektov (12,9 %) v Trnavskom, Trenčianskom, Banskobystrickom a v Košickom kraji (v 2 subjektoch nemali vypracovaný plán práce, v 6 nevedli osobné spisy dieťaťa, v 1 triedne knihy a v 7 rozvrh týždennej činnosti). V niektorých zariadeniach používali neaktuálne alebo vlastné tlačivá.

Deti boli do školských klubov detí prijímané na základe písomnej žiadosti zákonných zástupcov, riaditelia vydávali rozhodnutia o ich prijatí. Vo vydaných rozhodnutiach sa pomerne často vyskytovali formálne nedostatky. Niektorí riaditelia nevydali rozhodnutia o určení príspevku zákonného zástupcu dieťaťa na čiastočnú úhradu nákladov za starostlivosť poskytovanú dieťaťu v školskom zariadení.

V kontrolovaných subjektoch boli vykonané **hospitácie** v **336** oddeleniach zamerané na činnosť vychovávateľiek a detí počas prípravy na vyučovanie a počas oddychových aktivít. Vychovávatelia v sledovaných oddeleniach aktivity zamerané na plnenie cieľov jednotlivých tematických oblastí výchovy pravidelne striedali, čím zabezpečili aktívnu účasť detí na uskutočnených výchovno-vzdelávacích činnostiach.

Činnosť vychovávateľiek počas **prípravy detí na vyučovanie** mala charakter plnenia povinností vyplývajúcich z výchovno-vzdelávacieho procesu. Zapájali ich do vedomostných súťaží, logických a didaktických hier zameraných zväčša na rozvoj komunikačných zručností, matematických a prírodovedných poznatkov. Pri realizácii uvedených aktivít vychovávateľky

využívali veku primerané metódy a formy práce a názorné učebné pomôcky, v menšej miere i didaktickú a výpočtovú techniku. Podľa potreby im zväčša individuálne pomáhali, rešpektovali ich pracovné tempo i osobitosti. V oddeleniach, kde boli deti rôznych ročníkov, boli úlohy diferencované, pričom boli vychovávateľkami podnecované k vzájomnej pomoci. Súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti bola aj príprava na vyučovanie zameraná i na vypracovanie domácich úloh. Domáce úlohy si nepísali všetky deti, niektoré si ich na žiadosť zákonných zástupcov v klube nevypracovávali. Väčšia časť detí dokázala samostatne pracovať, pričom boli vedené ku kontrole správnosti úloh a tiež k vzájomnej pomoci. Pozitívna bola činnosť asistentiek, tie pomáhali najmä deťom prvého ročníka a jednotlivcom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorým prioritne umožňovali systematicky sa pripravovať na vyučovanie. Vychovávateľky podnecovali deti k správne mu sedeniu pri písaní, dodržiavaniu osvojených hygienických návykov i bezpečnému uloženiu aktoviek a učebných pomôcok na lavici.

Pred realizovaním **oddychových aktivít** motivovali vychovávateľky deti formou hádaniek, rozprávok, rozhovorov, hudobno-pohybových činností a prezentáciou motívov cez interaktívnu tabuľu. Väčšinou v priaznivom pracovnom prostredí plnili naplánované ciele. Uplatňovali aktivizujúce metódy práce a poskytovali deťom dostatočný priestor na prezentáciu vlastných kreatívnych nápadov, najmä v esteticko-výchovnej, pracovno-technickej a environmentálnej oblasti. Pri práci s rôznym materiálom rozvíjali ich manuálne zručnosti i jemnú motoriku, v pohybových činnostiach koordinačné a rytmické schopnosti. Značná časť oddychových aktivít bola zameraná na kolektívne činnosti, pri ktorých deti získavali skúsenosti s dodržiavaním stanovených pravidiel a kolektívnej súdržnosti. Aplikované boli aj také aktivity, ktorých charakter si nevyžadoval zapájanie detí do spoločných hier. V spoločensko-vednej oblasti boli rozvíjané ich komunikačné a sociálne kompetencie, vychovávateľky učili deti pozorne počúvať jeden druhého, vyjadrovať svoj postoj k verejnemu a kultúrnemu životu i pomenovať klady a nedostatky v správaní jednotlivcov. K pozitívnym prvkom patrilo zaradenie netradičných metód a foriem práce na realizáciu oddychových činností.

Pozitívnu pracovnú **atmosféru** vychovávateľky vo väčšine oddelení podporovali povzbudzujúcimi slovami, srdečným správaním a empatickým prístupom ku každému jednotlivcovi. Počas realizovanej činnosti zväčša usmerňovali a upozorňovali deti na dodržiavanie bezpečnostných pokynov a pitného režimu. Prostredníctvom jednotlivých aktivít v rámci tematických oblastí boli u detí rozvíjané manuálne, technické a pohybové zručnosti, základy tvorivých schopností, deťom boli vštepané princípy ochrany životného prostredia, zdravého životného štýlu, práce v kolektíve a pod.

Výchovno-vzdelávacia činnosť vychovávateľiek počas prípravy žiakov na vyučovanie i počas oddychových aktivít bola realizovaná s ohľadom na individualitu žiaka na jednej strane a snahou o jeho socializáciu na strane druhej. Viedli ich k samostatnosti a dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia, o niečo menej ich zapájali do didaktických hier. K negatívnym zisteniam počas hospitácií patrilo zaradenie inej záujmovej činnosti realizovanej zväčša prostredníctvom záujmových útvarov, resp. krúžkov, čo nebolo v súlade so zákonom.

1.6.2 Kontrola plnenia opatrení v školskom klube detí

Následné inšpekcie sa vykonali v **3** školských kluboch detí, ktoré boli súčasťami štátnych základných škôl s materskou školou s výchovným jazykom slovenským. Predmetom inšpekcie bola kontrola stavu odstránenia nedostatkov zistených pri tematickej inšpekcii. Podľa závažnosti zistených nedostatkov bolo uplatnených v kontrolovaných subjektoch celkovo **9** opatrení na ich odstránenie.

Tabuľka 24 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	9					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	4		2		3	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	4	100	2	100	3	100
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		0		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
0		0		0		

Nedostatky sa najčastejšie týkali:

- » riadenia školského klubu detí,
- » výchovného programu,
- » vedenia pedagogickej a ďalšej dokumentácie,
- » školského poriadku.

Kontrolované školské zariadenia **akceptovali** uplatnené odporúčania a **splnili** uložené opatrenia, čo pozitívne ovplyvnilo úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti v školskom klube detí.

1.6.3 Podmienky a výchovno-vzdelávacia činnosť v centre voľného času

Inšpekcie zamerané na pravidelnú záujmovú činnosť sa vykonali v **54** centrách voľného času, čo predstavuje 10,9 % z celkového počtu centier zaradených v sieti SR. Zo sledovaných subjektov bolo **40** štátnych, **5** cirkevných, **9** súkromných. S výchovným jazykom slovenským bolo **53** centier, **1** s výchovným jazykom slovenským a maďarským.

Tabuľka 25 Počet zriadených centier voľného času a počet kontrolovaných centier voľného času

Kraj	Počet zriadených CVČ				Počet kontrolovaných CVČ				
	štátne	cirkevné	súkromné	spolu	štátne	cirkevné	súkromné	spolu	%
Bratislavský	10	0	8	18	1	0	0	1	5,5
Trnavský	24	3	7	34	4	0	0	4	11,8
Trenčiansky	24	8	3	35	8	0	0	8	22,9
Nitriansky	24	4	2	30	5	0	0	5	16,6
Žilinský	67	9	21	97	4	1	4	9	9,3
Banskobystrický	33	7	21	61	6	0	0	6	9,8
Prešovský	101	15	20	136	5	1	1	7	5,1
Košický	55	10	19	84	7	3	4	14	16,7
Spolu	338	56	101	495	40	5	9	54	10,9

Skratky: CVČ – centrum voľného času.

Väčšina riaditeľov kontrolovaných centier spĺňala kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. V **3** centrách riaditelia nevykonávali priamu výchovnú činnosť v stanovenom rozsahu.

Výchovno-vzdelávacia činnosť sa realizovala v súlade s vypracovanými výchovnými programami, ktorých štruktúra ojedinele (15 %) nezodpovedala požiadavkám školského zákona. K zisteným výrazným nedostatkom patrilo **nevyhotovenie výchovného programu** (2 školské zariadenia), **nevypracovanie výchovných plánov** (4 školské zariadenia) a **výchovných osnov** (4 školské zariadenia). Negatívne zistenia sa týkali aj **nevydávania** stanovených **rozhodnutí** riaditeľmi centier o prijatí do školského zariadenia, prípadne boli vydané rozhodnutia o prijatí osobám starším ako 30 rokov. Niektoré rozhodnutia o určení príspevku zákonného zástupcu žiaka na čiastočnú úhradu nákladov za starostlivosť neboli vydané v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu **dokumentáciu súvisiacu s organizáciou a s riadením školského zariadenia** viedli všetky centrá s výnimkou zariadenia v Košickom kraji, ktoré nemalo vyhotovenú žiadnu dokumentáciu. **Školské poriadky, plány práce a rozvrhy týždennej činnosti** boli prevažne prehľadne spracované, obsahovali stanovené náležitosti. Ojedinele plán práce alebo školský poriadok netvorili súčasť pedagogickej dokumentácie alebo boli predložené dokumenty neaktuálne, prípadne nedostatočne vypracované.

Triedne knihy vo väčšine sledovaných záujmových útvarov sa viedli trvalým spôsobom. Pri niektorých záujmových útvaroch zistené nedostatky spôsobovali neprehľadnosť záznamov a následne spochybňovali reálny počet členov i vykonávanú výchovno-vzdelávaciu činnosť.

Výchovno-vzdelávacia činnosť v záujmových útvaroch

V centrách bolo zriadených celkom **2 258** záujmových útvarov, do ktorých prijali **20 841** detí/žiakov do 15 rokov a **8 336** iných osôb nad 15 rokov. Pravidelnú záujmovú výchovno-vzdelávaciu činnosť zabezpečovali interní aj externí zamestnanci, niekde i plnoletí dobrovoľníci. Uskutočňovala sa v prostredí samotných centier, ale aj na ich **345** vysunutých pracoviskách. **Kontrola činnosti** záujmových útvarov sa realizovala na základe vyžiadaných rozvrhov v **932** záujmových útvaroch (čo predstavuje 41,3 % z celkového počtu zriadených útvarov) zameraných na informatiku, na oblasť vzdelávacie, spoločensko-vednú, prírodno-

environmentálnu, esteticko-kultúrnu, pracovno-technickú a na telovýchovnú, športovú a oblasť zdravia. V **63** záujmových útvaroch (6,5 %) sa plánované **hospitácie nerealizovali** z rôznych dôvodov – neodkladné pracovné povinnosti vychovávateľov, zdravotné dôvody, nepriaznivé poveternostné podmienky, neprítomnosť členov, zmena termínu konania.

Tabuľka 26 Počet zriadených záujmových útvarov a celkový počet členov

Kraj	Počet		
	zriadené ZÚ	prijaté deti/žiaci do 15 rokov na pravidelnú činnosť ZÚ	prijatí žiaci/iné osoby nad 15 rokov na pravidelnú činnosť ZÚ
Bratislavský	59	648	26
Trnavský	81	1 223	173
Trenčiansky	331	3 372	721
Nitriansky	161	1 383	300
Žilinský	758	4 563	5 594
Banskobystrický	294	3 334	144
Prešovský	213	2 730	1 136
Košický	361	3 588	242
Spolu	2 258	20 841	8 336

Skratky: ZÚ – záujmový útvar.

V čase hospitácií sa na výchovno-vzdelávacej činnosti zúčastnilo **7 342** detí a žiakov do 15 rokov (z celkového počtu prijatých 10 014) a **685** žiakov nad 15 rokov (z celkového počtu 1 080 prijatých). Neúčast členov na činnosti bola spôsobená najmä chorobnosťou.

Kontrolované centrá vytvárali v prevažnej miere primerané podmienky pre zmysluplné využívanie voľného času svojich členov, rozvíjanie ich zručností, špecifických schopností či talentu. Pri výchovno-vzdelávacej činnosti dominovala pracovná, tvorivá, motivujúca atmosféra. Interní a externí zamestnanci i plnoletí dobrovoľníci vytvárali podnetné a kultivované prostredie umocnené bezprostrednou vzájomnou komunikáciou, rešpektom, prevládajúcimi priateľskými vzťahmi. Deti i žiaci prejavovali záujem o realizované aktivity, podieľali sa na nich, navzájom kooperovali a pomáhali si. **Pozitívnym** bolo zistenie, že centrá dokázali ponúknuť deťom, žiakom a iným osobám širokú škálu záujmových činností, na ktoré mali zvyčajne vytvorené aj vhodné priestorové i materiálno-technické podmienky. Pri činnostiach boli zabezpečené a účelne využité pomôcky a didaktická technika súvisiace s náplňou záujmového útvaru. Na aktivity centrá okrem vlastných priestorov využívali aj priestory materských i základných škôl, športové a kultúrne zariadenia miest a obcí. Podľa odpovedí respondentov realizované činnosti boli pre nich zaujímavé, príťažlivé a pestrejšie ako v škole. Vychovávateľov hodnotili ako priateľských, ochotných poradiť a pomôcť. V sledovaných útvaroch bol obvykle počas činnosti zabezpečený náležitý poriadok a pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia sa v prevažnej miere dodržiavali.

Iné zistenia

- » Viacerí členovia záujmového útvaru v centre voľného času Prešovského kraja boli zároveň prijatí aj do základnej umeleckej školy a tiež do školského klubu detí. Výchovno-vzdelávacia činnosť subjektov, ktorých zriaďovateľom bola rovnaká právnická osoba, prebiehala súčasne v tej istej budove a na jednej chodbe, pričom niektorí z členov sa mali v rovnakom čase zúčastňovať činností vo všetkých 3 subjektoch.
- » Zariadenie v Košickom kraji nemalo vypracovaný výchovný program, nevedlo žiadnu pedagogickú dokumentáciu ani ďalšiu pedagogickú dokumentáciu, nezabezpečilo celo-

ročnú prevádzku, riaditeľ centra nevydal stanovené rozhodnutia. Záujmový útvar bol zriadený s cieľom pripraviť žiakov na reprezentačný ples gymnázia.

- »» Nedodržanie predpísaného rozsahu priamej výchovnej činnosti interných pedagogických zamestnancov sa zistilo v 3 centrách Trnavského kraja.
- »» Centrum voľného času Nitrianskeho kraja realizovalo činnosť záujmového útvaru v čase dopoludňajšej výchovno-vzdelávacej činnosti materskej školy.
- »» Riaditeľ zariadenia v Nitrianskom kraji označil 2 záujmové útvary v čase plánovanej hospitačnej činnosti za kluby, ktoré navštevovali žiaci nepravidelne na základe odovzdaných vzdelávacích poukazov.
- »» Kontrolou uzatvorených triednych kníh bolo v centre Žilinského kraja zistené, že z celkového počtu 44 záujmových útvarov ukončilo už v polovici mája 2014 svoju činnosť 24 z dôvodu vyčerpania časovej dotácie 60 hodín.
- »» V Žilinskom kraji zriaďovateľ poveril v roku 2011 riadením centra voľného času pedagogického zamestnanca (dobu trvania poverenia neurčil), doposiaľ výberové konanie nevy písál.

1.6.4 Kontrola plnenia opatrení v centre voľného času

Inšpekcie sa vykonali v 2 centrách voľného času, z nich bolo 1 štátne a 1 súkromné, obe s výchovným jazykom slovenským.

Akceptáciou odporúčania a splnením 5 prijatých opatrení zabezpečili riaditelia centier odstránenie nedostatkov v príslušnej pedagogickej dokumentácii a v evidencii sťažností. Zriaďovateľ súkromného centra na upozornenie Štátnej školskej inšpekcie reagoval, výberové konanie na obsadenie miesta riaditeľa centra vyhlásil, ale zmeny vo vedení zariadenia z objektívnych príčin neuskutočnil.

Tabuľka 27 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	7					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	1		6		0	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	1	100	5	100	0	0
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		0		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
0		1		0		

1.6.5 Závery

1.6.5.1 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v školských zariadeniach

Výrazne pozitívne zistenia

- » vytváranie podnetnej tvorivej atmosféry výberom a realizáciou pútavých veku primeraných aktivít a vzájomnou senzibilnou komunikáciou
- » zabezpečenie vyhovujúcich priestorových i materiálno-technických podmienok

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » vypracovanie výchovného programu, výchovných plánov a výchovných osnov

1.6.5.2 Podnety a odporúčania zo zistení v školských zariadeniach

Riaditeľom školských zariadení

- » venovať zvýšenú pozornosť kvalite vypracovania výchovných programov a ich aktualizácii
- » vytvárať vhodné priestory pre neformálne vzdelávanie a zabezpečiť ich primerané materiálno-technické vybavenie
- » využívať medzinárodné granty na podporu talentovaných žiakov

Zriaďovateľom

- » podporovať v školách/školských zariadeniach vytváranie bezpečných priestorov a vhodných materiálno-technických podmienok pre vzdelávanie detí v čase mimo vyučovania

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » aktualizovať dokument *Tvorba výchovných plánov v školských zariadeniach*
- » poskytovať metodický materiál obsahujúci zostavy zaujímavých aktivít a úloh pre jednotlivé tematické oblasti výchovy v školskom klube detí a v centre voľného času

Metodicko-pedagogickému centru

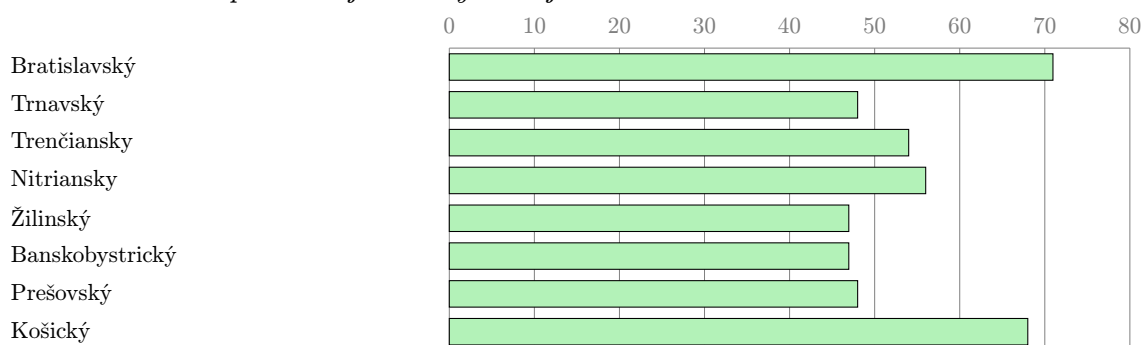
- » vzdelávanie vychovávateľov zamerať na tvorbu výchovného programu
- » rozšíriť ponuku ďalšieho vzdelávania vychovávateľov o vzdelávacie moduly zamerané na rozvíjanie vedomostí, zručností a postojov detí v nadväznosti na stanovené ciele a požiadavky v štátnom vzdelávacom programe pre primárne vzdelávanie rôznymi hrami a aktivitami

2 Podania vybavované Štátnou školskou inšpekciou

V období od **1. 9. 2013** do **31. 8. 2014** bolo do centrálnej evidencie kancelárie hlavného školského inšpektora doručených **515** podaní, z toho **439** vybavili školské inšpekčné centrá. Z uvedeného počtu bolo **310** klasifikovaných ako **sťažnosť**, z nich prešetrených bolo **116**. Činnosť súvisiaca s prešetrovaním a vybavovaním všetkých sťažností si vyžiadala spolu cca **4 100** hodín.

Podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení zákona č. 289/2012 Z. z. sa odkladali nielen anonymné sťažnosti, ale aj sťažnosti podané elektronickou poštou, ktoré neboli so zaručeným elektronickým podpisom a neboli do piatich pracovných dní písomne potvrdené podpisom. Odkladali sa aj podania, ktoré za sťažovateľa podávala iná osoba (napr. rodič plnoletého žiaka), ale nedoložila úradne osvedčené splnomocnenie podľa zákona. Odkladanie sťažností podľa zákona spôsobuje veľký rozdiel medzi doručenými a prešetrovanými sťažnosťami. **Je však potrebné uviesť, že ak odložené sťažnosti poukazovali na závažné nedostatky, Štátna školská inšpekcia ich využívala ako podnet pri výkone školských inšpekcii.** To sa týka aj podaní, ktoré síce boli podávateľom označené ako sťažnosť, ale nespĺňali podmienku ustanovenia § 3 uvedeného zákona o sťažnostiach, t. j. neuvádzali konkrétne nedostatky znamenajúce porušenie právneho predpisu alebo z nich nebolo zrejmé, ochrany akého svojho práva sa pisateľ domáha. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že orgán verejnej správy v procese vybavovania sťažnosti musí rešpektovať nielen práva sťažovateľa, ale aj práva osoby, proti ktorej sťažnosť smeruje.

Graf 71 Počet podaní v jednotlivých krajoch

Tabuľka 28 Počet sťažností podľa jednotlivých druhov škôl

	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			spolu		
Podania spolu	69			247			156			43			515		
z toho sťažnosti	41			159			87			23			310		
Sťažnosti PVP	14			64			32			6			116		
Opodstatnenosť sťažností	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
Počet	7	7	0	30	30	4	12	20	0	1	5	0	50	62	4

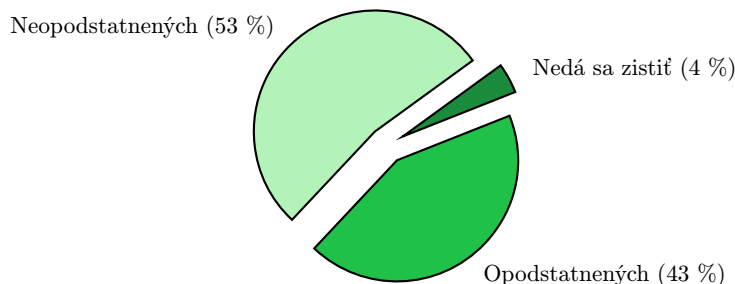
Skratky:

O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť; PVP – priamo vybavené prešetrením.

Opodstatnenosť sťažností

Zo 116 prešetrovaných sťažností bolo 50 opodstatnených (43 %, v minulom školskom roku 47 %) a 62 neopodstatnených (53 %, v minulom školskom roku 52 %). Pri ostatných sťažnostiach sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. Dlhodobý priemer predstavuje cca 50-percentná opodstatnenosť prešetrovaných sťažností; v posledných dvoch rokoch sa percento opodstatnených sťažností znížilo.

Graf 72 Percentuálny pomer opodstatnenosti sťažností

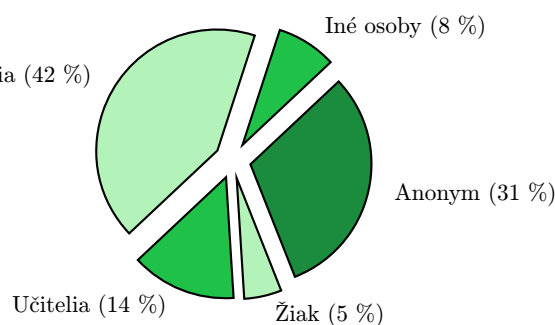
Tabuľka 29 Percento opodstatnených sťažností v jednotlivých druhoch škôl

Druh školy	Školský rok 2013/2014	Školský rok 2012/2013	Školský rok 2011/2012
Materské školy	50 %	57 %	58 %
Základné školy	47 %	46 %	51 %
Stredné školy	38 %	44 %	51 %

Pisatelia podaní

Z podávateľov boli najviac zastúpení rodičia (214), na druhom mieste anonymní pisatelia (159) a na treťom pedagogickí zamestnanci (72). Zvyšné podania (70) zaslali žiaci a iné osoby (inštitúcie, nepedagogickí zamestnanci, starí rodičia a pod.). Údaje o podávateľoch sa týkajú všetkých podaní, ktoré boli doručené do centrálnej evidencie Štátnej školskej inšpekcie, bez ohľadu na to, ako ich Štátna školská inšpekcia dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala. Oproti predchádzajúcim rokom sa najviac zvýšil počet anonymných podaní.

Graf 73 Percentuálny pomer podávateľov sťažností

Osoby, proti ktorým podania smerovali

Najviac podaní smerovalo proti riaditeľom škôl, čo je spôsobené najmä tým, že riaditelia priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivo (prijímanie do škôl, ukladanie závažnejších výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.) a v konečnom dôsledku za dodržiavanie právnych predpisov vôbec. Jednou z príčin podávania sťažností na riaditeľov škôl je aj neriešenie problémových situácií, či už ide o vzťah učiteľ – žiak

alebo učiteľ – rodič. Druhou najpočetnejšou skupinou, voči ktorej smerovali sťažnosti, boli pedagogickí zamestnanci, najmä učitelia.

Tabuľka 30 *Osoby, proti ktorým podania smerovali*

Osoby	Počet	Percento
Riaditelia	353	64 %
Učitelia	143	26 %
Školskí inšpektori	29	5 %
Iné osoby	30	5 %

Poznámka:

1. Súčet osôb, proti ktorým podania smerujú, je vyšší ako celkový počet podaní, pretože niektoré z nich smerujú proti viacerým osobám (napr. proti riaditeľovi aj proti učiteľovi). Percento sa vypočítavalo zo všetkých podaní občanov, bez ohľadu na to, ako ich Štátna školská inšpekcia dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala.
2. Pri podaniach na školských inšpektorov išlo zväčša o nespokojnosť s prešetrovaním pôvodnej sťažnosti.
3. Inými osobami boli napr. funkcionári zriaďovateľov, členovia rád škôl.

Podania z hľadiska odosielateľa, resp. odstupujúceho orgánu

Tabuľka 31 *Podania z hľadiska odosielateľa, resp. odstupujúceho orgánu*

Odosielateľ	Sťažovateľ	MŠVVaŠ SR	Zriaďovateľ	Iný subjekt
Počet	416 (81 %)	48 (9 %)	20 (4 %)	31 (6 %)

Poznámka:

V stĺpci iný subjekt sú započítané podania odstúpené napr. od inšpektorátu práce, útvarov Policajného zboru, Úradu vlády SR, regionálneho úradu verejného zdravotníctva.

Najčastejšie príčiny podávania sťažností (oproti predchádzajúcim rokom neprišlo k podstatným zmenám)

Materské školy

Námietky smerujúce proti riaditeľkám materských škôl:

- »» nedostatky v pedagogickom riadení, neprijatie dieťaťa do materskej školy, nejednoznačne stanovené kritériá na prijímanie, nezverejnenie, resp. nedodržovanie stanovených kritérií, diskriminačné kritériá, kritériá v rozpore s právnym predpisom, predčasné ukončenie predprimárneho vzdelávania, nedostatky v organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu (nízka úroveň, realizácia krúžkov v dopoludňajších hodinách, nedostatky pri zabezpečovaní pobytu vonku, neúmerné predlžovanie odpočinku ...), nevhodná komunikácia s učiteľkami a s rodičmi, mobing na pracovisku, nevytvorenie podmienok na bezpečnosť a ochranu zdravia detí, nedostatky v organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu, nezabezpečenie odbornosti vyučovania, prijatie pedagogického zamestnanca bez odbornej a pedagogickej spôsobilosti, vyberanie peňazí od rodičov nad rámec stanovený právnym predpisom, nedostatky vo vybavovaní sťažností rodičov.

Námietky smerujúce proti učiteľkám materských škôl:

- » nepedagogický prístup k deťom, nevhodná komunikácia s rodičmi, zanedbávanie dozoru, predlžovanie odpočinku, nedostatky v oblasti bezpečnosti detí, používanie fyzických trestov, nekvalitný výchovno-vzdelávací proces.

Základné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- » nedostatky v školskom vzdelávacom programe, nesúlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, nezabezpečenie odbornosti vyučovania (prepúšťanie kvalifikovaných pedagogických zamestnancov, prijímanie zamestnancov bez odbornej a pedagogickej spôsobilosti), nedostatky v organizácii vyučovania, neodúčenie hodín, neodôvodnené skracovanie vyučovania, neobjektívna klasifikácia správania, nedostatky pri ukladaní výchovných opatrení, nedostatky pri realizácii komisionálnych skúšok, neinformovanie zákonného zástupcu žiaka o zhoršenom prospechu alebo správaní žiaka, odmietnutie poskytnúť uvedené informácie (najmä jednému z rozvedených rodičov, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti), nerešpektovanie odporúčaní poradenských zariadení pri vyučovaní žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, nezohľadňovanie potrieb takýchto žiakov, nevypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu, nedostatočné riešenie prípadov šikanovania a iného agresívneho správania žiakov v škole, neriešenie problémov, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania – nevyužívanie možností, ktoré poskytuje školský zákon, nevhodná komunikácia s rodičmi, nevhodná komunikácia s pedagogickými zamestnancami, nedostatky pri vydávaní rozhodnutí, nesprávne prešetrovanie a vybavovanie sťažností rodičov, resp. ich neprešetrovanie, nezabezpečenie nefajčiarskeho prostredia v priestoroch školy.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- » neobjektívna klasifikácia prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, osobitne cudzích jazykov, sčasti alebo úplne neodúčené hodiny, nevhodná komunikácia s rodičmi, nepedagogický prístup k žiakom – ponížovanie žiakov (nadávky), používanie fyzických trestov (facky, ťahanie za vlasy), neinformovanie rodičov o podstatnom zhoršení prospechu, neriešenie šikanovania, nesprávny postup pri ospravedlňovaní hodín.

Stredné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- » nedostatky v školskom vzdelávacom programe, nesúlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, nekvalitná výučba (osobitne cudzích jazykov), klasifikácia správania, nedostatky pri ukladaní výchovných opatrení, neodúčené hodiny, neodôvodnené skracovanie vyučovania, neinformovanie rodiča neplnoletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, nedostatky v rozhodovaní, neobjektívne komisionálne skúšky (zaujatosť, neprímeraná náročnosť úloh), neakceptovanie záverov psychologického, prípadne špeciálnopedagogického vyšetrenia, neriešenie šikanovania a iných foriem agresívneho správania žiakov.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- » nízka úroveň vyučovania, neobjektívna klasifikácia prospechu, neobjektívna klasifikácia na ústných a písomných maturitných skúškach, neplnenie učebných osnov, sčasti alebo úplne neodučené hodiny, nepedagogický prístup k žiakom (nadávky, psychický nátlak), nezohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov.

Poznámka:

Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch Štátna školská inšpekcia prešetrovala z dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy, alebo autori podaní spochybňovali objektivitu riaditeľov pri vybavovaní, resp. uvádzali, že riaditelia v ich sťažnosti nekonali. Počet sťažností podávaných v súvislosti s ukončovaním štúdia na stredných školách sa za posledné dva školské roky znížil, čo nekorešponduje so zvyšujúcim sa počtom neprospeievajúcich žiakov na maturitných skúškach, a to aj v opravnom termíne. Sťažnosti v niektorých prípadoch potvrdzujú najmä neprihliadanie na žiakom dosahovaný prospech počas štúdia pri stanovovaní známky z ústnej formy internej časti maturitnej skúšky, čo je v rozpore so školským zákonom. Sťažnosti doručené Štátnej školskej inšpekcii, na ktorých prešetrenie nemá zo zákona kontrolnú kompetenciu, poukazovali najmä na nedostatky pri výberových konaniach, uprednostňovanie rodinných príslušníkov, na nedostatky v oblasti hygieny, nehospodárne nakladanie s majetkom školy, neefektívne využívanie finančných prostriedkov, nedostatky v oblasti pracovno-právnych vzťahov a pod.

Kvantifikácia prijatých opatrení a pozitívne zmeny, ktoré nastali na základe prešetrenia sťažností

Riaditelia škôl na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali cca **150** opatrení, v rámci ktorých nastali najmä nasledujúce pozitívne zmeny:

- » odstránenie nedostatkov v školskom vzdelávacom programe,
- » odstránenie nedostatkov v organizácii vyučovania,
- » zlepšenie podmienok na ochranu zdravia žiakov,
- » realizácia komisionálnej skúšky za prítomnosti školského inšpektora,
- » zopakovanie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky,
- » zmena klasifikácie prospechu,
- » zmena klasifikácie správania,
- » zrušenie výchovného opatrenia,
- » úprava školského poriadku, doplnenie práv žiakov, spresnenie povinností žiakov,
- » zrušenie výkonu nesprávnych rozhodnutí riaditeľov, ktoré porušovali práva žiakov,
- » skvalitnenie práce riaditeľov škôl v oblasti kontroly, dodržiavania právnych predpisov a vybavovania sťažností občanov,
- » vyriešenie problémov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu, rešpektovanie záverov poradenského zariadenia,
- » zintenzívnenie kontroly zo strany riaditeľov škôl ako prevencia voči nedostatkom,
- » zabránenie opakovaniu nedostatkov, prehĺbovanie právneho vedomia učiteľov i riaditeľov škôl.

3 Prílohy

3.1 Počet vykonaných inšpekcii z hľadiska zriaďovateľa a druhu inšpekcie

Tabuľka 32 Počet vykonaných inšpekcii z hľadiska zriaďovateľa a druhu inšpekcie

		ŠIC BA			ŠIC TT			ŠIC TN			ŠIC NR			ŠIC ZA			ŠIC BB			ŠIC PO			ŠIC KE			Spolu za SR			
		Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Spolu
MŠ	KI	10	1	0	14	0	0	33	0	1	39	1	0	11	1	0	24	0	1	16	0	0	28	1	1	175	4	3	182
	TI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	7	0	1	11	1	0	11	0	0	18	0	1	1	0	0	17	1	2	18	2	1	10	0	1	93	4	6	103
	Spolu	17	1	1	25	1	0	44	0	1	57	1	1	12	1	0	41	1	3	34	2	1	38	1	2	268	8	9	285
ZŠ	KI	4	1	0	12	0	0	15	2	0	16	0	0	15	2	1	28	1	0	13	1	0	19	2	2	122	9	3	134
	TI	13	1	0	39	0	2	15	2	1	42	1	0	33	3	2	35	1	1	12	2	0	24	3	0	213	13	6	232
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	10	1	1	61	1	0	32	1	0	53	2	0	16	2	0	30	1	1	30	3	1	28	0	2	260	11	5	276
	Spolu	27	3	1	112	1	2	62	5	1	111	3	0	64	7	3	93	3	2	55	6	1	71	5	4	595	33	14	642
G	KI	1	1	1	2	0	0	2	0	1	2	0	1	4	0	0	4	1	1	2	0	0	3	2	1	20	4	5	29
	TI	11	4	3	3	0	0	11	4	1	12	4	0	11	1	0	14	2	4	4	3	3	13	4	3	79	22	14	115
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	3	1	1	1	0	0	3	2	2	3	1	1	2	1	0	2	1	1	7	2	0	1	0	1	22	8	6	36
	Spolu	15	6	5	6	0	0	16	6	4	17	5	2	17	2	0	20	4	6	13	5	3	17	6	5	121	34	25	180
SOŠ	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	13	1	5	8	0	3	26	0	0	31	0	6	22	1	3	28	0	6	16	1	1	28	1	5	172	4	29	205
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	5	1	6	15	0	3	17	0	1	8	4	0	10	1	1	11	0	5	12	0	6	11	1	2	89	7	24	120
	Spolu	18	2	11	23	0	6	43	0	1	39	4	6	32	2	4	39	0	11	28	1	7	39	2	7	261	11	53	325
SMS	KI	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	1	2	0	0	3	1	1	0	0	0	14	1	2	17
	TI	4	0	1	3	0	0	2	0	0	6	0	0	3	0	1	2	0	0	1	1	0	5	0	0	26	1	2	29
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	2	0	1	2	0	1	1	0	0	1	0	0	2	0	1	4	0	1	0	0	0	4	0	2	16	0	6	22
	Spolu	9	0	2	6	0	1	3	0	0	7	0	0	10	0	3	8	0	1	5	2	1	10	0	2	58	2	10	70
ZUŠ	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	3	0	0	2	0	0	1	0	2	2	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	2	1	0	2	12	1	8	21
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Spolu	3	0	0	2	0	0	1	0	2	2	0	0	2	0	0	1	0	1	1	2	1	0	2	12	1	8	21	
JŠ	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	7	0	1	8
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
	Spolu	1	0	0	0	0	1	0	0	2	0	2	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	8	0	2	10	
SKD	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	4	1	0	11	0	0	14	2	0	16	0	0	13	2	1	24	1	0	11	1	0	19	2	2	112	9	3	124
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	0	3
	Spolu	4	1	0	11	0	0	14	2	0	17	0	0	13	2	1	24	1	0	13	1	0	19	2	2	115	9	3	127
CVC	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	1	0	0	4	0	0	8	0	0	5	0	0	4	1	4	6	0	0	5	1	1	7	3	4	40	5	9	54
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	2
	Spolu	1	0	0	4	0	0	8	0	0	5	0	0	4	1	4	7	0	0	5	1	1	7	3	5	41	5	10	56
	Spolu za SR	95	13	20	189	2	9	192	13	9	257	13	11	155	15	16	233	9	24	155	19	16	203	19	29	1479	103	134	1716

Skratky:

KI komplexné inšpekcie
 TI tematické inšpekcie
 II informatívne inšpekcie
 NI následné inšpekcie

Š štátna škola
 S súkromná škola
 C cirkevná škola

ŠIC BA Školské inšpekčné centrum Bratislava
 ŠIC TT Školské inšpekčné centrum Trnava
 ŠIC TN Školské inšpekčné centrum Trenčín
 ŠIC NR Školské inšpekčné centrum Nitra
 ŠIC ZA Školské inšpekčné centrum Žilina
 ŠIC BB Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica
 ŠIC PO Školské inšpekčné centrum Prešov
 ŠIC KE Školské inšpekčné centrum Košice

3.2 Prehľad o počte hospitácií

Tabuľka 33 *Prehľad o počte hospitácií*

Počet hospitácií pri komplexných inšpekciách						
Trieda/Oddelenie/Záujmový útvar	MŠ	ZŠ	G	ŠMŠ	ŠKD	CVČ
v bežnej triede	2 395		1029	85		
v špeciálnej triede	15	66				
v nultom ročníku ZŠ		27				
v bežnej triede 1. stupňa ZŠ		1 771				
v bežnej triede 2. stupňa ZŠ		2 386				
Počet skrátených hospitácií pri komplexných a tematických inšpekciách						
v bežnej triede	1			23		
v oddelení					336	
v záujmovom útvare						869
Počet hospitácií pri následných inšpekciách						
v bežnej triede	330	59	0	0		
Spolu	2 741	4309	1029	108	336	869

Skratky:

- ZÚ záujmový útvar
- MŠ materská škola
- ZŠ základná škola
- G gymnázium
- ŠMŠ špeciálna materská škola
- ŠKD školský klub detí
- CVČ centrum voľného času

3.3 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení a počet následných inšpekcií

Tabuľka 34 Akceptácia/splnenie uplatnených opatrení

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	4 045					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI/záväzná pokyny	
Počet	1 656		1 913		474 / 2	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	1 405	85,7	1 775	94,4	416 / 2	90 / 100
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	8		11		4	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	9		23		8	

Skratky: ŠŠI – Štátna školská inšpekcia.

Tabuľka 35 Počet následných inšpekcií

ŠIC	Druh školy									Spolu
	MŠ	ZŠ	G	SOŠ	ŠMŠ	ZUŠ	JŠ	ŠKD	CVC	
BA	8	12	5	12	3	0	0	0	0	40
TT	12	62	1	18	3	0	0	0	0	96
TN	11	33	7	18	1	0	0	0	0	70
NR	19	55	5	12	1	0	2	1	0	95
ZA	1	18	3	12	3	0	0	0	0	37
BB	20	32	4	16	5	0	0	0	1	78
PO	21	34	9	18	0	0	0	2	0	84
KE	11	30	2	14	6	0	0	0	1	64
Spolu	103	276	36	120	22	0	2	3	2	564

Skratky:

MŠ	materská škola
ZŠ	základná škola
G	gymnázium
SOŠ	stredná odborná škola
ŠMŠ	špeciálna materská škola
ZUŠ	základná umelecká škola
JŠ	jazyková škola
ŠKD	školský klub detí
CVC	centrum voľného času

ŠIC BA	Školské inšpekčné centrum Bratislava
ŠIC TT	Školské inšpekčné centrum Trnava
ŠIC TN	Školské inšpekčné centrum Trenčín
ŠIC NR	Školské inšpekčné centrum Nitra
ŠIC ZA	Školské inšpekčné centrum Žilina
ŠIC BB	Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica
ŠIC PO	Školské inšpekčné centrum Prešov
ŠIC KE	Školské inšpekčné centrum Košice

3.4 Kritériá hodnotenia

Tabuľka 36 *Oblasti, kritériá a indikátory hodnotenia v materskej škole*

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V školskom vzdelávacom programe má škola vymedzené vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania. » Škola má v školskom vzdelávacom programe rozpracované učebné osnovy, vrátane prierezových tém. » Škola ponúka edukačné príležitosti pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So školským vzdelávacím programom sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia detí a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu, ktorou riadi proces výchovy a vzdelávania, vydáva verejné listiny a rozhodnutia a zabezpečuje organizáciu a riadenie školy. » Riaditeľ školy zabezpečuje odbornosť predprimárneho vzdelávania. » Rozhodovanie vo verejnej, súkromnej alebo cirkevnej škole sa realizuje v súlade s platnými právnymi predpismi. » Riaditeľ participuje s poradnými orgánmi v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania a dosiahnutí stanovených cieľov školy.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vnútorný systém kontroly je zameraný na hodnotenie vzdelávacích výsledkov detí. » Vnútorný systém kontroly je zameraný na hodnotenie zamestnancov. » Vnútorný systém kontroly a hodnotenia je funkčný.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola sa zapája do aktivít významne ovplyvňujúcich jej zameranie a výchovno-vzdelávaciu činnosť. » Škola poskytuje príjemné a motivujúce prostredie pre deti, učiteľov a ostatných zamestnancov. » V škole prevláda vzájomná podpora a spolupráca, dobré vzťahy.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola poskytuje zákonným zástupcom konzultačno-poradenské služby a možnosti spolupráce s centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva. » Škola organizuje krúžkovú činnosť podľa potrieb a záujmu detí v súlade so školským vzdelávacím programom.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy (vrátane zástupcu/kyne riaditeľa/ky základnej školy s materskou školou) spĺňajú podmienky právnych predpisov na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca. » Riaditeľ školy má vypracované požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vo vzťahu k počtu a potrebám detí, učiteľov a zameraniu primerané priestorové podmienky. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok pozitívne ovplyvňuje obsah predprimárneho vzdelávania. » Škola vytvára vhodné podmienky na využívanie digitálnych technológií v procese výchovy a vzdelávania. » Škola je vybavená kompenzačnými pomôckami pre zaradené deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
Využitie materiálno-technických podmienok vo výchovno-vzdelávacom procese	<ul style="list-style-type: none"> » Využitie učebných pomôcok, didaktickej techniky, digitálnych technológií vo výchovno-vzdelávacej činnosti.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok obsahuje práva a povinnosti osôb zúčastnených na výchove a vzdelávaní a upravuje podmienky výchovy a vzdelávania. » Škola má rozpracované preventívno-výchovné programy v rámci národných programov. » Pri organizácii výchovy a vzdelávania sa dodržiavajú základné fyziologické a psychohygienické potreby detí. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia detí vo výchove a vzdelávaní.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele výchovy a vzdelávania » Zohľadňovanie výchovno-vzdelávacích potrieb detí » Rozvíjanie psychomotorických kompetencií detí » Rozvíjanie kognitívnych a učebných kompetencií detí » Rozvíjanie komunikatívnych kompetencií detí » Rozvíjanie informačných kompetencií detí » Rozvíjanie osobnostných a sociálnych kompetencií
Učenie sa detí	<ul style="list-style-type: none"> » Psychomotorické kompetencie detí » Kognitívne a učebné kompetencie detí » Komunikatívne kompetencie detí » Informačné kompetencie detí » Osobnostné a sociálne kompetencie detí

Tabuľka 37 *Oblasti, kritériá a indikátory hodnotenia v základnej škole*

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V školskom vzdelávacom programe má škola zadané vlastné ciele výchovy a vzdelávania. » Učebný plán akceptuje rámcový učebný plán (súčasť štátneho vzdelávacieho programu). » Škola má rozpracované učebné osnovy, vrátane prierezových tém. » Škola ponúka vzdelávacie príležitosti pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So školským vzdelávacím programom sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia žiakov a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s organizáciou a riadením školy. » Riaditeľ školy zabezpečuje odbornosť vyučovania. » Výkon štátnej správy v 1. stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo cirkevnej škole sa realizujú v súlade s platnými právnymi predpismi. » Riaditeľ školy využíva odbornú pomoc poradných orgánov pri dosahovaní jednotného postupu školy v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania.
Vnútroštruktúrna kontrola a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vnútroštruktúrna kontrola je zameraná na hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov. » Vnútroštruktúrna kontrola je zameraná na hodnotenie zamestnancov. » Vnútroštruktúrna kontrola a hodnotenia je funkčná.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola zapája žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť. » Škola poskytuje bezpečné a motivujúce prostredie pre žiakov a učiteľov. » V škole prevláda vzájomná podpora a spolupráca.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Výchovné poradenstvo je v škole zabezpečené na úrovni poradenskej komunikácie. » Škola vytvára podmienky na výchovu mimo vyučovania podľa potrieb a záujmov žiakov.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy má vypracované požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vo vzťahu k počtu žiakov a k zameraniu primerané priestorové vybavenie. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok školy pozitívne ovplyvňuje obsah vzdelávania. » Škola vytvára vhodné prostredie na uplatnenie informačno-komunikačných technológií vo výchovno-vzdelávacom procese. » Škola je vybavená kompenzačnými pomôckami pre začlenených žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
Využitie materiálno-technických podmienok vo výchovno-vzdelávacom procese	<ul style="list-style-type: none"> » Učebné pomôcky, didaktická technika a informačno-komunikačné technológie sa vo výchovno-vzdelávacom procese využívajú.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje práva a povinnosti osôb zúčastnených na výchovno-vzdelávacom procese. » Škola realizuje aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov. » V škole pracuje žiacka školská rada. » Pri organizácii vyučovania sa v škole dodržiavajú základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele vyučovania » Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov » Rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov (kompetencie k celoživotnému učeniu sa) » Rozvíjanie kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa » Rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov » Rozvíjanie pracovných (praktických) návykov a zručností žiakov » Rozvíjanie občianskych a sociálnych kompetencií žiakov » Využitie informačno-komunikačných technológií vo vyučovaní
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Poznávacie kompetencie žiakov a kompetencie k celoživotnému učeniu sa » Komunikačné kompetencie žiakov » Pracovné (praktické) návyky a zručnosti žiakov » Občianske a sociálne kompetencie žiakov » Kompetencie žiakov v oblasti využívania informačno-komunikačných technológií

Tabuľka 38 *Oblasti, kritériá a indikátory hodnotenia na gymnáziu*

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V školskom vzdelávacom programe má škola zadané vlastné ciele výchovy a vzdelávania. » Učebný plán akceptuje rámcový učebný plán štátneho vzdelávacieho programu. » Škola má rozpracované učebné osnovy, vrátane prierezových tém. » Škola má vypracovanú organizáciu prijímacieho konania. » Škola má vypracovanú organizáciu ukončovania štúdia. » Škola ponúka vzdelávacie príležitosti pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So školským vzdelávacím programom sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia žiakov a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s organizáciou a riadením školy. » Riaditeľ školy zabezpečuje odbornosť vyučovania. » Výkon štátnej správy v 1. stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo cirkevnej škole sa realizujú v súlade s platnými právnymi predpismi. » Riaditeľ školy zabezpečuje prijímacie konanie. » Riaditeľ školy využíva odbornú pomoc poradných orgánov pri dosahovaní jednotného postupu školy v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vnútorný systém kontroly je zameraný na hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov. » Vnútorný systém kontroly je zameraný na hodnotenie zamestnancov. » Vnútorný systém kontroly a hodnotenia je funkčný.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola zapája žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť. » Škola poskytuje bezpečné a motivujúce prostredie pre žiakov a učiteľov. » V škole prevláda vzájomná podpora a spolupráca.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Výchovné poradenstvo je v škole zabezpečené na úrovni poradenskej komunikácie. » Škola vytvára podmienky na výchovu mimo vyučovania podľa potrieb a záujmov žiakov.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy má vypracované požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vo vzťahu k počtu žiakov a k zameraniu primerané priestorové vybavenie. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok pozitívne ovplyvňuje obsah vzdelávania. » Škola vytvára vhodné prostredie na uplatnenie informačno-komunikačných technológií vo výchovno-vzdelávacom procese. » Škola je vybavená kompenzačnými pomôckami pre začlenených žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
Využitie materiálno-technických podmienok vo výchovno-vzdelávacom procese	<ul style="list-style-type: none"> » Využitie učebných pomôcok, didaktickej techniky a informačno-komunikačných technológií vo výchovno-vzdelávacom procese.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje práva a povinnosti osôb zúčastnených na výchovno-vzdelávacom procese. » Škola realizuje aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov. » V škole pracuje žiacka školská rada. » Pri organizácii vyučovania sa v škole dodržiavajú základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach.
Oblasť hodnotenia – Pribeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele vyučovania » Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov » Rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov (kompetencie k celoživotnému učeniu sa) » Rozvíjanie kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa » Rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov » Rozvíjanie pracovných (praktických) návykov a zručností žiakov » Rozvíjanie občianskych a sociálnych kompetencií žiakov » Využitie informačno-komunikačných technológií vo vyučovaní
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Poznávacie kompetencie žiakov a kompetencie k celoživotnému učeniu sa » Komunikačné kompetencie žiakov » Pracovné (praktické) návyky a zručnosti žiakov » Občianske a sociálne kompetencie žiakov » Kompetencie žiakov v oblasti využívania informačno-komunikačných technológií

Tabuľka 39 *Oblasti, kritériá a indikátory hodnotenia v špeciálnej materskej škole*

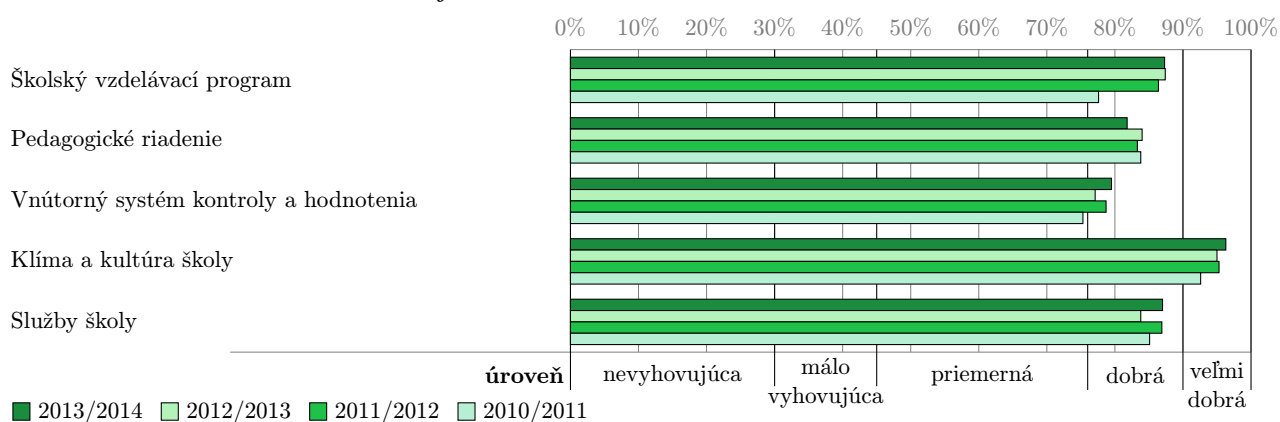
Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V školskom vzdelávacom programe má škola vymedzené vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania. » Škola má v školskom vzdelávacom programe rozpracované učebné osnovy. » So školským vzdelávacím programom sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia detí a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu, ktorou riadi proces výchovy a vzdelávania, vydáva verejné listiny a rozhodnutia a zabezpečuje organizáciu a riadenie školy. » Riaditeľ školy zabezpečuje odbornosť predprimárneho vzdelávania. » Rozhodovanie v štátnej, súkromnej alebo cirkevnej škole sa realizuje v súlade s právnymi predpismi. » Prijímanie detí sa uskutočňuje v súlade s právnymi predpismi. » Poradné orgány riaditeľa školy sú funkčné.
Vnútroštruktúrna kontrola a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vnútroštruktúrna kontrola je zameraná na hodnotenie vzdelávacích výsledkov detí. » Vnútroštruktúrna kontrola je zameraná na hodnotenie zamestnancov. » Vnútroštruktúrna kontrola a hodnotenia je funkčná.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola sa zapája do aktivít významne ovplyvňujúcich jej zameranie a výchovno-vzdelávaciu činnosť primerane možnostiam a zdravotnému znevýhodneniu detí. » Škola poskytuje príjemné a motivujúce prostredie pre deti, učiteľov a ostatných zamestnancov. » V škole prevláda vzájomná podpora, spolupráca a dobré vzťahy.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola poskytuje/zabezpečuje deťom špeciálnopedagogické, psychologické, logopedické, liečebno-pedagogické, rehabilitačné, iné služby. » Škola poskytuje zákonným zástupcom konzultačno-poradenské služby a možnosti spolupráce so zariadením výchovného poradenstva a prevencie. » Škola organizuje krúžkovú činnosť podľa potrieb, možností a záujmu detí v súlade so školským vzdelávacím programom. » Súčasťou školy je školský internát.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy má vypracované požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vo vzťahu k počtu a potrebám detí, učiteľov a zameraniu primerané priestorové podmienky. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok pozitívne ovplyvňuje obsah predprimárneho vzdelávania. » Škola vytvára vhodné podmienky na využívanie informačno-komunikačných technológií v procese výchovy a vzdelávania. » Škola je vybavená kompenzačnými pomôckami.
Využitie materiálno-technických podmienok vo výchovno-vzdelávacom procese	<ul style="list-style-type: none"> » Využitie učebných pomôcok, didaktickej techniky, digitálnych technológií, špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok vo výchovno-vzdelávacej činnosti.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok obsahuje práva a povinnosti osôb zúčastnených na výchove a vzdelávaní a upravuje podmienky výchovy a vzdelávania. » Škola má rozpracované preventívno-výchovné programy v rámci národných programov. » Pri organizácii výchovy a vzdelávania sa dodržiavajú základné fyziologické a psychohygienické potreby detí. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia detí vo výchove a vzdelávaní.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele výchovy a vzdelávania » Zohľadňovanie výchovno-vzdelávacích potrieb detí » Rozvíjanie psychomotorických kompetencií detí » Rozvíjanie kognitívnych a učebných kompetencií detí » Rozvíjanie komunikatívnych kompetencií detí » Rozvíjanie informačných kompetencií detí » Rozvíjanie osobnostných a sociálnych kompetencií detí
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Psychomotorické kompetencie detí » Kognitívne a učebné kompetencie detí » Komunikatívne kompetencie detí » Informačné kompetencie detí » Osobnostné a sociálne kompetencie detí

3.5 Oblasti a kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách

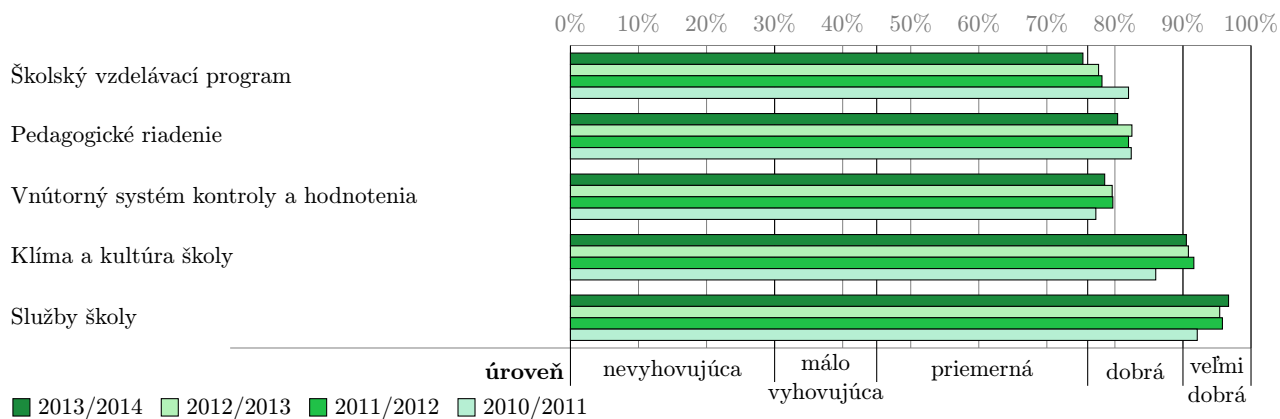
(porovnanie za ostatné štyri roky)

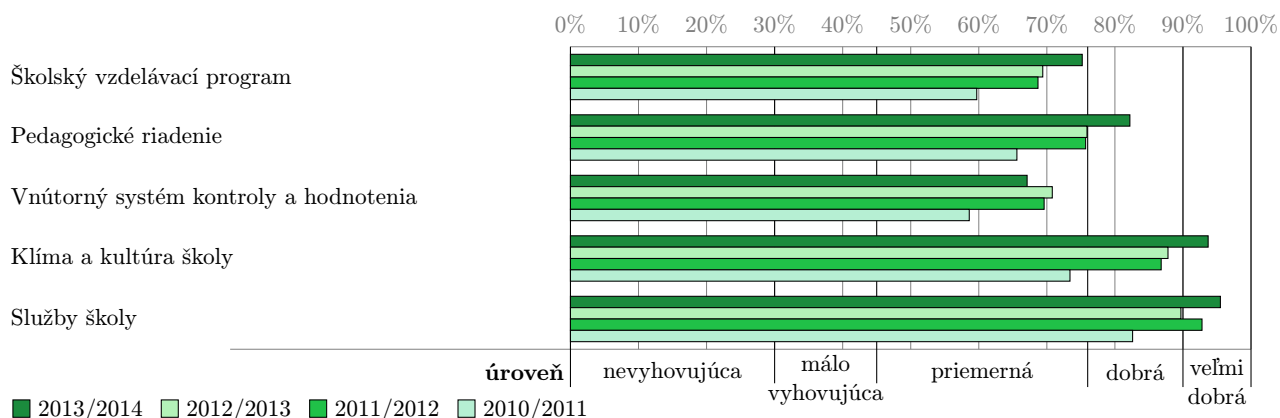
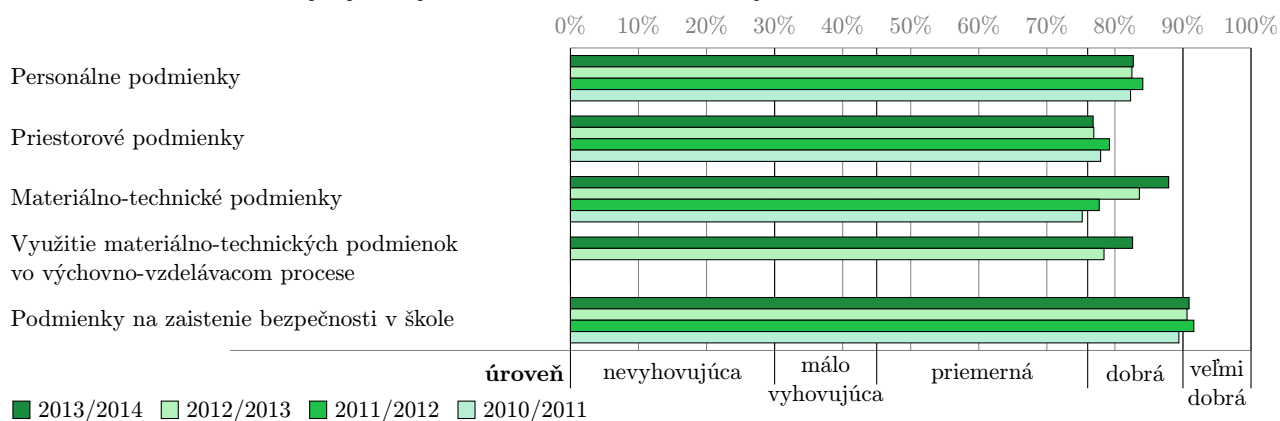
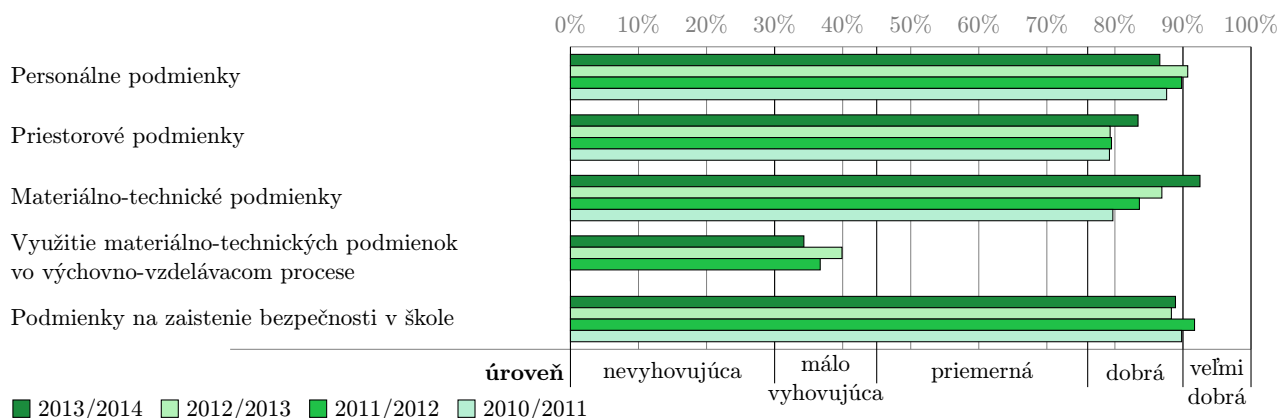
Stupnica hodnotenia v %	
< 90 – 100 >	veľmi dobrá úroveň
< 76 – 89)	dobrá úroveň
< 45 – 75)	priemerná úroveň
< 30 – 44)	málo vyhovujúca úroveň
< 0 – 29)	nevyhovujúca úroveň

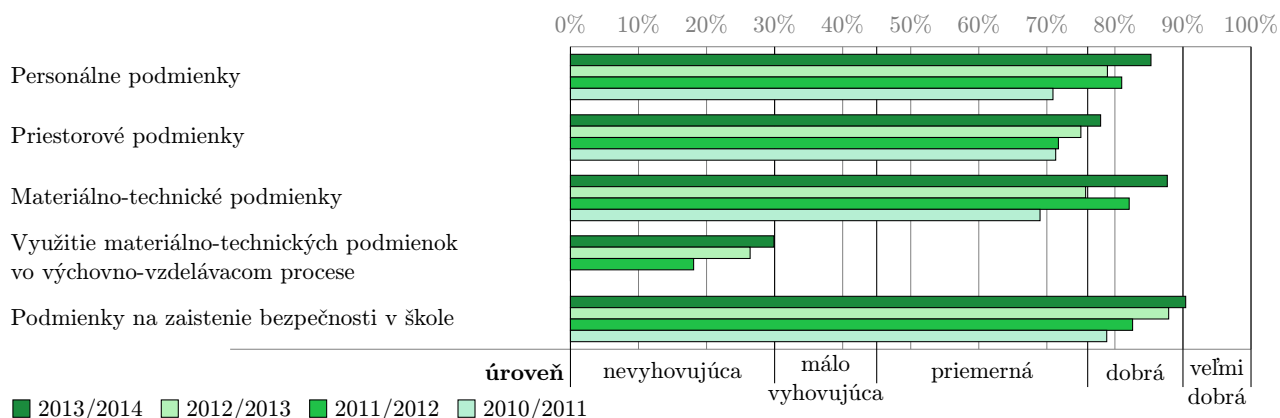
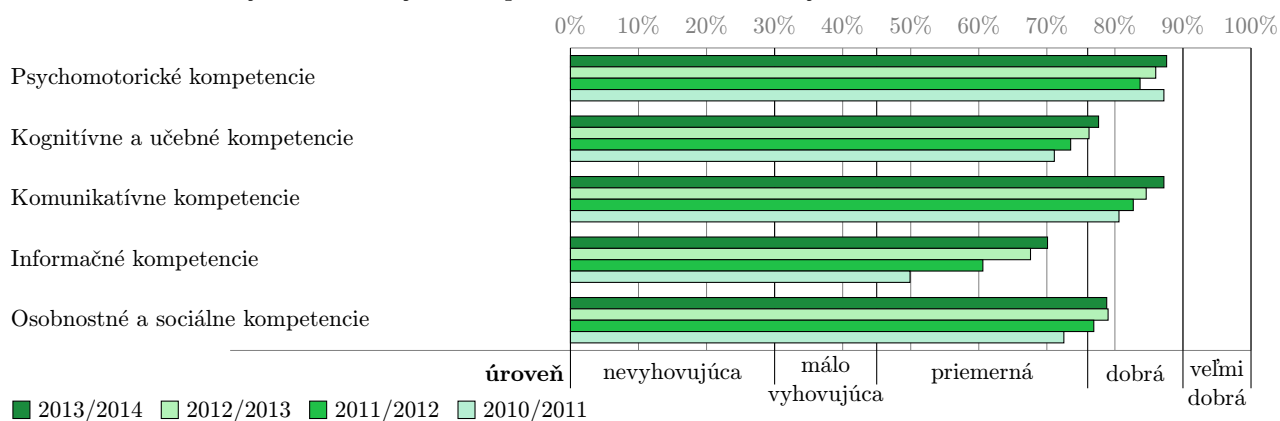
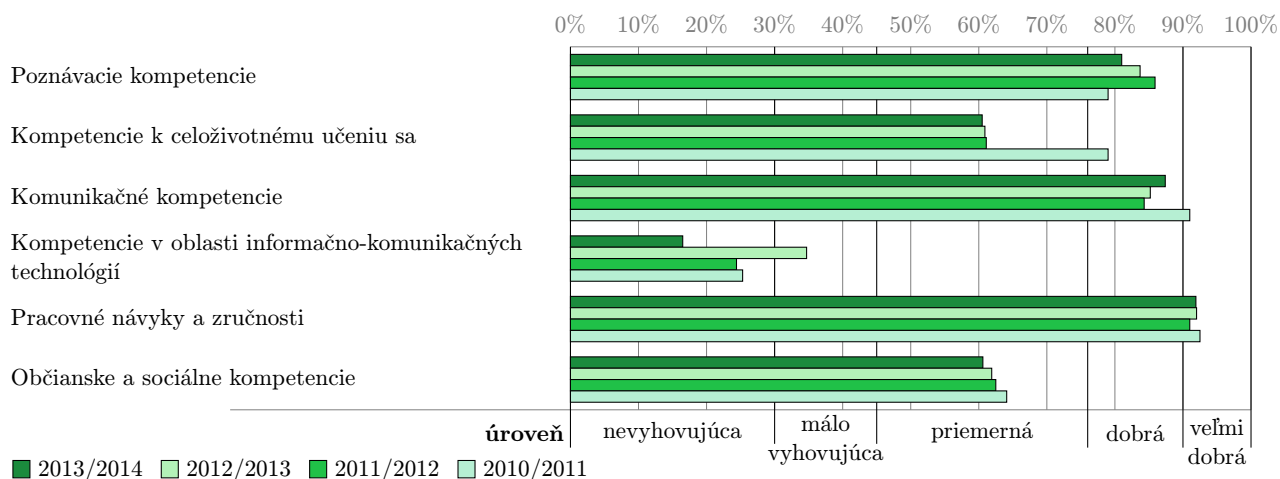
Graf 74 Riadenie v materskej škole

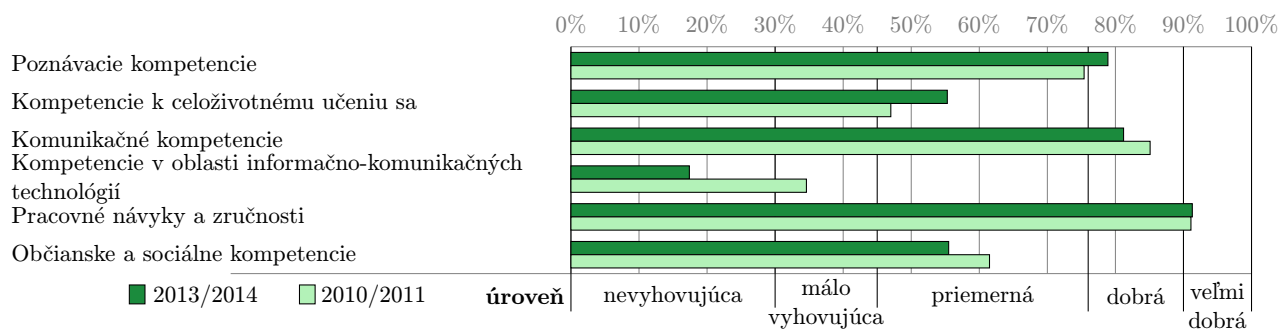
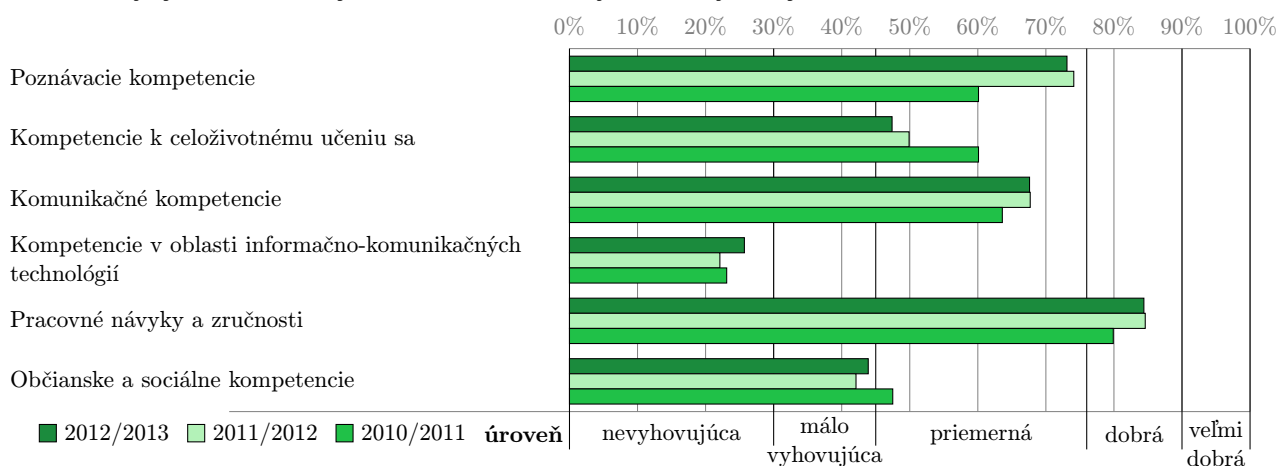
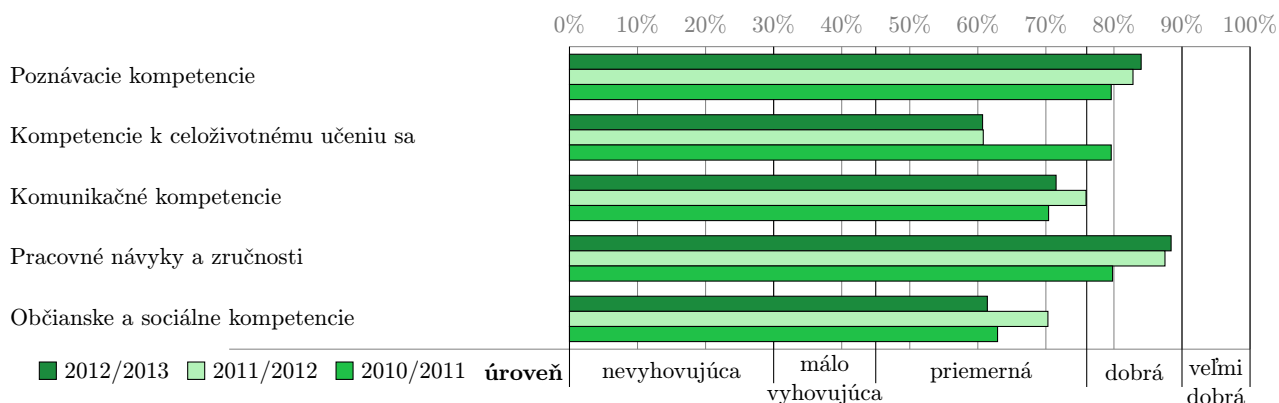

Graf 75 Riadenie v základnej škole

Graf 76 Riadenie v strednej odbornej škole a na gymnáziu**Graf 77** Podmienky výchovy a vzdelávania v materskej škole**Graf 78** Podmienky výchovy a vzdelávania v základnej škole

Graf 79 Podmienky výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole a na gymnáziu**Graf 80** Rozvíjanie kľúčových kompetencií detí v materskej škole**Graf 81** Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v základnej škole

Graf 82 *Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov na gymnáziu***Graf 83** *Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v predmetoch teoretického vzdelávania v študijných a v učebných odboroch strednej odbornej školy***Graf 84** *Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v predmetoch praktickej prípravy v študijných a v učebných odboroch strednej odbornej školy*

Poznámka:

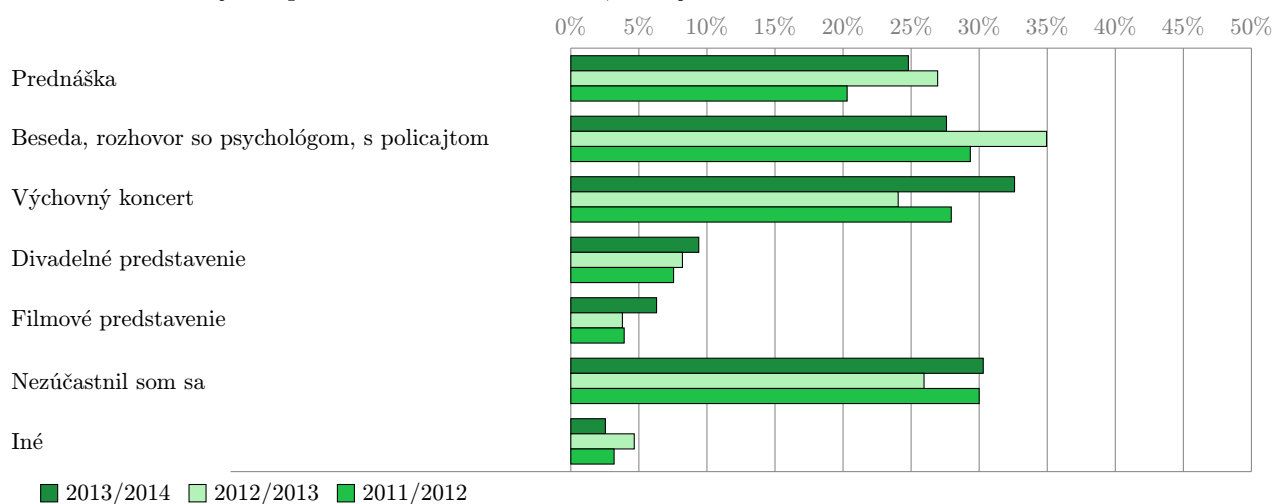
V školských rokoch 2011/2012 a 2012/2013 sa riadenie, podmienky výchovy a vzdelávania a proces výchovy a vzdelávania nesledovali na gymnáziu v školskom roku 2013/2014 v strednej odbornej škole.

3.6 Stav bezpečnosti a ochrany zdravia v základných a stredných školách

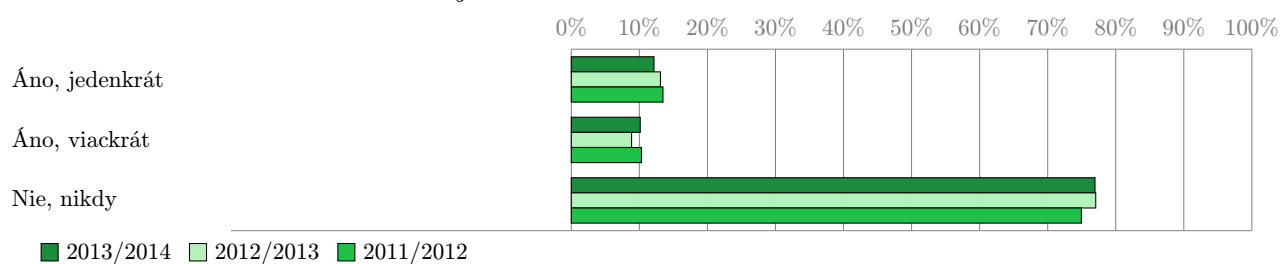
(výsledky za ostatné tri roky)

3.6.1 Vyhodnotenie výsledkov v základných školách

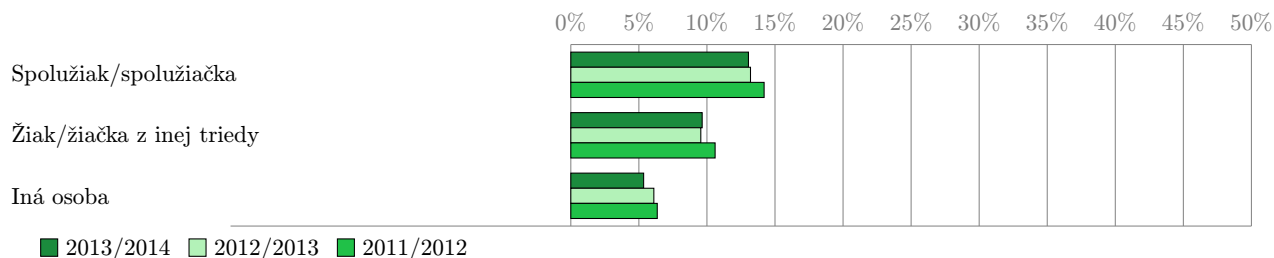
Graf 85 Podujatia preventívneho charakteru, ktorých sa zúčastnili žiaci

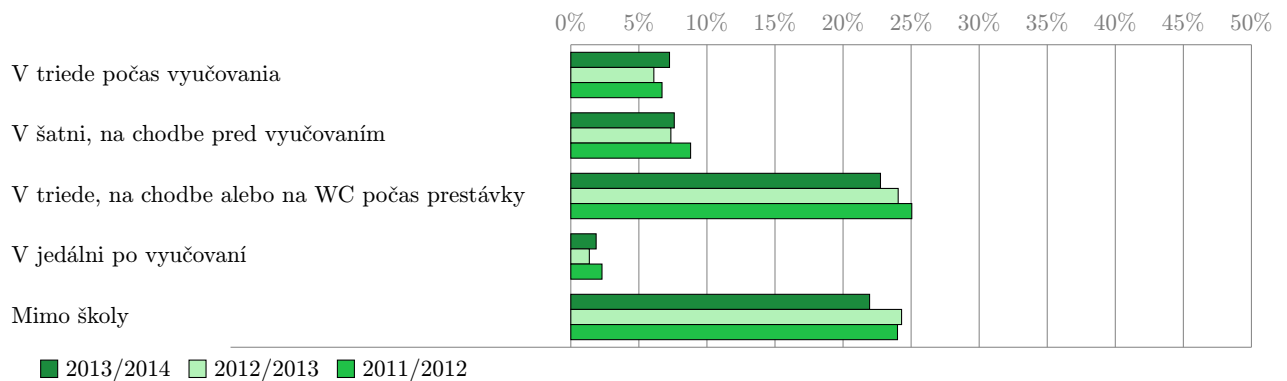
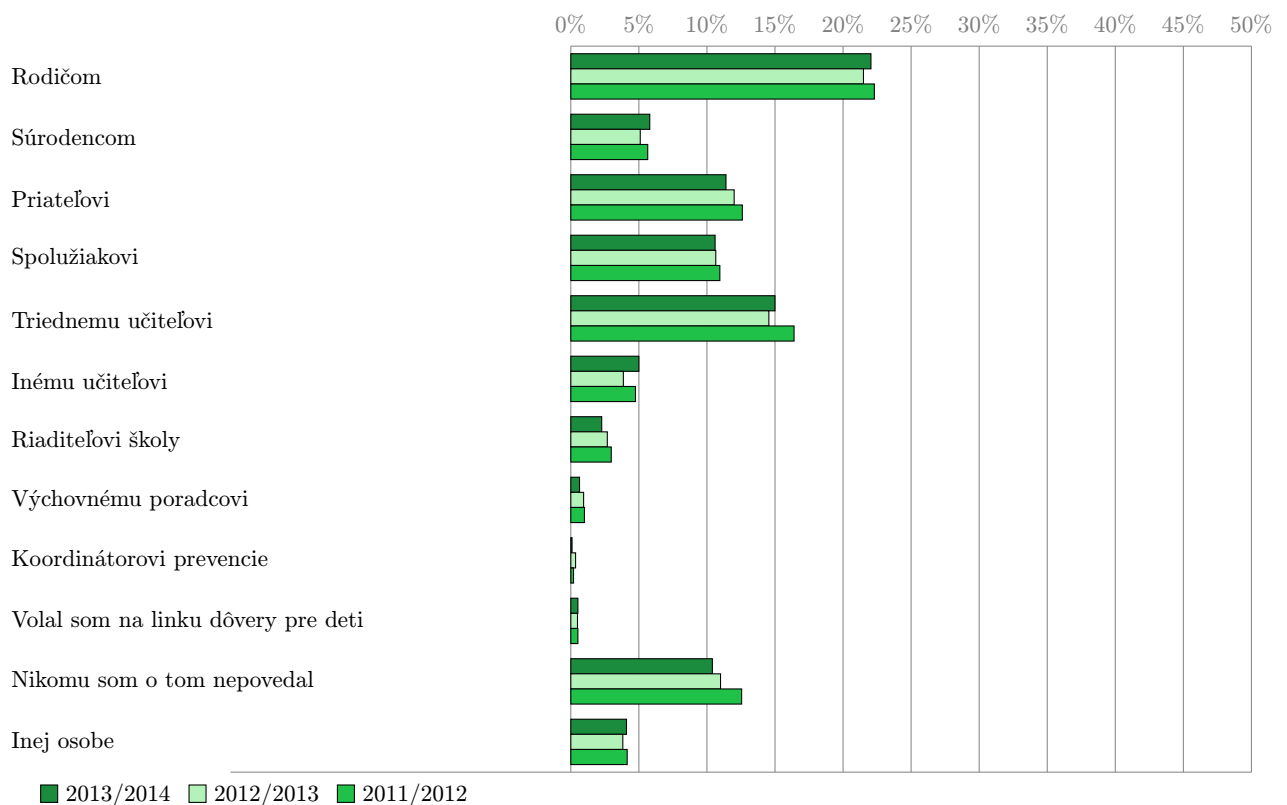

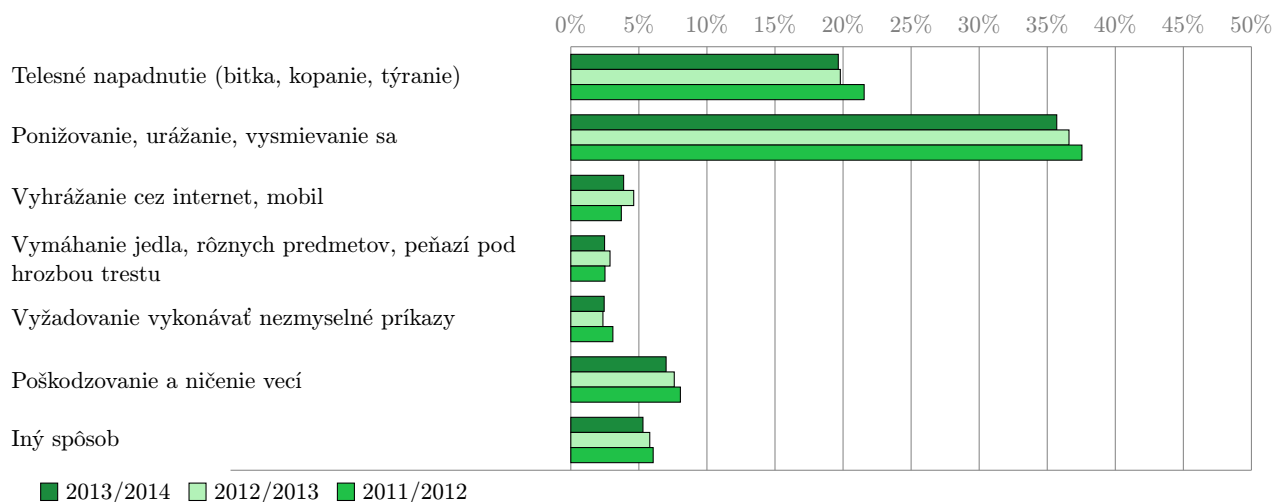
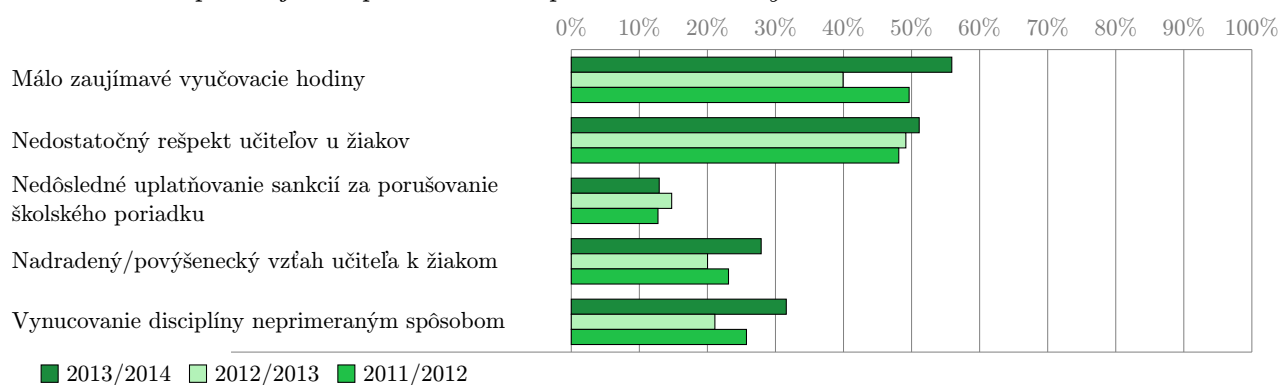
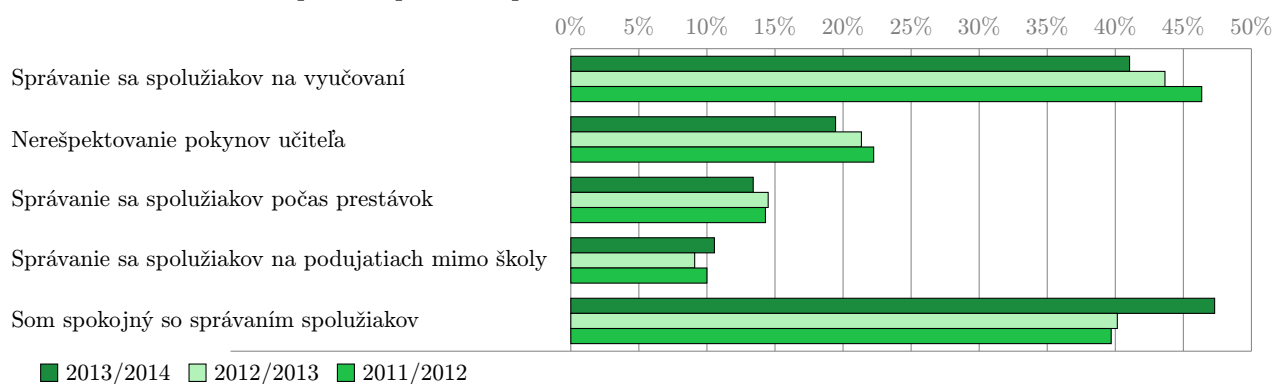
Graf 86 Bol si v škole šikanovaný?

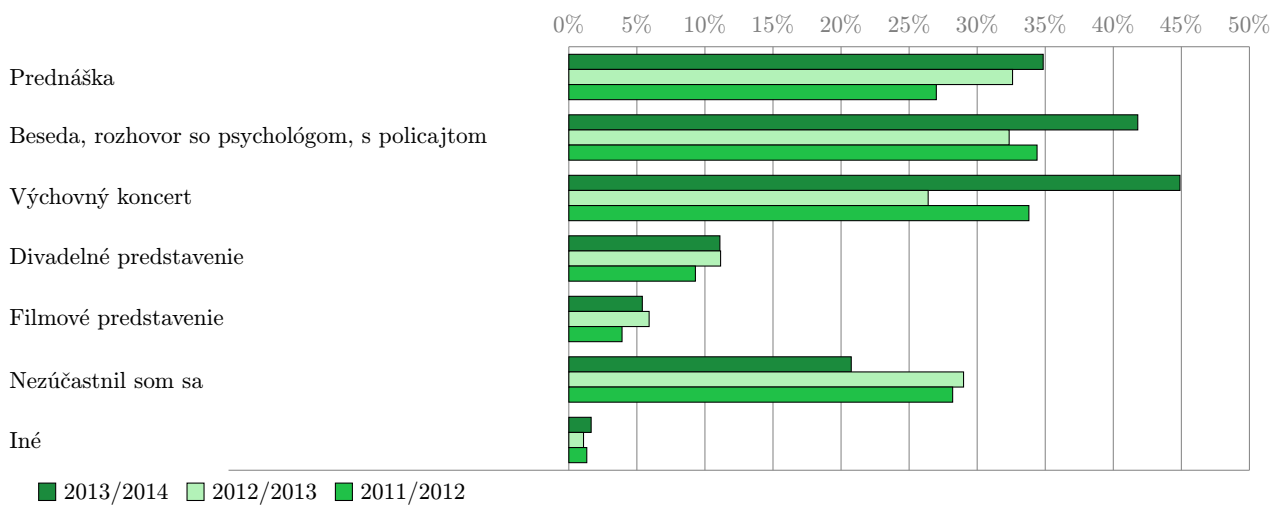
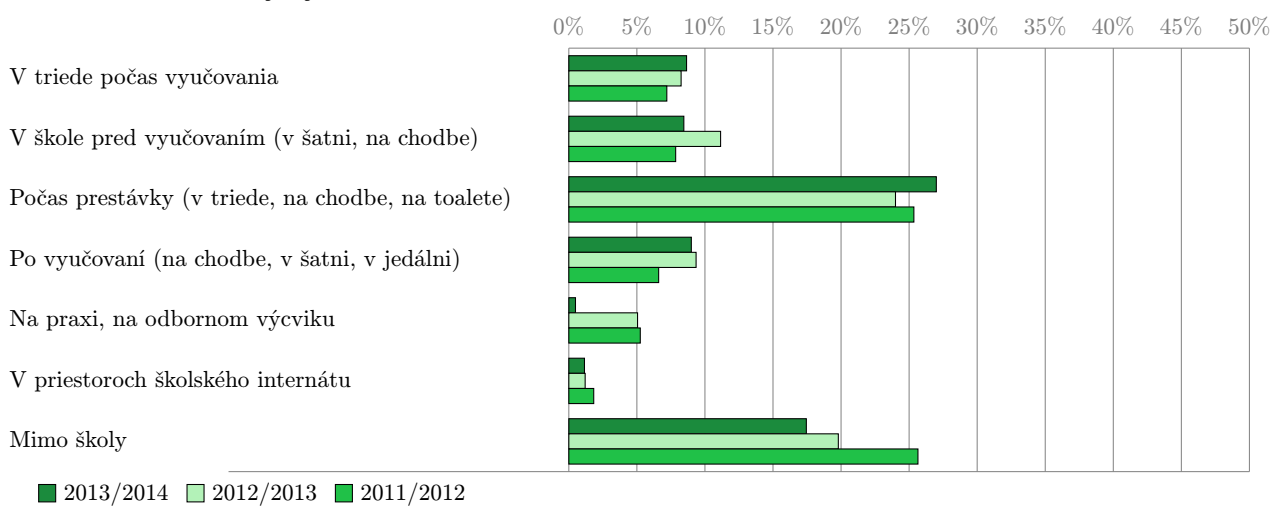

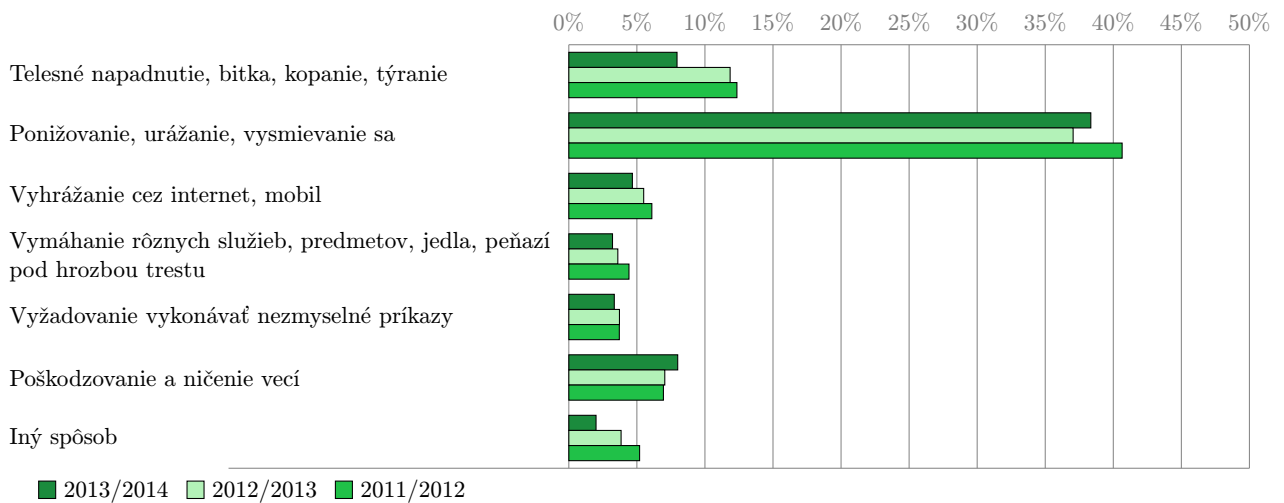
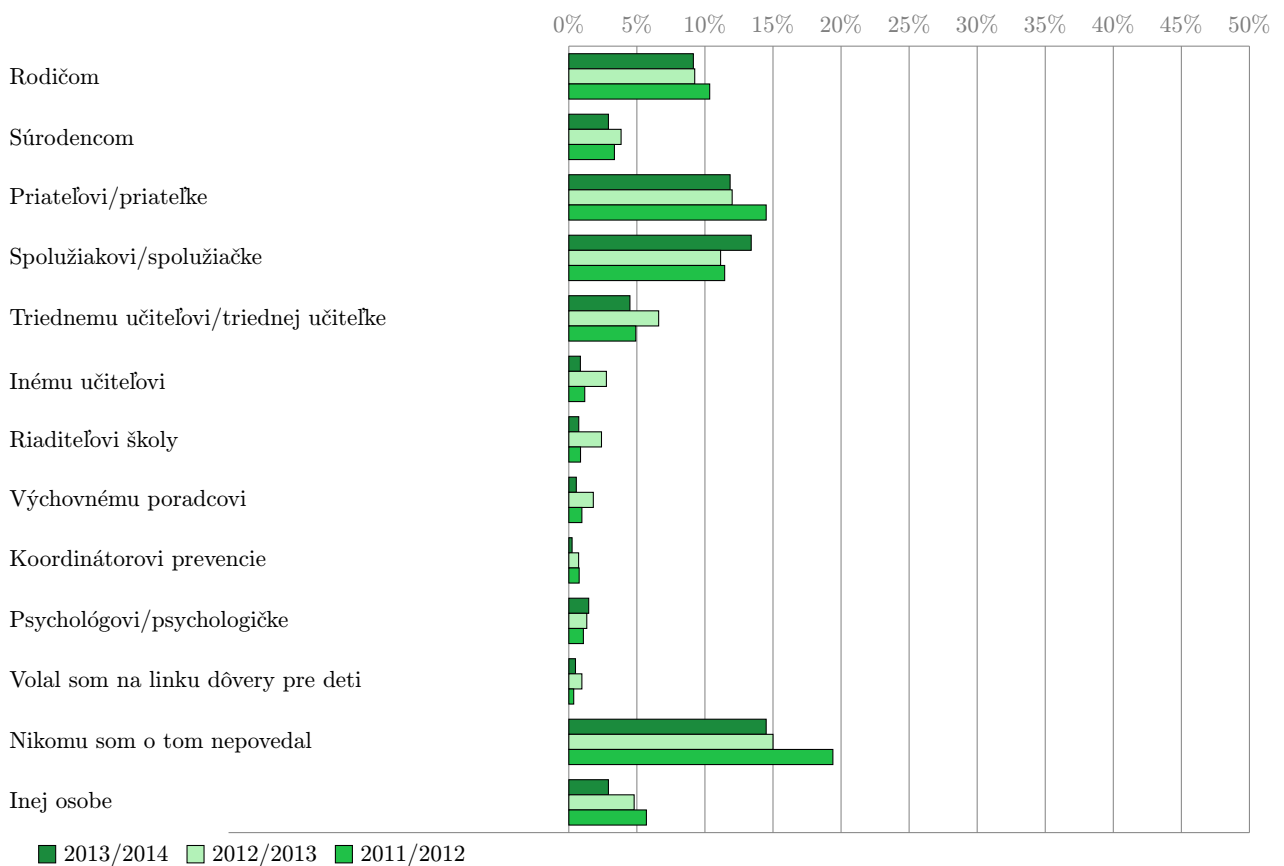
Graf 87 Kto Ťa šikanoval?

Graf 88 *Miesto výskytu šikanovania***Graf 89** *Ak si bol šikanovaný alebo si bol svedkom šikanovania, komu si o tom povedal?*

Graf 90 Akým spôsobom ubližovali tebe alebo tvojmu spolužiakovi?**3.6.2** Vyhodnotenie výsledkov v stredných odborných školách a na gymnáziách**Graf 91** Čo považuješ za príčinu nedisciplinovanosti na vyučovaní?**Graf 92** Čo sa ti nepáči v správaní spolužiakov?

Graf 93 Podujatia preventívneho charakteru, na ktorých sa zúčastnili žiaci**Graf 94** Miesto výskytu šikanovania

Graf 95 Akým spôsobom šikanovali teba alebo tvojho spolužiaka?**Graf 96** Ak si bol šikanovaný alebo si bol svedkom šikanovania, komu si o tom povedal?

Kolektív autorov:

Mgr. Jozef Javorek

Mgr. Jarmila Braunová, Mgr. Tatiana Ďuriačová, PaedDr. Beata Kozelová, PaedDr. Mária Kubovičová, Ing. Igor Kurc, Mgr. Želmíra Kvassayová, Mgr. Elena Laššová, PhDr. Teodora Spodniaková, PaedDr. Ľuboš Tužinský PhD., PaedDr. Ilona Uváčková, Ing. Adriana Vykydalová, PaedDr. Jarmila Žaškovská

Správa
o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách
a v školských zariadeniach v Slovenskej republike
v školskom roku 2013/2014

Vydal: © Štátna školská inšpekcia
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4
www.ssiba.sk

Rok vydania: 2014

Náklad: 200 ks
Grafické spracovanie: Mgr. Eliška Pätoprstá
Tlač: Cofin a. s., Prešov

ISBN 978-80-971552-1-6